

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta ja kumottavaksi voimassa oleva samanniminen laki. Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi osakeyhtiölakia, arvo-osuustileistä annettua lakia, arvopaperitileistä annettua lakia, sijoituspalvelulakia sekä Finanssivalvonnasta annettua lakia. Lisäksi ehdotetaan teknisiä muutoksia useisiin muihin arvopaperimarkkinoita koskeviin lakeihin, joissa on viittauksia arvo-osuusjärjestelmään tai arvopaperien selvitystoimintaan.

Esityksen tarkoituksena on tehdä Euroopan unionin niin sanotun arvopaperikeskusasetuksen voimaantulosta johtuvat välttämättömät muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Asetus tuli voimaan 17.9.2014. Asetus yhtenäisti arvopaperien selvitystoiminnan arvopaperikeskustoiminnan sääntelyä. Yksi keskeisimmistä asetuksen tuomista muutoksista on se, että arvopaperin liikkeeseenlaskijalla on oikeus vapaasti valita käyttämänsä arvopaperikeskus. Suomalaisen yhtiön osakkeet voidaan siten liittää myös ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään.

Asetuksen pääsäännön mukaan sijoittajille on tarjottava sekä yhteisasiakaseroteltua säilytystiliä että yksilöllisesti asiakaseroteltua säilytystiliä. Suoran omistuksen tarjoamisesta asetuksessa ei säädetä. Esityksessä ehdotetaan, että Suomessa käytetään kuitenkin asetuksen 38 artiklan 5 alakohdan mukaista jäsenvaltioille sallittua poikkeusta, jonka myötä suomalaisten sijoittajien suomalaiset osakkeet tulisi erotella yksilöllisesti kaikissa EU:n alueella toimivissa arvopaperikeskuksissa. Poikkeussääntöä käytetään, jotta julkisen kaupankäynnin kohteena olevien osakkeiden yleisöjulkisuus voidaan ylläpitää Suomessa vähintään nykytasolla. Yksilöllisellä asiakaserotellulla ehdotetaan esityksessä tarkoitettavan sekä suoraan hallittua että yksilöllisesti asiakaseroteltua omaisuudenhoitotiliä. Yksilöllisesti eroteltujen omaisuudenhoitotilien yleisöjulkisuus toteutettaisiin osakasluettelosta erillisillä luetteloilla arvopaperikeskuksessa. Suomalaisille sijoittajille ei olisi jatkossakaan sallittua niin sanottu laarimainen hallintarekisteröinti, jossa yhdellä arvo-osuustilillä säilytetään useamman asiakkaan omistamia arvo-osuuksia.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

)

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	6
1 Johdanto	6
2 Nykytila	6
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö	6
2.1.1. Yleistä	6
2.1.2 Arvopaperikaupankäynnin vaiheet ja arvopaperinvälittäjät	7
2.1.3 Selvitys- ja säilytysjärjestelmät	9
2.1.4 Arvopaperiomistuksen julkisuus	10
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö	11
2.2.1 Ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö	11
2.2.2 EU:n arvopaperikeskusasetus	13
2.3 Nykytilan arviointi	16
3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	17
3.1 Keskeiset ehdotukset	17
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot	23
4 Esityksen vaikutukset	26
4.1 Taloudelliset vaikutukset	26
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	33
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	33
5 Asian valmistelu	35
6 Riippuvuus muista esityksistä	38
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	39
LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	39
1.1 Laki arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta	39
1 luku Yleiset säännökset	39
2 luku Arvopaperikeskuksen toimilupa, omistajat, hallinto ja toiminta sekä keskusvastapuoli	41
3 luku Selvitysosapuoli ja tilinhoitaja	46
4 luku Arvo-osuusjärjestelmä, hallintarekisteröinti sekä kirjaus- ja selvitysrasto	48
5 luku Arvopaperin ja rahoitusvälineen liittäminen arvo-osuusjärjestelmään	51
6 luku Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvat osakeyhtiöt	53
7 luku Erinäiset säännökset	56
1.2 Laki osakeyhtiölain muuttamisesta	60
3 luku Osakkeet	60
5 luku Yhtiökokous	65
16 luku Sulautuminen	66
17 luku Jakautuminen	66

)

	20 luku	Yhtiön purkaminen	66
	25 luku	Rangaistussäännökset	66
1.3		Laki arvo-osuustileistä annetun lain muuttamisesta	67
1.4		Laki arvopaperitileistä annetun lain 2 §:n muuttamisesta	
	1 luku	Yleiset säännökset	68
1.5.		Laki Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta	68
	1 luku	Yleiset säännökset	68
	2 luku	Hallinto	69
	3 luku	Valvontavaltuudet	69
	4 luku	Hallinnolliset seuraamukset	70
	6 luku	Ulkomaisten valvottavien ja niiden Suomessa olevien sivuliikkeiden valvonta ja yhteistyö ulkomaan valvontaviranomaisten kanssa	73
	8 luku	Erinäiset säännökset	74
1.6		Laki eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetun lain muuttamisesta	74
1.7.		Laki sijoituspalvelulain muuttamisesta	74
	1 luku	Yleiset säännökset	74
	2 luku	Oikeus tarjota sijoituspalvelua	74
	3 luku	Sijoituspalveluyrityksen toimiluvan myöntäminen ja peruuttaminen sekä merkittävien omistajien luotettavuus	75
	9 luku	Asiakasvarojen säilyttäminen ja muu käsittely	75
	10 luku	Menettelytavat asiakassuhteessa	75
	15 luku	Hallinnolliset seuraamukset	77
1.8		Laki sijoitusrahastolain muuttamisesta	77
	9 a luku	Rahasto-osuuden hoitajan hallinnoimat rahasto-osuudet	77
	10 luku	Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvat rahasto-osuudet	78
	11 luku	Sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitetun sijoitusrahaston varojen sijoittaminen	78
1.9		Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 2 §:n muuttamisesta	78
	1 luku	Yleiset säännökset	78
1.10		Laki rahoitusvakuuslain 3 §:n muuttamisesta	78
1.11		Laki osuuskuntalain muuttamisesta	79
	4 luku	Osuudet, osuuspääoma, osakkeet ja osakepääoma	79

)

5 luku	Osuuskunnan kokous ja edustajisto	81
20 luku	Sulautuminen	81
21 luku	Jakautuminen	82
23 luku	Osuuskunnan purkaminen	82
27 luku	Rangaistussäännökset	82
1. 12	Laki rahoitusvälineiden kaupankäynnistä annetun lain muuttamisesta	82
2 luku	Pörssitoiminta	82
4 luku	Monenkeskinen kaupankäyntijärjestelmä	83
2 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS		83
LAKIEHDOTUKSET		85
Laki arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta		85
1 luku	Yleiset säännökset	85
2 luku	Arvopaperikeskuksen toimilupa, omistajat, hallinto ja toiminta sekä keskusvastapuoli	87
3 luku	Selvitysosapuoli ja tilinhoitaja	97
4 luku	Arvo-osuusjärjestelmä, hallintarekisteröinti sekä kirjaus- ja selvitysrasto	102
5 luku	Arvopaperin ja rahoitusvälineen liittäminen arvo-osuusjärjestelmään	109
6 luku	Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvat osakeyhtiöt	111
7 luku	Erinäiset säännökset	113
Laki osakeyhtiölain muuttamisesta		118
3 luku	Osakkeet	118
5 luku	Yhtiökokous	122
16 luku	Sulautuminen	124
17 luku	Jakautuminen	124
20 luku	Yhtiön purkaminen	125
25 luku	Rangaistussäännökset	125
Laki arvo-osuustileistä annetun lain muuttamisesta		126
Laki arvopaperitileistä annetun lain 2 §:n muuttamisesta		128
1 luku	Yleiset säännökset	128
Laki Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta		129
1 luku	Yleiset säännökset	129
2 luku	Hallinto	130
3 luku	Valvontavaltuudet	130

)

4 luku	Hallinnolliset seuraamukset	132
6 luku	Ulkomaisten valvottavien ja niiden Suomessa olevien sivuliikkeiden valvonta ja yhteistyö ulkomaan valvontaviranomaisten kanssa	134
8 luku	Erinäiset säännökset	134
Laki eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetun lain muuttamisesta		134
Laki sijoituspalvelulain muuttamisesta		136
1 luku	Yleiset säännökset	136
2 luku	Oikeus tarjota sijoituspalvelua	136
3 luku	Sijoituspalveluyrityksen toimiluvan myöntäminen ja peruuttaminen sekä merkittävien omistajien luotettavuus	137
9 luku	Asiakasvarojen säilyttäminen ja muu käsittely	137
10 luku	Menettelytavat asiakassuhteessa	137
15 luku	Hallinnolliset seuraamukset	138
Laki sijoitusrahastolain muuttamisesta		139
9 a luku	Rahasto-osuuden hoitajan hallinnoimat rahasto-osuudet	139
10 luku	Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvat rahasto-osuudet	140
11 luku	Sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitetun sijoitusrahaston varojen sijoittaminen	140
Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 2 §:n muuttamisesta		141
1 luku	Yleiset säännökset	141
Laki rahoitusvakuuslain 3 §:n muuttamisesta		141
Laki osuuskuntalain muuttamisesta		142
4 luku	Osuudet, osuuspääoma, osakkeet ja osakepääoma	142
5 luku	Osuuskunnan kokous ja edustajisto	146
20 luku	Sulautuminen	147
21 luku	Jakautuminen	148
23 luku	Osuuskunnan purkaminen	148
27 luku	Rangaistussäännökset	149
Laki rahoitusvälineiden kaupankäynnistä annetun lain muuttamisesta		149
2 luku	Pörssitoiminta	149
4 luku	Monenkeskinen kaupankäyntijärjestelmä	150

)

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Yhtenäisen eurooppalaisen ja laajemmin kansainvälisen sääntelyn haasteena ovat erityisesti hajautunut kansallinen lainsäädäntö ja markkinoiden erilaiset järjestelmäratkaisut. Euroopan komission tavoitteena on ollut jo pidemmän aikaa arvopaperimarkkinoiden avaaminen ja lisäharmonisointi. Keskeiset muutostarpeet yhteismarkkinoiden saavuttamiseksi arvopaperien selvitystoiminnassa on kuvattu jo niin sanotun Giovannini-ryhmän raportissa vuodelta 2001. Kansainväliset arvopaperien selvitys- ja säilytystoiminnan sääntelyhankkeet ovat edenneet erityisesti finanssikriisin seurauksena.

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat 23 päivänä heinäkuuta 2014 asetuksen arvopaperitoimituksen parantamisesta Euroopan unionissa sekä arvopaperikeskuksista ja direktiivien 98/26/EY ja 2014/65/EU sekä asetuksen (EU) N:o 236/2012 muuttamisesta, jäljempänä *EU:n arvopaperikeskusasetus*. EU:n arvopaperikeskusasetus tuli voimaan 17 päivänä syyskuuta 2014. EU:n arvopaperikeskusasetus yhtenäistää arvopaperien selvitystoimintaa luomalla yhteisiä toimintasääntöjä ja standardeja. EU:n arvopaperikeskusasetuksen strategisina tavoitteina on parantaa rajat ylittävien tapahtumien turvallisuutta ja tehokkuutta sekä varmistaa arvopaperikeskustoiminnalle tasapuoliset toimintaedellytykset yhteismarkkinoilla. Muita tavoitteita ovat muun muassa rajat ylittävän toiminnan yksinkertaistaminen, sääntelyerojen poistaminen, määritelmien yhtenäistäminen arvopaperikeskusten palveluille, selvityspalveluiden pirstoutuneisuuden vähentäminen sekä kansallisten arvopaperikeskusten monopoliasemien heikentäminen lisäämällä kilpailua. EU:n arvopaperikeskusasetus ei sisällä säännöksiä yhtiö- tai esineoikeudesta eikä säännöksiä verotuksesta tai sen toteuttamisesta.

Arvopaperien selvitystoimintaa yhtenäistää myös euroalueen keskuspankkien keskuspankkirahassa toimiva arvopaperien selvityspalvelu, TARGET2-Securities, jäljempänä *T2S*, joka poistaa toiminnalliset esteet selvitystoiminnan väliseltä kilpailulta arvopaperikeskusten välillä. T2S-hanke on merkittävä rakenteellinen uudistus kohti selvitysjärjestelmäinfrastruktuurin yhtenäistämistä ja kansallisista erillisratkaisuista luopumista. Suomessa T2S-järjestelmään ollaan siirtymässä alkuvuodesta 2017.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1. Yleistä

Rahoitusmarkkinat ovat olleet aiempaa suurempien muutosten edessä finanssikriisin seurauksena. Arvopaperikeskusten toiminta ja arvopaperien selvitystoiminta ovat yleisesti sujuneet ilman merkittäviä häiriöitä myös finanssikriisin aikana.

Kansainväliset arvopaperien selvitystoimintaa koskevat lainsäädäntöhankkeet pyrkivät yhdenmukaistamaan hajautunutta selvitystoiminnan sääntelyä ja käytäntöjä jäsenvaltioissa. Keskeinen lähtökohta monissa EU:n laajuisissa arvopaperien selvitystä ja säilytystä koskevissa säädös- ja järjestelmäehdotuksissa on yleiseurooppalainen arvopaperien moniportainen säilytysmalli, vaikkakin joissain ehdotuksissa tunnustetaan myös mahdollisuus arvopaperien suoraan hallintaan. Kansainvälisessä keskustelussa on noussut aiempaa voimakkaammin esiin säilytysten erotteluvaatimus sijoittajan

)

suojan parantamiseksi ja toisaalta varsinaisten loppusijoittajien tunnistaminen muun muassa veronkierron, rahanpesun estämisen ja muiden mahdollisten väärinkäytösten vähentämiseksi.

Välillisellä säilytyksellä tarkoitetaan, että sijoittaja antaa arvopaperinsa säilyttäjän säilytettäväksi, jolloin säilyttäjä voi lainsäädännön nojalla käyttää joitakin sijoittajalle kuuluvia oikeuksia. Säilyttäjiä voivat olla esimerkiksi luottolaitokset, sijoituspalveluyritykset ja arvopaperikeskus. Säilyttäjä voi antaa arvopaperit edelleen säilytettäväksi niin sanotulle alisäilyttäjälle, jolloin säilyttäjiä on ketjussa useita (niin sanottu arvopaperien moniportainen säilytys). Hallintarekisteröinti eli arvo-osuuden kirjaaminen hallintarekisterinhoitajan nimiin omistajan sijaan arvo-osuusjärjestelmään on arvopaperien moniportaista hallintaa.

EU:n arvopaperikeskusasetus edellyttää pääsääntönä, että kaikki arvopaperikeskukset ja niiden osapuolet tarjoavat asiakkaiden valittavaksi yhteisasiakaserotteluun tai yksilölliseen asiakaserotteluun perustuvia säilytysmalleja. Yhteisasiakaserottelu merkitsee sijoittajien arvopaperien hallintarekisteröintiä selvitysosapuolen nimissä olevalla asiakasomistuksien yhteistilille arvopaperikeskuksessa, eli kaikki osapuolen asiakkaiden omistukset ovat kirjattu yhdelle arvo-osuustilille. Yksilöllisessä asiakaserottelussa osapuoli erottelee sijoittajan pyynnöstä kyseisen sijoittajan omistukset arvopaperikeskuksessa. Asetus ei itsessään kuitenkaan sääntele erilaisia säilytysmalleja, jolloin kansallisessa lainsäädännössä tulee määritellä, mitä erotteluvaatimuksilla tarkoitetaan. Asetus antaa sijoittajille mahdollisuuden valita tarjolla olevien säilytysmallien välillä, koska valinnat vaikuttavat suoraan sijoittajien maksamiin palvelumaksuihin ja asiakkaan säilytysmalliriskeihin. Tämän vuoksi asetuksessa edellytetään, että selvitysosapuolet kertovat asiakkaille vaihtoehtoihin liittyvistä kustannus- ja riskieroista. Useat arvopaperikeskukset tarjoavat Suomessa käytössä olevia suoran hallinnan tilejä, mutta pääsääntöisesti asiakaskuntaa koskevin rajoituksin, jolloin suoran tilin saa vain julkisyhteisö tai instituutioasiakas.

Suomen lisäksi Bulgariassa, Kyproksella, Kreikassa, Romanissa, Slovakiassa ja Sloveniassa kotimaisilta sijoittajilta on edellytetty arvopaperien suoraa hallintaa eli arvopaperit kirjataan sijoittajan omalla nimellä arvo-osuustilille arvopaperikeskuksessa, kun arvopaperi on kotimaisen yhtiön tai yhteisön liikkeeseen laskema. Arvopaperikeskusasetus sisältää poikkeussäännön, jonka perusteella poikkeussääntöä käyttävien maiden kansalaisille on tarjottava yksilöllisesti eroteltuja tilejä kaikissa arvopaperikeskuksissa ja näiden selvitysosapuolten toimesta koskien kyseisten maiden lainsäädännön alla liikkeeseenlaskettuja arvopapereita, mikäli näin edellytetään kyseisen maan lainsäädännössä EU:n arvopaperikeskusasetuksen voimaan tullessa ja säännös ja lain tavoitteet ovat edelleen voimassa.

2.1.2 Arvopaperikaupankäynnin vaiheet ja arvopaperinvälittäjät

Arvopaperikaupankäynnin ketju muodostuu arvopaperin liikkeeseen laskeneesta liikkeeseenlaskijasta, markkinapaikasta, sijoittajasta ja tämän mahdollisesti käyttämästä arvopaperinvälittäjästä, arvopaperin selvityksen osapuolista ja arvopaperin säilytyksestä.

Jäljempänä tässä esityksessä viitataan 1 päivänä tammikuuta 2013 voimaan tulleen arvopaperimarkkinalainsäädännön kokonaisuudistuksen osiin seuraavasti: arvopaperimarkkinalaki (746/2012), jäljempänä *AML*, sijoituspalvelulaki (747/2012), jäljempänä *SipaL*, laki kaupankäynnistä rahoitusvälineillä (748/2012), jäljempänä *RKL*, laki arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta (749/2012), jäljempänä *AOJL*, laki arvopaperitileistä (750/2012), jäljempänä *LAT*, laki arvo-

)

osuustileistä (827/1991), jäljempänä, *AOTL* ja laki Finanssivalvonnasta (878/2008), jäljempänä *Fi-vaL*.

Arvopaperipörssien ja arvopaperinvälittäjien toiminnasta säädetään EU:ssa muun muassa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2004/39/EY rahoitusvälineiden markkinoista sekä neuvoston direktiivien 85/611/ETY ja 93/6/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/12/EY muuttamisesta ja neuvoston direktiivin 93/22/ETY kumoamisesta, jäljempänä *MiFID*. Viranomaisvalvonnan ja kauppaportoinnin ulkopuolella ovat ne kaupat, joissa välittäjä ainoastaan kirjaa tapahtuman arvo-osuustilien välillä.

Sijoittaja tekee arvopaperikauppoja pääsääntöisesti antamalla arvopaperikaupasta toimeksiannon arvopaperinvälittäjälleen, joka pyrkii toteuttamaan kaupan toimeksiannon mukaisesti. Pörssikaupankäynti jakaantuu Euroopassa karkeasti pääomamarkkinainstrumenttien (osake- ja osakeliittännäiset arvopaperit) ja johdannaisinstrumenttien kaupankäyntiin. Sähköiseen kaupankäyntiin siirtymisen myötä sijoittaja voi enää vain hyvin poikkeuksellisesti tehdä ja toteuttaa arvopaperikauppoja itse, vaan niihin tarvitaan vähintään säilyttäjän myötävaikutusta lopullisten toimitusten toteuttamiseksi selvitysjärjestelmissä ja arvo-osuustilikirjauksina.

Arvopaperinvälittäjällä tarkoitetaan AML:n 1 luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa määritettyä arvopaperinvälittäjää. Arvopaperinvälittäjä tarjoaa asiakkaalleen sijoituspalvelua, ja toteuttaa asiakkaansa kannalta edullisimman toimeksiannon ja välittää tiedot edelleen selvitystoimintaa harjoittavalle yhteisölle. Arvopaperien omistusmuutosta ja rahansiirtoa koskevat tiedot kirjataan edelleen sen arvopaperikeskuksen arvo-osuusjärjestelmään, johon arvopaperin liikkeeseenlaskija on arvopaperin liittänyt. Moniportaisessa säilytyksessä olevien arvopaperien sijoittajakohtaiset merkinnät toteutetaan säilyttäjän tasolla.

SipaL:n 9 ja 10 luvussa säädetään arvopaperikaupasta ja sijoituspalvelun tarjoamisesta, kauppaportoinnista ja asiakasvarojen säilyttämisestä. Arvopaperien säilytys on luvanvaraisen sijoituspalvelun tarjoamista.

Arvopaperinvälittäjät voivat MiFID:in nojalla tarjota palveluja rajan yli EU-jäsenvaltiosta toiseen niin sanotun yhden toimiluvan -periaatteen nojalla. Finanssivalvonta ylläpitää internetsivuillaan ajantasaista luetteloja suomalaisista arvopaperinvälittäjistä ja niistä ulkomaisista arvopaperinvälittäjistä, jotka ovat ilmoitusmenettelyä noudattaen ilmoittaneet tarjoavansa palvelua rajan yli Suomeen tai sivuliikkeessä Suomessa. Sijoittaja voi lisäksi ryhtyä sellaisen ulkomaisen arvopaperinvälittäjän asiakkaaksi, jolla ei ole toimintaa Suomessa. Helsingin Pörssissä toimi huhtikuussa 2014 yhteensä 64 arvopaperinvälittäjää, joista ulkomaisia etävälittäjiä oli 41.

EU:ssa arvopaperikauppoja koskevat tiedot välitetään kauppaportoinnin muodossa välittäjän omalle kansalliselle valvontaviranomaiselle. Kauppaportoinnin tarkoituksena on erityisesti turvata valvontaviranomaisen mahdollisuudet valvoa arvopaperinvälittäjien toimintaa ja markkinoiden väärinkäytöksiä, myös silloin kun kaupat on toteutettu säännellyllä markkinalla Suomen rajojen ulkopuolella. Arvopaperinvälittäjän, jolla on Suomessa yhtiöoikeudellinen kotipaikka tai sivuliike, on ilmoitettava tiedot kaikista liiketoimista valvontaviranomaiselle riippumatta siitä, millä säännellyllä markkinalla liiketoimi on toteutettu. Ulkomainen arvopaperinvälittäjä (niin sanottu etävälittäjä), joka tarjoaa sijoituspalvelua rajan yli, toimittaa kauppaportointitiedot oman sijoittautumisvaltion valvontaviranomaiselle. Finanssivalvonta saa tiedot liiketoimista välittömästi tai seuraavana pankkipäivänä.

)

Arvopaperinvälittäjien valvonta muun arvopaperikaupan valvonnan ohella edistää sijoittajien ja erityisesti ei-ammattimaisten sijoittajien suojaa. Sijoittajansuojan kannalta on olennaista saada varmuus siitä, että tehdyt arvopaperikaupat ja arvopapereihin liittyvät oikeudet ja velvollisuudet ovat lopullisia ja tehokkaita. Sijoituspalveluirtyksellä on SipaL:n 10 luvun 5 §:n 2 momentin nojalla velvollisuus antaa riittävät tiedot asiakkaalleen hyvissä ajoin ennen sijoituspalvelun tai oheispalvelun antamista muun muassa asiakasvarojen säilyttämisestä sekä siihen liittyvistä riskeistä. SipaL:n 9 luvun 1 §:ssä säädetään asiakasvarojen säilyttämisestä. Sijoituspalveluirtyksen on pidettävä asiakasvarat erillään sijoituspalveluirtyksen omista varoista ja asiakasvarat riittävästi eriteltynä muiden asiakkaiden varoista. SipaL:n 9 luvun 2 § koskee sijoituspalveluirtyksen asiakkaan varojen säilyttämistä ulkomaisen säilyttäjän hallussa. Sijoituspalveluirtyksen asiakasvarojen erillään pitovelvollisuutta, ulkomaisen säilyttäjän valintaan liittyviä edellytyksiä ja säilytystoiminnan luvanvaraisuutta ei ehdoteta tässä esityksessä muutettavaksi.

2.1.3 Selvitys- ja säilytysjärjestelmät

Arvopaperikeskuksen tehtävänä on AOJL:n 2 luvun 16 §:n mukaan hoitaa arvo-osuusjärjestelmän yleisiä tehtäviä, kuten vastata arvo-osuusjärjestelmän toiminnan edellyttämien keskustietojärjestelmien ylläpitämisestä, valvoa, että arvo-osuustileille kirjattujen arvo-osuuksien määrä vastaa arvo-osuusjärjestelmässä liikkeessä olevaa määrää, toimia selvitysyhteisönä ja huolehtia arvo-osuuksiin liittyvien yhtiötapahtumien sekä tuotonmaksujen edellyttämistä arvo-osuusjärjestelmän kannalta yhteisistä järjestelyistä arvopaperikeskuksen sääntöjen mukaisesti. Suomessa AOJL:n mukaisena arvopaperikeskuksena ja selvitysyhteisönä toimii Euroclear Finland Oy, jäljempänä *EFi* ja vastavasti ulkomaisena keskusvastapuolena hollantilainen European Central Counterparty N.V, jäljempänä *EuroCCP*.

Arvopaperinvälittäjä välittää asiakkaidensa toteutuneet kauppätiedot edelleen kyseisen arvopaperikeskuksen ja/tai keskusvastapuolijärjestelmän selvitettäväksi, mikä pääsääntöisesti tarkoittaa Suomessa joko *EFi*:lle tai *EuroCCP*:lle. Arvopaperikaupan selvityksessä arvopaperikauppaa koskevat oikeudet määritetään (kenelle kuuluvat velvollisuudet toimittaa varat ja kenelle vastaavat arvopaperit) ja toteutetaan (varat kirjataan myyjän tilille ja arvopaperit ostajan tilille suoraan tai moniportaisesti). Koska keskusvastapuolen toimintaan kuuluu pelkkä toimitusvelvoitteiden määrittäminen ja netottaminen, *EuroCCP* ja muut keskusvastapuolet ainoastaan määrittävät mutta eivät toteuta arvopapereilla tehtyjä kauppvoja. Arvopaperikeskuksessa arvopaperikaupoista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet voidaan sekä määrittää että toteuttaa. Suomessa arvopaperikeskuksessa selvitettyjen kauppvojen markkina-arvo oli 22,56 miljardia euroa ja lukumääräisesti 498 728 kappaletta toukuussa 2014.

Suomalaiset sijoittajat voivat säilyttää eli hallita suomalaisen liikkeeseenlaskijan liikkeeseen laskevia osakkeita ainoastaan suoraan omissa nimissään arvopaperikeskuksen järjestelmässä olevilla arvo-osuustileillä. Arvopaperien suorien omistajakohtaisten tilien etuna on pienempi säilytysketjusta johtuva riski, ja osakemuotoisten arvopaperiin liitännäisten oikeuksien ja velvollisuuksien oikeusvarmuus (varmuus kirjausten oikeellisuudesta ja oikea-aikaisuudesta esimerkiksi säilyttäjän tai alisäilyttäjän maksukyvyttömyysmenettelyssä). Kun Suomessa toimii yksi arvopaperikeskus, suomalaisten pörssiyritysten kotimaisista omistajista on myös mahdollista ylläpitää keskitettyä ja lähes reaaliaikaista kattavaa osakasluetteloa, joka on ollut edellytys voimassa olevan lainsäädännön edellyttämälle laajalle suomalaisten osakeomistuksen julkisuudelle. Reaaliaikainen ja kattava osakasluettelo helpottaa eri tahojen tiedonsaannin ja raportoinnin järjestämistä. Suomalaiset sijoittajat voi-

vat säilyttää moniportaisesti ulkomaisten liikkeeseenlaskijoiden liikkeeseen laskettuja osakkeita ja muita arvopapereita.

Rahoitusvälineiden säilytystä voi Suomessa SipaL:n mukaisesti tarjota sijoituspalveluyritys ja LAT:ssa tarkoitettu säilyttäjä, joka voi olla sijoituspalveluyrityksen lisäksi myös esimerkiksi arvo-paperikeskus tai keskusvastapuoliyhteisö. Se, milloin säilyttäjän katsotaan toimivan Suomessa ja milloin toimijaan sovelletaan Suomen lainsäädäntöä, eroaa näiden kahden lainsäädännön välillä. Säilytettävät arvopaperit voidaan laskea liikkeeseen Suomessa tai ulkomailla, ja ne voivat kuulua arvo-osuusjärjestelmään tai olla sen ulkopuolella.

Arvopaperikeskuksen arvo-osuusjärjestelmässä oli toukokuussa 2014 yhteensä 185 liikkeeseenlaskijaa. Ulkomaisten omistusosuus näissä yhtiöissä oli maaliskuussa 2014 noin 42 prosenttia, kun hallintarekisteröityjen omistajien osuus omistuksesta oli 36 prosenttia, suomalaisten kotitalouksien 21 prosenttia, yhtiöiden 21 prosenttia ja julkisyhteisöjen 10 prosenttia. Arvo-osuustilejä oli lähes 1,3 miljoonaa kappaletta. Ulkomaalaisomistuksen vaihteluväli oli toukokuun 2014 lopussa 0—100 prosenttia yhtiön osakekannasta, ja esimerkiksi Nokia Oyj:ssä ulkomaisia omistajia oli 76,41 prosenttia ja Stora Enso Oyj:ssä 71,90 prosenttia. Ne yhtiöt, joissa ulkomaalaisomistusta ei ollut, eivät olleet kaupankäynnin kohteena päälistalla. Suomalaisomistuksen painoarvo on erityisen korkea muissa kuin päälistalla kaupankäynnin kohteena olevissa yhtiöissä.

2.1.4 Arvopaperiomistuksen julkisuus

Arvopaperiomistuksen julkisuus voidaan jakaa viranomaisjulkisuuteen, liikkeeseenlaskijajulkisuuteen ja yleisöjulkisuuteen. Arvopaperiomistuksen viranomaisjulkisuus perustuu eri viranomaisten toimintaa koskevaan erityislainsäädäntöön ja arvopaperimarkkinatoimijoita koskevaan lainsäädäntöön. Viranomaisilla on lähtökohtaisesti oikeus saada tehtäviensä suorittamista varten tietoa suomalaisten arvopaperien omistajista ja suomalaisten sijoitusten omistuksista sekä Suomessa olevista säilytyksistä. Suomalaisten sijoittajien ulkomailla säilytettyjen arvopaperien tietojen saanti perustuu lähinnä kansainvälisten viranomaisten välisiin tietojenvaihtosopimuksiin.

Arvo-osuusjärjestelmään kirjatun osakkeen haltija ei voi käyttää osakeyhtiölain (624/2006), jäljempänä *OYL*, 4 luvun 2 §:n nojalla osakkeeseen liittyviä yhtiöoikeudellisia oikeuksia ennen kuin hänet on kirjattu yhtiön osakasluetteloon. Voimassa olevan lain mukaan osakasluetteloa pidetään *OYL*:n 4 luvun 3 §:n nojalla arvopaperikeskuksessa arvo-osuustilitietojen pohjalta automaattisesti. Osakkeeseen perustuvia oikeuksia ovat esimerkiksi oikeus saada osakkeeseen liittyviä suorituksia, kuten osinko, oikeus osallistua yhtiökokoukseen ja saada osakkeita osakeannissa. Ulkomaisen sijoittajan sijaan osakeluetteloon voidaan merkitä hallintarekisterin hoitaja, jos osaketta hallitaan muun kuin sijoittajan toimesta tämän lukuun. Osakasluetteloon merkitään *OYL*:n 4 luvun 3 §:n mukaan osakkeenomistajan tai hallintarekisteröinnin hoitajan nimi, henkilötunnus taikka muu yksilöintitunnus, yhteys-, maksu- ja verotustiedot, osakkeiden lukumäärä osakelajeittain sekä se tilinhoitaja, jonka hoidossa olevalle arvo-osuustilille osakkeet on kirjattu. Liikkeeseenlaskijajulkisuus on merkittävä myös liikkeeseenlaskijalle asetettujen velvollisuuksien, kuten tiedonantovelvollisuuden, täyttämisen turvaamiseksi.

OYL:n 4 luvun 5 §:n nojalla jokaisella on oikeus tutustua osakasluetteloon arvopaperikeskuksessa sekä, jos yhtiöllä on pääteyhteys arvopaperikeskukseen, yhtiön pääkonttorissa. Oikeus koskee sekä yksityisten että julkisten yhtiöiden osakasluetteloja, kun yhtiö on liittännyt arvopaperinsa arvo-osuusjärjestelmään. Tiedonsaantioikeus ei kuitenkaan koske henkilötunnusta, maksu- tai verotustie-

toja tai sitä, mille kaupintatilille osakkeenomistajan myytäviksi antamat osakkeet on kirjattu. Osakeluettelon tiedot ovat siis liikkeeseenlaskijajulkisia sekä viranomais- ja yleisöjulkisia.

Osakeomistuksen yleisöjulkisuus koskee lähinnä suomalaisia sijoittajia, jotka omistavat suomalaisten yhtiöiden arvopaperikeskuksessa liikkeeseen laskemia osakkeita. Suomalaisten sijoittajien ulkomailla liikkeeseen laskettujen ulkomaisten yhtiöiden osakeomistus ei ole julkista, koska näihin osakkeisiin tai yhtiöön ei sovelleta Suomen lainsäädäntöä. Ulkomaisten sijoittajien suomalaisten osakkeiden omistus on pääsääntöisesti hallintarekisteröity.

Laaja pörssiosakkeiden omistuksen yleisöjulkisuus on Pohjoismaita lukuun ottamatta merkittävä poikkeus. Muualla maailmassa osakkeiden omistustiedot ovat julkisia vain niin sanottujen liputusrajojen puitteissa, jotka ovat kuitenkin monissa maissa jopa direktiivin minimitasoa alhaisemmat. Suomessa liputuksen alaraja on viisi prosenttia kohdeyhtiön äänimäärästä tai osakkeiden kokonaisuudesta. Tiedonsaanti on mahdollistanut tietojen hyödyntämisen muun muassa akateemisessa, kansainvälisesti poikkeuksellisessa sijoittajakäyttäytymistutkimuksessa ja valtaa käyttävien tahojen väärinkäytösten esiin tuomisessa. Osakeomistuksen yleisöjulkisuudella ja väärinkäytösten esiintulon pelolla on nähty olevan myös rikollista käyttäytymistä ennalta estävä vaikutus. Toisaalta sijoittajat, jotka haluavat piilottaa omistuksiaan ovat voineet jo nyt hyödyntää kotimaisia ja tai ulkomaisia sijoitusyhtiöketjuja tai välimiehiä omistuksensa kätkemiseksi.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

2.2.1 Ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Euroopan keskuspankin TARGET2 Securities -hanke

Euroalueen keskuspankkien keskuspankkirahassa toimiva arvopaperien selvityspalvelu, T2S, poistaa toiminnalliset esteet selvitystoiminnan väliseltä kilpailulta arvopaperikeskusten välillä. Kyseessä on kesäkuussa 2015 käyttöön otettava tekninen alusta, johon arvopaperikeskukset ulkoistavat oman selvitystoimintansa. Selvitys tapahtuu kuitenkin edelleen järjestelmään liittyneen arvopaperikeskuksen kotivaltion lainsäädännön mukaisesti EU:n arvopaperikeskusasetuksen selvitystä koskevia määräaikoja noudattaen. Tekninen selvitysalusta ja siihen liittyvät arvopaperikeskukset muodostavat yhtenäisen järjestelmäkokonaisuuden. T2S-hanke on merkittävä rakenteellinen uudistus kohti selvitysjärjestelmäinfrastruktuurin yhtenäistämistä ja kansallisista erillisratkaisuksista luopumista. Merkittävin uudistus on, että T2S-alustalla voidaan selvittää arvopaperikauppoja eri arvopaperikeskusten välillä, mikä palvelee erityisesti rajat ylittävää kaupankäyntiä.

T2S:llä parannetaan selvitystoiminnan vakautta ja vähennetään vastapuoliriskiä, kun arvopaperikauppojen selvitys tapahtuu aina keskuspankkirahassa. Myös rajat ylittävissä arvopaperikaupoissa selvitys toteutetaan reaaliaikaisesti keskuspankkirahassa selvityspäivän aikana. Yhteisen selvitysalustan luomisella pyritään myös selvitysketjujen lyhenemiseen.

Nykyisin kansainvälisillä finanssimarkkinoilla toimivilla yhteisöillä on mahdollisuus hankkia suomalaisia arvopapereita koskevat selvitys- ja säilytyspalvelut joko ostamalla niitä koskevat palvelut Suomessa toimivilta pankeilta tai hakeutumalla suoraan osapuoleksi Suomessa toimiluvan saaneeseen arvopaperikeskukseen EFi:in. Lisäksi suomalaiset arvopaperit voidaan siirtää arvopaperikeskuslinkkien kautta toiseen arvopaperikeskukseen ja tämän lisäksi suomalaisilla yhtiöillä on oikeus laskea liikkeelle kaikki arvopaperinsa valitsemassaan EU-arvopaperikeskuksessa. Jatkossa T2S:ään

liittyneet arvopaperikeskukset muodostavat tehokkaine linkkijärjestelyineen yhtenäisen kokonaisuuden. Siten T2S tarjoaa pankeille mahdollisuuden päästä kaikille T2S-järjestelmään kuuluville markkinoille yhden ja saman arvopaperikeskuksen kautta.

Rahoitusvälineiden markkinoista annettu muutospäätös ja sitä koskeva asetus

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/65/EU rahoitusvälineiden markkinoista sekä direktiivin 2002/92/EY ja direktiivin 2011/61/EU muuttamisesta, jäljempänä MiFID II sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 600/2014 rahoitusvälineiden markkinoista sekä asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta, jäljempänä MiFIR, annettiin 15 päivänä toukokuuta 2014. MiFID II:n ja MiFIR:n keskeisiin tavoitteisiin kuuluu sen varmistaminen, että kaikki organisoitu kaupankäynti tapahtuu säännellyissä kauppapaikoissa, joita ovat säännellyt markkinat, monenkeskiset kaupankäyntijärjestelmät (*multilateral trading facility, MTF*) ja organisoidut kaupankäyntijärjestelmät (*organised trading facility, OTF*). OTF kattaa kaupankäynnin velkakirjoilla, strukturoiduilla rahoitustuotteilla, päästöoikeuksilla ja johdannaisilla. Kaikkiin näihin kauppapaikkoihin sovelletaan samoja kauppaa edeltäviä ja sen jälkeisiä avoimuusvaatimuksia. Vastaavasti kaikkiin kolmeen kauppapaikkaan sovelletaan lähes identtisiä toiminnan järjestämistä ja markkina- valvontaa koskevia vaatimuksia. Näin voidaan turvata tasapuoliset edellytykset toiminnallisesti samankaltaisille toimintoille, joissa kootaan yhteen kolmansien osapuolten kaupankäynti-intressejä. Luomalla uudentyyppinen järjestäytyneet kaupankäyntijärjestelmä voidaan paremmin saattaa aiemmin nimettömänä käytyä kauppaa sääntelyn piiriin.

MiFID II muuttaa sijoituspalvelujen tarjoamista koskevia erityisvaatimuksia, kauppapaikkojen toiminnan järjestämiseen liittyviä vaatimuksia ja toimivaltaisten viranomaisten valtuuksia. MiFID II:n voimaantulon jälkeen arvopaperitilien säilytyksen tarjoaminen olisi edelleen oheispalvelua, vaikka se on muun muassa Suomessa säädetty toimiluvanvaraiseksi palveluksi. MiFID II -asetuksessa asetetut vaatimukset liittyvät erityisesti selvitysjärjestelmien syrjimätöntä käyttöä haittaavien esteiden poistamiseen ja eri markkinatoimijoiden avoimuusvaatimuksien lisäämiseen. Kauppapaikkoja olisi vaadittava tarjoamaan pääsy, mukaan lukien tiedonsaanti, avoimin ja syrjimättömin perustein keskusvastapuolille, jotka ovat halukkaat selvittämään kauppapaikassa toteutettuja liiketoimia.

Eurooppalainen yhtiöoikeus ja corporate governance

Komissio julkaisi 12 päivänä joulukuuta 2012 toimintasuunnitelman eurooppalaisesta yhtiöoikeudesta ja corporate governancesta eli yhtiöiden hyvästä hallintotavasta (*Action Plan: European company law and corporate governance - a modern legal framework for more engaged shareholders and sustainable companies*, COM(2012) 740/2). Toimintasuunnitelma sisältää ehdotuksen sijoittajien läpinäkyvyyden lisäämisestä osana arvopaperitilejä koskevaa lainsäädäntöehdotusta.

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (KOM (2014) 213 lopullinen) direktiivin 2007/36/EY muuttamisesta osakkeenomistajien pitkäaikaiseen vaikuttamiseen kannustamisen osalta sekä direktiivin 2013/14/EU muuttamisesta hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevan selvityksen tiettyjen osien osalta, jäljempänä *SHRD*, annettiin 9 päivänä huhtikuuta 2014. Komission ehdotuksen lähtökohtana olisi liikkeeseenlaskijan yleinen velvollisuus tuntee osakkeenomistajansa. Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden olisi jatkossa säädettävä, että yhtiöllä on oikeus tietää, keitä sen osakkeenomistajat ovat. Arvopaperin säilyttäjän olisi yhtiön pyynnöstä toimitettava osakkeenomistajan yksilöintitiedot yhtiölle.

FATCA ja muu verotietojen vaihto

Foreign Account Tax Compliance Act, jäljempänä *FATCA* on Yhdysvaltojen käynnistämä hanke verotustietojen keräämisestä ulkomailta. *FATCA*:n seurauksena rahoitusalan yritykset lähes kaikissa maissa ilmoittavat yhdysvaltalaisten kansalaisten ja muiden verovelvollisten sijoituksista ja säilytyksistä. Tietojenkeruu on vastavuoroista, jolloin Verohallinto saa myös tietoja Yhdysvalloista suomalaisten verovelvollisten sijoituksista.

Organisation for Economic Co-operation and Development, jäljempänä *OECD*, on niin ikään käynyt neuvotteluja sijoituksiin liittyvien verotustietojen yleisestä vaihdosta *OECD*-maiden kesken. Tällä hetkellä Suomi on sopinut hieman yli 50 valtion kanssa vastavuoroisesta automaattisten verotustietojen vaihdosta, joka alkaa vuoden 2017 alussa koskien kalenterivuoden 2016 verotustietoja. Lisäksi *EU*:ssa ollaan laatimassa erillistä verotustietojen vaihtoa koskevaa direktiiviä. Suomalaisille sijoittajilla on sen jälkeen paljon aikaisempaa rajoitetummat mahdollisuudet piilottaa verottajalta omistuksiaan ulkomailla.

2.2.2 *EU:n arvopaperikeskusasetus*

Arvo-osuusmuotoisuus, toimitusaikataulut ja -kuri

Arvopaperit liikkeeseen laskevan yhtiön kotivaltion viranomaiset velvoitetaan huolehtimaan siitä, että paperimuotoiset arvopaperit on muutettava arvo-osuusmuotoon viimeistään vuonna 2025, jos niillä käydään kauppaa säännellyillä markkinoilla, monenkeskisissä kaupankäyntijärjestelmissä tai organisoiduissa kaupankäyntijärjestelmissä.

Arvopaperikauppaan liittyvien velvoitteiden selvityspäivä on *EU*:n arvopaperikeskusasetuksen mukaan viimeistään toisena päivänä kaupantekopäivän jälkeen. Vaatimus koskee siirtokelpoisia arvopapereita, rahamarkkinavälineitä, yhteissijoitusyritysten osuuksia ja päästöoikeuksia koskevia velvoitteita.

Arvopaperikeskuksilta edellytetään selvityskurisääntöjä, joilla varmistetaan, että osapuolet suorittavat velvoitteensa selvityspäivänä. Lisäksi arvopaperikeskusten tulee luoda järjestelmä, jolla selvityksen oikeellisuutta voidaan valvoa ja havaituista poikkeamista tulee laatia raportit. Arvopaperikeskusten tulee määritellä ainakin myöhästymissakot sekä korvausostokäytännöt ja niihin liittyvät hinnat, joiden tulee muodostaa riittävän voimakas pelote selvitysviiveiden vähentämiseksi.

Arvopaperikeskuksen toimilupa ja valvonta

Arvopaperikeskustoiminnan harjoittaminen edellyttää, että arvopaperikeskus saa toimiluvan jäsenvaltionsa toimivaltaiselta viranomaiselta ennen toiminnan aloittamista. Hakemuksessa ja myönnettävässä toimiluvassa on määriteltävä ne *EU*:n arvopaperikeskusasetuksen mukaiset ydin- ja oheispalvelut, joita kyseinen arvopaperikeskus voi tarjota. Arvopaperien selvitystoiminta edellyttää arvopaperikeskustoimilupaa. Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen, jäljempänä *ESMA*, ylläpitää luetteloa toimiluvan saaneista arvopaperikeskuksista ja toimilupiin liittyvistä ydin- ja oheispalveluista.

EU-passi ja kolmansien maiden arvopaperikeskusten EU-toimiluvat

Arvopaperikeskus saa tarjota toimilupansa nojalla palveluita sivuliikkeessä ja rajan yli toisiin jäsenvaltioihin. Arvopaperikeskuksen, joka aikoo tarjota palveluja tai muuttaa palveluntarjontaansa toisessa maassa, tulee ilmoittaa tästä kotivaltionsa viranomaiselle, jolla on velvollisuus tarkistaa arvopaperikeskuksen palvelukyky isäntävaltiossa. Isäntävaltion viranomaisilla on oikeus pyytää arvopaperikeskusta raportoimaan toiminnastaan isäntävaltiossa. Kotivaltion ja isäntävaltion viranomaisten tulee sopia valvontayhteistyöstä tilanteissa, joissa arvopaperikeskuksen toiminta on laajuudeltaan merkittävää isäntävaltiossa. Jos arvopaperikeskus toimii isäntävaltiossa sääntöjen vastaisesti, isäntävaltion viranomainen ilmoittaa tästä kotivaltion viranomaiselle tilanteen oikaisemiseksi.

Kolmansien maiden arvopaperikeskukset voivat tarjota palveluita EU-alueella, kun niillä on ES-MA:lta saatu toimilupa. Kolmansien maiden arvopaperikeskusten kotivaltioiden lainsäädännössä on oltava EU:n arvopaperikeskusasetusta vastaavat velvoitteet ja säännöt ja viranomaisvalvonta on oltava EU:n arvopaperikeskusasetuksen vaatimalla tasolla.

Arvopaperikeskuksen toiminnan järjestäminen

Arvopaperikeskuksen toiminnan järjestämistä koskevat vaatimukset käsittävät yleiset säännökset, hallinnolliset vaatimukset, käyttäjäkomitean, tietojen säilyttämisen ja ulkoistamisen. Arvopaperikeskuksella tulee olla selkeät ja julkiset hallintoperiaatteet.

Arvopaperikeskus voi ulkoistaa palveluiden tuottamisen kolmannelle osapuolelle, jos arvopaperikeskuksen vastuut sekä sen kontrolli-, viranomaisten valvontamahdollisuudet ja sen tiedonsaanti- ja tiedonsaantimahdollisuudet säilyvät muuttumattomina. Lisäksi arvopaperikeskuksen tulee säilyttää riittävää omaehtoista osaamista ja varmistaa, että ulkoistusosapuoli täyttää toiminnalle asetettavat oikeudelliset ja muut vaatimukset. Ulkoistusvaatimuksia ei tarvitse noudattaa, kun arvopaperikeskus ulkoistaa palveluja julkiselle taholle, jonka palveluista on sovittu arvopaperikeskuksen ja valvontaviranomaisten kesken. Kansallisessa lainsäädännössä voidaan myös määritellä, että muut osapuolet, esimerkiksi tilinhoitajat, ylläpitävät arvopaperikeskuksessa olevia arvo-osuustilejä lakisääteisten vaatimusten mukaisesti.

Arvopaperikeskuksen liiketoiminnan harjoittamista koskevat säännöt käsittävät yleiset säännöt, vaatimukset osapuolille, läpinäkyvyyssäännöt sekä arvopaperikeskusten välisiä linkkejä koskevat säännöt. Arvopaperikeskuksella tulee olla selkeät käyttäjiä tukevat tavoitteet ja konkreettisia mitattavia tavoitteita palvelutasolle sekä riskeille. Osapuolille asetettavien kriteerien tulee olla julkisia ja tasapuolisia.

Arvopaperikeskuksella tulee olla julkiset hinnoitteluperiaatteet peruspalveluille, joista se ei voi poiketa ja osapuolille on tiedotettava palveluihin liittyvistä riskeistä.

Arvopaperikeskuksen riskienhallinta

EU:n arvopaperikeskusasetuksessa säädetään yksityiskohtaisesti oikeudellisista, liiketoiminnallisista, operatiivisista ja sijoittamisen riskeistä sekä pääomavaatimuksista. Arvopaperikeskuksella tulee olla asiakkaiden, toimilupa- ja valvontaviranomaisten näkökulmasta selvät säännöt ja sopimukset, jotka kattavat kaikki kansalliset toimintaympäristöt ja joissa on rajoitettu mahdollisesti ristiriidassa olevista lainsäädäntökäytännöistä aiheutuvat riskit. Arvopaperikeskuksen tulee voida testattuja va-

rajärjestelmiä käyttäen selvittää kaikki arvopaperikaupat määräpäivän aikana. Arvopaperikeskuksen sijoitusten on oltava keskuspankeissa tai hyvin suojatuissa yksityisissä likvideissä sijoituskohteissa, joiden käyttöönotto on tarvittaessa nopeaa.

Arvopaperikeskusten väliset linkit ovat toimiluvanvaraisia ja niiden on oltava riittävän turvallisia ja varustettu toimivilla täsmäytyskäytännöillä. Linkitetyissä järjestelmissä tapahtumien lopullisuus tulee toteutua koordinoitusti ja sen tulee tarvittaessa sisältää toimitus maksua vastaan -periaatteen mukainen toiminnallisuus.

Liikkeeseenlaskijan valintaoikeus

Liikkeeseenlaskijalla on oikeus valita arvopaperikeskus EU-alueella sekä ESMA:n hyväksymä kolmannen maan arvopaperikeskus. Liikkeeseenlaskuun sovelletaan jatkossakin kansallisen yhtiölainsäädännön säännöksiä. Arvopaperikeskus voi kieltäytyä liikkeeseenlaskusta vain perusteellisen riskianalyysiin perustuen tai jos se ei tarjoa liikkeeseenlaskupalveluita.

Arvopaperikeskusten ja muiden infrastruktuurien väliset linkit

Arvopaperikeskusten ja muiden infrastruktuurien välillä on oltava toimivat ja turvalliset liittymät, joiden hinnoittelu on oltava kohtuullista. Markkinapaikkojen, keskusvastapuolijärjestelmien, selvitysjärjestelmien ja arvopaperikeskusten välillä on oltava avoimet liittymät tapahtumien välittämiseksi. Kieltäytyminen liittymän avaamisesta on mahdollista vain riskiperusteilla, jotka annetaan tarvittaessa viranomaisten arvioitaviksi.

Liitteessä oleva luettelo arvopaperikeskuspalveluista

EU:n arvopaperikeskusasetuksen liitteessä A on määritelty arvopaperikeskusten ydinpalvelut, joita ovat arvopaperien ensimmäinen kirjaaminen arvo-osuusjärjestelmään, arvopaperitilien pito ylimällä tasolla sekä arvopaperien selvitysjärjestelmän ylläpito.

Liitteessä B on kuvattu arvopaperikeskusten muut kuin pankkipalvelujen kaltaiset ydinpalveluihin liittyvät valinnaiset oheispalvelut, joilla lisätään arvopaperimarkkinoiden luotettavuutta, tehokuutta ja avoimuutta. Tällaisia ovat esimerkiksi arvo-osuuksien säilyttämien, osakasluettelon ylläpito sekä verotus- ja tilastotietojen kerääminen.

Liitteessä C on kuvattu pankkipalvelujen kaltaisia oheispalveluita, joiden toimittamiseen arvopaperikeskukselta vaaditaan erityislupa. Tällaisia palveluja ovat arvopaperiselvitykseen liittyvät pankkipalvelut, kuten rahatilien pito, rahatalletuksien vastaanotto, rahaluottojen myöntäminen ja arvopaperien lainoitus ja muihin oheispalveluihin liittyvät pankkipalvelut, arvopaperien lainoitus arvopaperitilien haltijoille sekä yhtiö- ja verotapahtumiin liittyvä väliaikainen rahoitus.

EU:n arvopaperikeskusasetuksen 38 artikla

Asetus tunnistaa sekä suoran että moniportaisen hallinnan mallien olemassaolon, mutta se ei pidä sisällään säännöksiä suoran omistuksen mallista. Asetuksen johdantolauseessa 41 todetaan, että asetus ei itsessään edellytä minkään tietyn arvopaperien säilytysjärjestelmämuodon käyttöä vaan jäsenvaltiot voivat jatkaa nykyisten säilytysmallien käyttöä. Vaikka asetus ei sisällä suoranaisia

säännöksiä arvopaperien säilytysmalleista, on kuitenkin sen 38 artiklalla välitöntä vaikutusta arvopaperien säilytysjärjestelmiin.

Artikla 38 koskee arvopaperikeskuksen osapuolten ja niiden asiakkaiden arvopaperien suojaamista arvopaperien moniportaisessa säilytyksessä tapahtuvalla erottelulla. Artiklan 38 muotoilu yksilöllisestä ja yhteisöllisestä asiakaserottelusta on kuitenkin poikkeuksellisen tulkinnanvarainen ja harvinaisen säännös asetuksessa, joka muutoin ei tee eroa valtiokohtaisen harmonisaation tasossa.

Asetus velvoittaa tarjoamaan asiakaskohtaisesti eroteltuja tilejä, jotka voivat olla moniportaisessa hallinnassa asiakaskohtaisesti eroteltuja tilejä. Asetus ei velvoita tarjoamaan suoraan hallittuja tilejä niissä maissa, joissa suoran omistuksen järjestelmä ei ole käytössä. Jäsenvaltioissa, joissa suoran hallinnan järjestelmä ei ole käytössä, arvopaperikeskus ja sen osapuolet voivat tarjota siten vain asiakaskohtaisesti eroteltua moniportaista tiliä. Suomen lainsäädännöllä ei voida säännellä tai rajoittaa muissa maissa käytössä olevia arvopaperien säilytysjärjestelmiä eikä muutoinkaan estää säilyttämästä suomalaisia arvopapereita. Asetus ei myöskään pakota tarjoamaan muissa jäsenmaissa suoran omistuksen järjestelmää, vaan yksilöllisen asiakaserottelun tarkempi sisältö riippuu kunkin jäsenvaltion kansallisesta lainsäädännöstä.

Suomessa on jo voimassa olevan lainsäädännön mukaan mahdollista erotella arvo-osuuksia moniportaisesti, jos omaisuudenhoitotilille kirjataan vain yhden asiakkaan omistamia arvo-osuuksia. Lisäksi arvopaperien moniportaista hallintaa koskevan LAT:n 2 luvun 3 §:n mukaan säilyttäjän on pidettävä säilyttämistään arvopapereista asiakaskohtaisia arvopaperitilejä.

2.3 Nykytilan arviointi

Arvopaperien selvitys- ja säilytystoiminta

Arvopaperikeskus toimii Suomessa selvitysyhteisönä. Arvopaperien selvitystoiminta eli arvopaperikaupoista johtuvien velvoitteiden määritys ja toteutus, on jakautunut siten, että suurten ja keskisuurten liikkeeseenlaskijoiden Suomessa liikkeeseen laskemat arvopaperit määritetään EuroCCP:ssä Suomen rajojen ulkopuolella. Vain pienten liikkeeseenlaskijoiden arvopapereilla käytävästä kaupasta johtuvat velvoitteet määritetään nykyään Suomessa. Arvopaperikauppojen toteutus tapahtuu kuitenkin aina Suomessa.

Suomessa liikkeeseen lasketut arvopaperit säilytetään arvopaperikeskuksessa tilinhoitajien ylläpitämällä niin sanotuilla suorilla omistajakohtaisilla tileillä tai hallintarekisteröidyillä omaisuudenhoitotileillä. Tilinhoitajat erottelevat omaisuudenhoitotileillä säilytettävät arvopaperit asiakaskohtaisesti alakirjanpidossaan. Arvopaperien hallintarekisteröinti on sallittu tilinhoitajien ulkomaisille asiakkaille, jolloin tilinhoitaja hallintarekisteröinnin hoitajana merkitään arvopaperikeskuksen pitämään osakasluetteloon omistajan sijaan, sekä suomalaisille sijoittajille muissa kuin suomalaisissa pörssi-yhtiöissä. Selvitys- ja säilytystoiminnan kustannukset ovat muun muassa tästä syystä korkeammat suomalaisille sijoittajille kuin hallintarekisteriin merkityille ulkomaisille sijoittajille. Sijoittajan maksamiin kustannuksiin vaikuttavat luonnollisesti monet muutkin tekijät, kuten esimerkiksi kaupankäyntipalkkiot, säilyttäjien oman prosessoinnin tehokkuus ja kustannukset sekä ennen kaikkea erilaiset hinnoittelustrategiat ja kilpailu. Kustannukset kuitenkin keskittyvät erityisesti arvopaperikeskuksen kuluihin ja niiden osuuteen kokonaiskuluista.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Keskeiset ehdotukset

Laki arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta

EU:n arvopaperikeskusasetuksen voimaantultua useista arvopaperikeskustoimintaa koskevista säännöksistä säädetään AOJL:n sijasta EU:n arvopaperikeskusasetuksessa. Lakiin ehdotetaan poistoja, sekä teknisluonteisia viittauksia EU:n arvopaperikeskusasetukseen että systematiikkaa koskevaa uudelleenjärjestämistä. Lisäksi lakiin ehdotetaan siirrettäväksi OYL:sta arvo-osuusjärjestelmään kuuluvien osakkeiden osalta arvo-osuusjärjestelmää koskevia säännöksiä. Muutosehdotusten suuren määrän johtuen hallitus esittää, että voimassa oleva AOJL kumotaan ja annetaan uusi samansisältöinen ja -niminen laki.

Lain 1 luvun yleisiin säännöksiin ehdotetaan uusia määritelmiä, joilla tuotaisiin lain systematiikkaan mukaan EU:n arvopaperikeskusasetuksen säännöksiä niitä kuitenkaan toistamatta tai selittämättä. Lain 2 lukuun, joka käsittelee arvopaperikeskuksen toimintaa, ehdotetaan lisättäväksi tarpeelliset viittaukset EU:n arvopaperikeskusasetukseen silloin, kun asiasta säädetään kansallisen lain sijaan EU:n arvopaperikeskusasetuksessa. Lain 2 lukuun ehdotetaan siirrettäväksi keskusvastapuolia koskeva sääntely voimassa olevan lain 4 luvusta, sillä markkinarakennetoimija-asetuksen voimaantulon jälkeen keskusvastapuolisääntelyä ei muutamaa pykälää lukuun ottamatta enää juurikaan ole kansallisessa laissa. Niiltä osin kuin kansallinen lainsäädäntö ei ole ristiriidassa EU:n arvopaperikeskusasetuksen kanssa, laissa ehdotetaan säilytettäväksi arvo-osuusjärjestelmää ja selvitystoimintaa koskevia kansallisia säännöksiä.

Voimassa oleva lain 3 luvun selvitysyhteisöä koskeva sääntely ehdotetaan yhdistettäväksi arvopaperikeskusta koskevaan sääntelyyn, sillä asetuksen mukaan selvitysjärjestelmää ylläpidetään arvopaperikeskuksen toimesta eikä erilliselle selvitysyhteisösääntelylle ole siten tarvetta.

Muutoksena voimassa olevan lain 5 ja 6 lukuihin uuden lain 3 luvussa ehdotetaan yhdistettäväksi saman luvun alle selvitysosapuolia ja tilinhoitajia kokeva sääntely. Selvitysosapuoli ja tilinhoitaja ovat usein yksi ja sama toimija, joten olisi luontevaa, että niitä koskeva sääntely on yhdessä luvussa. Arvopaperikeskuksen velvollisuutta tarjota sijoittajille ilmaisia arvo-osuustilejä ei ehdoteta säilytettäväksi. Muutosehdotus perustuu EU:n arvopaperikeskusasetuksen arvopaperikeskukselle pakollisten tehtävien luetteloon, johon ei kuulu sijoittajatasoisten tilien ylläpitovelvollisuus. Jatkossa ei siten ole mahdollista vaatia arvopaperikeskusta tarjoamaan sijoittajille ilmaisia tilejä kilpailuneutraliteetin säilyttämiseksi. Arvopaperikeskus voi edelleenkin tarjota ilmaistilejä, mutta tällöin tarjoaminen perustuu vapaaehtoiseen liiketoimintapäätökseen eikä lain velvoittavaan säännökseen.

Lain 4 luvussa olisivat arvo-osuusjärjestelmää, hallintarekisteröintiä sekä kirjaus- ja selvitysrahastoa koskeva sääntely. Lukuun ehdotetaan lisäksi siirrettäväksi voimassa olevan lain 8 luvun 1 §:n sääntely hallintarekisteröinnistä sekä kokonaan uutena sääntelynä vaatimukset yksilöllisestä asiakaserottelusta. Yksilöllisellä asiakaserottelulla tarkoitettaisiin jatkossa sekä suoraan hallittua että moniportaisesti eroteltua omaisuudenhoitotiliä. Erotteluvaatimus täytyisi siten niin sanotulla suoralla tilillä, jossa arvo-osuustilin tilinhaltijaksi olisi merkitty arvo-osuuksien todellinen haltija. Tällaisella suoralla tilillä tarkoitettaisiin ainakin AOTL:n 2 §:ssä tarkoitettua arvo-osuustiliä tai vastaavaa ulkomaista arvo-osuustiliä, jos ulkomainen arvopaperikeskus tällaisia tilejä tarjoaa.

EU:n arvopaperikeskusasetus ei pakota ulkomaisia arvopaperikeskuksia tarjoamaan suoria tilejä. Tämän vuoksi olisi liikkeeseenlaskijan valintaoikeuden turvaamisen ja kilpailun avaamisen näkökulmasta tärkeää, että yksilöllisellä asiakaserottelulla tarkoitettaisiin myös sellaista arvo-osuustiliä, jota tilinhaltija hallitsee toisen lukuun kuitenkin siten, että arvo-osuustililtä olisi yksilöitävissä arvo-osuuksien todellinen haltija nimellä tai muilla riittäväillä yksilöintitiedoilla. AOTL:n 5 a §:ssä tarkoitettu omaisuudenhoitotili, jolle hallittaisiin vain yhden asiakkaan lukuun, täyttäisi pykälässä tarkoitettujen yksilöllisen asiakaserottelun vaatimukset. Sen sijaan suomalaisille sijoittajille ei olisi jatkosakaan sallittua niin sanottu laarimainen hallintarekisteröinti, jossa yhdellä arvo-osuustilillä säilytetään useamman asiakkaan omistamia arvo-osuuksia. Yksilöllisesti eroteltujen omaisuudenhoitotilien yleisjulkisuus toteutettaisiin osakasluettelosta erillisillä luetteloilla arvopaperikeskuksessa.

Asetuksen erotteluvaatimus koskee vain arvopaperikeskusta ja sen suoraa osapuolta, joten on mahdollista, että hallintarekisteröinnin hoitajana toimivalla pankilla on asiakkaana pienempi sijoituspalveluyritys. Tällainen säilytys tulee niin ikään erotella asiakaskohtaisesti. Kyseessä ei ole enää kuitenkaan AOJL:n soveltamisala, vaan LAT:n, joka koskee arvopaperien moniportaista hallintaa. Tällöin hallintarekisteröinnin hoitajan asiakkaan omistukset säilytetään LAT 3 §:ssä tarkoitettulla asiakaskohtaisella arvopaperitilillä. Suomessa toimivaa niin sanottua alisäilyttäjää koskisi kuitenkin vastaava velvollisuus tietojen toimittamisesta säilytysketjun pituudesta riippumatta, jotta pykälän säännöstä suomalaisen osakeomistuksen julkisuudesta ei voitaisi kiertää.

Hallintarekisteröintiä koskevia säännöksiä olisivat lisäksi hallintarekisteröinnin hoitajan ja arvo-osuustilinhaltijan välillä tehtävä sopimus hallintarekisteröinnistä. Sopimuksessa olisi sovittava, että hallintarekisteröinnin hoitaja saa arvo-osuuden omistajaa, arvopapereille maksettavia tuottoja ja arvopaperikauppoja koskevat tiedot sekä muut hallintarekisteröinnin hoitajan sen toimintaa koskevan lainsäädännön perusteella tarvitsemat tiedot.

Ehdotettavan 4 luvun 5 §:n mukaan hallintarekisteröinnin hoitajalla olisi velvollisuus huolehtia siitä, että liikkeeseenlaskija ja viranomaiset saavat lakisääteisen tehtävänsä hoitamiseksi tarvittavat tiedot. Vastuu tietojen toimittamisesta olisi ensisijassa säilytysketjulla eli hallintarekisteröinnin hoitajalla ja mahdollisilla alisäilyttäjillä ja toissijaisesti, mutta samalla viimesijaisesti liikkeeseenlaskijalla. Finanssivalvonta voisi määrätä hallintarekisteröinnin hoitajalle seuraamuksen, jos tämä rikkoo velvollisuutensa toimittaa tietoja.

Voimassa olevan lain 7 luvun säännöksiä arvopaperin ja rahoitusvälineen liittämistä arvo-osuusjärjestelmään ehdotetaan muutettavaksi siten, että jatkossa siirtokelpoisten arvopaperien, jotka otetaan kaupankäynnin kohteeksi tai joilla käydään kauppaa kauppapaikoilla, liittämistä arvo-osuusjärjestelmään säädetään EU:n arvopaperikeskusasetuksen 3 artiklassa. Perusteena muutokselle on EU:n arvopaperikeskusasetuksen säännös, jonka mukaan kauppapaikoilla kaupankäynnin kohteena olevien arvopaperien tulee olla arvo-osuusmuodossa. Säännös on sisällynyt jo voimassa olevaan lakiin, mutta uutta olisi se, että velvollisuus saattaa arvopaperit arvo-osuusmuotoon koskisi jatkossa myös monenkeskistä kaupankäyntijärjestelmää sekä organisoitua kaupankäyntijärjestelmää. Myös siirtokelpoisen arvopaperin määritelmä tulisi asetuksesta kansallisen lain sijaan. Kansalliseen arvo-osuusjärjestelmään voitaisiin luonnollisesti edelleen liittää muitakin kuin EU:n arvopaperikeskusasetuksen 3 artiklassa tarkoitettuja arvopapereita.

Lain 6 lukuun ehdotetaan siirrettäväksi säännöksiä OYL:sta. OYL:sta siirtyvien säännösten lisäksi 6 luvussa ehdotetaan säädettäväksi rajat ylittävästä soveltamisalasta, jonka mukaan luvun säännöksiä sovellettaisiin siitä riippumatta, laskeeko suomalainen yhtiö arvopaperinsa liikkeelle Suomessa toi-

mivassa arvopaperikeskuksessa vai ulkomailla. Liikkeeseenlaskijalla on EU:n arvopaperikeskusasetuksen nojalla oikeus valita arvopaperikeskus, jossa arvopaperit lasketaan liikkeeseen.

Lain 7 luvun seuraamuksia koskeviin säännöksiin ehdotetaan lisättäväksi EU:n arvopaperikeskusasetuksen edellyttämät säännökset rikkomusten ilmoittamisesta sekä hallinnollisten seuraamusten määräämisestä. Rikkomuksista ilmoittamista koskeva säännös ehdotetaan lisättäväksi lain 2 lukuun. Laissa lueltaisiin ne EU:n arvopaperikeskusasetuksen säännökset, joiden rikkomisesta tai laiminlyönnistä tulisi lähtökohtaisesti määrätä FivaL:ssa säädetty seuraamusmaksu.

Salassapitoa koskeviin säännöksiin ehdotetaan muutosta, jonka mukaan arvopaperikeskuksella ja hallintarekisteröinnin hoitajalla sekä LAT:n mukaisella säilyttäjällä olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä luovuttaa arvo-osuusjärjestelmästä sekä asiakaskohtaisilta arvopaperitileiltä tietoja sisäpiirin omistusta koskeviin rekistereihin ja vaikuttavassa asemassa olevien henkilöiden tekemistä henkilökohtaisista liiketoimista pidettäviin rekistereihin.

Osakeyhtiölaki

OYL:n 4 luvussa säädetään yhtiön osakkeiden kuulumisesta AOLJ:ssa tarkoitettuun arvo-osuusjärjestelmään. Voimassa olevassa laissa ei ole otettu huomioon EU:n arvopaperikeskusasetuksen mukaista liikkeeseenlaskijan valintaoikeutta, jonka mukaan yhtiö voi valita arvopaperikeskuksen, jossa se laskee arvopaperinsa liikkeeseen. Lakia olisi muutettava siten, että yhtiön osakkeet voidaan liittää myös ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään. Asetuksen mukaan arvopapereihin sovelletaan liikkeeseenlaskijan valintaoikeudesta huolimatta edelleen arvopaperien liikkeeseenlaskijan kotipaikan kansallista yhtiöoikeutta. Siten OYL:n säännökset tulevat sovellettavaksi myös silloin, kun yhtiön osakkeet liitetään ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään. Liikkeeseenlaskijan valintaoikeuden johdosta OYL:a muutettaisiin myös siten, että arvo-osuusjärjestelmään liittämistä, osakeoikeuksien käyttöä, osakasluettelon pitoa ja julkisuutta sekä osakkeiden poistamista arvo-osuusjärjestelmästä koskevia säännöksiä voidaan soveltaa yhtiön liittäessä osakkeet ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään. OYL:n lisäksi osuuskuntalain arvo-osuusjärjestelmää koskevat säännökset on asetuksen johdosta tarpeen muuttaa OYL:a vastaavalla tavalla.

Yhtiön liittäessä osakkeensa ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään, arvopaperikeskuksen ja sen osapuolten tehtäviin ja vastuuseen sovelletaan niiden kotipaikan kansallista lainsäädäntöä. OYL:ssa ei voida säätää ulkomaisen arvopaperikeskuksen tai sen osapuolten tehtävistä ja vastuusta. Tästä johtuen lakia olisi muutettava niin, että arvopaperikeskusta tai sen osapuolia velvoittavan sääntelyn sijaan yhtiöllä tai sen hallituksella on vastuu muun muassa osakasluettelon pitämisestä ja julkisuudesta sekä oikeuksien kirjaamisen järjestämisestä, kun osakkeet liitetään arvo-osuusjärjestelmään tai ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään.

Vaatus osakasluettelon pitämisestä arvopaperikeskuksessa voi rajoittaa osakkeiden liittämistä sellaiseen ulkomaisen arvopaperikeskuksen järjestelmään, jossa arvopaperikeskus ei itse tarjoa osakasluettelon pitämiseen liittyviä palveluita. Tästä syystä osakasluettelon pitäminen ehdotetaan siirrettäväksi arvopaperikeskukselta yhtiön hallitukselle. Osakkeenomistajien oikeuksien turvaamiseksi arvo-osuusjärjestelmään kuuluvia osakkeita koskevat säännökset on sisällöltään tarpeen säilyttää ennallaan.

Arvo-osuusjärjestelmään tai ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään kuuluvien yhtiöiden osakasluettelot olisi pidettävä nähtävänä siten, että jokaisella on Suomessa mahdollisuus tutustua osakasluette-

lon julkisiin tietoihin. Voimassa olevasta laista poiketen osakasluettelo voitaisiin pitää nähtävänä myös yhtiön osoittamilla internetsivuilla. Osakkeenomistajan oikeuksien käyttäminen arvo-osuusjärjestelmään kuuluvissa yhtiöissä edellyttäisi edelleen, että osakas on merkitty OYL:ssa tarkoitettuun osakasluetteloon.

Asetuksen edellyttämät OYL:n muutokset ehdotetaan toteutettavaksi kumoamalla lain 4 luku ja siirtämällä lukuun sisältyvät keskeiset yhtiöoikeudelliset arvo-osuusjärjestelmään liittämistä, osakeoikeuksien käyttöä, osakasluettelo ja sen julkisuutta sekä osakkeiden poistamista arvo-osuusjärjestelmästä koskevat säännökset lain 6 lukuun. Kumottavan 4 luvun säännökset oikeuksien kirjaamisesta, odotusluettelosta ja osakkeiden poistamisesta arvo-osuusjärjestelmästä ehdotetaan siirrettäväksi AOJL:n 6 lukuun, jota sovellettaisiin silloin, kun yhtiön arvopaperit on liitetty arvo-osuusjärjestelmään tai ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmää vastaavaan järjestelmään.

OYL:n lisäksi osuuskuntalain arvo-osuusjärjestelmää koskevat säännökset on asetuksen johdosta tarpeen muuttaa OYL:a vastaavalla tavalla.

Laki arvo-osuustileistä

Lain 5 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että myös suomalaiset sijoittajat voisivat hallintarekisteröidä arvo-osuusjärjestelmään liitetyt arvopaperit käyttämällä omaisuudenhoitotiliä. Suomalaisella tarkoitettaisiin voimassa olevan lain mukaisesti sellaista luonnollista henkilöä, jolla on Suomen kansalaisuus sekä sellaista oikeushenkilöä, jolla on Suomessa kotipaikka. Vaikka suomalaisille sijoittajille sallittaisiin hallintarekisteröinti, voitaisiin suomalaisen luonnollisen henkilön tai yhteisön omistamat arvo-osuudet kirjata kuitenkin vain sellaiselle omaisuudenhoitotilille, jota hallitaan yhden asiakkaan lukuun. Niin sanottu laarimainen hallintarekisteröinti ei olisi mahdollista suomalaisille sijoittajille koskien suomalaisia osakkeita. Säännöksen tarkoituksena olisi EU:n arvopaperikeskusasetuksen voimaan tulon johdosta sallia suomalaisille sijoittajille asetuksen tarkoittama yksilöllinen asiakaserottelu, joka tarkoittaa arvopaperien suoran hallinnan lisäksi myös sellaista arvopaperien moniportaista hallintaa, jossa arvopaperin säilyttäjä erottelee asiakkaan omistukset muiden asiakkaiden ja säilyttäjän omista arvopapereista siten, että arvo-osuustilillä on vain yhden asiakkaan arvo-osuuksia. Osakkeenomistajan oikeudet määräytyisivät hallintarekisteröidyllä tilillä kuitenkin eri tavalla kuin suoraan hallitulla tilillä.

Poikkeussäännön käyttöönotto ja oikeudellinen riski

Arvopaperikeskusasetus pitää sisällään poikkeuksen erityisehdon täyttävälle jäsenmaille. Arvopaperikeskusasetuksen 38 artiklan 5 alakohdan mukaan: ”Arvopaperikeskuksen ja sen osallistujien on kuitenkin tarjottava yksilöllistä asiakaserottelua sellaisen jäsenvaltion kansalaisille ja asukkaille ja siihen sijoittautuneille oikeushenkilöille, jossa tätä edellytetään sen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti, jonka nojalla arvopaperit on luotu, sellaisena kuin se on voimassa 17 päivänä syyskuuta 2014. Tätä velvoitetta sovelletaan niin pitkään kuin kansallista lainsäädäntöä ei ole muutettu tai kumottu ja sen tavoitteet ovat edelleen voimassa.”

Esityksessä ehdotetaan, että Suomessa käytetään 38 artiklan 5 alakohdan mukaista poikkeusta. Poikkeussääntö esitetään otettavaksi käyttöön, jotta omistuksen yleisöjulkisuus voidaan ylläpitää vähintään nykytasolla. Omistuksen yleisöjulkisuus on nykyisin toteutettu Suomessa suoran omistuksen pakolla. Valinnan myötä yhteisasiakaserottelu eli laarimainen hallintarekisteröintivaihtoehto ei olisi mahdollista suomalaisille sijoittajille koskien suomalaisia osakkeita kaikissa EU-

arvopaperikeskuksissa ja niiden suorien osallistujien säilytyksissä. Suomalaisen sijoittajien suomalaiset osakeomistukset tulisi erotella yksilöllisesti kaikissa arvopaperikeskuksissa.

Kansallisella lainsäädännöllä ei voida rajoittaa muissa maissa käytössä olevia arvopapereiden säilytysjärjestelmiä. Kun poikkeussäännön alaiset suomalaiset arvopaperit olisivat toisessa jäsenvaltiossa toimivan arvopaperikeskuksen hallinnoimia, sovellettaisiin siinä maassa noudatettavia yksilöllisen erottelun toimintamuotoja. Muualla Euroopassa yleisin muoto on säilyttäjän pyytämä yksilöllinen erottelu arvopaperikeskuksessa eikä suoran omistuksen järjestelmä. Yksilöllinen erottelu ei tällaisissa erilaisissa kansallisissa alamuodoissa välttämättä sisällä täydellisiä yksityiskohtaisia asiakastietoja, vaan erottelu voi olla pelkästään yleisellä tunnuksella eroteltu asiakastili arvopaperikeskustasolla, jolloin yksityiskohtaiset asiakastiedot ovat vain säilyttäjätasolla. Yksilöllisen asiakaserottelun vaatimuksella ei siten välttämättä ulkomailla saavuteta niitä omistuksen yleisöjulkisuuteen liittyviä tavoitteita, joita poikkeussäännöksessä edellytetään. Kun liikkeeseenlaskijan valinta-oikeutta ei voida kuitenkaan rajoittaa, jäävät poikkeussäännöksen käytön tavoitteet osin toteutumatta. Suomalaisen omistamat arvopaperit voivat siirtyä ulkomaille myös arvopaperikeskusten välisten linkkien kautta arvopaperikeskuksesta toiseen, mikä hankaloittaa edelleen poikkeussäännön käyttöä. Asetuksessa edellytetty erotteluvaatimus liittyy kuitenkin vain arvopapereiden säilytysmalliin ja asiakkaiden arvopaperien esineoikeudelliseen suojaamiseen. Säilytysmalli on siten riippumaton toiminto osakasluettelon ylläpitämisestä, osakasluettelon mahdollisesta yleisöjulkisuudesta tai omistustietojen toimittamisesta viranomaiselle. Osakasluettelo on yhtiön rekisteri omistajistaan, eikä säilytysmallilla ole osakasluettelon pitovastuuseen vaikutusta, yleisöjulkisuudesta puhumattakaan. Vaatimus yksilöllisestä asiakaserottelusta ei siten tarkoita sitä, että ulkomainen arvopaperikeskus toimittaa osakasluettelon yleisön saataville, vaan sitä varten tarvitaan vielä erillisiä ratkaisuja. Jatkossa osakasluettelot hajaantuvat eri arvopaperikeskuksiin. Tapa, jolla osakasluettelot olisivat mahdollisesti yleisön saatavissa, vaihtelisi todennäköisesti merkittävästikin. Tämän uuden tilanteen vuoksi asetuksen kansallista täytäntöönpanoa valmistellut työryhmä ei ehdottanut 38 artiklan 5 alakohdan poikkeussäännön käyttöä Suomessa, vaan päätyi esittämään, että yhtiöiden osakasluettelot kerättäisiin eri sijaintipaikoistaan yhteiseen rekisteriin Suomeen, josta ne olisivat julkisesti saatavilla.

Liikkeeseenlaskun vapaus voi myös johtaa tilanteeseen, jossa suomalaiset osakkeet on laskettu liikkeelle arvopaperikeskuksessa, jossa ei ole Suomessa toimivia säilyttäjiä arvopaperikeskuksen selvitysosapuolina.

Poikkeussäännön käyttäminen edellyttää, että yksilöllistä erottelua koskevia kansallisen lain säännöksiä ei ole kumottu tai muutettu ja että säännösten tavoitteet ovat edelleen voimassa. Suomalaisia koskevan hallintarekisteröintikiellon tavoitteita ei ole määritelty yksiselitteisesti, mutta muun muassa arvo-osuusjärjestelmän perustamisessa koskeneessa hallituksen esityksessä vuodelta 1990, jossa säädettiin ulkomaisten sijoittajien hallintarekisteröintimahdollisuudesta, mainittiin omistuksen julkisuus. Esityksessä todettiin, että ”Pohjoismaissa omistuksen julkisuusperiaate on toteutettu laajemmin kuin useissa muissa maissa.”

Omistustietojen saatavuuden osalta tilanne voi jatkossa muuttua oleellisesti, koska komission tekemän osakkeenomistajien oikeuksia koskevan direktiivin muutosehdotuksen lähtökohtana on, että yhtiöllä olisi jatkossa mahdollisuus saada osakkeenomistustietoja arvopaperikeskusten välityksellä kaikilta EU:ssa toimivilta säilyttäjiltä.

Poikkeussäännön hyödyntäminen uudessa EU:n laajuisesti täyttää siten heikosti sekä hallintarekisteröintikiellolle asetetut aikaisemmat tavoitteet että nyt asetettavan tavoitteen omistuksen julkisuuden tason säilymisestä, koska yksilöllinen asiakaserottelu ei selvästi palvele yleisöjulkisuuden ylläpitoa. Tämän perusteella voidaan asettaa kyseenalaiseksi, täyttyykö asetuksen vaatimus poikkeussäännön käytön tavoitteiden voimassaolosta tällä hetkellä ja erityisesti jatkossa työn alla olevien tiedonvälityspalvelujen kehittämisen jälkeen.

Poikkeussäännön kirjoitustapa on tulkinnanvarainen ja se on yhteen sopimaton asetuksen muiden keskeisten säännösten kanssa, joiden tavoitteena on avata kilpailua. Säännöksen kirjaimellinen lukutapa voi myös johtaa oikeudellisiin ongelmiin. Poikkeussäännös voi sen sanamuodon mukaan olla jäsenvaltiossa voimassa vain niin kauan kuin lainsäädäntöä ei ole kumottu tai muutettu. EU:n arvopaperikeskusasetus sisältää kuitenkin voimassa olevan kansallisen sääntelyn kanssa päällekkäistä sääntelyä, jolloin kansallisen lain säännökset tulisi kumota tai vähintäänkin muuttaa asetuksen mukaisiksi. Poikkeussäännöllä ei myöskään voida rajoittaa asetuksen muiden artikloiden soveltamista. Vaikuttaa siltä, että poikkeussäännös on kirjoitettu täysin irrallaan muista säännöksistä, eikä asetuksen eri artikloiden yhteisvaikutuksia ole huomioitu lainkaan. Esimerkiksi liikkeeseenlaskijan valintaoikeutta ei voida rajoittaa poikkeussäännöllä millään tavalla. Poikkeussäännöksen kirjaimellinen lukutapa ei vaikuttaisi sallivan tehtävän kansalliseen sääntelyyn mitään muutoksia. Samaan aikaan niitä on kuitenkin pakko tehdä esimerkiksi liikkeeseenlaskijan valintaoikeuden turvaamiseksi purkamalla kansallisesta lainsäädännöstä liikkumisen esteet. Tällöin ei ole selvää, voidaanko poikkeussääntöön ylipäätään enää vedota vai tarkoittaako yksilöllisestä asiakaserottelusta säätäminen artiklassa tarkoitettua muutosta kansalliseen lainsäädäntöön.

Oikeudellisesti sitovan tulkinnan asetuksen poikkeussäännöksen tulkinnasta tekee Euroopan unionin tuomioistuin, joka ei ole ollut asetusneuvottelujen osapuoli. Tuomioistuin katsoo aina säännöksiä tavoitteita kokonaisuutena ja vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin lainsäädännön selektiivinen täytäntöönpano ei ole hyväksyttävää. Ottamalla poikkeussäännön käyttöön Suomi ottaa oikeudellisen riskin. Mahdollisen tuomioistuinratkaisun seurauksena on mahdollista, että Suomen kansallista lainsäädäntöä joudutaan muuttamaan EU:n arvopaperikeskusasetuksen pääsäännön mukaiseksi. Suomen valtio saattaa lisäksi joutua vahingonkorvausvastuuseen.

Sijoituspalvelulaki

Laissa ehdotetaan säädettäväksi hallintarekisteröinnin hoitajan ja muun arvopaperin säilyttäjän velvollisuudesta saada arvopaperin omistajatiedot. Säilytys on SipaL:ssa tarkoitettua toimiluvanvaraisista sijoituspalveluista, mutta voimassa olevan SipaL:n säännökset eivät koske esimerkiksi arvopaperikeskusta. Lain 9 ja 10 lukua sovellettaisiin kuitenkin ehdotuksen mukaan arvopaperikeskukseen, kun se tarjoaa säilytyspalvelua. Säännösten tarkoitus on selkeyttää omistajatietojensaantia tilanteissa, jossa arvopapereita säilytettäisiin moniportaisesti arvopaperikeskuksen ulkopuolella. Säännöksillä on tarkoitus lisäksi turvata arvopaperien omistajia koskevien tietojen saanti niissä tilanteissa, kun suomalainen yhtiö valitsisi ulkomaisen arvopaperikeskuksen, mutta arvopaperien säilyttäjä olisi Suomessa toimiva taho tai kun ulkomainen sijoituspalveluyritys tarjoaisi rajan yli säilytystä Suomeen. Tällöin omistajatietojen toimittamiseen sovellettaisiin Suomen lainsäädäntöä, vaikka Suomen arvo-osuusjärjestelmää koskevaa lainsäädäntöä ei sovellettaisiikaan.

Sijoituspalveluyrityksen olisi sopimuksessaan toisen säilyttäjän kanssa huolehdittava siitä, että sopimusosapuoli toimittaa tiedot arvopaperin omistajasta, arvopapereille maksettavista tuotoista ja arvopaperikaupoista. Tietojen toimittamismahdollisuus kauppätietojen osalta riippuu siitä, onko se

toiminut samalla arvopaperikaupan välittäjänä. Sijoituspalveluyrityksen olisi toimitettava sopimus etukäteen Finanssivalvonnalle. Säilyttäjän olisi annettava tiedot pyynnöstä viranomaiselle ja arvopaperin liikkeeseenlaskijalle.

Sääntelyn tehokkaan toteutumisen varmistamiseksi Finanssivalvonnalla olisi oikeus määrätä rahamääräinen hallinnollinen seuraamus, jos sijoituspalveluyritys ei toimita tietoja arvopaperien omistajista. Sijoituspalveluyrityksen olisikin toimittava erityisen huolellisesti säilytysketjun seuraavan portaan valinnassa.

Finanssivalvonta ylläpitäisi internetsivuillaan ajantasaista rekisteriä, johon voitaisiin merkitä sijoituspalveluyrityksen lisäksi sellaiset sijoituspalveluyritykset, jotka ovat lopettaneet toimintansa omasta tai viranomaisen toimesta taikka joiden on todettu olennaisesti laiminlyöneen lakisääteisiä velvoitteitaan. Käytännössä Finanssivalvonnalla on jo olemassa tieto sijoituspalveluyrityksistä.

Laki Finanssivalvonnasta

FivaL:iin ehdotetaan tehtäväksi EU:n arvopaperikeskusasetuksen edellyttämät säännökset hallinnollisten seuraamusten määräämisestä ja julkistamisesta. Seuraamusmaksun suuruus olisi oikeushenkilölle määrättyä enintään 10 prosenttia oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta ja luonnolliselle henkilölle määrättyä enintään 5 miljoonaa euroa. Lain nykyiset rikosoikeudelliset rangaistussäännökset toiminnan luvattomasta harjoittamisesta ehdotetaan pidettäväksi voimassa. Finanssivalvonnalle ehdotetaan EU:n arvopaperikeskusasetuksen edellyttämää toimivaltuutta kieltää pysyvästi tiettyjä henkilöitä toimimasta arvopaperikeskuksen johtotehtävissä, jos henkilö on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tai laiminlyönyt EU:n arvopaperikeskusasetuksen tiettyjä säännöksiä.

FivaL:iin sisältyvää säännöstä hallinnollisten seuraamusten julkistamisesta ehdotetaan muutettavaksi niin, että jatkossa Finanssivalvonnalla olisi oikeus tiettyjen edellytysten täytyessä jättää seuraamusta koskeva päätös kokonaan julkistamatta. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi FivaL:iin sisältyvää säännöstä Finanssivalvonnan velvollisuudesta ilmoittaa tiettyjä seuraamuksia koskevat tiedot Euroopan valvontaviranomaisille, kuten myös säännöstä Finanssivalvonnan oikeudesta saada tietoja esitutkinta- ja syyttäväviranomaiselta AOJL:ssa säädettyjen rangaistussäännösten esitutkinnasta ja oikeudenkäyntimenettelystä EU:n arvopaperikeskusasetuksessa säädettyjen yhteistyövelvoitteiden täyttämiseksi.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

EU-asetusten sitovuus ja velvoittavuus

Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perussopimukset ja unionin niiden nojalla antama lainsäädäntö ovat ensisijaisia jäsenvaltioiden oikeuteen nähden mainituissa oikeuskäytännössä määriteltyjen edellytysten mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että ristiriitatilanteissa EU-oikeudella on etusija kaikkeen kansalliseen oikeuteen nähden. Merkitystä ei ole sillä, mikä on kansallisen oikeussäännöksen voimaantulon ajankohta tai normihierarkkinen asema. EU-oikeuden etusija koskee myös perustuslain tasoista normistoa. Vaikka EU-oikeuden etusija on merkittävä ennen kaikkea tuomioistuimessa ja lainsoveltajien kannalta, EU-oikeuden etusijalle ja tulkintavaikutukselle on annettava merkitystä myös kansallisen lainsäätäjän toiminnassa ja siten kansallisen lainsäädännön valmistelussa.

EU-säännösten soveltamisessa ja tulkinnassa korostuu myös tavoitteellisen (teleologisen) tulkintametodin painoarvo. Yksittäistä EU-säännöstä tulkittaessa on otettava huomioon kyseisen säännöksen tavoitteet ja pyrittävä ratkaisuun, joka parhaiten edistäisi kyseisen EU-säännöksen ja sen yksittäisen normin tavoitteita ja niiden toteutumista. EU-oikeuden tehokkaaksi toteuttamiseksi kansallisilla viranomaisilla on velvollisuus tulkita EU-normistoa yhteensopivasti säännösten tavoitteiden kanssa (niin sanottu *effet utile* -periaate).

Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen (SEUT) 4 artiklan 2 kohdan mukaan sisämarkkinat sijoittuvat unionin ja jäsenvaltioiden väliseen jaetun toimivallan alaan. SEUT 2 artiklan 2 kohdan mukaan jaetun toimivallan aloilla unioni ja jäsenvaltiot voivat toimia lainsäätäjänä ja antaa oikeudellisesti velvoittavia säädöksiä, mutta jäsenvaltiot käyttävät toimivaltaansa siltä osin kuin unioni ei ole käyttänyt omaansa tai on päättänyt lakata käyttämästä sitä. Jäsenvaltiot voivat käyttää toimivaltaa niissä kysymyksissä, joita ei ole unionin tasolla vielä säännelty.

SEUT 26 artikla sisältää yleiset määräykset sisämarkkinoiden toteuttamisesta. Artiklan mukaan unioni hyväksyy toimenpiteet, joiden tarkoituksena on toteuttaa sisämarkkinat tai varmistaa niiden toiminta. Sisämarkkinat käsittävät alueen, jolla ei ole sisäisiä rajoja ja jolla tavaroiden, henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaa liikkuvuus taataan perussopimusten määräysten mukaisesti.

SEUT 288 artiklan mukaan asetus pätee yleisesti. Se on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. Lähtökohtana on, ettei asetusten soveltaminen edellytä kansallista täytäntöönpanoa, mutta ne voivat luoda tarvetta täydentävän kansallisen sääntelyn antamiseen tai asetuksen kanssa ristiriitaisen sääntelyn kumoamiseen.

Suoran omistuksen pakon ylläpitäminen

EU:n arvopaperikeskusasetuksen 38 artikla velvoittaa arvopaperikeskuksen osapuolet tarjoamaan asiakkailleen vähintään mahdollisuutta valita yhteisasiakaserottelun ja yksilöllisen asiakaserottelun välillä. Asetus ei sisällä muita säännöksiä säilytysjärjestelmistä, jolloin yksilöllisen asiakaserottelun tarkempi sisältö jää kunkin jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön varaan. Useimmissa jäsenvaltioissa yksilöllinen asiakaserottelu tarkoittaa moniportaista säilytystä, jossa asiakkaan arvopaperit erotellaan muiden asiakkaiden tai säilyttäjän omistamista arvopapereista. Asetus ei siten pakota muita jäsenvaltiota ottamaan käyttöön suoran omistuksen järjestelmää.

Suoran omistuksen pakon ylläpitäminen suomalaisille sijoittajille jatkossa olisi asetuksen vastaista. Lisäksi suoran omistuksen pakon ylläpito tarkoittaisi, että liikkeeseenlaskijan valintaoikeuden käyttäminen rajoittuisi merkittävästi, koska ainoastaan muutamat ulkomaiset arvopaperikeskukset tarjoavat arvopaperien suoraa hallintaa. Tällöin suomalainen sijoittaja ei voisi aina sijoittaa suomalaiseen yhtiöön, jos yhtiö valitsisi ulkomaisen arvopaperikeskuksen. Suoran omistuksen aiheuttaman rajoituksen voimakkuutta lisäisi vielä sellainen vaatimus, että suomalaisten liikkeeseenlaskijoiden tulisi käyttää sellaisia arvopaperikeskuksia, jotka tarjoavat suoraa tilejä tilinhoitajamallin kautta. Tämä rajaa valinnan kohteena olevien arvopaperikeskusten joukkoa vielä entisestään todennäköisesti yksinomaan Ruotsiin ja Tanskaan, joissa on käytössä vastaava tilinhoitajarakenne.

Asetuksen keskeinen tavoite on vapauttaa kilpailua EU-alueella toimivien arvopaperikeskusten välillä sallimalla sekä arvopaperikeskuspalvelujen tarjoaminen niin sanotulla EU-passilla että liikkeeseenlaskijoille mahdollisuus jatkossa vapaasti valita se EU-alueella toimiva arvopaperikeskus, jossa

arvopaperit lasketaan liikkeeseen. Kansalliseen lainsäädäntöön, mukaan lukien arvopaperien säilytysjärjestelmät, olisi siten perusteltua tehdä ne muutokset, joita asetuksen tavoitteet kilpailun avaamisesta vaativat.

Yhteisasiakaserottelun salliminen myös suomalaisille sijoittajille ja omistajatietojen saatavuus

Yhteisasiakaserottelulla tarkoitetaan arvo-osuustiliä, jota hallintarekisteröinninohitaja hallinnoi asiakkaidensa lukuun ja jolla on usean asiakkaan omistamia arvopapereita. Yksilöllisellä asiakaserottelulla puolestaan varmistetaan, että arvopaperikeskuksen osapuoli voi erottaa asiakkaansa arvopaperit toisten asiakkaiden arvopapereista. Esitystä valmisteltaessa on selvitetty erilaisia vaihtoehtoja, joilla omistuksia koskevaa tietoa kerättäisiin, jos yhteisasiakaseroteltu hallintarekisteröinti Suomessa avattaisiin vapaalle kilpailulle.

Kilpailun täysimääräiseksi avaamiseksi EU:n arvopaperikeskusasetuksen kansallista täytäntöönpanoa valmistellut työryhmä ehdotti hallintarekisteröinnin täydellistä avaamista myös suomalaisille sijoittajille. Tällöin suomalaisten omistamia arvopapereita ei tarvitsisi erotella yksilöllisesti missään arvopaperikeskuksessa. Hallintarekisteröinnin täydellinen avaaminen vapauttaisi säilytystoiminnan avoimelle kilpailulle eikä ulkomaisissa liikkeeseenlaskuissa olisi ylimääräisiä vaatimuksia.

Hallintarekisteröinnin avaaminen hajaannuttaisi omistuksia koskevan tiedon käytännössä arvopaperien säilyttäjille, jolloin omistuksen julkisuuden turvaamiseksi tulisi kehittää uusi malli, jonka avulla omistustiedot olisivat julkisesti saatavilla. Tällöin olisi tarpeellista säätää ja rakentaa malli, jolla tiedot kerättäisiin automaattisesti suoraan omistustiedon lähteeltä eli pankeilta. Työryhmä ehdotti tietojen keräämistä Patentti- ja rekisterihallituksessa ylläpidettävään julkiseen rekisteriin.

Esityksen jatkovalmistelussa on selvitetty, että tiedot voitaisiin kerätä myös kyselyperiaatteella, mikä tarkoittaisi, että omistajatiedot kerättäisiin reaaliaikaisesti pyynnöstä suoraan suomalaisten pankkien hallintarekisteröidyiltä tileiltä. Pankit ovat rakentamassa viranomaisen tilitietokyselyjen tehostamiseksi yhteistä tietojenkyselyjärjestelmää. Viranomaisia varten kehitettävää kyselyjärjestelmää voitaisiin hyödyntää myös yleisön tekemiä kyselyjä varten, jolloin noin 200–400 yleisökyselyn käsittely vuodessa yli 100 000 viranomaiskyselyn rinnalla tuottaisi synergiahötyjä. Järjestelmän perustamiskustannukset olisivat jokaisen toimijan osalta kohtuulliset (noin 25 000–75 000 euroa) ja keskisuurelle toimijalle ja siitä ylöspäin täysin kohtuullisia. Koska pankit ovat tiedon alkulähde osakeomistuksien osalta jo nyt, olisi kyselyjärjestelmän luomisessa kyse pikemminkin tietojärjestelmien sopeuttamisesta muuttuneeseen lainsäädäntöön kuin suuren kokoluokan järjestelmä-uudistuksesta. Siirtymäaika kyselyjärjestelmään siirtymiselle tarvittaisiin arviolta 6–12 kuukautta, eikä ratkaisu olisi riippuvainen arvopaperikeskuksesta, jossa arvopaperit on laskettu liikkeelle, kun säilyttäjä on Suomessa. Malli toimisi siten suomalaisten pankkien hyväksi ja saattaisi rajoittaa jonkin verran kilpailua suhteessa ulkomaisiin pankkeihin.

Kuvatuista tiedon keruuta koskevista malleista on esityksen jatkovalmistelussa luovuttu, koska hallitus esittää käytettäväksi 38 artiklan 5alakohdan poikkeussääntöä eikä hallintarekisteröinnin vapaus ulotu suomalaisten omistuksiin suomalaisyhtiöissä.

EU:n arvopaperikeskusasetuksen ja kansallisen lainsäädännön yhteensovittaminen

AOJL:n, OYL:n ja muiden liitelakien muutosehdotusten vaihtoehtona olisi, ettei lainsäädäntömuutoksia tehtäisi lainkaan. EU:n arvopaperikeskusasetus on sellaisenaan sovellettavaa oikeutta, eikä

sen voimaantulo edellyttä mitään toimia jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön muuttamiseksi. Tilanne, jossa lainsoveltajat ja normiaddressaatit joutuisivat ratkaisemaan EU:n arvopaperikeskusasetuksen ja voimassaolevan lainsäädännön välistä suhdetta yksittäistapauksissa, olisi kuitenkin kohtuuton ja epätoivottava. Vaikka kansallisella lainsäädännöllä ei voida selittää tai toistaa asetuksen säännöksiä, johtaisi vaihtoehto, jossa asetuksen säännösten kanssa ristiriidassa olevia kansallisen lain säännöksiä ei kumottaisi, lopputulokseen, jossa lainsäädännön selkeys ja ymmärrettävyys heikenisivät merkittävästi.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

EU:n arvopaperikeskusasetuksen aiheuttamat keskeiset taloudelliset muutokset

EU:n arvopaperikeskusasetuksella on merkittävä vaikutus EU-alueen arvopaperikeskustoiminnalle, koska asetus avaa markkinat poistamalla nykyiset kansalliset raja-aidat ja asettaa yhtäläiset vaatimukset kaikille toimijoille. Se sisältää myös useita yksittäisiä toiminnan tehostamiseen liittyviä seikkoja, kuten esimerkiksi kahden päivän toimitusaikataulua koskevan vaatimuksen ja sanktiointimenettelyn toimitusviiveille ja -puutteille.

Keskeisimmät taloudelliset muutokset liittyvät useampaan tekijään. Asetus pyrkii kilpailun lisäämiseen. Arvopaperin liikkeeseenlaskijalle taataan vapaus valita se arvopaperikeskus, jossa arvopaperit lasketaan liikkeelle. Lisäksi arvopaperikeskuksille avataan molemminpuoliset linkit toistensa välillä sekä pääsy automaattisilla liittymillä kaikkien EU:n alueella toimivien pörssien ja keskusvastapuolien tietovirtoihin. Arvopaperikeskuksille taataan vapaus tarjota palveluja rajan yli perustamatta tytäryritystä tai sivuliikettä (niin sanottu EU-passi). Sijoittajille annetaan mahdollisuus valita arvopaperien säilytysmalli. Näillä tekijöillä tulee kokonaisuudessaan olemaan merkittävä yleinen kilpailuvaikutus arvopaperikeskus- ja säilytystoiminnassa.

Näiden keskeisten tekijöiden välillä on riippuvuuksia ja ne vahvistavat toisiaan, jolloin niiden yhteisvaikutus on merkittävä. Kun kansalliset monopolit purkautuvat, syntyvä kilpailu tehostaa toimintoja ja kaventaa katemarginaaleja arvopaperikeskuksissa. Suurtuotannon edut tulevat todennäköisesti keskittämään volyymit isoihin arvopaperikeskuksiin, koska näille syntyy merkittävää kustannusetua, kun voittopuolisesti kiinteät kustannukset jakaantuvat isoille volyymeille.

EU:n arvopaperikeskusasetuksen 38 artiklan 5 alakohdan poikkeussäännön käyttäminen Suomessa rajoittaa todennäköisesti niitä hyötyjä, joita suomalaisyhtiöt voisivat saada kilpailutilanteen muutoksesta, koska Suomessa kilpailu avautuu vain rajoitetusti. Suomalaiset osakkeet jäänevät jonkinlaiseen erityisasemaan yhteisillä markkinoilla. Konkreettisia vaikutuksia on kuitenkin vaikea ennakoita, koska tuleva kehitys voi olla monimuotoista. Esimerkiksi kansainväliset sijoittajat voivat siirtää arvopaperikeskuslinkkien kautta suomalaisia arvopapereita toisiin arvopaperikeskuksiin ja kotimaiset sijoittajat voivat muuttaa sijoitustensa allokaation painopistettä. Poikkeussäännön käyttäminen ei kuitenkaan voi olla eduksi suomalaisille osakkeille, vaan siitä johtuvat lisäkustannukset tulevat suomalaisten liikkeeseenlaskijoiden ja sijoittajien maksettavaksi tavalla tai toisella.

Vapaus valita arvopaperikeskus

Vapaus valita arvopaperikeskus lisää kilpailua erityisesti osakkeiden liikkeeseen laskemisessa, koska joukkovelkakirjoilla on jo vapaa liikkeeseenlaskuoikeus ja ne muodostavat valtaosan liikkeeseen lasketuista arvopapereista. Lisääntyvän kilpailun seurauksena arvopaperikeskusten hinnoittelumallit tulevat hyvin suurella todennäköisyydellä yhtenäistymään. Kilpailukykyisimpien arvopaperikeskusten asiakasvolyymit tulevat myös kasvamaan. Arvopaperikeskusten tuote- ja palveluvalikoimat tulevat todennäköisesti harmonisoitumaan ja kehittymään asiakkaiden, arvopaperikeskusten osapuolten ja loppusijoittajien kannalta kustannus- ja hyötynäkökulmasta tehokkaimpiin ratkaisuihin, kun asiakkaille tarjoutuu vapaa valintamahdollisuus kansallisten arvopaperikeskusten sijaan. Vaikutusten voimakkuus riippuu markkinoiden todellisesta avoimuudesta jatkossa ja jäljellä jäävistä kilpailun esteistä, joita käyttäen arvopaperikeskukset pyrkivät mahdollisesti puolustamaan nykyisiä markkinaosuuksiaan. Yksittäisten liikkeeseenlaskijoiden valinnat johtavat konkreettisiin volyymsiirtymiin, mutta jo kilpailu-uhan lisääntyminen voi vaikuttaa arvopaperikeskusten aktivoitumiseen ja kilpailutilannemuutoksiin.

EU:n arvopaperikeskusasetuksen 38 artiklan 5 alakohdan poikkeussäännön käyttäminen Suomessa ja liikkeeseenlaskijoille asetettava vaatimus ylläpitää luetteloita asiakaskohtaisesti erotelluista suomalaisten sijoittajien omistuksista voi käytännössä johtaa kilpailuvaikutuksien rajoittumiseen. Ulkomaisissa arvopaperikeskuksissa tällaisia luetteloita ei tällä hetkellä tarjota eikä niitä edellytetä asetuksessa pakollisena palveluna, jolloin ainoa mahdollisuus on sopia tapauskohtaisesti arvopaperikeskuksen kanssa palvelun ostamisesta. Koska tällainen palvelu rakennettaisiin poikkeuksellisesti ja vain yhdelle tai muutamalla suomalaiselle liikkeeseenlaskijalle, se olisi todennäköisesti suhteellisen kallis palvelu. Erikoisluettelopalvelun tarjoamiseen voisi myös liittyä juridisia ongelmia perustietojen saatavuudessa, koska tällaiset sijoittajakohtaisesti erotellut tilitiedot tuskin kuuluvat sellaisen tietojen joukkoon, joihin liikkeeseenlaskijoille on oikeus niissä maissa, jossa on voimakas yksityisyyden suoja, vaan niitä pidetään säilyttäjän ja sijoittajan väliseen suhteeseen liittyvinä erikoistietoina. Siltä osin kun tiedot ovat saatavissa, suomalaisen liikkeeseenlaskijan tulisi löytää ratkaisu niiden pitämisestä yleisöjulkisina.

Edellä kuvatut seikat johtanevat käytännössä siihen, että suomalaiset liikkeeseenlaskijat siirtävät osakkeiden mahdolliset ulkomaiset liikkeeseenlaskusuunnitelmat kauemmaksi tulevaisuuteen ajankohtaan, jossa nähdään paremmin eri vaihtoehtojen hyödyt ja niihin liittyvät epävarmuustekijät. EFi säilyttäisi todennäköisesti ainakin toistaiseksi määräävän markkina-aseman suomalaisten osakkeiden liikkeeseen laskemisessa poikkeussäännön käyttämisen ja siihen liittyvien erityisten omistuksen julkisuutta palvelevien velvoitteidenansiosta.

Infrastruktuurien väliset linkit

Arvopaperikeskusten välisten linkkien kautta arvopapereita voidaan jatkossa siirtää tehokkaasti ja nopeasti arvopaperikeskuksesta toiseen. Arvopaperikeskukset ja niiden osapuolet voivat hallinnoida arvopaperitilejä linkkien avulla toisessa arvopaperikeskuksessa. T2S-hanke tukee linkkien käyttöä merkittäväällä tavalla. Linkkien avulla arvopaperit voivat keskittyä säilyttäjien tai osittain suursijoittajien valitsemiin arvopaperikeskuksiin, jotka voivat olla toisia kuin liikkeeseenlaskijan valitsema arvopaperikeskus. Linkkien käytön laajuuteen vaikuttavat arvopaperikeskusten valmiudet käsitellä ulkomaalaisia arvopapereita, näiden arvopaperien liiketoiminnallinen potentiaali, arvopaperikeskusten väliset siirtohinnat ja -kustannukset sekä arvopaperikeskusten väliset erot niin hinnoittelutasois-

sa kuin -rakenteissakin. Linkeillä on hinnoittelua yhtenäistävä vaikutus, koska isot taso- ja rakenneerot voivat hyvinkin nopeasti aiheuttaa volyymisiirtoja arvopaperikeskusten välillä.

Pörssi- ja keskusvastapuolilinkit ovat omiaan purkamaan nykyisiä siiloratkaisuja, eli kansallisia rakenteita, joissa kansallinen pörssi, keskusvastapuolen määritysjärjestelmä ja arvopaperikeskus muodostavat keskenään toimivan järjestelmärakenteen ilman liittymiä kilpaileviin rakenteisiin. Jatkossa EU:n arvopaperikeskusasetuksen vaatimus avoimista infrastruktuurilinkeistä merkitsee, että kaikki arvopaperikeskukset voivat toimia kaikkien pörsien ja keskusvastapuolijärjestelmien kanssa tasapuolisesti. Infrastruktuurilinkkien avoimuus on siten perusedellytys kilpailun lisäämiseksi.

Linkkien vaikutusta Suomessa on vaikeaa arvioida etukäteen ja vaikutus tulee riippumaan yleisesti arvopaperikeskusten asiakashinnoittelun kehityksestä ja arvopaperikeskusten välisestä hinnoittelusta. Jos Suomessa toimivan arvopaperikeskuksen hinnoittelu suhteessa muihin arvopaperikeskuksiin on merkittävästi korkeampi, tämä voi johtaa siihen, että merkittävä osa suomalaisiin osakkeisiin liittyvästä jatkuvasta selvitystoiminnasta siirtyy ulkomaille. Tämä koskee erityisesti ulkomaisessa omistuksessa olevia osakkeita (noin 50 prosenttia osakemäärästä), mutta vaarana on myös, että ainakin osa suomalaisten suursijoittajien säilytyksistä siirtyisi ulkomaille. Tätä kehitystä lisää vuonna 2016–2017 käyttöön otettava uusi keskuspankkien rakentama T2S-selvitysalusta, koska siinä EFi:n valitsema sijoittajakohtainen selvitysmenettely kasvattaa suomalaisten säilyttäjien suhteellista kustannusrasitetta verrattuna muiden arvopaperikeskusten säilyttäjien kustannustasoon. Mikäli EFi:n selvitys- ja säilytysvolyyymeissa tapahtuu merkittävää vähentymistä, seuraa siitä kustannuspaineiden kasvua jäljelle jääville käyttäjille, koska arvopaperikeskuksen kustannukset ovat luonteeltaan pääsääntöisesti kiinteitä. Tämä voi pahimmillaan johtaa kustannustasoa nostavaan kierteeseen EFi:ssä.

EU-passin vaikutukset

EU-passi tarjoaa arvopaperikeskuksille edullisen tavan laajentaa palvelujaan toisiin jäsenmaihiin ilman merkittäviä lisäkustannuksia. Arvopaperikeskuksen olemassa olevia järjestelmiä ja palveluita voidaan käyttää palveluntarjontaan myös muissa jäsenmaissa. EU-passi lisää luultavasti ensivaiheessa erityisesti rajan yli tapahtuvaa kilpailua isojen asiakkaiden keskuudessa. EU-passi, arvopaperikeskusten rajat ylittävä kilpailu ja asiakkaiden valintamahdollisuudet todennäköisesti yhtenäistävät ja nopeuttavat palvelukehitystä. Tämä johtuu siitä, että ulkomainen arvopaperikeskus pyrkii tarjoamaan mahdollisille uusille asiakkailleen muutoskustannuksia ylittäviä palveluvaihtoehtoja, kun taas kotimainen arvopaperikeskus pyrkii puolustamaan markkinaosuuttaan parantamalla nykyisiä palveluitaan.

EU-passia käyttämällä tarjottavat liikkeeseenlaskijoiden palvelut kohtaavat samanlaisia ongelmia Suomessa kuin mitä edellä kuvattiin vapaan liikkeeseenlaskun yhteydessä. Arvopaperikeskusten linkit voivat toisaalta lisätä säilytyspuolen palvelujen kilpailua Suomessa.

Mahdollisuus valita säilytysmalli

Nykyiset arvopaperien säilytysmallit ovat kehittyneet erilaisissa kansallisissa ympäristöissä ja eri ajankohtina. Erilaisten arvopaperien säilytysmallien yksityiskohdat poikkeavat maasta toiseen. EU-arvopaperikeskusasetuksen 38 artiklan mukaan arvopaperikeskusten ja näiden selvitysosapuolten tulee tarjota sijoittajille sekä yhteissäilytystä että yksilöllistä asiakaserottelua ja kertoa vaihtoehtojen riskit ja kustannukset.

Yksilöllinen asiakaskohtainen erottelu on todennäköisesti yleisesti kalliimpaa verrattuna yhteissäilytykseen, koska se edellyttää, että yhteistiliin perustuvien toimintojen lisäksi on ylläpidettävä sama tilikirjanpito arvopaperikeskustasolla sekä tähän liittyvä suurempi tapahtumavolyymi. Jos tilannetta verrataan pankkien tavalliseen maksamiseen käytettyihin asiakastileihin, se tarkoittaisi, että maksamisen asiakastilien saldoista ja yksittäisistä maksuista pidettäisiin kirjaa myös keskuspankissa. Yhteissäilytyksen ja asiakaskohtaisesti erottelevan mallin välisiä kustannuseroja on vaikeaa arvioida tarkkaan, mutta karkeasti ottaen niiden voidaan todeta koostuvan pääsääntöisesti arvopaperikeskuksessa olevien asiakaskohtaisten tilien ylläpitokustannuksista.

Suomessa sijoittajat voivat myös jatkossa käyttää edelleen suoran omistuksen järjestelmää. Koska suoran omistuksen järjestelmä tarjoaa saman sijoittajansuojan kuin yksilöllisesti eroteltu tili, mutta arvopaperikeskus hinnoittelee sen kustannuksiltaan todennäköisesti eroteltua tiliä edullisemmaksi, koska siihen ei liity erillistä uutta omistusluettelopalvelua eikä muita muutostarpeita, valitsee suurin osa suomalaisista sijoittajista todennäköisesti suoran tilin käytön jatkamisen.

Suomalaisilta sijoittajilta edellytetään jatkossakin asiakaskohtaista erottelua arvopaperikeskus- ja selvitysosapuolitasolla. Vaatimus on omiaan nostamaan suomalaisten sijoittajien säilytyskustannuksia näiden sijoittaessa suomalaisiin osakkeisiin. Säilyttäjille on yleensä edullisempaa käyttää yhteistilejä, koska arvopaperikeskusveloitukset ovat silloin useimmiten alhaisempia, T2S ja keskusvastapuolipalvelujen käyttö tehokkaampaa ja sisäisiä tapahtumia voi selvittää ilman välikäsiä suoraan säilyttäjien järjestelmissä. Suomen osalta säilytyskustannuksien suhteellinen ero todennäköisesti kasvaa, kun standardointi ja kilpailu laskee hintoja muissa arvopaperikeskuksissa ja yhteiseroteltuun perustuvissa säilytyksissä. Tämä johtaa todennäköisesti siihen, että suomalaisten osakkeiden säilytyskustannusrasite kasvaa entisestään suomalaisille sijoittajille, kun nämä vertaavat keskenään riski- ja tuottoarvoltaan ja muuten samanarvoisia osakesijoituskohteita. Vaikutukset näkyvät kuitenkin lähinnä suursijoittajilla. Suomalaisten osakkeiden ulkomaalaisomistus on EU-keskiarvoa korkeampi, eli toisin sanoen niinsanottu ”home-bias” on keskimäärin alhaisempi Suomessa. Tämä kehitys jatkuu luultavasti aikaisempaa voimakkaampana Suomessa sijoittajien välisten säilytyskustannuserojen kasvaessa. Vaikutukset näkyvät luultavasti vasta vähitellen, koska muutos todennäköisesti tapahtuu osana sijoitussalkkujen jatkuvaa muutosprosessia. Arvopaperikeskusten väliset kustannuserot tulevat lopulta aina liikkeeseenlaskijoiden ja sijoittajien maksettaviksi, joten kustannukset vaikuttavat sekä suoraan että välillisesti suomalaisten yritysten pääomakustannuksiin.

Yleisöjulkisuuden ylläpito

Yleisöjulkisuuden tavoitteeksi asetettiin hallitusohjelmassa nykyisen julkisuustason ylläpito kotimaisten pörssiyhtiöiden osakeomistuksissa. Nykyinen yleisöjulkisuustaso on perustunut suomalaisen sijoittajien arvopaperikeskuksen suorilla tileillä oleviin säilytyksiin, jotka ovat jatkuvasti olleet yleisöjulkisia. Asetuksen 38 artiklan 5 alakohdan poikkeussäännön mukaan yksilöerotelluilla asiakaskohtaisilla tileillä pidettävistä suomalaissijoituksista pidettäisiin jatkossa arvopaperikeskuksessa rinnakkaista omistajaluetteloa nykyisen suorien tilien julkisen osakasluettelon rinnalla. Suomessa arvopaperikeskuksessa olevien arvopaperien sijoittajakohtainen yleisöjulkisuus pysyisi siten velvoitteen myötä nykytasolla. Ulkomaisen arvopaperikeskuksen valinnut liikkeeseenlaskija pitäisi yleisöjulkista omistajaluetteloa suomalaisista omistajistaan joko itse tai valtuuttaisi jonkun muun tahon pitämään sitä puolestaan, sillä arvopaperikeskukset ulkomailla eivät välttämättä tarjoaisi tällaista palvelua.

Jos säilytysvaihtoehtojen kustannuserot kasvavat merkittävästi, suomalaiset sijoittajat ja varsinkin suursijoittajat ryhtyvät todennäköisesti käyttämään ulkomaisia säilyttäjiä tai sijoitusyhtiöitä säilytyskustannuksiensa alentamiseksi. Tällöin suomalaisessa arvopaperikeskuksessa yleisjulkisesti saatavilla olevat omistustiedot voivat supistua.

Erilaisten yleisöjulkisuuden mallien taloudellisten hyötyjen arviointi on vaikeaa eikä aiheesta ole laaja-alaisia tutkimuksia. Ruotsia lukuun ottamatta muissa EU-maissa on käytössä vain EU:n avoimuusdirektiivin mukaiset liputusrajat ilman osakeomistuksen yleistä julkisuutta lisääviä muita järjestelyitä. Vertailujen tekemistä vaikeuttaa myös se, että arvopaperimarkkinoita valvovilla viranomaisilla on kaupparaportointia koskevien säännösten johdosta käytössään tarkat arvopaperien tapahtumatiedot, jolloin viranomaisvalvonnalla on luonnollisesti huomattavasti suurempi ennaltaehkäisevä merkitys mahdollisten väärinkäytösten rajoittamiseen kuin yleisöjulkisuudella.

Arvopaperikeskusten keskinäinen kilpailutilanne

Arvopaperikeskukset toimivat tällä hetkellä käytännössä muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kansallisin monopolirakentein erityisesti osakkeiden liikkeeseenlaskussa. Jokaisessa jäsenvaltiossa on ollut vähintään yksi kansallinen arvopaperikeskus poikkeuksena Irlanti, jonka arvopaperien selvitystoimintaa operoidaan Ison-Britannian arvopaperikeskuksen yhteydessä. Nykyisten arvopaperikeskusten suhteelliset kustannustasot vaihtelevat merkittävästi, mikä johtuu muun muassa suurtuotannon eduista, sisäisistä tehokkuuseroista, tuotejakautumasta, säilytysmallijakautumasta, lisäpalvelujen laajuudesta sekä keskusvastapuolen ja säilyttäjien käyttämän sisäisen selvityksen laajuudesta.

Suurtuotannon edut ovat merkittävät alalla, joka perustuu automaattisessa tietojenkäsittelyssä käsiteltäviin isoihin tapahtumamääriin. Nykyisten arvopaperikeskusten välillä on merkittäviä eroja. EFi:ssä on laskettu liikkeelle noin 0,2—0,3 biljoonan euron arvosta arvopapereita, kun taas EU:n suurimpien arvopaperikeskusten volyymit ovat yli 10 biljoonaa eli kiinteät kustannukset jakaantuvat 50 kertaa isommalle massalle. Pohjoismaisella tasolla Ruotsin arvopaperikeskuksen volyymi on noin viisinkertainen ja Tanskan noin nelinkertainen. Kiinteät kustannukset jakaantuvat siksi hyvin merkittävästi erikokoisille volyymeille. Arvopaperikeskusten tehokkuudessa on todennäköisesti myös eroja, koska ne ovat voineet tarjota palvelujaan pääsääntöisesti monopolirakenteessa.

Yhteistileihin perustuvassa säilytysmallissa arvopaperikeskuksen käsittelemä tapahtuma- ja tilivolyymi on merkittävästi pienempi kuin asiakaskohtaisia tilejä ylläpitävissä malleissa. EFi:n yhteistilien osuus säilytysvolyymistä on viime vuosina ollut 50—60 prosentin välillä ja vastaavasti suorilla tileillä olevan volyymin osuus noin 40—50 prosenttia. Suorien tilien osuus on hieman korkeampi kuin Ruotsissa ja Tanskassa, mutta merkittävästi korkeampi kuin Keski-Euroopan isoissa arvopaperikeskuksissa, joissa on vain poikkeuksellisia suurasiakkaille tarjottavia asiakaskohtaisesti eroteltuja suoria tilejä. Arvopaperikeskusten selvitystapahtumavolyymit riippuvat myös keskusvastapuolten käytön laajuudesta ja isojen säilyttäjäpankkien sisäisestä selvityksestä, joista on hyötyä erityisesti yhteistiliasolla arvopaperikeskuksessa. Nämä alentavat arvopaperikeskusten käsittelyvolyymejä.

Arvopaperikeskukset tarjoavat lisäksi erilaisia lisäpalveluita, jotka vaihtelevat merkittävästi arvopaperikeskusten välillä. Kaikki pohjoismaiset arvopaperikeskukset tarjoavat laajan valikoiman lisäpalveluita, mikä nostaa niiden palvelukustannuksia suhteessa peruspalveluja tarjoaviin arvopaperikeskuksiin. Toisaalta tämä voi johtaa markkinakokonaisuuden kannalta tehokkaisiin ratkaisuihin ja loppukäyttäjän näkökulmasta palveluiden kustannusten pienentymiseen, kun palveluja standardoidaan enemmän ja niitä keskitetään yhteen pisteeseen. Yksi tällainen lisäpalvelu Pohjoismaissa on

ollut asiakaskohtaisen suoran säilytystilien tarjoaminen lakisääteisesti ilmaiseksi piensijoittajille liikkeeseenlaskijoiden kustantamana arvopaperikeskuksessa. Tällaisia tilejä on ollut EFi:ssä noin 70 000. Vuosikustannukset ovat arviolta miljoonaa euroa, eli noin 14 euroa vuodessa tiliä kohden, jonka EFi on veloittanut liikkeeseenlaskijoilta. Asetuksen voimaantulon jälkeen niin sanottuja ilmaistilejä ei voida enää lakisääteisesti pakottaa tarjottavaksi.

Arvopaperikeskusten palvelukustannusten vertailu on vaikeaa, koska niiden nykyiset hinnoittelurakenteet poikkeavat toisistaan merkittävästi. Arvopaperikeskukset veloittavat pääsääntöisesti molempia pääasiakasryhmiään eli liikkeeseenlaskijoitaan ja säilyttäjiään. Tämä kustannusten kattamisen jakautuma vaihtelee huomattavasti arvopaperikeskuksesta toiseen, mutta lisääntyvä kilpailu johtaa todennäköisesti yhtenäisempään jakautumaan, sillä muussa tapauksessa arvopaperikeskusten väliset linkit tarjoaisivat arbitraasimahdollisuuksia. Näiden tekijöiden vuoksi arvopaperikeskuksia on vaikeaa verrata keskenään hinnastojen perusteella yleisellä tasolla. Hinnastoja käyttäen voi verrata vain tietyn yksittäisen liikkeeseenlaskijan tai säilyttäjän kokonaisveloituksia tiettyyn täsmällisen volyymin perustella tietynä ajanjaksona, jolloin selviää, mikä arvopaperikeskus olisi kustannuksiltaan edullisempi yksittäiselle säilyttäjälle tai liikkeeseenlaskijalle. Koska hinnoittelussa on odotettavissa merkittäviä muutoksia, nykylähtöihin perustuvat vertailut kuvaavat heikosti tilannetta tulevaisuudessa.

Arvopaperikeskuksen perustehtävänä on tarjota liikkeeseenlaskuun liittyviä peruspalveluita arvopaperien liikkeeseenlaskijoille ja toisaalta näiden arvopaperin säilytystä sijoittajia palveleville arvopaperikeskuksen osapuolille. Arvopaperien liikkeeseen laskemisen perustarkoituksena on hankkia yrityksille pääomaa arvopaperimarkkinoilta. Yksi vertailutapa erilaisten arvopaperikeskusten kustannustasojen osalta on siten vaikutus pääomakustannuksiin eli korkovaikutus peruspisteinä (eli bps= basis points= 0,01prosenttia) pääomahankinnassa. Kun EFi:n virallisen taseen mukaiset kokonaisvuosikustannukset ovat olleet 20—22 miljoonaa euroa ja nämä suhteutetaan EFi:n liikkeeseen laskettuun kokonaisvolyyymiin, tämä vastaa noin 1 bps:n kustannustasoa. Muiden pohjoismaisten arvopaperikeskusten kustannustasot ovat noin 0,3—0,4 bps ja isojen keskieuropalaisten tavallisten arvopaperikeskusten kustannustasot vaihtelevat 0,16—0,30 bps:n välillä. Arvopaperikeskusten voittomarginaalit (=liikevaihto-kustannukset) vaihtelevat myös merkittävästi. Vastaavasti suhteutettuna EFi:n marginaali muodostaa 0,65 bps:n hintalisän, kun Tanskan ja Ruotsin arvopaperikeskusten vastaava luku on 0,14 ja 0,13 bps. Isoissa keskieuropalaisissa arvopaperikeskuksissa voittomarginaalit vaihtelevat välillä 0,04—0,28 bps. Tällainen vertailu antaa yleiskuvan siitä, minkä suuruisista vaikutuksista on kyse, kun siirrytään kohti yhtenäisempää tehokkuustasoa EU-alueen arvopaperikeskuksissa. Suoria sijoitustilejä tarjoavissa arvopaperikeskuksissa, joita on mm. Pohjoismaissa, luvut sisältävät sijoittajien tilien tapahtuvan kaupan toteutuksen arvopaperikeskuksessa, kun taas moniportaisessa mallissa arvopaperikeskuksen tasolla toteutus tehdään vain säilyttäjien yhteistilien tasolla. Sijoittajien kokonaiskustannuksiin on tämän lisäksi laskettava myös säilyttäjien ja salkunhoitajien palvelumaksut.

Koska Ruotsin ja Suomen arvopaperikeskukset tarjoavat hyvin samantyyppisiä arvopaperikeskuspalveluita, on mielekäästä verrata näiden kustannus- ja tuottorakenteita ja tapahtunutta kehitystä tarkemmin. Lisäksi molemmat ovat osaa Euroclear-konsernia ja EFi on ruotsalaisen arvopaperikeskuksen tytäryhtiö. Alla on taulukossa verrattu Ruotsin ja Suomen arvopaperikeskusten tilinpäätöstietoja vuosilta 2012 ja 2013.

Taulukko: EFi:n ja Euroclear Swedenin tilinpäätösvertailu suhteutettuna liikkeeseenlaskettuun arvopaperimäärään

0)

VIRALLISET TILINPÄÄTÖSTIEDOT 2012/2013 (SEK=9,2118)	Säilössä oleva arvopaperimäärä (EUR bilj. m.arv.)	Kustannukset (EUR milj.)	Tulos ennen veroja (EUR milj.)	Kustannukset per EUR bilj. säil.	Voitto per EUR bilj. säil.	Keskim. hintataso per EUR bilj.säil.	Keskim. hintatasojen vertailu suhteessa arvopaperimäärän (EFi = 100%)
Euroclear SE 2012	1,205	27	11	23	9	32	24 %
Euroclear FI 2012	0,266	22	13	83	49	132	100 %
Euroclear SE 2013	1,285	28	12	22	10	32	24 %
Euroclear FI 2013	0,274	20	18	73	66	139	100 %

Taulukossa on valkoisella alueella varsinaiset tilinpäätöstiedot ja harmaalla alueella ne on suhteutettu säilytyksessä olevaan arvopaperimäärään. Mikäli suhteutus tehtäisiin käsiteltyjen tapahtumien kappalemäärällä, tilanne ei muuttuisi oleellisesti, koska Ruotsin volyymit ovat lähes nelinkertaiset. Jos vertailu tehtäisiin tapahtumien liikevaihdon perusteella, syntyisi merkittävä ero Ruotsin hyväksi, koska Ruotsin liikevaihto on lähes 30-kertainen. Erityisesti suurtuotannon eroista johtuen Euroclear Swedenin suhteelliset kustannukset ovat vain neljänneksen verrattuna EFi:n kustannuksiin, mikä näkyy myös hintatasovertailussa. Kun verrataan vuosia 2012 ja 2013 keskenään, tilanne Ruotsissa on pysynyt lähes ennallaan, mutta Suomessa EFi:ssä on tapahtunut 2 miljoonan euron lasku kustannuksissa ja 3 miljoonan euron tuottojen lisäys. Tämä on johtanut tuloksen paranemiseen 5 miljoonalla eurolla ja nostanut EFi:n katteen 47 prosenttiin, kun kate Ruotsissa on ollut noin 30 prosenttia. Näin suuret hinnoitteluerot olisivat epätodennäköisiä avoimessa kilpailussa, mutta mikäli EFi voi jatkossa säilyttää määräävän markkina-aseman yksilöllistä asiakaserottelua vaativan poikkeussääntönsä käytön turvin, säilyy todennäköisesti merkittävä hinnoitteluerokin. Vertailun osalta on syytä huomata, että se on tehty karkealla tilinpäätöstasolla ja kuvaa sen vuoksi keskimääräistä tilannetta.

Todennäköistä on, että jatkossa erityisesti kansainvälisten sijoittajien suosiossa olevat arvopaperit keskittyvät yhä enemmän isoihin kansainvälisiin arvopaperikeskuksiin. Kilpailun lisääntyminen vaikuttaa myös siihen, että hinnoittelurakenteet yhtenäistyvät, määräalennusten käyttö yleistyy ja markkinoille syntyy uusi yhtenäinen liikkeeseenlaskijoiden ja sijoittajien välinen kustannusjako. Kustannusjako yhtenäistyy, koska muuten liikkeeseenlaskut keskittyvät suhteellisesti alhaisia liikkeeseenlaskumaksuja pitävään arvopaperikeskukseen, kun taas sijoittajien säilytykset keskittyisivät suhteellisesti alhaisia säilytysmaksuja pitävään arvopaperikeskukseen. Kilpailun lisääntyminen yhtenäistää palveluita, kun heikosti kilpailukykyiset karsiutuvat, mutta samalla arvopaperikeskuksille syntyy kannustin kehittää palvelua entistä tehokkaammaksi ja asiakkaille hyödyllisemmäksi. Markkinoiden avautuminen merkitsee erityisesti kansainvälisten sijoitusten huomattavaa kasvamista. Kilpailusta hyötyvät erityisesti suurasiakkaat, jolloin on varmistettava, että myös pienet ja keskisuuret yritykset voivat jatkossa hankkia markkinaehtoista rahoitusta arvopaperimarkkinoilta kilpailukykyiseen hintaan.

Koska Suomi käyttää artiklan 38 poikkeussääntöä eikä yhteissäilytysmalliin perustuvaa hallintarekisteröityä tiliä voi Suomessa vapaasti käyttää jatkossakaan, jää Suomi tietynlaiseksi erillisaarekkeeksi, jolle yhtenäistyvien EU-arvopaperimarkkinoiden vaikutukset välittyvät vain osittain. Se, miten paljon suomalaiset yritykset ja sijoittajat voivat hyödyntää EU-markkinoiden yleiskehitystä, riippuu edellä esitetyistä tekijöistä, joiden yhteisvaikutusta on vaikeaa arvioida tässä vaiheessa. To-

dennäköistä on kuitenkin, että suomalaismarkkinat supistuvat ainakin jonkin verran, kun ne joutuvat erityisasemaan verrattuna yleistilanteeseen EU:ssa.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Lainsäädäntöehdotukset vaikuttavat viranomaisten, erityisesti Finanssivalvonnan ja Verohallinnon, väliseen tietojensaantiin sekä yhteistyöhön.

Jos viranomaiset haluavat selvittää yksittäisen henkilön suomalaisiin pörssiyhtiöihin liittyvän arvopaperiomistusten määrää ja arvoa, tilanne voi olla se, että henkilö on saattanut käyttää ulkomaista välittäjää, markkinapaikkaa, arvopaperien toteutusta ja selvitystä sekä säilytystä, jolloin ainoa liittymäpinta Suomeen on arvopaperin suomalainen liikkeeseenlaskija. Tällöin viranomaisten tiedonsaanti voidaan turvata liikkeeseenlaskijalle tehtävällä kyselyllä, mikä edellyttää tietopyyntöä kaikkiin julkisen kaupankäynnin kohteena oleviin yhtiöihin, jotka on rekisteröity Suomessa. Jos arvopaperikaupan ketjun muu osapuoli, kuten välittäjä tai säilyttäjä, on myös suomalainen, tietopyynnön kohdentaminen tapahtuisi ensisijaisesti näihin tahoihin ja vasta toissijaisesti liikkeeseenlaskijaan, koska välittäjillä ja säilyttäjäillä on käytettävissään tai saatavissaan ajantasaiset arvopaperikauppaa ja omistusta koskevat tiedot. Säännellyllä markkinalla ja monenkeskisessä kaupankäyntipaikassa tehdyistä arvopaperikaupoista välitetään tiedot Finanssivalvonnalle.

Esitys sisältää ehdotuksen Finanssivalvonnan tehtävien lisäämisestä siten, että se ylläpitäisi Si-paL:ssa tarkoitetuista sijoituspalvelutoimintanaan arvopaperien säilytyspalveluja Suomessa tarjoavista sijoituspalveluyrityksistä, luottolaitoksista ja arvopaperikeskuksista aiempaa kattavampaa julkista rekisteriä. Rekisterin vaatiman tietojärjestelmän kehittäminen aiheuttaa Finanssivalvonnalle hallinnollisia kustannuksia. Rekisterin järjestelmäratkaisussa voidaan käyttää kuitenkin jo olemassa olevien toimijaluetteloiden ja ilmoitusmenettelyluetteloiden järjestelmämallia lähtökohtana toiminnallisuuden rakentamisessa. Rekisterin jatkuva ylläpito vaatii manuaalista työpanosta, mutta henkilötöyvuosissa työmäärään vaikuttavien toimijoiden muutosten määrää on vaikea ennustaa. Muutosehdotuksilla ei kuitenkaan arvioida olevan merkittäviä tai olennaisia vaikutuksia tarvittaviin Finanssivalvonnan tietojärjestelmiin tai henkilöresursseihin. Rekisterin ylläpito lisää Finanssivalvonnan ja muiden viranomaisten yhteistyötä ja tietojenvaihtoa finanssimarkkinoilla toimivien tahojen valvonnassa.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotus vaikuttaa viranomaisten mahdollisuuksiin saada tietoa arvopaperikaupoista ja arvopaperien omistajista. Esimerkiksi Verohallinto, ulosottoviranomaiset, Tulli ja sosiaaliviranomaiset hyödyntävät tietojen keruussa nykyisiä arvopaperikeskuksen tuottamia palveluja. EU:n arvopaperikeskusasetus merkitsee tietojen hajaantumista keskitetystä kansallisesta järjestelmästä useaan EU-alueen arvopaperikeskuksen järjestelmään, vaikka esityksessä ehdotetaan käytettäväksi asetuksen poikkeussääntöä yksilöllisestä asiakaserottelusta. Yksilöllisen asiakaserottelun vaatimuksella ei siten voida estää suomalaisten omistusta koskevien tietojen hajaantumista eri arvopaperikeskusten välille, jos suomalaiset yhtiöt ryhtyvät enenevässä määrin käyttämään EU:n arvopaperikeskusasetuksen sallimaa liikkeeseenlaskun vapautta koskevaa oikeuttaan.

Yleisöjulkisuus

Suoran omistuksen pakon myötä kerättyyn suomalaisten pörssiomistusta koskevaan arvopaperikeskuksessa pidettyyn rekisteriin on voitu rakentaa ajantasaisesti omistuksen julkisuutta palveleva kansainvälisesti poikkeuksellinen järjestelmä. Omistuksen julkisuutta koskevan mallin muutoksella ei arvioida olevan merkittäviä yhteiskunnallisia vaikutuksia, koska mallin muutos ei johda siihen, ettei omistuksen julkisuus säilyisi nykytasolla.

Siirtokelpoisen arvopaperin liikkeeseenlaskijalla on EU:n arvopaperikeskusasetuksen johdosta jatkossa oikeus valita arvopaperikeskus, jossa arvopaperit lasketaan liikkeeseen. Käytännössä tämä tulee merkitsemään sitä, että tiedot suomalaisten yhtiöiden arvopaperien omistajista saattavat hajaantua usealle arvopaperikeskukselle tai niiden kanssa samaan konserniin kuuluvalla yritykselle. Kun yksilöllisellä asiakaserottelulla tarkoitetaan myös moniportaisesti hallittuja, mutta eroteltuja arvo-osuustilejä, hajautuu tieto osakkeenomistajista arvopaperikeskusten lisäksi yksilöllistä asiakaserottelua tarjoaville arvopaperien säilyttäjille. Suomalaisten osakeomistukset ovat kuitenkin jatkossakin julkisesti saatavilla, joko arvopaperikeskuksessa, jos arvopaperikeskus tällaista palvelua tarjoaa tai yhtiön osoittamassa paikassa.

Yleisöjulkisesti saatavilla oleva tieto julkisen kaupankäynnin kohteena olevan suomalaisen osakeyhtiön suomalaisista osakkaista pysyy nykytasolla. Voimassa olevan lain mukaan suomalaisten yhtiöiden osaksluettelot ovat ajantasaisesti saatavilla arvopaperikeskuksessa. Osaksluettelolle merkitään nykykäytännön mukaan edellisen selvityspäivän lopun mukainen tieto arvopaperiomistuksista, mutta tiedot on saatavilla tarvittaessa reaaliaikaisesti. Asetuksen myötä kaupat selvitetään jatkossa nykyisen kolmen päivän sijaan kahden päivän kuluessa kauppapäivästä, mutta selvitysaajasta on mahdollista sopia osapuolten välillä. Jos sijoittaja on tehnyt samalla arvopaperilajilla päivän aikana useamman kaupan, tällaiset päivänsäiset arvopaperikaupat eivät näy osaksluettelolla yksittäisinä tapahtumina vaan osaksluettelolle päivittyvä tällöin päivän päättävän saldon mukainen muutos. Hallintarekisteröidyistä tileistä osaksluettelossa näkyy vain hallintarekisterin hoitaja, kuten jatkossakin, mutta yksilöllisesti asiakaseroteltujen tilien suomalaisten omistustiedot puretaan erilliseen julkiseen omistajatietoluetteloon, joka on saatavilla EFi:stä.

Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvien yhtiöiden suomalaisten omistajien yleisöjulkisuus toteutetaan nykyisin arvopaperikeskuksen yleisöpäätteillä ja mahdollisilla paperiraporteilla. Arvioiden mukaan yleisöpäätteitä katsotaan aktiivisimmin yhtiökokouskausina keväisin. Esimerkiksi viranomaiset eivät käy katsomassa osaksluetteloita arvopaperikeskuksessa paikan päällä vaan viranomaisten tiedonsaanti on hoidettu joko datatoimitusten tai kyselyjen kautta. Siten viranomaiset kysyvät yleensä yksittäisiä henkilöjä koskevia tietoja suoraan luottolaitoksilta, sijoituspalveluyrityksiltä ja arvopaperikeskukselta.

Perusteltaessa suomalaisten omistamien arvo-osuuksien yleisöjulkisuutta yhteiskunnallisen vallankäytön ja median kiinnostuksella, omistustiedon käytettävyyttä heikentää se tosiasia, että voimassa oleva yleisöjulkisuus koskee ainoastaan osakeomistusta. Arvopaperimarkkinoilla on käytössä lukuisa määrä erilaisia rahoitusvälineitä, joita voimassa olevan OYL:n säännös yleisöjulkisuudesta ei koske. Yleisöjulkisuus ei koske vieraan pääoman ehtoisia instrumentteja, johdannaisia, sijoitusrahastoja, kapitalisaatiosopimuksia tai erilaisia sijoitusvakuutuksia eikä myöskään pankkitalletuksia. Lisäksi nykyinen todellisten omistajien yleisöjulkisuus on rajallista, koska noin 55 prosenttia suomalaisten yhtiöiden liikkeeseen laskemista osakkeista on jo nyt hallintarekisteröityjä.

MiFID annettiin huhtikuussa 2004 ja sitä täydentävä asetus sekä täytäntöönpanodirektiivi syksyllä 2006. Direktiivin tavoitteena on ollut muun muassa helpottaa sijoituspalveluiden tarjoamista jäsenvaltiosta toiseen ja lisätä kilpailua arvopaperimarkkinoilla. Direktiivin voimaantulo tarkoitti sitä, että suomalainen sijoittaja voi ostaa sijoituspalvelua EU:n alueella vapaasti eikä hän ole sidottu käyttämään Suomessa toimivia palvelun tarjoajia. Kilpailulle vapaat markkinat sijoituspalvelun tarjoamiseksi aiheuttavat sen, että suomalaisten omistuksia koskeva tieto on jo nyt hajaantunutta ja Suomessa saatavilla olevat tiedot muodostavat vain osan omistuskokonaisuudesta. Liikkeeseenlaskijan valintaoikeus lisää vielä entisestään hajaantuneisuutta.

Harmaan talouden torjunta

Pääministeri Alexander Stubbin hallitusohjelma perustuu pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmaan, jonka eräs kärkihanke on ollut harmaan talouden torjunta. Hallitusohjelman mukaan osana harmaan talouden tehostettua torjuntaa arvopaperien hallintarekisteröintiä kehitetään viranomaisten tiedonsaannin ja kansainvälisen viranomaisyhteistyön turvaamiseksi ja veronkierron estämiseksi. Valmistelussa otetaan huomioon kilpailijamaiden vastaava sääntely ja verotuskäytännöt EU-lainsäädännön kehitys huomioiden. Valmistelun yhteydessä arvioidaan myös uudistusten vaikutukset suomalaisen rahoitusalan kilpailukykyyn ja toimintaedellytyksiin.

Harmaan talouden torjumiseksi ehdotuksissa on otettu huomioon mahdollisuudet turvata viranomaisen tietojensaanti sen lakisääteisen tehtävän suorittamiseksi. Verolainsäädännön muutokset viranomaisyhteistyön turvaamiseksi valmistellaan erikseen.

5 Asian valmistelu

Rahoitusmarkkinoista vastannut elinkeinoministeri Jan Vapaavuori asetti 21 päivänä maaliskuuta 2014 työryhmän arvioimaan, miten arvopaperien säilytysmallien laajentuminen ja yhdentyvät markkinarakenteet voidaan mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla toteuttaa ottaen huomioon tärkeät osakeomistuksen julkisuuteen liittyvät näkökohdat, sekä valmistelevaan EU:n arvopaperikeskusasetuksen voimaantulon johdosta tarvittavat lainsäädäntömuutokset.

Työryhmä luovutti 1 päivänä heinäkuuta 2014 ministeri Vapaavuorelle hallituksen esitykseen muotoon laaditun muistionsa (Arvopaperien säilytysmallien laajentumisen ja yhdentyvien markkinarakenteiden toteutumisen arviointi sekä arvopaperikeskusasetuksen täytäntöönpanon valmistelu, VM 033:00/2014). EU:n arvopaperikeskusasetusta ja sen vaikutuksia Suomen arvopaperimarkkinoille sekä viranomaisten toimintaan on käsitelty tarkemmin kyseisessä muistiossa, joka on esityö tälle hallituksen esitykselle. Työryhmänmuistion laadinnassa on monin paikoin hyödynnetty professori Eva Liljeblomin raporttia arvopaperien moniportaisen hallinnan ja hallintarekisteröinnin laajentamisen taloudellisista vaikutuksista (VM 32/2010).

EU:n arvopaperikeskusasetuksen voimaantuloa valmistelleen työryhmän muistioon saatiin runsaasti lausuntopalautetta. Lausuntoa pyydettiin yhteensä 41 viranomaiselta ja yhteisöltä ja lausunnon toimitti 40 tahoja: oikeusministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Suomen Pankki, Finanssivalvonta, korkein hallinto-oikeus, valtakunnansyyttäjänvirasto, Helsingin poliisilaitos, keskusrikospoliisi, Poliisihallitus, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Tietosuojavaltuutetun toimisto, Verohallinto, Verohallinnon harmaan talouden selvitysyksikkö, Akava ry, Arvopaperimarkkinayhdistys ry, Elinkeinoelämän keskusliitto ry, Euroclear Finland Oy, Finanssialan Keskusliitto, NASDAQ OMX Helsinki Oy, Hallitusammattilaiset ry, Suomen Journalistiliitto ry, Keskuskauppakamari, Osakesäästä-

jien Keskusliitto ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Transparency International Suomi ry, Suomen Pörssisäätiö ja Työeläkevakuuttajat ry . Tutkivan journalismin yhdistys ry, Oikeustoimittajat ry, Taloustoimittajat ry ja Poliitiikan toimittajat ry toimittivat yhteisen lausunnon. Innovatics Oy, Listayhtiöiden neuvottelukunta, Viestinnän Keskusliitto ry, Valtakunnanvoudinvirasto sekä Patentti- ja rekisterihallitus toimittivat lausunnon oma-aloitteisesti.

Lausunnonantajat tukivat pääpiirteissään EU:n arvopaperikeskusasetuksen tavoitetta kilpailun avaamiselle, mutta arvopaperikeskusasetuksen tulkinta ja hallintarekisteröinnin laajentaminen jakoivat lausunnonantajien mielipiteitä. Lisäksi lausunnonantajat kiinnittivät huomiota erityisesti esityksen vaikutuksiin osakeomistuksen yleisöjulkisuuteen, harmaan talouden torjuntaan ja omistustietojen keräämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Myös lausunnon antajien näkemykset siitä, velvoitetaako asetusta avaamaan Suomessa hallintarekisteröinnin myös suomalaisille sijoittajille, jakoi lausunnonantajia.

AOJL:iin ehdotettiin lukuisia teknisluonteisia täsmennyksiä ja korjausehdotuksia. Pääsääntöisesti ehdotukset koskivat lakitekniikkaa ja säännösten keskinäistä järjestystä eri luvuissa tai lukujen välillä. Saadut ehdotukset on valtaosin huomioitu.

Oikeusministeriö on lausunnossaan kehottanut arvioimaan tiettyjen arvopaperikeskukselle esitettyjen julkisten hallintotehtävien perustuslainmukaisuutta. Huomion johdosta esityksen yksityiskohtaisten perustelujen osassa ”Suhde perustuslakiin ja sääntämisyjärjestys” on kuvattu tarkemmin arvopaperikeskukselle esitettyjen tehtävien perustuslainmukaisuutta..

Oikeusministeriö on lisäksi todennut lausunnossaan, että vastuu omistajatietojen toimittamisesta olisi selvennettävä, kun on kyse arvopaperikeskuksen tai kolmannen osapuolen kanssa tehtävästä sopimuksesta. AOJL:n 6 luvun 2 §:ää ja SipaL:n 10 luvun 3 a §:ää on lausunnon johdosta täsmennetty.

Finanssivalvonta katsoo lausunnossaan, ettei osa ehdotetuista tehtävistä kuulu sen perusvalvontatehtävän piiriin eikä se siten kannata sille ehdotettuja tehtäviä. Finanssivalvonta valvoo ehdotetussa sääntelyssä tarkoitettuja säilytyspalvelun tarjoajia, jotka se myös rekisteröi. Finanssivalvonnalla on olemassa keinot ja välineet ehdotettuun valvontaan, minkä vuoksi ehdotukseen ei ole tehty tältä osin muutoksia.

Muutoksenhakujärjestelmää koskevia korkeimman hallinto-oikeuden esiin nostamia seikkoja ei huomioitu asian jatkovalmistelussa siksi, että kyseisiä säännöksiä on juuri aiemmin käsitelty ja kattavasti uudistettu arvopaperimarkkinalain kokonaisuudistuksen yhteydessä (HE 32/2012 vp s. 70-72 ja 283). Lisäksi tässä esityksessä ei sen luonteen ja kiireellisyyden vuoksi ole tarkoituksenmukaista käsitellä erityisesti muutoksenhakujärjestelmää koskevaa sääntelyä laajemmin, vaan se on syytä käsitellä kokonaisuutena muussa yhteydessä, mikäli se riittävän valmistelun seurauksena katsottaisiin tarpeelliseksi.

Lausuntopalautteen johdosta OYL:a ja lain yksityiskohtaisia perusteluja selvennettiin muun muassa osakeoikeuksien käytön, johdon vahingonkorvausvastuun ja osakasluettelon pidon osalta. Lausuntokierroksella kiinnitettiin huomiota osakkeenomistajien asemaan siirrettäessä yhtiön osakkeet arvosuusjärjestelmästä toiseen. Lakiehdotusta täydennettiin lausuntopalautteen perusteella arvopaperikeskuksen vaihtamista koskevalla ilmoittamisvelvollisuudella. Lisäksi osakasluettelon merkittävien osoitetietojen julkisuutta koskevaa sääntelyä muutettiin jatkovalmistelussa lausuntopalautteen

johdosta. Osakasluettelon pitoon ja nähtävänä pitämiseen liittyvät rangaistussäännökset ulotettiin lausuntopalautteen perusteella koskemaan myös arvo-osuusjärjestelmään kuuluvia yhtiöitä. Valmistelun tiukan aikataulun johdosta lausunnonantajien ehdotusta historiallisten arvo-osuustilitietojen nykyistä laajemmasta julkisuudesta ja tietojen yhdistelemisestä ei voitu valmistella jatkovalmistelussa.

Oikeusministeriö kiinnitti huomion FivaL:n voimassa olevaan säännökseen (41 §), jonka mukaan Finanssivalvonta määrää seuraamusmaksun, jos se on suuruudeltaan enintään miljoona euroa. Muussa tapauksessa seuraamusmaksun määrää Finanssivalvonnan esityksestä markkinaoikeus. Oikeusministeriön mielestä säännöstä on arvioitu oikeusturvan kannalta sääntely-ympäristössä, jossa luonnolliselle henkilölle ei ollut pääsääntöisesti mahdollisuutta määrätä yli 100 000 euron seuraamusta (katso myös mainitun säännöksen perustelut HE 32/2012 vp). Säännöstä tulisi näin oikeusministeriön mielestä jatkovalmistelussa tarkastella uudelleen. Valtiovarainministeriö yhtyy oikeusministeriön kantaan siitä, että säännöstä tulisi tarkastella uudelleen. Arviointia ei kuitenkaan valtiovarainministeriön mielestä ole tarkoituksenmukaista tehdä kiireellä tässä yhteydessä. Valtiovarainministeriön rahoitusmarkkinaosasto on päättänyt käynnistää säännöksen tarkastelun vuoden 2015 alussa erillisessä hankkeessa, jossa tarkastellaan myös muita hallinnollisen seuraamusjärjestelmän kehittämistarpeita.

Keskusrikospoliisi on esittänyt eräitä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain säännöksiä muutettavaksi. Mainittu laki perustuu muun muassa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2005/60/EY rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesutarkoituksiin sekä terrorismin rahoitukseen, jonka muuttamista koskevat neuvottelut ovat EU:ssa vireillä. Direktiivin muutos saatetaan kansallisesti voimaan hankkeessa, joka käynnistetään valtiovarainministeriössä alkuvuonna 2015. Säädösten muuttaminen ei ole sen vuoksi tässä yhteydessä perusteltua.

AML:n liputusta ja kaupparaportointia koskeviin säännöksiin on ehdotettu muutamissa lausunnoissa muutoksia. Valtiovarainministeriö katsoo kuitenkin, että liputusta koskevat mahdolliset muutokset tulee tehdä avoimuusdirektiivin muutosten yhteydessä, jota koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kevätestuntokaudella 2015. Kaupparaportointia koskevat muutossäännökset valmistellaan MiFID II-hankkeen yhteydessä, jota koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kevätestuntokaudella 2016.

Kaupparekisterilainsäädäntöön ja henkilötietojen saatavuutta koskevat muutosehdotukset edellyttävät yhteistyötä oikeusministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa, sillä kyseiset säännökset ja niiden muutosten itsenäinen valmistelu kuulu valtiovarainministeriön hallinnonalaan.

Arvopaperikeskusasetuksen kansallista voimaansaattamista valmistellut työryhmä esitti, että osakas- tai muiden arvo-osuustileistä johdettavien luetteloiden pitäminen ei olisi enää jatkossa arvopaperikeskuksen pakollinen tehtävä. Työryhmä perusti ehdotuksensa asetuksen pakollisten tehtävien luetteloon, johon esimerkiksi osakasluetteloiden ylläpitäminen ei kuulu. Luetteloidenpitovelvollisuudesta annettiin lausuntokierroksella palautetta, jonka johdosta jatkovalmistelussa on tehty lisäselvityksiä muun muassa työryhmän ehdotuksen varallisuus oikeudellisista vaikutuksista. Selvitysten perusteella lakiehdotusta on nyt muutettu siten, että Suomessa toimiluvan saaneen arvopaperikeskuksen olisi jatkossakin pidettävä arvo-osuustileistä ja niille tehdyistä kirjauksista johdettuja erilaisia luetteloita, sillä muunlainen ratkaisu saattaisi johtaa oikeudelliseen epävarmuuteen.

0)

Hallituksen esitys on laadittu virkatyönä valtiovarainministeriön rahoitusmarkkinaosastolla. Valmisteluun ovat yksittäisten säädösten osalta osallistuneet oikeusministeriö, Suomen Pankki, Finanssivalvonta, EFi, Finanssialan Keskusliitto sekä Elinkeinoelämän keskusliitto.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Samaan aikaan tämän esityksen kanssa eduskunnan käsiteltävänä on sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltu hallituksen esitys laeiksi vakuutusyhtiölain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (Solvenssi II). Esityksessä muutetaan FivaL:a ja Finanssivalvonnan valvontamaksusta annettua lakia osittain samoilta osin kuin tässä esityksessä on esitetty muutettavaksi.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT

1.1 Laki arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta

I OSA

YLEISET SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRITELMÄT

1 luku

Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain 1 luvun 1 §:n 1 momenttia vastaavasti, että lakia sovelletaan arvo-osuusjärjestelmän ylläpitämiseen ja selvitystoiminnan harjoittamiseen Suomessa.

Pykälän 2 momentti olisi kokonaan uusi. EU:n arvopaperikeskusasetuksen voimaan tultua arvopaperikeskuksiin ja selvitystoimintaan sovellettaisiin tämän lain ohella asetuksen säännöksiä muun muassa toimiluvasta, taloudellisista toimintaedellytyksistä, toiminnan järjestämisestä ja tarjottavista palveluista. Asetus korvaisi siten joiltain osin voimassa olevan lain säännökset. EU:n arvopaperikeskusasetus on sellaisenaan suoraan sovellettavaa oikeutta, joten voimassa lakiin on tarpeellista tehdä asianmukaiset viittaussäännökset, silloin kun asiasta säädetään lain sijaan asetuksessa. Asetuksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa rahoitusvälineiden toimitusta koskevat säännökset unionissa ja edistää arvopaperikeskusten toiminnan järjestämisen avulla luotettavaa, tehokasta ja joustavaa rahoitusvälineiden toimitusta. Asetuksella ei kuitenkaan rajoiteta erityisiä rahoitusvälineitä, kuten esimerkiksi kasvihuonekaasujen päästöoikeuksia kauppaa, koskevien säännösten soveltamista.

Pykälän 3 momentti olisi niinkään kokonaan uusi. Momentissa selvennettäisiin lain säännöksiin suhdetta keskusvastapuolen toimijaa koskevaan markkinarakennetoimija-asetukseen. Momentissa 4 selvennettäisiin voimassa olevaa lakia vastaavasti, että Suomessa kotipaikkaa pitävään arvopaperikeskukseen ja keskusvastapuoleen sovelletaan osakeyhtiölakia (624/2006), jollei tästä laista, EU:n arvopaperikeskusasetuksesta, markkinarakennetoimija-asetuksesta tai muusta arvopaperikeskusta tai selvitystoimintaa koskevasta lainsäädännöstä muuta johdu.

2 §. Valvonta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain 1 luvun 2 §:ää vastaavasti, että lain noudattamista valvoo Finanssivalvonta.

Pykälän 2 momentti olisi kokonaan uusi. Arvopaperikeskusasetuksen 11 artiklassa säädetään, että jäsenvaltio voi nimetä yhden tai useampia viranomaisia, joiden tehtävänä on huolehtia asetuksen säännösten mukaisesta viranomaistoiminnasta. Momentissa ehdotetaan säädettävän, että näitä viranomaisia ovat valtiovarainministeriö, Suomen Pankki ja Finanssivalvonta. Finanssivalvonta olisi arvopaperikeskusasetuksen 11 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettu viranomainen, jonka tehtävänä on huolehtia yhteistyöstä muiden jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 3 §:n 2 momentissa säädetään Suomen Pankin tehtäväksi huolehtia omalta osaltaan maksu- ja muun rahoitusjärjestelmän luotettavuudesta ja tehokkuudesta sekä osallistua sen kehittämiseen. Suomen Pankki osallistuu Finanssivalvonnan ohella selvitysjärjestelmän valvontaan.

Valtiovarainministeriön tehtävänä on toimia järjestelmällisesti merkittävien toimijoiden eli arvopaperipörssin, arvopaperikeskuksen ja keskusvastapuolen kansallisena toimilupaviranomaisena. Sen lisäksi valtiovarainministeriö on Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 98/26/EY selvityksen lopullisuudesta maksujärjestelmissä ja arvopaperien selvitysjärjestelmissä tarkoitettu viranomainen.

Valtiovarainministeriön, Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan keskinäistä tehtävien jakoa ei ehdoteta muutettavan. Laissa ehdotetaan kuitenkin säädettävän nimenomaisesti, että näille viranomaisille kuuluu laissa ja arvopaperikeskusasetuksessa tarkoitettuja tehtäviä.

3 §. Määritelmät. Pykälä olisi uusi. Voimassaolevan lain määritelmiä koskevaan luetteloon ehdotettaisiin tehtävän EU:n arvopaperikeskusasetuksen voimaantulon johdosta välttämättömät lisäykset ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään ja ulkomaiseen arvopaperikeskukseen sekä viittaukset asetuksen määritelmiin silloin, kun voimassa olevan lain sijaan määritelmän sisältö tulisi asetuksesta eikä laista. Lisäksi ehdotetaan lisättävän hallintarekisteröinnin hoitajaa sekä osakasluetteloja koskevat määritelmät.

Pykälän 1 momentin luettelon kaksi ensimmäistä kohtaa vastaisivat nykytilaa ja kohtaan kolme lisättäisiin ulkomaisen arvo-osuusjärjestelmän määritelmä, jolla tarkoitettaisiin ETA-alueen tai EU:n arvopaperikeskusasetuksen 25 artiklan nojalla hyväksytyyn kolmannen maan arvo-osuusjärjestelmään vastaavaa järjestelmää. Kohdat neljä ja viisi vastaisivat nykytilaa ja kun taas kohtaan kuusi lisättäisiin ulkomaisen arvopaperikeskuksen määritelmä. Ulkomainen arvopaperikeskus olisi määritelmän mukaan sellainen yhtiö, joka olisi saanut EU:n arvopaperikeskusasetuksessa tarkoitettua toimiluvan hoitaa arvopaperikeskuksen tehtäviä ETA-valtiossa tai kolmannessa maassa. Määritelmä tarvitaan kansalliseen lakiin, jotta aineellisissa säännöksissä voitaisiin viitata kotimaisen arvopaperikeskuksen ohella myös ulkomaiseen yhtiöön. EU:n arvopaperikeskusasetuksen artiklakohtaisessa soveltamisalassa voi olla eroja riippuen siitä, onko arvopaperikeskukselle myönnetty toimilupa ETA-valtiossa vai kolmannessa maassa.

Keskusvastapuolia koskevassa määritelmäluettelon kohdassa seitsemän viitattaisiin yhteisöön, joka määrittää rahoitusvälineiden kaupasta aiheutuvia velvoitteita. Luettelon kohdassa kahdeksan viitattaisiin selvitysosapuolen määritelmän osalta EU:n arvopaperikeskusasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 19 ja 33 alakohtiin, joiden nojalla yhteisölle myönnettäisiin oikeus antaa rahoitusvälineitä koskevia kauppvoja selvitysyhteisön selvitettäväksi. Selvitystoiminnan määritelmässä luettelon kohdassa yhdeksän viitattaisiin rahoitusvälineiden kaupasta johtuvien velvoitteiden määrittämiseen tai EU:n arvopaperikeskusasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 7 alakohdassa tarkoitettuun velvoitteiden toteuttamiseen. EU:n arvopaperikeskusasetuksen mukaan arvopaperikeskus harjoittaa aina selvitystoimintaa pakollisena ydinpalveluna. Rahoitusvälineillä tehtyjen kauppjojen toteuttamisen ulkopuolella tehtyihin luovutuksiin sovelletaan arvo-osuustileistä annetun lain kirjaamista koskevia säännöksiä.

Luettelon kohdan 11 määritelmässä tilinhoitajista määriteltäisiin tilinhoitajan olevan arvopaperikeskuksen osapuoli. Ulkoistamisella tarkoitettaisiin kohdan 12 mukaan arvopaperikeskuksen toimin-

taan liittyvää EU:n arvopaperikeskusasetuksen 19 ja 30 artiklassa tarkoitettua järjestelyä, jonka perusteella muu palvelun tarjoaja tuottaa arvopaperikeskukselle toiminnon tai palvelun, jonka arvopaperikeskus olisi muutoin itse suorittanut. Määritelmä ETA-valtiosta 13 kohdassa vastaisi nykytilaa.

Hallintarekisteröinnin hoitaja määriteltäisiin säännöksen 13 kohdassa. Nykytilaa vastaavasti hallintarekisteröinnin hoitajana voisi toimia kaupintatilin tilinhaltija, arvopaperikeskus, tilinhoitaja, arvopaperitileistä annetussa laissa tarkoitettu säilyttäjä sekä muu taho, joka voi arvo-osuustililain nojalla toimia omaisuudenhoitotilin tilinhaltijana. Hallintarekisteröinnin hoitaja voidaan merkitä osakeyhtiön osakasluetteloon osakkeenomistajan sijaan, kun yhtiö laskee liikkeelle EU:n arvopaperikeskusasetuksen 3 artiklassa tarkoitettuja siirtokelpoisia arvopapereita, joilla käydään kauppapaikoilla. Kun ulkomainen toimija tarjoaa arvo-osuuden säilytyspalveluja Suomeen rajan yli esimerkiksi sen kotivaltion viranomaisen myöntämän sijoituspalveluyrityksen tai luottolaitoksen toimiluvan nojalla ja arvo-osuustiliä pidetään Suomessa, sovelletaan sijoituspalvelun tarjoajaan myös hallintarekisteröinnin hoitajaa koskevia säännöksiä. Jos osakeyhtiö laskee arvo-osuudet liikkeeseen ulkomaisessa arvopaperikeskuksessa, arvopaperikeskukseen ja sen osapuoliin sovelletaan kyseisen ETA-valtion lainsäädäntöä.

Osakasluettelo määriteltäisiin kohdassa 15 viittaamalla osakeyhtiölain 3 luvun 15 §:n 2 momenttiin. Kohdassa 16 määriteltäisiin osapuoli EU:n arvopaperikeskusasetuksen 2 artiklan 19 kohdassa mukaiseksi osallistujaksi.

4 §. Viranomaisten välinen tietojenvaihto. Pykälä olisi kokonaan uusi ja sen 1 momentissa säädettäisiin arvopaperikeskusasetuksen 11 artiklassa tarkoitettujen kansallisten viranomaisten velvollisuudesta vaihtaa tietoja keskenään. Säännöksessä tietojenvaihto rajoitettaisiin koskemaan vain sellaisia tietoja, jotka liittyvät näiden viranomaisten lakisääteisiin tehtäviin, joista säädetään tässä laissa tai arvo-paperikeskusasetuksessa. Muut tiedot, esimerkiksi Finanssivalvonnan ulkomaisilta viranomaisilta muiden lakisääteisten tehtävien yhteydessä saamat tiedot, eivät olisi säännöksessä tarkoitettuja tietoja.

Pykälän 2 momentti koskisi tietojen luovuttamista muille viranomaisille arvopaperikeskusasetuksen 13 artiklan mukaisesti. Säännös olisi luonteeltaan informatiivinen ja kun esityksessä ehdotetaan, että Finanssivalvonta on valvontayhteistyötä koordinoiva kansallinen viranomainen, tietojenvaihdosta säädettäisiin tarkemmin FivaL:ssa.

II OSA

ARVOPAPERIKESKUKSEN, KESKUSVASTAPUOLEN SELVITYSOSAPUOLEN JA TILINHOITAJAN TOIMINTA

2 luku

Arvopaperikeskuksen toimilupa, omistajat, hallinto ja toiminta sekä keskusvastapuoli

1 §. Arvopaperikeskustoiminnan luvanvaraisuus ja arvopaperikeskuksen kotipaikka. Nykytilaa vastaavasti 1 momentissa säädettäisiin, että arvopaperikeskustoiminnan harjoittaminen edellyttää valtiovarainministeriön toimilupaa. Momenttiin ehdotettaisiin lisättävän viittaus EU:n arvopaperikeskusasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 1 alakohtaan, jonka mukaan arvopaperikeskus ylläpitää selvitysjärjestelmää.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nykytilasta poikkeavasti, ettei arvopaperikeskuksen pääkonttorin tarvitsisi sijaita Suomessa. EU:n arvopaperikeskusasetuksen 23 artiklan nojalla arvopaperikeskusten välistä kilpailua avataan, jolloin arvopaperikeskuksella on vapaus tarjota palveluja toisessa jäsenvaltiossa. Kilpailun avaamisesta johtuen säädettäisiin, että arvopaperikeskuksen kotipaikan olisi sijaittava Suomessa. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan ulkomaisen arvopaperikeskuksen oikeudesta tarjota palveluja Suomessa ja Suomessa toimiluvan saaneen arvopaperikeskuksen oikeudesta tarjota palveluja ulkomailla säädettäisiin EU:n arvopaperikeskusasetuksen 23 ja 25 artiklassa.

2 §. Toimilupahakemus. Pykälän 1 momentin mukaan arvopaperikeskuksen toimiluvasta säädettäisiin EU:n arvopaperikeskusasetuksen 16 ja 17 artiklassa, joissa säädetään toimiluvan myöntämisen edellytyksistä sekä toimiluvan myöntämismenettelystä.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättävän velvollisuus liittää toimilupahakemukseen riittävät selvitykset selvitystoiminnassa mahdollisesti syntyvien tappioiden jakamisesta sekä tappionvaaran kattamisesta. Lisäyksen tarkoitus on varmistaa selvitystoiminnasta aiheutuvien tappioiden kattaminen, kun selvitysyhteisöä koskeva sääntely ehdotetaan yhdistettävän arvopaperikeskusta koskevaan sääntelyyn.

3 §. Toimiluvan myöntäminen ja peruuttaminen. Pykälän mukaan toimilupahakemuksen myöntämisen edellytyksistä ja toimiluvan peruuttamisesta säädettäisiin EU:n arvopaperikeskusasetuksen 16 ja 20 artiklassa.

4 §. Toimilupapäätös ja arvopaperikeskuksen toiminnan aloittaminen. Pykälän 1 momentin mukaan toimilupaa koskevan hakemuksen ratkaisemisesta säädettäisiin EU:n arvopaperikeskusasetuksen 17 artiklassa. Koska EU:n arvopaperikeskusasetuksessa ei säädetä kansallisen toimilupaviranomaisen päätöksestä valittamisesta, valituksen tekemistä säädettäisiin jatkossakin 7 luvun 8 §:ssä.

Pykälän 2 momentti vastaisi voimassa olevaa lakia eli valtiovarainministeriön olisi ennen asian ratkaisemista pyydettävä hakemuksesta Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan lausunto. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättävän viittaus EU:n arvopaperikeskusasetuksen liitteisiin B ja C, joiden sisältämiä lisäpalveluja koskien valtiovarainministeriöllä olisi oikeus asettaa toimiluvan hakijaa kuultuaan, arvopaperikeskuksen liiketoimintaa koskevia, valvonnan tai rahoitusmarkkinoiden vakauden kannalta välttämättömiä rajoituksia ja ehtoja. Pykälän 4 momentti vastaisi voimassa olevaa lakia.

5 §. Toimilupa eurooppayhtiölle. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 6 §:ä.

6 §. Arvopaperikeskuksen merkittävien omistajien luotettavuus ja johtaminen. Arvopaperikeskuksen merkittävien omistajien luotettavuudesta ja johtamisesta ehdotetaan jatkossa säädettävän ainoastaan EU:n arvopaperikeskusasetuksen 27 artiklassa.

7 §. Taloudelliset toimintaedellytykset ja osakkeiden hankinta. Pykälässä viitattaisiin EU:n arvopaperikeskusasetuksen 47 artiklaan arvopaperikeskuksen taloudellisista toimintaedellytyksistä sekä 27 artiklan 7 kohtaan osakkeiden hankinnan osalta. Artiklan mukaan Euroopan pankkiviranomainen laatii tiiviissä yhteistyössä Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaisen ja Euroopan keskuspankkijärjestelmän kanssa teknisiä sääntelystandardeja tarkentaakseen arvopaperikeskuksen pääomaa, jakamatonta voittoa ja rahastoja koskevat vaatimuksia.

Pykälän 2 momentti vastaa voimassa olevan lain 2 luvun 8 §:n 6 momenttia.

8 §. *Arvopaperikeskuksen kotipaikan siirto Euroopan talousalueella.* Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 13 §:ä.

9 §. *Arvopaperikeskuksen osallistuminen sulautumiseen tai jakautumiseen Euroopan talousalueella.* Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 14 §:ä.

10 §. *Arvopaperikeskuksen toiminnan järjestäminen.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettävän, että toiminnanjärjestämisvelvollisuudesta viitattaisiin EU:n arvopaperikeskusasetuksen 26 artiklaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että sen lisäksi mitä edellä mainitussa artiklassa säädetään eturistiriitojen tunnistamisesta, arvopaperikeskuksen on otettava huomioon jatkossakin ne eturistiriitalanteet, jotka voivat vaikuttaa arvopaperikeskukselle 16 §:ssä säädetyn valvontatehtävän luotettavaa hoitamista.

Pykälän 3 momenttia vastaisi voimassa olevan lain 15 §:n 3 momenttia.

Pykälän nykyinen 4 momentti ehdotetaan kumottavan, sillä 26 artiklaan sisältyy EAMV:lle delegoitu valtuus antaa teknisiä sääntelystandardeja, jolloin Finanssivalvonnan määräysantovaltuus olisi päällekkäinen ja siten tarpeeton.

11 §. *Arvopaperikeskuksen tehtävät.* Pykälän 1 momentissa todettaisiin arvopaperikeskuksen keskeisin tehtävä, joka olisi arvo-osuusjärjestelmän ylläpitäminen.

Pykälän 2 momentissa viitattaisiin EU:n arvopaperikeskusasetuksen A—C liitteisiin arvopaperikeskuksen ydin- ja lisäpalveluista. Asetuksen voimaantultua ei ole enää mahdollista säätää kansallisesti sellaisista arvopaperikeskukselle sallituista palveluista, joista säädetään asetuksessa.

Muutoksella poistettaisiin muun muassa säännös, jonka mukaan arvo-osuusjärjestelmästä voitaisiin kerätä tietoja arvopaperimarkkinalain 13 luvussa tarkoitettuun sisäpiiriin omistusta koskevaan rekisteriin, 28 §:ssä tarkoitettuun arvopaperikeskuksen sisäpiirirekisteriin, sijoituspalvelulain 7 luvun 19 §:ssä tarkoitettuun sijoituspalveluyrityksen sisäpiirirekisteriin, kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain 2 luvun 43 §:ssä tarkoitettuun pörssin sisäpiirirekisteriin ja sijoitusrahastolain 101 a §:ssä tarkoitettuun rahastoyhtiön sisäpiirirekisteriin. Arvopaperikeskus voisi kuitenkin jatkossakin tarjota voimassa olevassa laissa tarkoitettua palvelua, sillä kyseessä olisi EU:n arvopaperikeskusasetuksen liitteessä B tarkoitettu osakasrekistereihin liittyvä palvelu. Lain 8 luvun 2 §:n salassapitosäännökseen ehdotetun uuden 3 momentin perusteella arvo-osuusjärjestelmästä voitaisiin myös yhä luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja kyseisiin rekistereihin.

Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättävän 3 momentti, jonka mukaan arvopaperikeskus olisi velvollinen hakemaan luottolaitostoiminnasta annetun lain (610/2014) mukaista luottolaitoksen toimilupa, jos se harjoittaisi EU:n arvopaperikeskusasetuksen C liitteessä tarkoitettua pankkipalvelujen tyyppistä oheispalvelua. Arvopaperikeskukselle ei kuitenkaan myönnettäisi toimilupaa luottolaitostoiminnasta annetun lain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun talletuspankkitoimintaan.

12 §. *Selvitystoiminnan turvaaminen.* Pykälä vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 3 luvun 3 §:ä. Momenttien järjestystä ehdotetaan kuitenkin muutettavan. Voimassa olevan lain viittaukset selvitysyhteisöön ehdotetaan muutettavan arvopaperikeskukseksi. Muutosehdotus perustuu arvopaperikeskusta ja selvitysyhteisöä koskevan sääntelyn yhdistämiseen.

13 §. *Kansainvälinen yhteistoiminta.* Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan lain 17 §:ä. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan kuitenkin lisättävän viittaukset EU:n arvopaperikeskuksen artikloihin, jotka koskevat pakollisia linkkejä arvopaperikeskuksen ja toisten markkinainfrastruktuurien välillä.

14 §. *Arvopaperikeskuksen sidonnaisuus.* Pykälä vastaa voimassa olevan lain 18 §:ä.

15 §. *Arvopaperikeskuksen varautuminen.* Pykälä vastaa voimassa olevan lain 19 §:ä.

16 §. *Arvopaperikeskuksen valvontatehtävä.* Pykälä vastaa voimassa olevan lain 20 §:ä.

17 §. *Arvopaperikeskuksen toimintojen ulkoistaminen.* Pykälän mukaan arvopaperikeskuksen toimintojen ulkoistamisesta säädettäisiin jatkossa EU:n arvopaperikeskusasetuksen 19 ja 30 artiklassa.

18 §. *Arvopaperikeskuksen säännöt.* Pykälässä ehdotetaan yhdistettävän voimassa olevan lain arvopaperikeskuksen ja selvitysyhteisön sääntöjä koskevat lainkohdat yhdeksi pykäläksi. Sisällöltään ehdotus arvopaperikeskuksen säännöistä vastaisi pääosin voimassa olevan lain 2 luvun 22 §:ä ja 3 luvun 4 §:ää kuitenkin siten, että selkeästi päällekkäiset sääntökohdat ehdotetaan yhdistettävän ja niistä voimassa olevan lain sääntöjä koskevista säännöksistä, joista olisi asetuksessa sääntelyä, ei enää säädettäisi kansallisesti. Lisäksi pykälän 1 momentissa viitattaisiin EU:n arvopaperikeskusasetuksen 26 artiklan 4 kohtaan ja 43 artiklaan, joissa säädetään arvopaperikeskuksen säännöistä.

19 §. *Arvopaperikeskuksen sääntöjen vahvistaminen.* Pykälän 1—3 momentit vastaisivat voimassa olevan lain 23 §:ä. Pykälän mukaan sääntöjen vahvistaminen kohdistuisi jatkossa sekä arvopaperikeskuksen toimintaan että selvitystoimintaan, kun arvopaperikeskusta ja selvitysyhteisöä koskeva sääntely yhdistettäisiin. Selvitysyhteisöä koskevan sääntelyn yhdistämisen takia pykälään ehdotetaan erotettavan omaksi 4 momentikseen valtiovarainministeriön mahdollisuus määrätä selvitystoiminnan järjestämisestä, jos tärkeä yleinen etu vaatii selvitystoiminnan järjestämistä eikä selvitystoimintaa koskevia sääntöjä tai niiden muutosta ole hakemuksen hylkäämisen takia tai muusta syystä vahvistettu. Pykälän 5 momentin mukaan tilinhoitajan, selvitysosapuolen ja arvo-osuuden liikkeeseenlaskijan olisi jatkossakin sitouduttava noudattamaan arvopaperikeskuksen sääntöjä.

20 §. *Arvopaperikeskuksen palveluista perittävät maksut.* Pykälässä viitattaisiin EU:n arvopaperikeskusasetuksen 34 artiklaan, jossa säädettäisiin arvopaperikeskuksen palveluista perittävistä maksuista. Kansallista säännöstä arvopaperikeskuksen perimien maksujen kohtuullisuudesta ja tasapuolisuudesta ei voida enää pitää voimassa, kun EU:n arvopaperikeskusasetus sisältää säännökset arvopaperikeskuksen velvollisuudesta julkistaa ydinpalveluihinsa liittyvät hinnat ja maksut. Arvopaperikeskuksen on julkaistava erillinen hintaluettelo, jotta tarjouksia on helpompi vertailla ja asiakkaat voivat ennakoida, kuinka paljon niiden on palvelujen käytöstä maksettava. Julkaistu ydinpalveluja koskeva hintapolitiikka sitoo arvopaperikeskusta.

21 §. *Henkilökohtaiset liiketoimet.* Pykälä vastaa voimassa olevan lain 25 §:ä.

22 §. *Velvollisuus tehdä sisäpiiri-ilmoitus.* Pykälä vastaa voimassa olevan lain 26 §:ä.

23 §. Sisäpiiri-ilmoitus. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 23 §:ä.

24 §. Arvopaperikeskuksen sisäpiirirekisteri. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 28 §:ä.

25 §. Tilintarkastus. Pykälän 1 momentissa viitattaisiin EU:n arvopaperikeskusasetuksen 26 artiklan 6 kohtaan. Pykälän 2 momentin mukaan arvopaperikeskuksen tilintarkastajista vähintään yhden olisi oltava tilintarkastuslain (459/2007) 2 §:n 2 kohdassa tarkoitettu KHT-tilintarkastaja tai KHT-yhteisö.

26 §. Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuudet. Pykälän 1 momentin mukaan Finanssivalvonta voisi antaa tarkempia määräyksiä eturistiriitojen tunnistamisesta ja ehkäisemisestä, kun ne voisivat vaikuttaa arvopaperikeskukselle 16 §:ssä säädetyn valvontatehtävän hoitamiseen. Muut määräyksenantovaltuudet ehdotetaan kumottavan. Pykälän 2 momentti vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 30 §:ä ja ainoastaan viittaukset määräyksenantovaltuuksia koskeviin lainkohtiin ehdotetaan muutettavan vastaamaan muuttunutta pykälien numerointia.

27 §. Rikkomuksista ilmoittaminen. Pykälä olisi uusi. Säännös perustuu asetuksen 65 artiklan 2 ja 3 kohtaan. Sama säännös on ulotettava koskemaan myös selvitysosapuolta. Rikkomuksista ilmoittamista koskevan pykälän ehdotetut säännökset vastaavat jo aiemmin luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin ja SipaL:iin ehdotettuja (HE 39/2014 vp) säännöksiä rikkomusten sisäisestä ilmoittamisesta luottolaitoksissa ja sijoituspalveluyrityksissä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan arvopaperikeskuksella on oltava menettelytavat, joita noudattamalla arvopaperikeskuksen palveluksessa olevat voivat ilmoittaa arvopaperikeskuksen sisällä riippumattoman kanavan kautta EU:n arvopaperikeskusasetusta koskevien säännösten epäilyistä rikkomisesta. Ilmoituksen tekijän ja ilmoituksen kohteena olevan henkilön henkilötiedot on salassa pidettäviä, jollei laissa toisin säädetä.

Arvopaperikeskuksen olisi 2 momentin mukaan säilytettävä viiden vuoden ajan edellä 1 momentissa tarkoitettut tarpeelliset tiedot. Tiedot olisi poistettava viiden vuoden kuluttua ilmoituksen tekemisestä, jollei tietojen edelleen säilyttäminen olisi tarpeen rikostutkinnan, vireillä olevan oikeudenkäynnin, viranomaistutkinnan taikka ilmoituksen tekijän tai ilmoituksen kohteena olevan henkilön oikeuksien turvaamiseksi. Tietojen edelleen säilyttämisen tarpeellisuus olisi tutkittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua edellisestä tietojen säilyttämisen tarpeellisuuden tarkistamisesta. Tarkistamisesta olisi tehtävä merkintä.

Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan ilmoituksen kohteena olevalla rekisteröidyllä henkilöllä ei olisi tarkastusoikeutta 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin tietoihin. Tietosuojavaltuutettu voisi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen, rekisteröityä koskevien tietojen lainmukaisuuden.

Arvopaperikeskuksen tulisi 4 momentin mukaan toteuttaa asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet ilmoitusten tekijöiden suojelemiseksi.

Finanssivalvonta voisi ehdotetun 5 momentin mukaan antaa tarkempia määräyksiä edellä 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten tekemisestä ja niiden käsittelystä arvopaperikeskuksessa.

28 §. *Keskusvastapuolen toimilupa ja valvonta.* Pykälä vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 4 luvun 1 §:ä keskusvastapuolen toiminnasta ja valvonnasta. Keskusvastapuolta koskeva sääntely ehdotetaan siirrettävän kokonaisuudessaan 2 lukuun.

29 §. *Keskusvastapuolen toiminta.* Pykälä vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 4 luvun 2 §:ä keskusvastapuolen toiminnasta.

30 §. *Sopimukset määritysosapuolen maksukyvyttömyyden varalta.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 4 luvun 3 §:ä.

31 §. *Luvun säännösten soveltaminen keskusvastapuoleen.* Pykälässä säädettäisiin arvopaperikeskuksen sääntöjen vahvistamista, henkilökohtaisia liiketoimia, sisäpiiri-ilmoituksia ja sisäpiirirekisteriä, tilintarkastusta sekä Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuuksia koskevien säännöksiä soveltumisesta suomalaiseen keskusvastapuoleen.

Selvitysosapuoli ja tilinhoitaja.

3luku

Selvitysosapuoli ja tilinhoitaja

Luvun otsikointia ehdotetaan muutettavan kattamaan selvitysosapuolien lisäksi myös tilinhoitajat. Muutoksella selkeytetään oikeustilaa, kun voimassa olevassa laissa selvitysosapuolista ja tilinhoitajista säädetään eri luvuissa. Selvitysosapuolet ja tilinhoitajat ovat kuitenkin tosiasiaissa usein sama yhteisö, joka toimii kahdessa eri roolissa arvopaperikeskuksen ja selvitys yhteisön osapuolena ja arvo-osuustilin tilinhoitajana. Tällöin on luontevaa säännellä näitä saman toimijan eri rooleja yhdessä luvussa.

1 §. *Selvitysosapuolen oikeuksien myöntäminen.* Pykälä ehdotetaan muutettavaksi säätämällä uusi 1 momentti, jossa viitattaisiin EU:n arvopaperikeskusasetuksen 33 artiklaan, jossa säädetään selvitys-järjestelmälle julkistetuista osallistumisperusteista, jotka mahdollistavat oikeudenmukaisen ja avoimen pääsyn kaikille oikeushenkilöille, jotka aikovat ryhtyä osallistujiksi. Perusteiden on oltava avoimia, objektiivisia ja syrjimättömiä sen varmistamiseksi, että pääsy arvopaperikeskukseen on oikeudenmukaista ja avointa, ottaen asianmukaisesti huomioon rahoitusjärjestelmän vakautteen liittyvät riskit ja markkinoiden toimivuus. Osallistumista rajoittavat vaatimukset sallitaan ainoastaan, jos niillä pyritään perustellusti hallitsemaan arvopaperikeskukseen kohdistuvaa yksilöityä riskiä. Voimassa olevan lain viittaukset selvitys yhteisöön ehdotetaan muutettavan arvopaperikeskukseksi.

Voimassa olevan lain 1 momentti ehdotetaan siirrettävän uudeksi 2 momentiksi, jolloin voimassa olevan lain momentit siirtyisivät järjestyksessä alaspäin. Voimassa olevan lain 4 momentti valtiovainministeriölle annettu valtuus antaa asetuksella tarkempia säännöksiä selvitysosapuolelle asetettavista vaatimuksista, ehdotetaan kumottavan tarpeettomana.

2 §. *Velvollisuus hakea selvitysosapuoleksi.* Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan lain 5 luvun 3 §:ä. Pykälän viittaukset selvitys yhteisöön ehdotetaan muutettavan viittaukseksi selvitys järjestelmään tai arvopaperikeskukseen.

3 §. *Selvitysosapuolen aseman turvaaminen.* Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan lain 5 luvun 4 §:ä. Pykälän viittaukset selvitysyhteisöön ehdotetaan muutettavan viittaukseksi arvopaperikeskukseen.

4 §. *Selvitysosapuolen varmistamisvelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan lain 5 luvun 5 §:ä vastaavasti, että selvitysosapuolen olisi arvopaperien hallinnan siirroilla, asiakkaan rahavarojen säilyttämisellä, arvo-osuuksien huolellisella kirjauksella tai muutoin riittävän huolellisesti varmistettava, että kaupasta tai muusta luovutuksesta johtuvat rahasuoritusta koskevat velvoitteet tai arvopaperien toimitusvelvoitteet voitaisiin täyttää arvopaperikeskuksen sääntöjen mukaisesti. Voimassa olevan lain 2 momentti ehdotetaan kumottavan EU:n arvopaperikeskusasetuksen selvityskuria koskevien säännösten takia. Pykälän 2 momentin mukaan korvausten suorittamisesta säädettäisiin arvopaperikeskuksen säännöissä ja 3 momentin mukaan vahingonkorvausvelvollisuudesta säädettäisiin 7 luvun 4 §:ssä.

5 §. *Selvitysyhteisön ja selvitysosapuolen panttioikeus.* Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan lain 5 luvun 6 §:ä. Pykälän viittaukset selvitysyhteisöön ehdotetaan muutettavan viittaukseksi arvopaperikeskukseen.

6 §. *Tilinhoitajan oikeuksien myöntäminen.* Pykälä ehdotetaan siirrettävän voimassa olevan lain 6 luvun 4 §:stä uudeksi 3 luvun 6 §:ksi. Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin teknisiä täsmennyksien tilinhoitajan oikeuksien myöntämisestä ulkomaiselle arvopaperikeskukselle samalla kun selvitysyhteisö poistettaisiin. Pykälän 2 momentti vastaisi voimassa olevaa lakia, samoin kuin 4 ja 6 momentit. Pykälän 3 momenttia tilinhoitajan oikeuksien myöntämisestä valtiovarainministeriön määräämin ehdoin sellaiselle ulkomaiselle yhteisölle, joka täyttää SipaL:ssa säädetyt edellytykset, ehdotetaan muutettavan siten, että tilinhoitajan sallittaisiin ulkoistaa toiminta myös sellaiselle yhteisölle, jolla ei ole 4 §:ssä tarkoitettuja tilinhoitajan oikeuksia. Rahoitusalan toimijat keskittävät yleensä toimintojaan konsernin sisällä eri yhtiöihin, jolloin ei ole kohtuullista vaatia, että jokaisen konsernin sisäisen yksittäisen oikeushenkilön olisi haettava osapuolioikeuksia arvopaperikeskukselta. Muutoksella ei kuitenkaan poisteta tilinhoitajan vastuuta ulkoistettavasta toiminnasta, josta tilinhoitaja vastaisi täysimääräisesti. Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan lisättävän valtiovarainministeriölle velvollisuus pyytää Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan lausunto ennen ehtojen määräämistä koskevan päätöksen tekemistä.

7 §. *Tilinhoitajan oikeuksien myöntämistä koskevan asian ratkaiseminen.* Pykälä ehdotetaan siirrettävän voimassa olevan lain 6 luvun 5 §:stä uudeksi 3 luvun 7 §:ksi. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan voimassa olevasta laista poiketen, että arvopaperikeskuksen olisi ratkaistava tilinhoitajan oikeuksia koskeva hakemus kolmen kuukauden kuluessa sen vastaanottamisesta. Muutoksella otettaisiin paremmin huomioon EU:n arvopaperikeskusasetuksen määrääjat arvopaperikeskuksen ja muiden markkinatoimijoiden välisten linkkien perustamisen välillä. ei ehdoteta sisällöltään muutettavan. Pykälän 2 ja 3 momentti vastaisivat voimassa olevaa lakia. Kun hallintolain käyttö on nimenomaisesti suljettu pois, jolloin siinä olevat tiedoksiannon tapaa koskevat säännökset eivät tule sovellettaviksi, tulee arvopaperikeskuksen säännöissä määrätä tiedoksiannon tavasta.

8 §. *Tilinhoitajan oikeuksien peruuttaminen.* Pykälä ehdotetaan siirrettävän voimassa olevan lain 6 luvun 6 §:stä uudeksi 3 luvun 8 §:ksi. Pykälää ei ehdoteta sisällöltään muutettavan kuin ainoastaan 3 momentin osalta, jossa voimassa olevasta laista poiketen säädettäisiin, että kun tilinhoitajan oikeudet on peruttu, siirtyisi kirjaustoiminta ilman aiheutonta viivytystä arvopaperikeskuksen hoitoon. Voimassa olevan lain mukaan kirjaustoiminta tulee siirtää välittömästi. Muutosehdotus yhte-

näistäisi momentin säännöksiä, kun arvopaperikeskuksen on samaan aikaan viipymättä huolehdittava tilinhoitajan kirjaustoiminnan lopettamisesta.

9 §. Tilinhoitajan toiminnan rajoittaminen. Pykälä ehdotetaan siirrettävän voimassa olevan lain 6 luvun 7 §:stä uudeksi 3 luvun 9 §:ksi. Pykälää ei ehdoteta sisällöltään muutettavan.

10 §. Arvopaperikeskuksen tilinhoitajana tarjoamat palvelut. Pykälä ehdotetaan siirrettäväksi voimassa olevan lain 6 luvun 8 §:stä uudeksi 3 luvun 10 §:ksi. Arvopaperikeskus voi jatkossakin toimia voimassa olevaa lakia vastaavasti toimia tilinhoitajana. Arvopaperikeskusta ei kuitenkaan voida enää jatkossa laissa velvoittaa tarjoamaan nykyisen kaltaisia sijoittajalle ilmaisia tilejä, kun arvopaperikeskukselle sallitut palvelut määritellään jatkossa EU:n arvopaperikeskusasetuksessa, joka ei tunnista voimassa olevan lain mukaista ilmaisen arvo-osuustilin tarjoamisvelvollisuutta. Arvopaperikeskus voi jatkossakin tarjota ilmaisia arvo-osuustilejä, mutta siihen ei enää jatkossa olisi lakisääteistä velvollisuutta.

11 §. Sijoituspalvelutoiminnan menettelytapasäännösten soveltaminen selvitysosapuoleen. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 5 luvun 7 §:ä.

12 §. Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuus. Pykälää ei ehdoteta muutettavan sisällöllisesti, vaan pykälään ehdotetaan tehtävän uudet viittaussäännöt edellä muutettuihin pykäliin.

III OSA

ARVO-OSUUSJÄRJESTELMÄ

4 luku

Arvo-osuusjärjestelmä, hallintarekisteröinti sekä kirjaus- ja selvitysrahasto

Luvun otsikointia ehdotetaan muutettavan kattamaan arvo-osuusjärjestelmän lisäksi myös hallintarekisteröinti sekä kirjaus- ja selvitysrahasto. Muutoksella helpotetaan lain luettavuutta, kun luvun otsikosta käy paremmin ilmi mitä säännökset koskevat. Luvusta ehdotetaan siirrettävän tilinhoitajia koskevat säännökset 3 lukuun.

1 §. Arvo-osuus. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 6 luvun 1 §:ä.

2 §. Arvo-osuustilit. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 6 luvun 2 §:ä.

3 §. Luettelot. Pykälän 1-3 momentit vastaavat voimassa olevan lain 6 luvun 3 §:ä. Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan lisättävän säännös, jonka mukaan arvopaperikeskuksessa pidettäisiin julkisesti saatavilla olevaa luetteloa sellaisista suomalaissijoittajista, jotka ovat valinneet suomalaisten yhtiöiden osakkeiden säilytykseen yksilöllisesti asiakaserotellun tilin 4 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla.

4 §. Yksilöllinen asiakaserottelu. Säännös olisi kokonaan uusi. Pykälän 1 momentin mukaan tilinhoitajan tai hallintarekisteröinnin hoitajan olisi kirjattava suomalaisen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön omistamat, suomalaisen yhtiön liikkeeseen laskemat oman pääomanehtoiset arvopaperit sellaiselle arvo-osuustilille, jossa arvo-osuudet on eroteltu yksilöllisesti EU:n arvopaperikeskusasetuksen 38 artiklan 5 kohdan mukaisesti. EU:n arvopaperikeskusasetuksen 38 artikla velvoittaa arvopaperikeskuksen osapuolet tarjoamaan asiakkailleen vähintään mahdollisuutta valita yhteis-

asiakaserottelun ja yksilöllisen asiakaserottelun välillä. Yhteisasiakaserottelulla tarkoitetaan arvo-osuustiliä, jota hallintarekisteröinninohitaja hallinnoi asiakkaidensa lukuun ja jolla on usean asiakkaan omistamia arvopapereita. Yksilöllisellä asiakaserottelulla puolestaan varmistetaan, että arvopaperikeskuksen osapuoli voi erottaa minkä tahansa asiakkaansa arvopaperit toisten asiakkaiden arvopapereista. Asetuksen 38 artiklan 5 kohdan poikkeussäännös puolestaan mahdollistaa sen, että yksilöllistä asiakaserottelua voidaan jäsenvaltiossa tehdyn harkinnan jälkeen vaatia kotimaisille sijoittajille tarjottavana ainoana vaihtoehtona, kun kyseessä ovat kotimaisen yhtiön liikkeeseenlaskemat arvopaperit. Pykälän 1 momentilla otettaisiin Suomessa nimenomaisesti käyttöön asetuksen poikkeussäännös. Sijoituspalvelulain 9 luvun 1 §:n 3 momentissa säädetään sijoituspalveluyrityksen velvollisuudesta pitää luotettavasti kirjaa asiakasvaroista siten, että kunkin asiakkaan asiakasvarat ovat riittävästi eriteltyinä muiden asiakkaiden varoista.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin yksilöllinen asiakaserottelu. Yksilöllisellä asiakaserottelulla tarkoitettaisiin sekä suoraan hallittua että moniportaisesti eroteltua tiliä. Erotteluvaatimus täytyisi ensinnäkin niin kutsutulla suoralla tilillä, jossa arvo-osuustilin tilinhaltijaksi olisi merkitty arvo-osuuksien todellinen haltija. Tällaisella suoralla tilillä tarkoitettaisiin arvo-osuustileistä annetun lain 2 §:ssä tarkoitettua arvo-osuustiliä tai vastaavaa ulkomaista arvo-osuustiliä, jos ulkomainen arvopaperikeskus tarjoaa tällaisia tilejä. EU:n arvopaperikeskusasetus ei kuitenkaan pakota ulkomaisia arvopaperikeskuksia tarjoamaan suoria tilejä, jolloin on tärkeää, että yksilöllisellä asiakaserottelulla tarkoitettaisiin myös sellaista arvo-osuustiliä, jota tilinhoitaja hallitsee toisen lukuun kuitenkin siten, arvo-osuustililtä on yksilöitävissä arvo-osuuksien todellinen haltija nimellä tai muilla riittäväillä yksilöintitiedoilla. Arvo-osuustileistä annetun lain 5 a §:ssä tarkoitettu omaisuudenhoitotili, jota hallitaisiin vain yhden asiakkaan lukuun, täyttäisi pykälässä tarkoitettun yksilöllisen asiakaserottelun vaatimukset.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettävän, että tilinhoitajan tai hallintarekisteröinnin hoitajan olisi toimitettava julkisesti saatavilla olevaan luetteloon suomalaisia omistajia koskevat omistustiedot. Osakkeenomistajan nimi, asuinpaikkakunta tai yhteisön kotipaikka sekä osakkeiden laji ja lukumäärä olisi pidettävä julkisesti saatavilla. Säännöksellä olisi tarkoitus varmistaa, että suomalaisista osakkeenomistajista on julkisesti saatavilla osakkeiden omistusta koskevia tietoja riippumatta osakkeiden säilytysmallista. Julkisesti saatavilla olevalla luettelolla ei kuitenkaan olisi itsenäisiä oikeusvaikutuksia, vaan osakkeenomistajan oikeudet ja omistusoikeuden käyttäminen määräytyisivät jatkossakin osakeyhtiölain säännösten mukaisesti. Arvo-osuustilinohitajat ovat Finanssivalvonnasta annetussa laissa tarkoitettuja valvottavia, joille voidaan tarvittaessa antaa Finanssivalvonnasta annetun lain 39 §:ssä tarkoitettu julkinen varoitus finanssimarkkinoita koskevan säännöksen vastaisesta menettelystä. Tiedot ja niiden muutokset olisi toimitettava viipymättä. Säännöksellä varmistettaisiin, että omistuksen julkisuus pysyisi nykytasolla riippumatta osakkeiden säilytysmallista.

Asetuksen erotteluvaatimus koskee vain arvopaperikeskusta ja sen suoraa osapuolta. Jos suomalainen omaisuudenhoitotilin tilinhaltijalla on suomalainen sijoituspalveluyritys asiakkaana, tulee tämän asiakkaan omistukset säilyttää arvopaperitileistä annetun 3 §:ssä tarkoitettulla asiakaskohtaisella arvopaperitilillä. Pykälän 4 momentin mukaan Suomessa toimivaa alisäilyttäjää koskisi kuitenkin vastaava velvollisuus tietojen toimittamisesta säilytysketjun pituudesta riippumatta, jotta pykälän säännöstä suomalaisen osakeomistuksen julkisuudesta ei voitaisi kiertää. Säännöksellä olisi tarkoitus osaltaan helpottaa pienten sijoituspalveluyritysten toimintaa, kun ne voisivat jatkossa käyttää suurempaa sijoituspalveluyritystä omien asiakkaidensa säilytystä varten. Tällöin jokaisen sijoituspalveluyrityksen ei tarvitsisi liittyä arvopaperikeskuksen suoraksi osapuoleksi, vaan ne voisivat ostaa säilytyspalvelun toiselta sijoituspalveluyritykseltä.

5 §. Hallintarekisteröinti. Säännös olisi suomalaisten sijoittajien osalta uusi, kun suomalaiset osakkeenomistajat ja muut oikeudenhaltijat saisivat valita, säilytetäänkö arvo-osuudet heidän omalla nimellään niin sanotussa suorassa hallinnassa arvo-osuustileistä annetun lain 2 §:n mukaisesti tai hallintarekisteröinnin hoitajan nimellä mainitun lain 5 a §:ssä tarkoitetulla omaisuudenhoitotilillä. Säännös ei vaikuttaisi suomalaisen sijoittajan mahdollisuuteen hallintarekisteröidä vieraan pääomanehtoisia arvopapereita

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hallintarekisteröinnin hoitajan ja arvo-osuustilin tilinhaltijan välisestä sopimuksesta. Jos hallintarekisteröinnin hoitaja on tilinhaltija, sopimusvelvoitetta ei olisi.

Pykälän 3 momentissa rajoitettaisiin niitä oikeuksia, joita hallintarekisteröinnin hoitaja voi käyttää osakkeenomistajan sijaan. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 8 luvun 1 §:n 2 momenttia.

6 §. Hallintarekisteröinnin hoitajan tiedonantovelvollisuus. Finanssivalvonnalla ja muulla viranomaisella olisi oikeus 1 momentin mukaan saada hallintarekisteröinnin hoitajalta lakisääteisen virkatehtävänsä suorittamiseksi tietoja arvo-osuuden omistajasta. Hallintarekisteröinnin hoitajalla olisi säilytysketjun kautta ensisijainen velvoite toimittaa tiedot viranomaisille ja 2 momentissa tarkoitetuille tahoille. Jos hallintarekisteröinnin hoitaja ja arvo-osuuden säilytysketju on Suomen rajojen ulkopuolella, viimesijainen vastuu omistajatietojen toimittamisesta olisi Suomen lain mukaan rekisteröidyllä osakeyhtiöllä, johon suomalaisten viranomaisten toimivalta ulottuu. Viranomaiset voivat tarvittaessa pyytää virka-apua tietojen saamiseksi.

Tietojen keräämisestä aiheutuvien kulujen jakautumisesta säädettäisiin 2 momentissa. Hallintarekisteröinnin hoitaja saisi periä liikkeeseenlaskijalta kohtuulliset kulut. Jos tietojen kerääminen perustuu viranomaisten lakisääteisen tehtävän hoitamiseen tai pyyntöön, kustannukset jäävät hallintarekisteröinnin hoitajan ja säilytysketjun katettavaksi. Kulujen jakautumista koskeva säännös koskisi myös sellaisia tietoja, jotka toimitettaisiin julkisesti saatavilla olevaan luetteloon yksilöllisesti asiakaseroitelluilta tileiltä säilytettävistä suomalaisten omistamista suomalaisyhtiön osakkeista.

Finanssivalvonnalle säädettäisiin 3 momentissa määräyksenantovaltuus arvo-osuuden omistajan tunnistamiseksi tarpeellisista yhteystiedoista ja omaisuudenhoitotilin tilinhoitajan sisäisestä kirjanpidosta. Tiedot voitaisiin toimittaa sen arvopaperikeskuksen kautta, jossa arvopaperit on laskettu liikkeeseen.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, milloin Finanssivalvonta voi kieltää liikkeeseenlaskijaa merkitsemästä hallintarekisteröinnin hoitajaa osakasluetteloon. Kielto on mahdollinen esimerkiksi silloin, kun hallintarekisteröinnin hoitaja on rikkonut velvollisuutensa toimittaa viranomaiselle laissa säädettyjä tietoja ja rikkomus on olennainen, ja toista hallintarekisteröinnin hoitajaa ei voida merkitä osakasluettelolle. Finanssivalvonta voisi asettaa kiellon myös toisen viranomaisen antaman tiedon perusteella. Kiellon asettamisen jälkeen Finanssivalvonnan olisi tarvittaessa määrättävä asiamies, joka merkitäisiin osakasluetteloon osakkeenomistajan sijaan, kunnes osakkeenomistaja tai säilytysketjun toinen osapuoli, esimerkiksi alisäilyttäjä, on solminut sopimuksen uuden hallintarekisteröinnin hoitajan kanssa.

7 §. Kirjausraha. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 6 luvun 9 §:ä.

8 §. *Toissijainen vastuu tilinhoitajan korvattavista vahingoista.* Pykälä vastaa voimassa olevan lain 6 luvun 10 §:ä.

9 §. *Vakuusmaksu.* Pykälän 1 ja 2 momentti vastaavat voimassa olevan lain 6 luvun 11 §:ä. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tilinhoitajan, joka tulee kirjausrahaston jäseneksi sen jälkeen, kun 1 momentissa tarkoitettu kirjausrahaston pääoma on kartutettu vähimmäismääräänsä, olisi suoritettava vakuusmaksun ennakkona 1,5 prosenttia rahaston pääoman vähimmäismäärästä. Kirjausrahaston vähimmäispääoma on 20 miljoonaa euroa, jolloin voimassa olevan lain kolmen prosentin vaatimus vakuusmaksun ennakosta on 600 000 euroa. Muutosehdotusta perustellaan sillä, ettei 600 000 euron ennakkomaksu ole kohtuullinen tilinhoitajalle, joka on vasta aloittamassa toimintaansa ja jonka toiminta ei ole siten laajaa. Ennakko ei kuitenkaan vastaa tilinhoitajan osuutta kirjausrahastolla katettavista vastuista, jotka määräytyvät 2 momentin mukaan. Ehdotetulla alemmalla ennakkomaksulla voidaan siten helpottaa alalle tulon kynnystä, kun vakuusmaksun ennakoksi määräytyisi 300 000 euroa.

10 §. *Kirjausrahaston vakuusmaksun määrääminen ja varainhallinta.* Pykälä vastaa voimassa olevan lain 6 luvun 12 §:ä.

11 §. *Kirjausrahaston säännöt ja hallinto.* Pykälä vastaa voimassa olevan lain 6 luvun 13 §:ä. Valtiovarainministeriön on sääntöjen vahvistamisesta pyydettävä Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan lausunto.

12 §. *Kirjausrahaston maksuvelvollisuus.* Pykälä vastaa voimassa olevan lain 6 luvun 14 §:ä.

13 §. *Korvattavat saamiset.* Pykälä vastaa voimassa olevan lain 6 luvun 15 §:ä.

14 §. *Korvausten maksaminen.* Pykälä vastaa voimassa olevan lain 6 luvun 16 §:ä.

15 §. *Kirjausrahaston tiedottamisvelvollisuus.* Pykälä vastaa voimassa olevan lain 6 luvun 17 §:ä.

16 §. *Selvitysrahasto.* Pykälä vastaa voimassa olevan lain 6 luvun 18 §:ä.

17 §. *Kirjausrahaston tuotto ja varojen palauttaminen.* Pykälä vastaa voimassa olevan lain 6 luvun 19 §:ä.

18 §. *Asian saattaminen Finanssivalvonnan käsiteltäväksi.* Pykälä vastaa voimassa olevan lain 6 luvun 20 §:ä.

5 luku

Arvopaperin ja rahoitusvälineen liittäminen arvo-osuusjärjestelmään

1 §. *EU:n arvopaperikeskusasetuksen 3 artiklassa tarkoitettut arvo-osuudet.* Pykälässä säädettäisiin, että sellaisten siirtokelpoisten arvopapereiden, jotka otetaan kaupankäynnin kohteeksi tai joilla käydään kauppaa kauppapaikoilla, liittämisestä arvo-osuusjärjestelmään säädetään EU:n arvopaperikeskusasetuksen 3 artiklassa. Sellaisenaan sovellettavan asetuksen voimaantulon jälkeen kansallista harkintavaltaa ei enää ole sellaisten siirtokelpoisten arvopapereiden osalta, jotka otetaan kaupankäynnin kohteeksi tai joilla käydään kauppaa kauppapaikoilla. Uusi pykälä ei kuitenkaan muuta vallitsevaa oikeustilaa, vaan tarjoaa suomalaiselle liikkeeseenlaskijalle mahdollisuuden liittää liik-

keeseenlaskemansa arvopaperit myös ETA-alueen tai EU:n arvopaperikeskusasetuksen 25 artiklan nojalla hyväksytyn kolmannen maan arvo-osuusjärjestelmää vastaavaan järjestelmään. Muutoksella mahdollistetaan asetuksen keskeinen tavoite eli kilpailun avaaminen eri arvopaperikeskusten välillä. Säännös mahdollistaa myös asetuksen 3 artiklassa tarkoitettujen ulkomaisten liikkeeseenlaskijoiden arvopapereiden liittäminen tässä laissa tarkoitettuun arvo-osuusjärjestelmään. Niinkään jos tässä laissa tarkoitettuun arvopaperikeskukseen siirretään arvopapereita EU:n arvopaperikeskusasetuksen 48 artiklassa tarkoitettujen linkkien avulla, liitetään tällaiset arvopaperit arvo-osuusjärjestelmään.

Voimassa olevan lain 7 luvun 1 §:n 2 momentti vastaisi pääpiirteissään 2 momenttia kuitenkin siten, että momenttiin ehdotetaan lisättävän tai monenkeskinen kaupankäyntijärjestelmä.

Ehdotettu 3 momentti vastaisi voimassa olevan lain 7 luvun 1 §:n 3 momenttia. Viittaus osakeyhtiölain 4 luvun soveltamiseen muutettaisiin kuitenkin viittaukseksi tämän lain 6 luvuksi. Muutosehdotus perustuu ehdotukseen siirtää osakeyhtiön 4 luvun säännöksiä tähän lakiin.

Nykyinen 4 momentti ehdotetaan kumottavan tarpeettomana, sillä EU:n arvopaperikeskusasetuksen 3 artiklan mukaan kaikkien unioniin sijoittautuneiden liikkeeseenlaskijoiden, jotka laskevat liikkeeseen tai ovat laskeneet liikkeeseen siirtokelpoisia arvopapereita, jotka otetaan kaupankäynnin kohteeksi tai joilla käydään kauppaa kauppapaikoilla, on huolehdittava siitä, että tällaiset arvopaperit muutetaan arvo-osuusmuotoon pysäytysjärjestelmässä tai lasketaan liikkeeseen suoraan aineettomassa muodossa. Tällöin Finanssivalvonnalla ei ole yksittäisen rahoitusvälineen kohdalla harkintavaltaa myöntää poikkeuksia arvo-osuusjärjestelmään liittämisestä.

2 §. Muut kuin EU:n arvopaperikeskusasetuksen 3 artiklassa tarkoitettut arvo-osuudet. Pykälä vastaa pääsääntöisesti voimassa olevan lain 7 luvun 2 §:ä. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan tarkennettavan siten, että arvopaperikeskus voi liikkeeseenlaskijan hakemuksesta hyväksyä muun arvopaperin tai rahoitusvälineen kuin 1 §:ssä tarkoitettun arvopaperin, osuuden tai sijoitusrahasto-osuuden liitettäväksi arvo-osuusjärjestelmään. Voimassa olevassa laissa oikeus koski osaketta. Muutoksella halutaan täsmentää EU:n arvopaperikeskusasetuksen arvo-osuusmuotoisuutta koskevan 3 artiklan vaikutuksia arvo-osuusjärjestelmässä. Lisäksi arvopaperikeskuksen ei enää jatkossa ehdoteta ilmoittavan ennen päätöksen tekemistä Finanssivalvonnalle, vaan ilmoitus Suomen Pankille riittäisi.

Pykälän 2—4 ja 6 momenttia ei ehdoteta muutettavan.

Pykälän 5 momentti ehdotetaan kumottavan tarpeettomana, sillä EU:n arvopaperikeskusasetuksen 3 artiklan mukaan kaikkien unioniin sijoittautuneiden liikkeeseenlaskijoiden, jotka laskevat liikkeeseen tai ovat laskeneet liikkeeseen siirtokelpoisia arvopapereita, jotka otetaan kaupankäynnin kohteeksi tai joilla käydään kauppaa kauppapaikoilla, on huolehdittava siitä, että tällaiset arvopaperit muutetaan arvo-osuusmuotoon pysäytysjärjestelmässä tai lasketaan liikkeeseen suoraan aineettomassa muodossa. Arvopaperit on kirjattava asetuksen mukaan arvo-osuusmuotoon sovittuna toimituspäivänä tai sitä ennen, paitsi jos ne on jo näin kirjattu. Näin ollen valtiovarainministeriöllä ei ole toimivaltaa säätää tarkemmin ajankohdasta, jonka jälkeen liikkeeseenlaskettavat ja kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annettussa laissa tarkoitettulla säännellyllä markkinalla kaupankäynnin kohteeksi otettavat arvopaperit tai rahoitusvälineet olisi liitettävä arvo-osuusjärjestelmään.

3 §. Muut kuin EU:n arvopaperikeskusasetuksen 3 artiklassa tarkoitettut ulkomaiset arvopaperit Pykälä vastaa pääpiirteissään voimassa olevan lain 7 luvun 3 §:ä. Pykälän otsikkoa kuitenkin ehdotetaan muutettavan viittaamaan muihin kuin EU:n arvopaperikeskusasetuksen 3 artiklassa tarkoitettuihin ulkomaisiin arvopaperiin.

tuihin siirtokelpoisiin kaupankäynnin kohteena oleviin ulkomaisiin arvopapereihin. Pykälässä tarkoitettuja arvopapereita olisivat esimerkiksi yksityisten ulkomaisten yhtiöiden osakkeet, jotka haluttaisiin liittää arvo-osuusjärjestelmään.

4 §. Liikkeeseenlaskutili. Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan lain 7 luvun 4 §:ä. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan kuitenkin tehtävän täsmennys, jonka mukaan liikkeeseenlaskutilille olisi kirjattava arvo-osuuksien lukumäärän sijasta määrä. Muutos vastaisi arvo-osuustileistä annetun lain 2 §:n 1 momentin 2 kohtaa.

5 §. Arvopaperin ja rahoitusvälineen poistaminen arvo-osuusjärjestelmästä. Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan lain 7 luvun 5 §:ä. Ainoastaan pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavan siten, että arvopapereita tai rahoitusvälineitä ei saa poistaa arvo-osuusjärjestelmästä ennen kuin Finanssivalvonta on kolmen kuukauden kuluessa ilmoittanut, ettei se vastusta poistamista. Voimassa olevan lain mukaan on käsiteltävä arvopaperikeskuksen selvitys kolmen kuukauden sen saapumisesta. Muutosehdotuksen tarkoituksena on helpottaa Finanssivalvonnan työtaakkaa selvien ja riidattomien tapausten osalta.

6 luku

Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvat osakeyhtiöt

Luku ehdotetaan siirrettävän voimassa olevasta osakeyhtiölaista arvo-osuusjärjestelmään kuuluvia osakeyhtiöitä koskevia säännöksiä. Muutoksella on tarkoitus selventää oikeustilaa jatkossa, kun sellaisella liikkeeseenlaskijalla, jonka arvopaperit on otettu kaupankäynnin kohteeksi säännellyllä markkinalla tai monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä tai jonka arvopapereilla käydään kauppaa kauppapaikoilla, on EU:n arvopaperikeskusasetuksen mukaan oikeus valita myös ulkomainen arvopaperikeskus.

1 §. Soveltamisala. Luvun 1 §:n ehdotetaan säädettävän luvun soveltamisalaa koskeva säännös, jonka mukaan 6 lukua sovelletaan Suomen lain mukaan rekisteröityihin osakeyhtiöihin, joiden osakkeet kuuluvat arvo-osuusjärjestelmään. Mitä luvussa säädettäisiin osakeyhtiöstä, sovellettaisiin sellaiseen osuuskuntaan, jonka osuudet on liitetty arvo-osuusjärjestelmään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että luvun säännöksiä sovellettaisiin myös silloin, kun osakkeet ja osuudet on liitetty ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään. Jos osakkeet tai osuudet on liitetty ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään, tarkoitettaisiin tässä laissa mainitulla EU:n arvopaperikeskusasetuksen liitteen A kohdan jakson 2-kohdan mukaista tiliä. Säännöksellä on tarkoitus varmistaa tämän luvun säännösten soveltaminen riippumatta siitä, lasketaanko osakkeet liikkeeseen kotimaisessa tai ulkomaisessa arvopaperikeskuksessa. Liikkeeseenlaskuun sovellettaisiin kuitenkin jatkosakin kansallista yhtiölainsäädäntöä.

2 §. Ulkomaisen arvopaperikeskuksen tai kolmannen osapuolen kanssa tehtävä sopimus osakkeiden omistajia koskevien tietojen luovutuksesta. Säännös olisi kokonaisuudessaan uusi ja koskisi Suomen lain mukaan rekisteröidyn osakeyhtiön tai osuuskunnan ja ulkomaisen arvopaperikeskuksen välistä sopimussuhdetta. Yhtiön ja ulkomaisen arvopaperikeskuksen olisi sovittava, että arvopaperikeskus tai sen osapuoli toimittaa yhtiölle osakasluettelon laatimiseksi tarvittavat tiedot osakkeen omistajasta ilman aiheetonta viivytystä.

Ulkomaisen arvopaperikeskuksen tytäryrityksen tehtävänä voi esimerkiksi olla tilikirjausten ylläpito. Säännöksen tavoitteen saavuttamiseksi saattaa olla tällöin perusteltua, että liikkeeseenlaskija sopii tietojen toimittamisesta sellaisen kirjauspalvelua suorittavan oikeushenkilön kanssa, jolla on osakeyhtiön omistajia koskevat tiedot.

Pykälän 1 momentin tarkoituksena on ottaa huomioon arvopaperikeskusasetuksen 49 artiklan mukainen arvopaperin liikkeeseenlaskijan oikeus valita arvopaperikeskus, jossa arvopaperit lasketaan liikkeeseen. Yhtiön velvollisuus koskisi sopimussuhdetta ulkomaisen arvopaperikeskuksen tai kolmannen osapuolen kanssa. Velvoitteen tavoitteena on varmistaa, että arvopaperikeskus tai kolmas osapuoli sitoutuu omissa selvitysosapuolten kanssa laatimissaan sopimussuhteissa huolehtimaan siitä, että tiedot toimitetaan. Liikkeeseenlaskijan vastuu rajautuisi pääsääntöisesti sopimussuhteeseen arvopaperikeskuksen kanssa ja se voisi osoittaa huolellisuusvelvoitteensa täyttyneen tehokkaasti sopimuksella. Sopimus olisi laadittava kirjallisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentin säännöstä yhtiölle toimitettavista tiedoista sovellettaisiin myös viranomaisen sen lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi tarvittaviin tietoihin. Lähtökohtaisesti tiedot olisi toimitettava suomalaiselle viranomaiselle ja virka-apupyynnön nojalla tarvittaessa ulkomaiselle viranomaiselle, jolla on oikeus saada arvopaperien omistajatietoja.

Kun säännöksen tarkoituksena olisi turvata osaltaan myös viranomaisten riittävä tiedonsaanti, pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettävän osakeyhtiön tai osuuskunnan velvollisuudesta toimittaa sopimus etukäteen ennen sen voimaantuloa Finanssivalvonnalle. Sopimuksen voimaantulo ei olisi viranomaisen hyväksynnästä riippuvainen, vaan momentin tarkoituksena on antaa viranomaiselle mahdollisuus varmistaa sopimuksen riittävä sisältö ja esimerkiksi sopimussakkojen tehokas ennalta estävä vaikutus sopimusrikkomusten varalta. Finanssivalvonta voisi huomauttaa sopimuksen mahdollisista puutteista liikkeeseenlaskijalle.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa yhtiö tai osuuskunta on valinnut arvopaperien liikkeeseenlaskupaikaksi sellaisen ulkomaisen arvopaperikeskuksen, joka ei tarjoa palvelua, jonka nojalla omistajatiedot saataisiin julkisesti saataville. Osaksluetteloihin liittyvät palvelut ovat EU:n arvopaperikeskusasetuksen mukaan valinnaisia lisäpalveluja eivätkä kaikki arvopaperikeskukset siten tarjoa yleisöjulkisuuspalveluja. Tällaisessa tilanteessa yhtiö joutuisi itse huolehtimaan siitä, että sen suomalaisia koskevat omistajatiedot olisivat julkisesti saatavilla. Yhtiö voisi joko itse ylläpitää julkisesti saatavilla olevia luetteloita suomalaisista omistajistaan tai osoittaa luettelonpidon jollekin toiselle taholle. Finanssivalvonta voisi kuitenkin antaa julkisen varoituksen luettelonpidon laiminlyönnistä, sillä arvopaperien liikkeeseenlaskijat ovat Finanssivalvonnasta annetun lain 5 §:ssä tarkoitettuja muita finanssimarkkinoilla toimivia tahoja, joille voidaan tarvittaessa antaa Finanssivalvonnasta annetun lain 39 §:ssä tarkoitettu julkinen varoitus finanssimarkkinoita koskevan säännöksen vastaisesta menettelystä.

3 §. Oikeuksien kirjaaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi oikeuksien kirjaamisesta osakeyhtiön tai osuuskunnan liittäessä osakkeensa tai osuutensa arvo-osuusjärjestelmään. Yhtiö voi EU:n arvopaperikeskusasetuksen nojalla jatkossa liittää osakkeensa suomalaisen arvo-osuusjärjestelmän sijaan myös ulkomaisen arvopaperikeskuksen ylläpitämään ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään, jolloin ulkomaisen arvopaperikeskuksen tehtäviin ja vastuuseen ei sovelleta Suomen lainsäädäntöä. Yhtiön valitseman ulkomaisen arvopaperikeskuksen ja sen osapuolten välinen tehtävänjako ja vastuut voivat poiketa suomalaisen arvopaperikeskusympäristön vastaavista. Tämän johdosta oikeuksien kirjaamista koskevat säännökset on kirjoitettava sellaiseen yleiseen muotoon, että osakkeiden

liittäminen ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään on jatkossa mahdollista arvopaperikeskusasetuksen edellyttämällä tavalla. Oikeuksien kirjaamista koskevat säännökset ehdotetaan arvopaperikeskusta ja sen osapuolia velvoittavan sääntelyn sijaan muutettavaksi siten, että yhtiön on huolehdittava siitä, että osakkeenomistajien ja muiden oikeudenhaltijoiden oikeudet tulevat asianmukaisesti turvatuiksi, kun yhtiön osakkeet liitetään arvo-osuusjärjestelmään tai ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään.

Pykälän 1 momentin mukaan yhtiön tai osuuskunnan on huolehdittava, että osakas voi vaatia oikeutensa kirjaamista arvopaperikeskuksen osapuolelta ja että oikeudet tulevat kirjatuksi siten, että jokaisen osakkeen yhteys arvo-osuustilikirjaukseen voidaan selvittää. Yhtiön velvollisuutta lukuun ottamatta ehdotus vastaa sisällöltään osakeyhtiölain 4 luvun 8 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi arvo-osuusjärjestelmään liitettävän yhtiön osakekirjan tai osuuskunnan osuuskirjan antamisesta arvopaperikeskuksen osapuolelle. Suomessa tässä tarkoitettuja arvopaperikeskuksen osapuolia ovat edellä 1 luvun 3 §:ssä tarkoitetut tilinhoitajat. Ehdotuksen mukaan yhtiön on huolehdittava, että arvopaperikeskuksen osapuoli tekee osakekirjaan merkinnän liittämistä arvo-osuusjärjestelmään. Yhtiön velvollisuutta lukuun ottamatta ehdotus vastaa sisällöltään osakeyhtiö-lain 4 luvun 8 §:n 1 momenttia.

Pykälän 3 momentti vastaa pääosin osakeyhtiölain 4 luvun 8 §:n 2 momenttia kuitenkin siten, että yhtiön ja osuuskunnan on huolehdittava, että osake tai osuus ja oikeudenhaltijan oikeus tulevat kirjatuksi arvo-osuustilille.

4 §. Ilmoittautumisajan päättymisen vaikutus. Ehdotus vastaa voimassa olevan osakeyhtiölain 4 luvun 9 §:ää.

5 §. Yhteistilille kirjattavat osakkeet. Ehdotus vastaa pääosin voimassa olevan osakeyhtiölain 4 luvun 10 §:n 1 momenttia kuitenkin siten, että arvo-osuusjärjestelmään liittyvän yhtiön on huolehdittava arvo-osuustilin avaamisesta passiivisten osakkeenomistajien lukuun.

6 §. Odotusluettelo. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi yhtiön hallituksen arvo-osuusjärjestelmään liitetyistä osakkeista pitämästä odotusluettelosta. Pykälän 1 momentti poikkeaa osakeyhtiölain 4 luvun 4 §:stä, jonka mukaan odotusluetteloa pidetään arvopaperikeskuksessa. Yhtiö voi arvopaperikeskusasetuksen nojalla jatkossa liittää osakkeensa suomalaisen arvo-osuusjärjestelmän sijaan myös ulkomaisen arvopaperikeskuksen ylläpitämään ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään, jolloin ulkomaisen arvopaperikeskuksen tehtäviin ja vastuuseen ei sovelleta Suomen lainsäädäntöä. Hallituksen velvollisuuteen pitää odotusluetteloa sovellettaisiin yhtiön johdon yleistä huolellisuusvelvollisuutta ja käytännössä yhtiön hallitus voisi osakeyhtiölain yleisten periaatteiden mukaisesti järjestää osakasluettelon pidon parhaaksi katsomallaan tavalla, esimerkiksi ulkoistamalla luettelon pitämisen ulkopuoliselle palveluntarjoajalle.

Pykälän 2 momentti vastaa voimassa olevan osakeyhtiölain 4 luvun 4 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että jos osuuden tai osakkeen luovutusta on rajoitettu osuuskuntalain tai osuuskunnan sääntöjen perusteella, jäsen- ja omistajaluetteloon merkittäväksi ilmoitettu saanto olisi jäsen- ja omistajaluettelon sijasta merkittävä odotusluettelo, kunnes on selvinnyt, ettei lunastusoikeutta käytetä, että suostumus annetaan taikka että osuuden siirronsaaja otetaan jäseneksi.

7 §. Osakkeiden ja osuuksien poistaminen arvo-osuusjärjestelmästä. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi pantinhaltijan ja ulosmittausvelkojan oikeuksien turvaamisesta poistettaessa yhtiön osakkeet tai osuuskunnan osuudet arvo-osuusjärjestelmästä. Ehdotus poikkeaa osakeyhtiölain 4 luvun 12 §:n 2 momentista siten, että laissa ei edellytetä osakekirjojen antamista aina arvo-osuusjärjestelmästä poiston yhteydessä. Jos osakekirjoja ei anneta, täytyy muulla tavoin osoittaa, että pantti- ja muut oikeudet säilyvät eli merkitä kyseiset oikeudet osakasluetteloon, jos ei anneta osakekirjoja.

IV OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

7 luku

Erinäiset säännökset

1 §. Salassapitovelvollisuus. Pykälä vastaisi pääosin voimassaolevan lain 8 luvun 2 §:ä. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättävän viittaus yhteisöön, jolle arvopaperikeskuksen toimintaa on EU:n arvopaperikeskusasetuksen 19 ja 30 artiklan nojalla ulkoistettu. Pykälän 2 momentista ehdotetaan poistettavan viittaukset selvitysyhteisöön.

Ehdotettu 3 momentti olisi uusi. Sen mukaan arvopaperikeskuksella olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä luovuttaa arvo-osuusjärjestelmästä tietoja sisäpiirin omistusta koskeviin rekistereihin ja vaikuttavassa asemassa olevien henkilöiden tekemistä henkilökohtaisista liiketoimista pidettäviin rekistereihin. Nykyisen lain 2 luvun 16 §:n 2 momentti sisältää vastaavan tyyppisen säännöksen, jonka mukaan arvopaperikeskus voi kyseisen säännöksen 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien lisäksi kerätä arvo-osuusjärjestelmästä tietoja momentissa tarkemmin yksilöidyissä laeissa tarkoitettuihin sisäpiirin omistusta koskeviin rekistereihin. Ehdotettua säännöstä ei ole jatkossa mielekästä sisällyttää arvopaperikeskuksen tehtäviä koskevaan lain 16 §:än, sillä EU:n arvopaperikeskusasetuksen voimaantultua arvopaperikeskukselle sallituista tehtävistä säädettäisiin asetuksen A—C liitteissä.

Ehdotettu säännös vastaisi osin lain aiempaa säännöstä, mutta ilman, että siinä nimenomaisesti yksilöitäisiin eri lakeihin sisältyvät sisäpiirirekisterit, joihin tietoja voitaisiin luovuttaa. Säännöksen yleinen viittaus sisäpiirirekistereihin mahdollistaisi sen, että jatkossa eri lakien sisältämien sisäpiirirekisterinpitosäännösten muuttuessa ei kyseistä lainsäännöstä tarvitsisi aina muuttaa. Lisäksi arvo-osuusjärjestelmän tietoja voisi luovuttaa myös muihin kuin lakisääteisiin sisäpiirirekistereihin. Sisäpiirirekistereihin luovutettavien tietojen lisäksi säännöksessä ehdotetaan oikeutta luovuttaa tietoja myös vaikuttavassa asemassa olevien henkilöiden tekemistä henkilökohtaisista liiketoimista pidettäviin rekistereihin. Lainsäädännössä on asetettu eri markkinaosapuolille, kuten esimerkiksi sijoituspalveluyrityksille, velvollisuus säilyttää tietoja vaikuttavassa asemassa olevien henkilöiden tekemistä henkilökohtaisista liiketoimista. Arvopaperikeskus voisi ehdotetun säännöksen perusteella luovuttaa tietoja arvo-osuusjärjestelmästä myös kyseisten tietojen säilyttämiseksi pidettäviin rekistereihin.

Kun arvopaperien moniportaista hallintaa ehdotetaan laajennettavan myös suomalaisille sijoittajille, tulisi vastaava oikeus tietojenluovuttamiseen olla myös hallintarekisteröinnin hoitajalla. Hallintarekisteröinnin hoitajalla olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa tietoja arvo-osuustileiltä ja säilyttäjällä arvo-osuusjärjestelmän ulkopuolisilta asiakaskohtaisilta arvopaperitileiltä.

2 §. Tiedonantovelvollisuus. Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan lain 8 luvun 3 §:ä. Pykälästä kuitenkin ehdotetaan poistettavan viittaukset selvitysyhteisöön. Lisäksi säännökseen, jonka mukaan tuomioistuimelle annetaan tietoja oikeudenkäymiskaaren 17 luvun nojalla, ehdotetaan lisättävän muu lainsäädäntö. Perusteena on, että hallintotuomioistuimissa sovelletaan todisteluun eräiltä osin oikeudenkäymiskaaren 17 luvun säännöksiä hallintolainkäyttölaissa olevien viittaussäännösten kautta. Tuomioistuimen pyytäessä lausuntoa joltakin taholta, joka on velvollinen antamaan tietoja viranomaiselle salassapitosäännösten estämättä, lähtökohtana on pidettävä sitä, että tuomioistuimella on samantasoinen oikeus saada asian käsittelyssä tarvittavia tietoja kuin viranomaisella. Tämän tietojensaantioikeuden perusta ei ole hallintotuomioistuinten osalta pelkästään oikeudenkäymiskaaren 17 luku.

3 §. Asiakkaan tunteminen. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 8 luvun 4 §:ä. Pykälään ehdotetaan lisättävän uusi 3 momentti, jonka mukaan pykälän säännöksiä arvopaperikeskuksesta sovellettaisiin myös suomalaiseen keskusvastapuoleen. Näin ollen voimassa olevan lain 3 momentti siirtyisi 4 momentiksi.

4 §. Vahingonkorvaus. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 8 luvun 7 §:ä.

5 §. Rikemaksu. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 8 luvun 8 §:ä.

6 §. Seuraamusmaksu. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 ja 6 kohta. Ehdotetussa 5 kohdassa säädettäisiin Finanssivalvonnalle oikeudesta määrätä seuraamusmaksu, jos hallintarekisteröinnin hoitaja ei toimita arvo-osuuden omistajia koskevia yksilöintitietoja. Maksua määrättäessä Finanssivalvonnan olisi kiinnitettävä erityistä huomiota hallintarekisteröinnin hoitajan rikkomuksen vakavuuteen ja toistuvuuteen sekä muihin FivaL:ssa säädettyihin arviointiperusteisiin. Ehdotettu 6 kohta koskisi 3 §:n säännöstä asiakkaiden tuntemisesta ja vastaisi voimassa olevan säännöksen 5 kohtaa.

Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa ehdotetaan säädettävän seuraamusmaksun soveltamisesta EU:n arvopaperikeskusasetukseen perustuvien säädösten osalta. Säännös perustuu asetuksen 63 artiklan 1 kohtaan lukuun ottamatta ehdotetun 2 momentin 12 kohtaa, joka perustuisi kansalliseen harkintaan. Rikkomusten ilmoittamista koskevan säännöksen 1 momentin rikkomiseen ehdotetaan sovellettavan ankarampaa seuraamusmaksua EU:n arvopaperikeskusasetukseen perustuvien rikkomusten tavoin. Tätä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena siksi, että kyseinen säännös on väärinkäytösten ennaltaehkäisy, niiden paljastumisen ja rahoitusmarkkinoiden luotettavan toiminnan kannalta erittäin keskeinen. Vastaava ratkaisu omaksuttiin hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi luottolaitostoiminnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 39/2014 vp), jossa luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin ja sijoituspalvelulakiin lisätyn vastaavan säännöksen rikkomiseen sovelletaan vastaavan suuruista seuraamusmaksusäännöstä. Seuraamusmaksu olisi sovellettavissa sekä arvopaperikeskuksen laiminlyöntiin laatia 1 momentissa tarkoitettut menettelytavat että säännöksessä tarkoitettun salassapitovelvollisuuden rikkomiseen.

Uuden 2 momentin mukaan FivaL:n 40 §:ssä tarkoitettuja säännöksiä olisivat 1 momentissa säädetty lisäksi seuraavien EU:n arvopaperikeskusasetuksen ja tämän lain säännösten rikkomisen tai laiminlyönti:

1) 16, 25 ja 54 artiklan säännökset asetuksen liitteen A, B ja C jaksoissa tarkoitettujen palvelujen tuottamisesta;

- 2) 20 artiklan 1 kohdan b alakohdan ja 57 artiklan 1 kohdan b alakohdan säännös totuudenvastaisten tietojen toimittamisesta ja muusta lain vastaisesta menettelystä toimilupaa hankittaessa;
- 3) 47 artiklan 1 kohdan säännös pääomavaatimuksista;
- 4) 26–30 artiklan säännökset arvopaperikeskuksen toiminnan järjestämistä koskevista vaatimuksista;
- 5) 32—35 artiklan säännökset arvopaperikeskuksen liiketoiminnan menettelytapasäännöksistä;
- 6) 37—41 artiklan säännökset arvopaperikeskuksen palveluja koskevista vaatimuksista;
- 7) 43—47 artiklan säännökset arvopaperikeskuksen liiketoiminnan vakautta koskevista vaatimuksista;
- 8) 48 artiklan säännös arvopaperikeskusten välisistä linkeistä;
- 9) 49—53 artiklan säännökset arvopaperikeskuksen määrävän aseman väärinkäytöstä sekä erityyppisten pääsyoikeuksien myöntämisestä;
- 10) 59 artiklan 3 kohdan säännös nimettyjen luottolaitosten luottoriskeihin liittyvien, toiminnan vakautta koskevista erityisvaatimuksista;
- 11) 59 artiklan 4 kohdan säännös nimettyjen luottolaitosten likviditeettiriskeihin liittyvien, toiminnan vakautta koskevista erityisvaatimuksista; sekä
- 12) 2 luvun 33 §:n 1 momentin säännös rikkomuksista ilmoittamisesta.

Lisäksi ehdotetaan siirrettävän nykyinen 2 momentti uudeksi 3 momentiksi. Uuden 3 momentin mukaan FivaL:n 40 §:ssä tarkoitettuja säännöksiä ovat tämän pykälän 1 ja 2 momentissa säädetyn lisäksi kyseisissä momenteissa tarkoitettuja säännöksiä koskevat tarkemmat säännökset, määräykset ja EU:n arvopaperikeskusasetuksen perusteella annettujen komission asetusten ja päätösten säännökset. EU:n arvopaperikeskusasetuksen perusteella annettujen ja sitä tarkentavien komission asetusten ja päätösten säännösten lisääminen säännökseen on tarpeen, koska kyseinen asetus sisältää useita valtuuksia komissiolle antaa asetusta tarkentavaa sääntelyä. Kyse on lähinnä selventävästä ja täsmentävästä sääntelystä, koska lain tai EU:n arvopaperikeskusasetuksen säännöksen rikkomisena on jo lähtökohtaisesti pidettävä myös sitä, että rikotaan kyseisen säännöksen perusteella annettua tarkempaa määräystä tai säännöstä. Säännöksessä tarkoitettuja tarkempia säännöksiä, määräyksiä ja asetuksia ei kuitenkaan voida yksilöidä tarkemmin, koska niiden valmistelu on vasta aloitettu.

Seuraamusmaksu voidaan määrätä oikeushenkilölle määrättävän seuraamusmaksun lisäksi tai sen sijasta sellaiselle oikeushenkilön johtoon kuuluvalla, jonka velvollisuuksien vastainen edellä tässä pykälässä säädetty teko tai laiminlyönti on. Kyseiselle henkilölle määrättävän seuraamusmaksun edellytyksenä on, että henkilö on merkittävällä tavalla myötävaikuttanut tekoon tai laiminlyöntiin. Kyseinen säännös perustuu asetuksen 61 artiklan 2 kohtaan.

7 §. Hallinnollisten seuraamusten määrääminen ja täytäntöönpano. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 8 luvun 9 §:ä.

8 §. Muutoksenhaku valtiovarainministeriön päätökseen. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 8 luvun 5 §:ä. Pykälään on kuitenkin tehty muutettujen pykälien edellyttämät uudet viittaukset.

9 §. Muutoksenhaku Finanssivalvonnan päätökseen. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 8 luvun 6 §:ä.

10 §. Salassapitovelvollisuuden rikkominen. Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan lain 8 luvun 11 §:n säännöstä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi rikkomusten ilmoittamista koskevaan 2 luvun 27 §:än liittyvän salassapitovelvollisuuden rikkominen.

11 §. *Arvopaperikeskuksen toiminnan luvaton harjoittaminen.* Rangaistussäännökset toiminnan luvattomasta harjoittamisesta ehdotetaan pidettävän voimassa. Yksilön vastuu kyseisten tekojen osalta olisi siten lähtökohtaisesti rikosoikeudellista ja asetuksen mukaisia hallinnollisia seuraamuksia voitaisiin pääsääntöisesti soveltaa kyseisiin oikeushenkilöihin. Säännös perustuu asetuksen 61 artiklan 1 kohdan toiseen alakohtaan, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat hallinnollisten seuraamusten sijasta säätää rikosoikeudellisista seuraamuksista. Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 8 luvun 13 §:ä.

12 §. *Keskusvastapuolen toiminnan luvaton harjoittaminen.* Rangaistussäännökset toiminnan luvattomasta harjoittamisesta ehdotetaan pidettävän voimassa. Yksilön vastuu kyseisten tekojen osalta olisi siten lähtökohtaisesti rikosoikeudellista ja asetuksen mukaisia hallinnollisia seuraamuksia voitaisiin pääsääntöisesti soveltaa kyseisiin oikeushenkilöihin. Säännös perustuu asetuksen 61 artiklan 1 kohdan toiseen alakohtaan, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat hallinnollisten seuraamusten sijasta säätää rikosoikeudellisista seuraamuksista. Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 8 luvun 13 a §:ä.

13 §. *Finanssivalvonnan määräystenantovaltuudet.* Pykälä vastaa voimassa olevan lain 8 luvun 14 §:ä asiakkaan tuntemista ja riskienhallintaa koskevan määräyksenantovaltuuden osalta. Voimassa olevan lain luettelon 1 kohta ehdotetaan kumottavan tarpeettomana, jolloin luetteloakaan ei enää tarvita, kun luetteloitavia kohtia on vain yksi. Vastaava Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuus olisi jatkossa sijoituspalvelulaissa.

14 §. *Voimaantulo.* Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulopäivämäärästä sekä nykyisen arvosuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain kumoamisesta uuden lain voimaantulosta lukien. EU:n arvopaperikeskusasetusta olisi sovellettava sen voimaantulosta lukien riippumatta tämän lain voimaantulosta myös siltä osin, kuin tämän lain säännökset poikkeavat asetuksen säännöksistä.

15 §. *Siirtymäsäännökset.* Voimassa olevan lain 16 §:n 3 momentin siirtymäsäännös ehdotetaan kumottavan. Perusteena on se, ettei säännöksessä tarkoitettua valtiovarainministeriön asetusta tulla antamaan, koska arvopaperimarkkinalain 13 luvussa tarkoitettujen julkisen sisäpiirirekisterin säännökset eivät koskaan tule voimaan ja sovellettaviksi. Tämä johtuu siitä, että markkinoiden väärinkäyttöasetuksessa säädetään jatkossa liikkeeseenlaskijoiden johtohenkilöiden ja heidän lähipiirinsä arvopaperikauppojen julkistamisesta. Kyseiset markkinoiden väärinkäyttöasetuksen säännökset ovat suoraan sovellettavia 3.7.2016 alkaen. Lisäksi siirtymäsäännöksen kumoamista perustellaan sillä, että sisäpiirirekisterien ylläpitoa koskeva arvopaperikeskuksen tarjoama palvelu on vapaaehtoista lisäpalvelua, joka perustuu kunkin liikkeeseenlaskijan ja arvopaperikeskuksen väliseen sopimukseen. Näin ollen arvopaperikeskusta ei voida velvoittaa ylläpitämään kumottavaksi ehdotetussa säännöksessä tarkoitettuja tietojärjestelmiä.

Siirtymäsäännöksen 1 momentin mukaan arvopaperikeskuksen, jolle on ennen tämän lain voimaantuloa myönnetty toimilupa, ei tarvitsisi hakea uutta toimilupaa.

1.2 Laki osakeyhtiölain muuttamisesta

Osakeyhtiölakia ehdotetaan muutettavaksi arvopaperikeskusasetuksen mukaisen liikkeeseenlaskijan valintaoikeuden johdosta siten, että lakia voidaan soveltaa myös silloin, kun yhtiön osakkeet on liitetty ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään. Lain 3 lukuun ehdotetaan lisättäväksi säännökset osakkeiden kuulumisesta arvo-osuusjärjestelmään (14 a §), arvo-osuusjärjestelmään liittämistä tai poistamisesta ilmoittamisesta (14 b §) ja osakeoikeuksien käyttämisestä arvo-osuusjärjestelmässä (14 c §). Luvun 15 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälässä säädetään osakasluettelon pidosta sekä arvo-osuusjärjestelmään kuulumattomissa että arvo-osuusjärjestelmään kuuluvissa yhtiöissä. Samoin luvun 17 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi sekä arvo-osuusjärjestelmään kuulumattomien että arvo-osuusjärjestelmään kuuluvien yhtiöiden osakasluettelon julkisuudesta. Lisäksi ehdotetaan eräitä teknisiä sanamuodon ja viittaussäännösten muutoksia.

Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvan yhtiön osakkaan oikeudesta osallistua yhtiökokoukseen ehdotetaan säädettäväksi lain 5 luvun 6 a §:ssä. Kumottavaan osakeyhtiölain 4 lukuun sisältyvät oikeuksien kirjaamista, odotusluetteloa ja osakkeiden poistamista arvo-osuusjärjestelmästä koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäväksi arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 4 lukuun.

3 luku

Osakkeet

2 §. Osakeoikeuksien käyttäminen. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi voimassa olevaa lakia vastaavasti osakeoikeuksien käyttämisestä arvo-osuusjärjestelmään kuulumattomassa yhtiössä. Momentin maininta osakeluettelosta ehdotetaan korvattavaksi maininnalla osakasluettelosta. Ehdotus liittyy luvun 15 §:n 1 momenttiin, jossa ehdotetaan voimassa olevan lain arvo-osuusjärjestelmään kuulumattomien yhtiöiden erillisten osake- ja osakasluetteloiden sijaan säädettävän tällaisen yhtiön osakasluettelosta. Momentin viimeiseen virkkeeseen ehdotetaan voimassa olevaa lakia vastaavaa viittaussäännöstä luvun 14 c §:ään, jossa säädetään osakeoikeuksien käyttämisestä arvo-osuusjärjestelmään kuuluvassa yhtiössä.

9 §. Osakekirjan antaminen. Pykälän 1 momentin viimeisessä virkkeessä mainittu osakeluettelo ehdotetaan korvattavan osakasluetteloa koskevalla maininnalla. Ehdotus liittyy luvun 15 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan arvo-osuusjärjestelmään kuulumattomien yhtiöiden osakkeista pidettäisiin erillisten osake- ja osakasluettelon sijaan pelkästään yhtä osakasluetteloa.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan osakekirjoja annettaessa osakekirjan hallinta on luovutettava pantinhaltijalle tai ulosottoviranomaiselle, jos osakkeeseen kohdistuu panttioikeus, ulosmittaus tai turvaamistoimenpide. Ehdotus poikkeaa voimassaolevasta laista, jossa säädetään osakekirjan antamisesta pantinhaltijalle tai ulosottoviranomaiselle vain silloin, kun yhtiön osakkeet poistetaan arvo-osuusjärjestelmästä. Ehdotettu yleinen osakekirjojen antamiseen liittyvä säännös vastaa voimassaolevaa käytäntöä ja turvaa pantinhaltijan ja ulosottoviranomaisen oikeuksien toteuttamista osakekirjoja annettaessa.

13 §. Velkakirjalain säännösten soveltaminen osakekirjaan ja muihin todistuksiin. Pykälän 1 momentissa mainittu osakeluettelo ehdotetaan korvattavaksi osakasluetteloa koskevalla maininnalla 3 luvun 15 §:ään ehdotetun muutoksen johdosta.

14 a §. *Osakkeiden kuulumisen arvo-osuusjärjestelmään.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi yhtiön osakkeiden kuulumisesta arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 1 luvun 3 §:n 2 kohdassa tarkoitettuun arvo-osuusjärjestelmään tai mainitun lain 1 luvun 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettuun ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmää vastaavaan järjestelmään. Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista, jossa säädetään yhtiön osakkeiden kuulumisesta arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuun suomalaiseen arvo-osuusjärjestelmään. Ehdotus perustuu arvopaperikeskusasetuksen 49 artiklaan, jonka mukaan liikkeeseenlaskijalla tulee olla oikeus valita se arvopaperikeskus, jossa se laskee arvopaperinsa liikkeeseen.

Ehdotuksen mukaan yhtiöjärjestyksessä ei tarvitse yksilöidä, mihin arvo-osuusjärjestelmään tai ulkomaiseen vastaavaan järjestelmään yhtiön osakkeet kuuluvat, eikä laissa ei ehdoteta säädettäväksi erikseen päätöksenteosta siirrettävään arvo-osuusjärjestelmään tai ulkomaiseen vastaavaan järjestelmään kuuluvia osakkeita toiseen vastaavaan järjestelmään. Arvo-osuusjärjestelmästä toiseen siirtämistä koskevaan päätöksentekoon sovellettaisiin siten osakeyhtiölain mukaista yleistä toimivallanjakoa. Päätöksenteko kuuluisi lähtökohtaisesti yhtiön hallituksen yleistoimivaltaan, mutta hallitus voisi saattaa asian yhtiökokouksen päätettäväksi. Hallituksen olisi arvopaperikeskuksen valintaa koskevan päätöksenteon yhteydessä huolehdittava, että lain vaatimukset muun muassa arvo-osuustilikirjauksiin perustuvan ajantasaisen osakasluettelon pidosta ja nähtävänä pitämisestä voidaan täyttää valitussa arvo-osuusjärjestelmässä tai vastaavassa ulkomaisessa järjestelmässä. Päätös osakkeiden siirtämisestä arvo-osuusjärjestelmästä toiseen ei saa johtaa epäoikeutetun edun tuottamiseen osakkeenomistajalle tai muulle toisen osakkeenomistajan kustannuksella esimerkiksi siten, että vähemmistöosakkaiden on tosiasiaa siirron seurauksena luovuttava omistuksestaan yhtiössä. Arvopaperikeskuksen vaihtamista koskevasta päätöksestä ilmoittamisesta osakkeenomistajille ehdotetaan säädettäväksi luvun 14 b §:n 5 momentissa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi arvo-osuusjärjestelmään liittämisen ja siitä poistamisen ajankohtaa koskevasta päätöksenteosta ja päätöksen rekisteröimisestä. Ehdotus vastaa tältä osin voimassa olevan lain 4 luvun 6 §:ää ja 11 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan viittaussäännöstä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 6 lukuun, johon voimassa olevan lain 4 luvun oikeuksien kirjaamisesta arvo-osuusjärjestelmään sekä osakkeiden poistamisesta arvo-osuusjärjestelmästä koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäväksi.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi arvo-osuusjärjestelmään liitetyn osakkeen ja siihen liittyvien oikeuksien menettämisestä osakkeenomistajan passiivisuuden johdosta. Ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 4 luvun 10 §:n 2 momenttia.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi osakeyhtiölain soveltamisesta myös silloin, kun yhtiön osakkeet liitetään ulkomaisen arvopaperikeskuksen ylläpitämään arvo-osuusjärjestelmää vastaavaan järjestelmään. Arvopaperikeskusasetuksen 49 artiklan 1 kohdan 2 alakohdan mukaan yhtiöön sovellettavaa kansallista yhtiölainsäädäntöä sovelletaan myös silloin, kun yhtiö käyttää asetukseen perustuvaa oikeutta laskea osakkeet liikkeeseen asetuksen mukaisessa arvopaperikeskuksessa.

Yhtiön liittäessä osakkeensa ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään osakkeita ei kirjata arvo-osuustililaissa tarkoitetuille arvo-osuustileille, vaan arvopaperikeskusasetuksen liitteen A jakson 2-

kohdan mukaisille arvopaperikeskuksen ylläpitämille arvo-osuustiliä vastaaville tileille. Tämän vuoksi momentin toisessa virkkeessä säädetään, että osakeyhtiölain arvo-osuustiliä koskevat maininnat tarkoittavat myös arvo-osuustiliä vastaavaa ulkomaisen arvopaperikeskuksen pitämää arvopaperi-keskusasetuksen liitteen A jakson 2-kohdan mukaista tiliä.

14 b §. Päätöksestä ilmoittaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi arvo-osuusjärjestelmään liittämistä ja siitä poistamista koskevasta päätöksestä ilmoittamisesta. Pykälän *1 momentti* vastaa voimassa olevan lain 4 luvun 7 §:n 1 momenttia ja *2 momentti* vastaa 4 luvun 7 §:n 2 momenttia. Yhtiön valitsemassa ulkomaisessa arvo-osuusjärjestelmässä ei välttämättä ole suomalaista tilinhoitajaa vastaavaa arvopaperikeskuksen osapuolta. Tämän johdosta osakeyhtiölain tilinhoitajaa koskevat maininnat ehdotetaan korvattavaksi maininnalla arvopaperikeskuksen osapuolesta.

Pykälän *3 momentin* mukaan arvopaperikeskuksen säännöissä voidaan voimassa olevaa lakia vastaavasti määrätä tarkemmin arvo-osuusjärjestelmään liittämistä koskevasta ilmoitusmenettelystä. Ilmoittamista koskevia määräyksiä voi sisältyä myös yhtiön valitseman ulkomaisen arvopaperikeskuksen sääntöihin. Ulkomaisen arvopaperikeskuksen valinnan yhtiön johdon on huolehdittava, että mahdollisia ilmoittamista koskevia arvopaperikeskuksen sääntöjen määräyksiä noudatetaan.

Pykälän *4 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi voimassa olevan lain 4 luvun 11 §:n 2 momenttia vastaavasti yhtiön velvollisuudesta ilmoittaa yhtiön osakkeiden poistamisesta arvo-osuusjärjestelmästä osakkeenomistajille.

Pykälän *5 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi yhtiön ilmoitusvelvollisuudesta, kun arvo-osuusjärjestelmään tai ulkomaiseen vastaavaan järjestelmään kuuluvia osakkeita siirretään toiseen vastaavaan järjestelmään. Ilmoitukseen sovellettaisiin arvo-osuusjärjestelmään liittämistä tai siitä poistamista koskevaa ilmoitusta vastaavaa määräaika. Ilmoituksessa olisi annettava tiedot siirron vaikutuksista osakkeenomistajan asemaan ja ohjeet osakkeiden säilytyksen järjestämiseksi. Ilmoitus olisi toimitettava pykälän 2 momentin mukaisesti osakkeenomistajille ja julkaistava virallisessa lehdessä, sekä lähetettävä arvopaperikeskukselle ja sen osapuolille. Ilmoitus olisi toimitettava sekä sille arvopaperikeskukselle ja arvopaperikeskuksen osapuolille, josta osakkeet siirretään pois, että uudelle arvopaperikeskukselle ja sen osapuolille.

14 c §. Osakeoikeudet arvo-osuusjärjestelmässä. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi osakeoikeuksien käyttämisestä arvo-osuusjärjestelmään liitettyssä yhtiössä. Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi voimassa olevan lain 4 luvun 2 §:n 1 momenttia vastaavasti osakeluettelomerkinnästä osakeoikeuksien käyttämisen edellytyksenä, sekä hallintarekisteröidyn osakkeen tuottamien oikeuksien käyttämisestä viittaussäännöksellä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annettuun lakiin.

Pykälän *2 momentin* säännökset niin sanottujen varallisuuspitoisten oikeuksien käyttämisestä vastaavat voimassa olevan lain 4 luvun 2 §:n 3 momenttia.

Pykälän *3 momenttiin* ehdotetaan viittaussäännöstä lain 5 luvun 6 a §:n, jossa ehdotetaan säädettäväksi voimassa olevaa lakia vastaavasti arvo-osuusjärjestelmään liitetyn yhtiön osakkeenomistajan oikeudesta osallistua yhtiökokoukseen.

15 §. Osakasluettelo. Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi osakasluettelon pitamisestä arvo-osuusjärjestelmään kuulumattomassa yhtiössä. Voimassa olevasta laista poiketen tällaisten

yhtiöiden ei enää tarvitsisi pitää erillisiä osake- ja osakasluetteloja. Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvattoman yhtiön osakasluettelon sisältö poikkeaisi voimassa olevan lain mukaisista osake- ja osakasluetteloista siten, että osakkeiden yksilöiminen olisi mahdollista myös muuten kuin merkittävällä osakkeet tai osakekirjat luetteloon numerojärjestyksessä. Toisaalta osakkeiden yksilöinti-vaatimus vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain vaatimusta osakkeiden tai osakekirjojen numeroinnista siten, että osakeluettelosta olisi käytävä ilmi, mitkä osakkeet kukin osakkeenomistaja omistaa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi osakasluettelon pitämisestä arvo-osuusjärjestelmään kuuluvassa yhtiössä. Ehdotuksen mukaan osakasluettelon pito arvo-osuusjärjestelmään kuuluvissa yhtiöissä olisi yhtiön hallituksen vastuulla. Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista, jonka mukaan arvo-osuusjärjestelmään kuuluvista osakkeista pidetään osakasluettelo arvopaperikeskuksessa. Yhtiö voi arvopaperikeskusasetuksen nojalla jatkossa liittää osakkeensa suomalaisen arvo-osuusjärjestelmän sijaan myös ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmää vastaavaan järjestelmään, jolloin ulkomaisen arvopaperikeskuksen tehtäviin ja vastuuseen ei sovelleta Suomen lainsäädäntöä. Tästä johtuen ehdotetaan, että osakasluettelon pitäminen arvo-osuusjärjestelmään liitetystä osakkeista olisi yhtiön hallituksen vastuulla. Ehdotus mahdollistaa osakkeiden liittämiseen myös sellaiseen ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään, jossa osakasluettelo ei pidetä arvopaperikeskuksessa. Toisaalta osakasluettelo olisi edelleen pidettävä arvo-osuustilikirjausten tai arvo-osuustilikirjauksia vastaavien arvopaperikeskusasetuksen liitteen A jakson 2-kohdan mukaisten ylätasen tilikirjausten perusteella ja osakasluettelossa tulisi olla ajantasaiset tiedot yhtiön osakkeenomistajista. Ajantasaisuudella tarkoitetaan tässä sitä, että yhtiön omistajatietojen muutokset päivitetään osakasluetteloon vähintään jokaisen selvityspäivän lopun tietojen perusteella. Hallituksen vahingonkorvausvastuu mahdollisista osakasluettelon virheistä voisi tulla kyseeseen siinä tapauksessa, ettei hallitus olisi toiminut huolellisesti osakasluettelon pidon järjestämisessä.

Suomalaiseen arvo-osuusjärjestelmään kuuluvan yhtiön osakasluettelon pidosta ehdotetaan säädettävän lisäksi arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 4 luvun 3 §:n 1 momentissa. Kyseisen lainkohdan mukaan suomalaisen arvopaperikeskuksen valinneiden liikkeeseenlaskijoiden osakasluettelot ja muut vastaavat omistajaluettelot olisi voimassa olevaa lakia vastaavasti pidettävä arvopaperikeskuksessa.

Sekä suomalaisen arvo-osuusjärjestelmään että ulkomaiseen vastaavaan järjestelmään kuuluvan yhtiön osakasluettelo perustuisi arvo-osuustileihin tai niitä vastaaviin tileihin, joiden mukaiset omistajatiedot merkittäisiin osakasluetteloon suoraan tilin omistajan nimellä. Osakasluettelon pidon arvopaperikeskuksen tai muun palveluntarjoajan kanssa sopimuksin järjestäneellä yhtiön hallituksella ei olisi oikeutta tai velvollisuutta tutkia arvo-osuustilimerkintöjen taustalla olevia saantoja tai tehdä tilikirjauksista poikkeavia päätöksiä osakasluettelon sisällöstä. Osakasluettelon pitämistä koskevasta velvoitteesta ei myöskään seuraisi yhtiön hallituksen velvollisuutta selvittää arvo-osuustilikirjauksen taustalla olevia mahdollisia omistusjärjestelyjä.

Osakkeenomistajasta tai hallintarekisteröinnin hoitajasta osakasluetteloon merkittävät tiedot vastaavat voimassa olevaa lakia. Ehdotus ei estä merkittävistä osakasluetteloon myös muita tietoja. Osakasluetteloon voidaan siten voimassa olevaa käytäntöä vastaavasti merkitä esimerkiksi yhtiökoko-usta varten tiedot osakkeenomistajan vajaavaltaisuudesta.

Pykälän *3 momenttiin* ehdotetaan voimassaolevan lain 4 luvun 3 §:n 2 momenttia vastaavaa säännöstä tilapäisen osakasluettelomerkinnän sisältämistä tiedoista.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *4 momentti*, jonka mukaan yhtiöjärjestyksessä voitaisiin määrätä osakkeenomistajan kotikunnan ja syntymäajan merkitsemisestä osakasluetteloon osoitteen sijasta. Sekä arvo-osuusjärjestelmän ulkopuoliset, että arvo-osuusjärjestelmään kuuluvat yhtiöt voisivat muutoksen seurauksena siirtyä vuoden 2014 alusta voimaan tullutta kaupparekisterilainsäädännön muutosta vastaavaan käytäntöön, jossa osakkeenomistajan yksilöivänä tietona ilmoitettaisiin osoitteen sijaan syntymäaika ja kotikunta. Syntymäajan ja kotikunnan perusteella yksilöitävän osakkeenomistajan osoite on saatavilla väestötietojärjestelmästä, jollei tiedon antamista ole rajoitettu väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 36 §:n mukaisella turvakiellolla. Kaikkia yhtiöitä koskevaa pakottavaa säännöstä syntymäajan ja kotikunnan ilmoittamisesta osoitteen sijaan ei ehdoteta tällaisesta muutoksesta yhtiöille seuraavien kustannusten johdosta. Lain 5 luvun 20 §:n 1 momentin olettasäännön mukaan jokaiselle osakkeenomistajalle, jonka osoite on yhtiön tiedossa, on lähetettävä kirjallinen yhtiökokouskutsu, jollei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin. Uudessa 4 momentissa tarkoitettun yhtiöjärjestyksen muutoksen yhteydessä yhtiön olisi arvioitava myös, miten yhtiökokouskutsu on lain ja yhtiöjärjestyksen mukaan toimitettava.

Voimassa olevan 15 §:n 3 momentti siirtyisi edellä mainittujen muutosten johdosta uudeksi *5 momentiksi*. Pykälän *6 momenttiin* ehdotetaan viittaussäännöstä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 4 luvun 6 §:ään, johon voimassa olevan lain odotusluetteloa koskeva säännös ehdotetaan siirrettäväksi.

16 §. Saannon merkitseminen osakasluetteloon. Pykälän 1 momentin osakeluetteloa koskeva maininta ehdotetaan korvattavaksi maininnalla osakasluettelosta. Ehdotus liittyy 3 luvun 15 §:n 1 momentin muutokseen ja vastaa sisällöltään voimassa olevaa lakia. Säännös ei koske arvo-osuusjärjestelmään kuuluvia yhtiöitä, joiden osalta momentissa tarkoitettut toimet tulevat hoidetuiksi arvo-osuustilikirjausten perusteella pidettävän osakasluettelon sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 6 luvun 6 §:ssä tarkoitettun odotusluettelon kautta. Pykälän *2 ja 3 momentteihin* ehdotetaan teknisiä muutoksia luvun 15 §:n 1 momentin muuttamisen johdosta.

17 §. Osakasluettelon julkisuus. Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi sekä arvo-osuusjärjestelmään kuuluvien että arvo-osuusjärjestelmään kuulumattomien yhtiöiden osakasluetteloiden julkisuudesta. Ehdotuksen mukaan osakasluettelo olisi pidettävä jokaisen nähtävänä siten, että siihen voidaan tutustua Suomessa myös silloin, kun yhtiön osakkeet on liitetty ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään. Voimassa olevasta laista poiketen osakasluettelo voitaisiin pitää nähtävänä myös yhtiön osoittamalla internetsivulla.

Yhtiö voisi ehdotuksen mukaan valita, miten osakasluettelon nähtävillä pito järjestetään. Jos yhtiön osakkeet on liitetty suomalaiseen arvo-osuusjärjestelmään ja osakasluetteloa pidetään arvopaperikeskuksessa Suomessa, osakasluettelon nähtävillä pito voitaisiin toteuttaa voimassa olevaa käytäntöä vastaavasti arvopaperikeskuksen toimipaikassa Suomessa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi voimassa olevan lain 3 luvun 17 §:n 2 momenttia vastaavasti oikeudesta saada jäljennös osakasluettelosta tai sen osasta sekä voimassa olevan lain 4 luvun 5 §:n 1 momenttia vastaavasti arvo-osuusjärjestelmään liitetyn yhtiön tilapäisen osakasluettelon julkisuudesta.

Pykälän 2 momentin viittaussäännöksen nojalla arvo-osuusjärjestelmään liitettyjen yhtiöiden osakkeista pidettävän odotusluettelon julkisuuteen sovellettaisiin 1 momenttia. Odotusluetteloa koskeva säännös ehdotetaan siirrettäväksi arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annettuun lakiin.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi poikkeuksista osakasluettelon tietojen julkisuuteen. Osakasluetteloa voidaan ehdotuksen mukaan pitää yhtiön toimeksiannosta arvopaperikeskuksen tai muun palveluntarjoajan toimesta. Ehdotettu momentti ei rajoita yhtiön oikeutta saada osakasluetteloon merkittyjä tietoa. Ehdotus poikkeaa voimassaolevasta laista osakkeenomistajan henkilötunnuksen julkisuuden osalta siten, että jatkossa vain henkilötunnuksen tunnusosa ei olisi julkinen. Osakkeenomistajan syntymäaika voitaisiin siten merkitä nähtävänä pidettävään osakasluetteloon tai siitä annettavaan jäljennökseen.

Pykälään ehdotetaan uutta 4 momenttia, jossa säädettäisiin väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 36 §:n mukaisen turvakiellon vaikutuksesta osakkeenomistajia koskevien tietojen julkisuuteen. Viitattu säännös koskee vain viranomaisen oikeutta luovuttaa sen pitämään rekisteriin merkittyjä henkilötietoja, kuten tietoa luonnollisen henkilön asuinpaikasta ja osoitteesta. Turvakieltosääntelyn tavoitteiden toteuttamiseksi on käytännössä tarpeen, että vastaava rajoitus koskee myös osakeyhtiön osakeluetteloon merkittyjä osakkeenomistajan asuinpaikkaa ja osoitetta kuvaavia henkilötietoja. Lain 15 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin osakasluetteloihin voitaisiin tällaisesta osakkeenomistajasta merkitä osakkeenomistajan yhteysosoite, jonka kautta muut kuin viranomaiset voisivat saada yhteyden osakkeenomistajaan. Yhteysosoitteeksi voidaan tällöin ilmoittaa osoite, josta ei ilmene henkilön asumista koskevia tarkempia tietoja.

5 luku

Yhtiökokous

6 §. *Osakkeenomistajien osallistuminen.* Pykälän 1 ja 2 momentin viittaussäännökset arvo-osuusjärjestelmään kuuluvaan yhtiöön ja yhtiökokouksen täsmäytyspäivään ehdotetaan muutettaviksi viittaukseen luvun uuteen 6 a §:ään.

6 a §. *Osakkeenomistajan osallistumisoikeus arvo-osuusjärjestelmässä.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi arvo-osuusjärjestelmään kuuluvan yhtiön osakkeenomistajan oikeudesta osallistua yhtiökokoukseen. Ehdotus vastaa voimassa olevan lain 4 luvun 2 §:n 2 momenttia.

7 §. *Ilmoittautuminen.* Pykälän 2 momentin viittaussäännös voimassa olevan lain 4 luvun 2 §:n 2 momenttiin ehdotetaan muutettavaksi uuteen 6 a §:n, jossa säädettäisiin voimassa olevaa lakia vastaavasti osakkeenomistajan osallistumisoikeudesta arvo-osuusjärjestelmässä.

18 §. *Kokouskutsun sisältö.* Pykälän 3 momentin 1 kohdan viittaussäännös arvo-osuusjärjestelmään kuuluviin yhtiöihin ehdotetaan muutettavaksi uuden 6 a §:n johdosta.

19 §. *Kutsuaika.* Pykälän 1 ja 4 momentin viittaussäännökset arvo-osuusjärjestelmään kuuluviin yhtiöihin ehdotetaan muutettavaksi uuden 6 a §:n johdosta.

16 luku

Sulautuminen

10 §. *Yhtiökokouskutsu sekä ilmoitus optio-oikeuksien ja muiden osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien haltijoille.* Pykälän 1 ja 4 momentin viittaussäännökset arvo-osuusjärjestelmään kuuluviin yhtiöihin ehdotetaan muutettavaksi uuden 5 luvun 6 a §:n johdosta.

13 §. *Lunastusmenettely.* Pykälän 1 momentti viittaussäännös arvo-osuusjärjestelmään kuuluviin yhtiöihin ehdotetaan muutettavaksi uuden 5 luvun 6 a §:n johdosta.

17 luku

Jakautuminen

10 §. *Yhtiökokouskutsu sekä ilmoitus optio-oikeuksien ja muiden osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien haltijoille.* Pykälän 1 ja 4 momentin viittaussäännökset arvo-osuusjärjestelmään kuuluviin yhtiöihin ehdotetaan muutettavaksi uuden 5 luvun 6 a §:n johdosta.

13 §. *Lunastusmenettely.* Pykälän 1 momentin viittaussäännös arvo-osuusjärjestelmään kuuluviin yhtiöihin ehdotetaan muutettavaksi uuden 5 luvun 6 a §:n johdosta.

20 luku

Yhtiön purkaminen

3 §. *Yhtiön päätös selvitystilaan asettamisesta.* Pykälän 2 momentin viittaussäännös arvo-osuusjärjestelmään kuuluviin yhtiöihin ehdotetaan muutettavaksi uuden 5 luvun 6 a §:n johdosta.

25 luku

Rangaistussäännökset

2 §. *Osakeyhtiörikkomus.* Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi edellä lain 3 lukuun ehdotettujen muutosten johdosta. Ehdotus poikkeaa sanamuodoltaan voimassa olevasta laista siten, että siinä viitataan osake- ja osakasluettelon sijaan vain osakasluetteloon. Ehdotus liittyy 3 luvun 15 §:ään, jonka mukaan myös arvo-osuusjärjestelmään kuulumattomissa yhtiöissä on erillisten osake- ja osakasluetteloiden sijaan pidettävä vain osakasluettelo.

Momentin 1 kohdassa viitattaisiin osakasluettelon pitämistä koskevaan 3 luvun 15 §:ään ja osakasluettelon nähtävänä pitämistä koskevaan 3 luvun 17 §:n 1 momenttiin. Edellä 3 lukuun ehdotettujen muutosten seurauksena luvussa säädettäisiin myös arvo-osuusjärjestelmään tai sitä vastaavaan ulkomaiseen järjestelmään kuuluvan yhtiön osakasluettelon pitämisestä ja nähtävänä pitämisestä. Ehdotuksen mukaan osakasluettelon pitäminen olisi hallituksen vastuulla myös arvo-osuusjärjestelmään tai ulkomaiseen vastaavaan järjestelmään kuuluvissa yhtiöissä. Ehdotuksen mukaan osakasluettelon nähtävänä pitäminen olisi yhtiön vastuulla. Ehdotuksen seurauksena arvo-osuusjärjestelmään kuuluvan yhtiön hallituksen vastuu osakasluettelon pitämisestä vastaa arvo-osuusjärjestelmään kuulumattoman yhtiön vastuuta myös rangaistussäännösten osalta.

Voimassa olevaa lakia vastaavasti osakasluettelon pitämisen ja nähtävänä pitämisen laiminlyönti olisi rangaistavaa vain tahallisena eikä osakasluettelon pitämiseen tai nähtävänä pitämiseen liittyvä rangaistussäännös koskisi vähäisiä tekoja tai tekoja, joista muualla laissa on säädetty ankarampi

rangaistus. Nykyistä oikeustilaa vastaavasti kohdan rangaistussäännös ei koskisi velvollisuutta jäljennösten antamiseen eikä 5 luvun 23 §:n 2 momentin mukaista velvollisuutta pitää osakasluettelo nähtävillä yhtiökokouksessa. Rangaistussäännös ei koskisi myöskään odotusluettelon pitoa, josta ehdotetaan säädettäväksi arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 6 luvun 6 §:ssä.

1.3 Laki arvo-osuustileistä annetun lain muuttamisesta

4 §. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavan siten, että arvo-osuuksista pidettävään luetteloon olisi rekisteröitävä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 5 luvun 4 §:ssä tarkoitetut seikat lukuun ottamatta arvo-osuuksien määrää. Muutosehdotus vastaa arvo-osuustileistä annetun lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdan muutosta (169/2014).

5 a §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että momentista poistettaisiin viittaukset ulkomaalaisen taikka ulkomaisen yhteisön tai säätiön lukuun hallittaviin arvo-osuuksiin. Muutos merkitsisi sitä, että myös suomalaiset sijoittajat voisivat hallintarekisteröidä arvo-osuusjärjestelmään liitetyt arvopaperit käyttämällä omaisuudenhoitotiliä. Suomalaisella tarkoitetaan sellaista luonnollista henkilöä, jolla on Suomen kansalaisuus sekä sellaista oikeushenkilöä, jolla on Suomessa kotipaikka.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavan siten, että vaikka suomalaisille sijoittajille sallitaan hallintarekisteröinti 1 momentissa tarkoitetulla tavalla, voitaisiin suomalaisen luonnollisen henkilön tai yhteisön omistamat arvo-osuudet kirjata kuitenkin vain sellaiselle omaisuudenhoitotilille, jota hallitaan yhden asiakkaan lukuun. Säännöksen tarkoituksena olisi EU:n arvopaperikeskusasetuksen voimaan tulon johdosta sallia suomalaisille sijoittajille asetuksen tarkoittama yksilöllinen asiakaserottelu, joka tarkoittaa arvopaperien suoran hallinnan lisäksi myös sellaista arvopaperien moniportaista hallintaa, jossa arvopaperin säilyttäjä erottelee asiakkaan omistukset muiden asiakkaiden ja säilyttäjän omista arvopapereista siten, että arvo-osuustilillä on vain yhden asiakkaan arvo-osuuksia. Suomalainen sijoittaja voisi jatkossakin valita omistamiensa arvo-osuuksien säilytykseen suoran hallinnan tilin. Muilta osin 2 momentti vastaisi voimassa olevan lain 5 a §:n 2 momenttia. Suomalaisille sijoittajille ei olisi jatkossakaan sallittua niin sanottu laarimainen hallintarekisteröinti, jossa yhdellä arvo-osuustilillä säilytetään useamman asiakkaan omistamia arvo-osuuksia.

Hallintarekisteröityihin arvo-osuuksiin liittyviä osakkeenomistajan oikeuksia käytetään eri tavalla kuin suoraan hallitulla tilillä oleviin arvo-osuuksiin liittyviä oikeuksia. Ilmoittautukseen yhtiökokoukseen ja käyttäökseen yhtiökokouksessa äänivaltaansa, moniportaisen yksilöllisen asiakaserottelun valinnee sijoittajan tulisi ilmoittautua säilyttäjänsä kautta osakeyhtiölaissa tarkoitetulle tilapäiselle osakasluettelolle.

Pykälän 3 momentin viittaus arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 2 luvun 17 §:än ehdotetaan muutettavan 13 §:ksi. Säännös vastaisi muuten voimassa olevaa lakia, mutta EU:n arvopaperikeskusasetuksen voimaantulon takia viittauksia arvopaperikeskuksen kansainväliseen yhteistoimintaan ehdotetaan muutettavan.

Pykälän 4 momentti vastaisi voimassa olevan lain 5 momenttia. Voimassa olevan lain 4 momentin mukaan vieraan pääoman ehtoisten arvopaperien hallintarekisteröinti on sallittua myös suomalaisil-

le sijoittajille. Momentti käy tarpeettomaksi, kun suomalaisille sijoittajille sallittaisiin 1 momentin muutoksella myös oman pääomanehtoisten arvopaperien hallintarekisteröinti.

16 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan poistettavan viittaus arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuun selvitysyhteisöön. Ehdotus perustuu kyseisen lain muutosehdotukseen, jolla arvopaperikeskuksen ja selvitysyhteisön määritelmät ehdotetaan yhdistettävän. Lisäksi 1 ja 3 momentin viittaussäännökset ehdotetaan muutettavan vastaamaan arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain muutoksia.

16 c §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan poistettavan viittaus arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuun selvitysyhteisöön. Ehdotus perustuu kyseisen lain muutosehdotukseen, jolla arvopaperikeskuksen ja selvitysyhteisön määritelmät ehdotetaan yhdistettävän.

19 §. Pykälän 3 momentti olisi uusi. EU:n arvopaperikeskusasetuksen voimaantultua arvopaperikeskuksen velvollisuudesta pitää tallenteita säädetään asetuksen 29 artiklassa. Voimassa olevan lain säännökset velvollisuudesta pitää arvo-osuustilikirjausten varmistustallenteita säädettäisiin edelleen, sillä kirjauksia tekevät arvopaperikeskuksen lisäksi myös tilinhoitajat, joiden toimintaa EU:n arvopaperikeskusasetuksessa ei säädetä.

29 §. Pykälän 1 ja 2 momentin viittaussäännökset ehdotetaan muutettavan vastaamaan arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain ja osakeyhtiölain muutoksia. Pykälässä tarkoitettua maksusuojaa voi saada vain tilanteissa, joissa on valittu suomalainen arvopaperikeskus.

32 §. Pykälän 1 ja 3 momentin viittaussäännökset ehdotetaan muutettavan vastaamaan arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain muutoksia.

34 §. Pykälän viittaussäännökset ehdotetaan muutettavan vastaamaan arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain muutoksia.

1.4 Laki arvopaperitileistä annetun lain 2 §:n muuttamisesta

1 luku

Yleiset säännökset

2 §. Määritelmät. Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annettuun lakiin muutetaan viittaukseksi kyseisessä laissa tarkoitettuun arvopaperikeskukseen, joka voi toimia arvopaperien säilyttäjänä.

1.5. Laki Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

1 luku

Yleiset säännökset

4 §. Valvottavat. Pykälän 2 momentin 7 kohta ehdotetaan kumottavaksi, koska arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa ei enää säädettäisi erikseen selvitysyhteisöstä. Selvitysyhteisöksi katsottavia valvottavia ei siten markkinoilla enää olisi. Momentin 7 koh-

taan sisältynyt lakiviittaus edellä mainittuun lakiin siirrettäisiin momentin 8 kohtaan, johon siirrettäisiin kumottavasta 7 kohdasta myös selvitysrahasto, josta ehdotetaan säädettävän arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annettavassa laissa Lisäksi viittaus selvitysyhteisöön ehdotetaan poistettavaksi 4 momentin 2 kohdasta.

6 §. Muut määritelmät. Pykälän 17 kohdasta ehdotetaan poistettavaksi viittaus selvitysyhteisöön, koska tällaisia toimijoita ei markkinoilla enää olisi.

2 luku

Hallinto

13 §. Johtajalle kuuluvien päätösten käsittely johtokunnassa. Pykälän 1 momentin 6 kohtaa ehdotetaan muutettavan niin, että se vastaisi muutettavaksi ehdotetun 28 §:n otsikkoa johdon toiminnan rajoittamisesta.

3 luku

Valvontavaltuudet

20 a §. Oikeus saada tietoja esitutkinta- ja syyttäväviranomaiselta. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 20 a §, jonka mukaan Finanssivalvonnalla olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tietoja esitutkinta- ja syyttäväviranomaiselta koskien arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 7 luvun 11 ja 12 §:ssä säädettyjen rangaistussäännösten esitutkintaa ja oikeudenkäyntimenettelyä. Tietojensaantioikeus tarvittaisiin EU:n arvopaperikeskusasetuksen 61 artiklan 4 kohdassa säädettyjen yhteistyövelvoitteiden täyttämiseksi.

28 §. Johdon toiminnan rajoittaminen. Pykälän otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi. Pykälän nykyinen otsikko johdon toiminnan määräaikaisesta rajoittamisesta ei enää vastaisi säännöksen ehdotettua sisältöä, koska uusi 3 momentti koskisi johdon toiminnan pysyvää rajoittamista. Ehdotetun uuden 3 momentin mukaan Finanssivalvonta voisi pysyvästi kieltää henkilöä toimimasta arvopaperikeskuksen hallituksen jäsenenä tai varajäsenenä, toimitusjohtajana tai toimitusjohtajan sijaisena taikka muuna ylimpään johtoon kuuluvana, jos tämä on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tai laiminlyönyt EU:n arvopaperikeskusasetuksen 63 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja säännöksiä. Kyseisen pysyvän kiellon asettamisen edellytyksenä olisi näin se, että rikotun tai laiminlyödyn säännöksen noudattaminen oli kuulunut kyseisen johtohenkilön velvollisuuksiin. Ehdotettu säännös perustuu asetuksen 63 artiklan 2 kohdan d alakohtaan.

Pysyvä toimintakielto on suhteellisuusperiaatteen näkökulmasta ankara seuraamus. Kiellon määrittämisen tulisi käytännössä olla poikkeuksellista. Pysyvän toimintakiellon edellytyksenä oleva rikkomusten tai laiminlyöntien toistuvuus ja vakavuus edellyttäisi käytännössä useimmiten myös sitä, että henkilölle olisi jo aiemmin määrätty rikkomuksesta tai laiminlyönnistä hallinnollinen seuraamus. Kyse olisi näin ollen viimesijaisesta keinosta estää lainvastaisen menettelyn toistuminen. Finanssivalvonnan olisi siten kussakin yksittäistapauksessa harkittava, suhteellisuusperiaate huomioon ottaen, olisiko pysyvä toimintakielto tarkoituksenmukaisin valvontatoimenpide. Koska kyse olisi käytännössä usein tahallisista ja toistuvista rikkomuksista, lainvastaisen menettelyn mahdollisella jälkikäteisellä korjaamisella ei olisi säännöksen soveltamisen kannalta merkitystä. Useat EU:n arvopaperikeskusasetuksen 63 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista säännöksistä ovat myös luonteeltaan sellaisia, ettei niiden vastainen menettely ole esimerkiksi seurausrikosten tavoin korjattavissa.

Lisäksi pykälän 2 momentista poistettaisiin viittaus selvitysyhteisön omistusyhteisöön, koska tällaisia toimijoita ei markkinoilla enää olisi.

29 §. *Asiamiehen asettaminen.* Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan lisättävän säännellyllä markkinalla tai monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä kaupankäynnin kohteena Suomessa olevan arvopaperin liikkeeseenlaskija. Finanssivalvonnalla olisi oltava mahdollisuus määrätä asiamies merkittäväksi osakasluettelolle tilanteessa, jossa hallintarekisteröinnin hoitaja olisi rikkonut velvollisuutensa toimittaa viranomaiselle laissa säädettyjä tietoja eikä toista hallintarekisteröinnin hoitajaa olisi mahdollista merkitä osakasluettelolle velvollisuutensa rikkoneen hallintarekisteröinnin hoitajan sijaan.

32 a §. *Omistusosuuden hankinnan kieltäminen.* Pykälän 1 ja 2 momentin viittaus arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 2 luvun 8 §:ään ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi EU:n arvopaperikeskusasetukseen, jonka 27 artiklassa säädetään momenteissa tarkoitettu ilmoituksesta ja selvityksistä. Lisäksi 1 momentin johtolauseesta ehdotetaan poistettavaksi viittaus selvitysyhteisöön ja selvitysyhteisön omistusyhteisöön, koska tällaisia toimijoita ei markkinoilla enää olisi.

32 b §. *Omistusosuuden hankinnan kieltämisessä noudatettava menettely.* Pykälän 5 momentin 3 kohdan viittaus arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 2 luvun 9 §:ään ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi EU:n arvopaperikeskusasetukseen, jonka 27 artiklassa säädetään pykälässä tarkoitettu omistusosuuden hankinnan kieltämisessä noudatettavasta menettelystä. Momentin 4 kohta ehdotetaan puolestaan kumottavaksi, sillä laissa ei enää erikseen olisi tarvetta säätää selvitysyhteisön tai sen omistusyhteisön kohtelusta.

32 c §. *Osakkeisiin ja osuuksiin perustuvien oikeuksien rajoittaminen.* Pykälän 1 momentin johtolauseesta ehdotetaan poistettavaksi viittaus selvitysyhteisöön ja selvitysyhteisön omistusyhteisöön, koska tällaisia toimijoita ei markkinoilla enää olisi. Momentin 1 kohdan viittaus arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 2 luvun 8 §:ään ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi EU:n arvopaperikeskusasetukseen, jonka 27 artiklassa säädetään kohdassa tarkoitettu ilmoituksesta.

4 luku

Hallinnolliset seuraamukset

38 §. *Rikemaksu.* Pykälän 1 momentin 2 kohta ehdotetaan muutettavan niin, että siinä viitattaisiin arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain uuteen 7 luvun 5 §:ään.

40 §. *Seuraamusmaksu* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavan niin, että siinä viitattaisiin arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain uuteen 7 luvun 6 §:ään.

41 §. *Seuraamusmaksun määrääminen.* Seuraamusmaksun määräämistä koskevan pykälän 6 momenttiin ehdotetaan lisättävän viittaus arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 7 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin säännöksiin. Viimeksi mainitussa momentissa säädettyjen tekojen ja laiminlyöntien osalta tulisi tällöin sovellettavaksi EU:n arvopaperikeskusasetuksen 63 artiklan 2 kohdan e—g alakohdan edellyttämät seuraamusmaksun enimmäismäärät. Kyseisen asetuksen 63 artiklan 2 kohdan g alakohdan mukaan seuraamusmaksun enimmäismäärän tulee olla

oikeushenkilön osalta vähintään 20 miljoonaa euroa tai enintään 10 prosenttia kyseisen oikeushenkilön liikevaihdosta konsernitason laskettuna.

Ehdotuksessa esitetään seuraamusmaksun enimmäismääräksi yhtenevästi luottolaitosdirektiiviin (2013/36/EU) ja EU:n vakavaraisuusasetukseen (575/2013) perustuvien luottolaitostoiminnasta annetun lain ja sijoituspalvelulain säännösten rikkomusten tavoitin 10 prosenttia oikeushenkilön liikevaihdosta konsernitilinpäätöksen mukaisesti laskettuna. Oikeushenkilön liikevaihdon perusteella määrättävässä seuraamusmaksussa kyetään 20 miljoonan euron absoluuttista euromääräistä ylärajaa paremmin ja oikeudenmukaisemmin huomioimaan seuraamusmaksun kohteena olevan oikeushenkilön koko että toisaalta turvaamaan seuraamusmaksun riittävä ennaltaehkäisevyys myös suurempien yhtiöiden osalta.

43 §. *Rikemaksun, julkisen varoituksen ja seuraamusmaksun julkistaminen.* Rikemaksun, julkisen varoituksen ja seuraamusmaksun julkistamista koskeva pykälä ehdotetaan muutettavan kokonaisuudessaan. Ehdotetun pykälän 1 momentti vastaisi pykälän nykyistä 1 momenttia. Pykälän 1 momentin mukaan Finanssivalvonnan olisi pääsääntöisesti yhä julkistettava rikemaksu, julkinen varoitus ja seuraamusmaksu sekä markkinaoikeuden määräämä seuraamusmaksu. Julkistamisesta olisi käytävä ilmi, onko seuraamuksen antamista tai määräämistä koskeva päätös lainvoimainen. Jos muutoksenhakuviranomaisen kumoaisi päätöksen, Finanssivalvonnan olisi julkistettava tieto muutoksenhakuviranomaisen päätöksestä vastaavalla tavalla kuin seuraamuksen antaminen tai määrääminen on julkistettu. Seuraamusta koskevat tiedot olisi pidettävä Finanssivalvonnan internetsivuilla viiden vuoden ajan.

Pykälän 2 momentti olisi sen sijaan uusi. Ehdotetun pykälän mukaan niissä tilanteissa, joissa seuraamuksen kohteena olevan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön henkilöllisyyden julkistaminen olisi kohtuutonta, tai jos seuraamuksen julkistaminen vaarantaisi finanssimarkkinoiden vakauden tai meneillään olevan viranomaistutkinnan, Finanssivalvonta voisi joko lykätä seuraamusta koskevan päätöksen julkistamista, julkistaa seuraamusta koskevan päätöksen ilman seuraamuksen kohteena olevan henkilön nimeä tai jättää seuraamusta koskevan päätöksen tietyin edellytyksin kokonaan julkistamatta. Finanssivalvonnan olisi siten kussakin yksittäistapauksessa arvioitava kyseisiä säännöksessä mainittuja julkistamisen eri seurauksia ja julkistamisen eri vaihtoehtoja.

Ehdotetun 2 momentin 1 kohdan mukaan Finanssivalvonta voisi ensinnäkin lykätä seuraamusta koskevan päätöksen julkistamista, kunnes perusteita olla julkistamatta päätöstä ei enää olisi. Vaihtoehtoisesti Finanssivalvonta voisi ehdotetun 2 kohdan mukaan julkistaa seuraamusta koskevan päätöksen ilman seuraamuksen kohteena olevan henkilön nimeä. Finanssivalvonta voisi myös ehdotetun 3 kohdan mukaan jättää seuraamusta koskevan päätöksen julkistamatta kokonaan, jos 1 ja 2 kohdassa tarkoitettavat vaihtoehdot eivät olisi riittäviä varmistamaan sitä, että finanssimarkkinoiden vakaus ei vaarannu taikka sitä, että päätöksen julkistaminen ei olisi kohtuutonta teon tai laiminlyönnin vähäisyyden johdosta. Kyse olisi tällöin suppeasti tulkittavasta poikkeussäännöksestä. Jos seuraamuksen kohteena olevan henkilön henkilöllisyyden julkistaminen olisi Finanssivalvonnan arvion mukaan kohtuutonta, Finanssivalvonnan tulisi ensisijaisesti julkistaa seuraamusta koskeva päätös ilman seuraamuksen kohteena olevan henkilön nimeä. Seuraamuksen jättäminen kokonaan julkistamatta olisi mahdollista vain tilanteissa, joissa seuraamuksen anonyymikin julkistaminen olisi kohtuutonta ottaen huomioon teon tai laiminlyönnin vähäisyys. Teon tai laiminlyönnin vähäisyys olisi suoritettava kokonaisarvioinnin perusteella. Kokonaisarvioinnissa olisi otettava huomioon muun muassa teon tai laiminlyönnin haitallisuus ja siitä ilmenevä tekijän syyllisyyden aste. Niissä tilanteissa, joissa kyse olisi jo lähtökohtaisesti moitittavamasta seuraamusmaksusäännöksen sovelta-

misalaan kuuluvan säännöksen rikkomisesta, vähäisyyden täyttymistä tulisi tulkita tiukemmin kriiteerein. Lakiin ehdotetun uuden 44 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan Finanssivalvonnan olisi myös toimitettava tieto Euroopan valvontaviranomaiselle seuraamuksesta, jota ei olisi julkistettu.

Ehdotettu 3 momentti olisi myös uusi. Momentin mukaan niissä tilanteissa, joissa Finanssivalvonta julkistaisi seuraamusta koskevan päätöksen ilman seuraamuksen kohteena olevan henkilön nimeä, Finanssivalvonta voisi samalla päättää lykätä henkilöllisyyttä koskevien tietojen julkistamista kohtuullisen ajan, jos se arvioisi, että anonyymien julkistamisen perusteet lakkaisivat tuossa ajassa.

Ehdotettu 4 momentti olisi samoin uusi. Momentin mukaan mitä edellä tässä pykälässä säädetään rikemaksun, julkisen varoituksen ja seuraamusmaksun julkistamisesta, sovellettaisiin vastaavasti lain 26—29, 33 ja 33a §:ssä tarkoitettujen päätöksien julkistamiseen. Ehdotettu momentti perustuu EU:n arvopaperikeskusasetuksen 62 artiklan 1 kohtaan, joka koskee sekä hallinnollisia seuraamuksia että muita toimenpiteitä koskevien päätöksien julkistamista.

Ehdotetun uuden pykälän 2, 3 ja 4 momentti perustuvat EU:n arvopaperikeskusasetuksen 62 artiklaan. Useat finanssimarkkinoita koskevat EU-säännökset sisältävät EU:n arvopaperikeskusasetusta vastaavia säännöksiä seuraamusten ja muita toimenpiteitä koskevien päätöksien julkistamisesta. Esimerkiksi jo voimaan tulleet markkinoiden väärinkäyttöasetus (N:o 596/2014) (MAR) ja rahoitusvälineiden markkinoista annettu direktiivi (2014/65/EU) (MiFID II) sisältävät vastaavan tyyppiset säännökset. Kyseisissä EU-säännöksissä on myös annettu toimivaltaiselle viranomaiselle muun muassa mahdollisuus olla julkistamatta seuraamusta ja muuta toimenpidettä koskeva päätös kokonaisuudessaan tiettyjen edellytysten täytyessä. Joissakin jo aiemmin kansallisesti voimaan saateissa EU-säännöksissä, kuten luottolaitosdirektiivissä, tällaista mahdollisuutta ei ole annettu. Tarkoituksenmukaisena voidaan kuitenkin pitää kansallista täytäntöönpanoratkaisua, jossa FivaL:iin laaditaan yksi yleinen hallinnollisten seuraamusten ja muiden toimenpiteiden julkistamista koskeva säännös, jota sovelletaan kaikkien Finanssivalvonnan antamien tai määräämien seuraamusten ja muiden säännöksessä tarkoitettujen toimenpiteiden julkistamiseen.

44 a §. *Seuraamuksista ilmoittaminen Euroopan valvontaviranomaisille.* Pykälä ehdotetaan muutettavan kokonaisuudessaan. Ehdotetun uuden pykälän mukaan Finanssivalvonnan olisi nykyisen pykälän tavoin toimitettava finanssimarkkinoita koskevissa Euroopan unionin säädöksissä tarkoitettuihin tapauksiin asianomaiselle Euroopan valvontaviranomaiselle tiettyjä seuraamuksia koskevia tietoja. Ehdotetun uuden pykälän 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan täsmennettävän nykyisestä 1 kohdasta niin, että se koskisi nimenomaisesti julkistettuja seuraamuksia. Momentin 2 kohta olisi uusi. Kyseinen kohta koskisi tietojen toimittamista ei-julkistetuista seuraamuksista. Ehdotuksen mukaan tieto ei-julkistetusta seuraamuksesta olisi toimitettava Euroopan valvontaviranomaiselle samanaikaisesti, kun seuraamus annettaisiin tai määrättäisiin. Momentin 1 kohtaa vastaavasti tiedot olisi toimitettava myös mahdollisesta muutoksenhausta ja sen lopputuloksesta. Kyseinen 2 kohdan säännös perustuu EU:n arvopaperikeskusasetuksen 62 artiklan 1 kohtaan. Säännös liittyy siihen, että Finanssivalvonta voisi ehdotetun uuden 43 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan jättää seuraamuksen tietyin edellytyksin kokonaan julkistamatta. Tällaisista ei-julkistetusta seuraamuksista olisi momentin ehdotetun 2 kohdan mukaan toimitettava tieto Euroopan valvontaviranomaisille.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan Finanssivalvonnan olisi toimitettava vuosittain yhdistelmä-tiedot kunakin vuonna määrätyistä tämän luvun mukaisista seuraamuksista. Kyseinen ehdotettu 3 kohta vastaisi nykyistä 2 kohtaa.

Ehdotettu 4 kohta olisi sen sijaan uusi. Kyseisen 4 kohdan mukaan Finanssivalvonnan olisi finanssimarkkinoita koskevissa Euroopan unionin säädöksissä tarkoitetuissa tapauksissa toimitettava Euroopan valvontaviranomaiselle tieto finanssimarkkinoita koskevien säännösten rikkomisesta annetuista rikosoikeudellisista seuraamuksista sekä tieto mahdollisesta muutoksenhausta ja sen lopputuloksesta. Ehdotettu säännös perustuu EU:n arvopaperikeskusasetuksen 62 artiklan 1 kohtaan, jonka mukaan EU:n arvopaperikeskusasetuksen säännösten vastaiseen menettelyyn liittyvät rikosoikeudellisia seuraamuksia koskevat tiedot ja lopulliset tuomiot on toimitettava myös Euroopan valvontaviranomaiselle. Tietojen toimittamisvelvollisuus kohdistuisi siten esimerkiksi arvosuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 7 luvun 11—12 §:ssä säädettyjen rangaistussäännösten perusteella annettuihin rikosoikeudellisiin seuraamuksiin. Tietojen toimittamisvelvollisuus ei koskisi yleisesti kaikkia finanssimarkkinoita koskevista säännöksistä annettuja rikosoikeudellisia seuraamuksia, vaan toimittamisvelvollisuuden sisältö määräytyisi tarkemmin pykälän ensimmäisen virkkeen mukaisesti kustakin finanssimarkkinoita koskevasta Euroopan unionin säädöksestä. Useat muutkin finanssimarkkinoita koskevat EU-säännökset pitävät sisällään vastaavan velvoitteen, kuten esimerkiksi jo voimaan tulleet MAR ja MIFID II. Säännökseen ehdotettu 5 kohta olisi myös uusi. Ehdotetun 5 kohdan mukaan Finanssivalvonnan olisi finanssimarkkinoita koskevissa Euroopan unionin säädöksissä tarkoitetuissa tapauksissa toimitettava Euroopan valvontaviranomaiselle vuosittain anonyymit yhdistelmätiedot kunakin vuonna finanssimarkkinoita koskevia rikosoikeudellisia rangaistussäännöksiä koskevista esitutkinnoista ja rikosseuraamuksista. Ehdotettu säännös perustuu EU:n arvopaperikeskusasetuksen 61 artiklan 6 kohtaan. Kyseisen asetuksen säännöksen mukaan jäsenvaltioiden säätäessä asetuksessa tarkoitettujen säännösten rikkomisen osalta rikosoikeudellisista seuraamuksista, tulee toimivaltaisten viranomaisten toimittaa tiedot Euroopan arvopaperimarkkinavalvontaviranomaiselle kyseisiin säännöksiin liittyvistä rikostutkinnoista ja rikosseuraamuksista. Vaikka kyseinen EU:n arvopaperikeskusasetuksen säännös koskeekin vain kyseisen asetuksen perusteella säädettyjä rikosoikeudellisia rangaistussäännöksiä, Finanssivalvonnalle ehdotetaan 4 kohdan tavoin lähtökohtaista velvollisuutta toimittaa vastaavia anonyymeja yhdistelmätietoja yleisesti finanssimarkkinoita koskeviin rikosoikeudellisiin rangaistussäännöksiin liittyvistä esitutkinnoista ja rikosseuraamuksista. Finanssivalvonta voisi kuitenkin tapauskohtaisesti arvioida ehdotetun 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaisesti, missä finanssimarkkinoita koskevissa EU-säädöksissä kyseinen velvollisuus anonyymien yhdistelmätietojen toimittamiselle Euroopan valvontaviranomaiselle olisi asetettu.

Pykälän uusi 2 momentti vastaisi asiallisesti nykyistä 2 momenttia. Ehdotetun 2 momentin mukaan mitä 1 momentin 1—3 kohdassa säädetään seuraamuksesta, sovelletaan myös seuraamukseen rinnastettavaan toimenpiteeseen. Säännöksen perusteella tietojen toimittamisvelvollisuus koskisi muun muassa tiettyjä lain 3 luvussa säädettyjä toimenpiteitä, jotka voisi rinnastaa lain 4 luvussa säädettyyn seuraamukseen. Tällaisia toimenpiteitä olisivat esimerkiksi toimiluvan peruuttaminen tai sen rajoittaminen, johdon toiminnan rajoittaminen tai toimeenpanokiellon antaminen.

6 luku

Ulkomaisten valvottavien ja niiden Suomessa olevien sivuliikkeiden valvonta ja yhteistyö ulkomaan valvontaviranomaisten kanssa

50 §. Yleinen yhteistyövelvoite ja toiminta arvopaperimarkkinavalvonnan yhteysviranomaisena.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus vanhaan rahoitusmarkkinadirektiiviin (2004/39/EY) korvataan viittauksella EU:n arvopaperikeskusasetukseen. Muilta osin momentti vastaa voimassa olevaa lakia.

8 luku

Erinäiset säännökset

71 §. *Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoja.* Pykälän 4 momentista ehdotetaan poistettavaksi viittaus selvitysyhteisöön, koska tällaisia toimijoita ei markkinoilla enää olisi.

1.6 Laki eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetun lain muuttamisesta

2 §. *Määritelmiä.* Pykälän 1 momentin 1 kohdan ja 6 momentin viittaukset arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annettuun lakiin muutettaisiin uuden lain mukaisiksi. Lisäksi 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin selvitysyhteisön sijasta arvopaperikeskuksesta, koska uudessa laissa yhdistettäisiin arvopaperikeskusta ja selvitysyhteisöä koskeva sääntely.

11 §. *Luottojärjestelyn ja selvitystilin käyttö maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen.* Pykälän 3 momentin viittaus arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annettuun lakiin muutettaisiin uuden lain mukaiseksi.

13 §. *Selvitysjärjestelmän säännöt.* Pykälän 2 momentin jälkimmäisestä virkkeestä poistettaisiin maininta selvitysyhteisöstä, koska käsitettä ei käytettäisi enää uudessa laissa arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta. Tilalle ei ehdoteta mainintaa esimerkiksi arvopaperikeskuksesta. Selvää on, että jos selvitysjärjestelmän säännöt ja niiden muutokset toimitetaan valtiovarainministeriön vahvistettavaksi, niitä ei tarvitse erikseen ilmoittaa käsillä olevan momentin perusteella. Lisäksi maininta optioyhteisöstä poistettaisiin vanhentuneena.

Pykälän uuteen 3 momenttiin ehdotetaan selvyiden vuoksi informatiivista säännöstä siitä, että arvopaperikeskusten ylläpitämistä arvopaperien selvitysjärjestelmistä säädetään myös EU:n arvopaperikeskusasetuksessa. Asetuksen säännökset on otettava huomioon muun muassa siten, että pykälässä asetuksen soveltamisalaan kuuluvan selvitysjärjestelmän säännöt eivät saa olla ristiriidassa asetuksen säännösten kanssa.

1.7. Laki sijoituspalvelulain muuttamisesta

1 luku

Yleiset säännökset

2 §. *Poikkeukset lain soveltamisalasta.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavan siten, että sijoituspalvelulain 9 ja 10 lukuja sovellettaisiin arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuun arvopaperikeskukseen tai ulkomaiseen arvopaperikeskukseen.

2 luku

Oikeus tarjota sijoituspalvelua

2 §. *Sijoituspalvelun tarjoaminen muun luvan nojalla.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavan vastamaan arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain uutta lukujakoa. Oikeudesta

toimia tilinhoitajana ehdotetaan säädettävän arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 3 luvussa.

18 §. *Ammattimainen ja ei-ammattimainen asiakas.* Pykälän 1 kohdan e alakohtaa ehdotetaan muutettavan siten, että kohdasta poistettaisiin arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu selvitysyhteisö ja ulkomainen selvitysyhteisö. Muutosehdotus pohjautuu arvopaperikeskusta ja selvitysyhteisöä koskevan sääntelyn yhdistämiseen mainitussa laissa. Lisäksi kohtaan ehdotetaan lisättävän keskusvastapuoli.

3 luku

Sijoituspalveluyrityksen toimiluvan myöntäminen ja peruuttaminen sekä merkittävien omistajien luotettavuus

7 §. *Sijoituspalvelurekisteri.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan Finanssivalvonnan sijoituspalveluyrityksistä pitämään rekisteriin voitaisiin merkitä myös sellaiset sijoituspalveluyritykset, jotka ovat lopettaneet toimintansa omasta tai viranomaisen toimesta taikka joiden on todettu olennaisesti laiminlyöneen lakisääteisiä velvoitteitaan.

Pykälän 2 momentti olisi uusi. Finanssivalvonta voisi merkitä 1 momentissa tarkoitettuun rekisteriin myös muun kuin tässä laissa tarkoitetun sijoituspalveluyrityksen tai arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitetun arvopaperikeskuksen, ulkomaisen arvopaperikeskuksen ja hallintarekisteröinnin hoitajan, jos tämä on olennaisesti rikkonut lakia.

9 luku

Asiakasvarojen säilyttäminen ja muu käsittely

4 §. *Asiakkaan rahoitusvälineiden panttaaminen tai luovuttaminen.* Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavan siten, että viittaukset selvitysyhteisöön ja ulkomaiseen selvitysyhteisöön poistettaisiin. Muutosehdotus pohjautuu arvopaperikeskusta ja selvitysyhteisöä koskevan sääntelyn yhdistämiseen. Lisäksi kohtaan ehdotetaan lisättävän keskusvastapuoli.

10 luku

Menettelytavat asiakassuhteessa

3 a §. *Sopimus arvopaperien moniportaisesta hallinnasta.* Pykälässä säädettäisiin arvopaperien moniportaisesta hallinnasta, jolla tarkoitetaan arvopaperien säilyttämisen järjestelmää, jossa arvopapereita tai arvo-osuustilejä ei säilytetä eikä pidetä omistajakohtaisesti arvopaperikeskuksen järjestelmässä, vaan arvopaperikeskuksen osapuolen, kuten luottolaitoksen, järjestelmässä. Säännöksillä on siten tarkoitus selkeyttää omistajatietojensaantia tilanteessa, jossa arvopapereita säilytettäisiin moniportaisesti arvopaperikeskuksen ulkopuolella. Säännöksillä on tarkoitus lisäksi turvata arvopaperien omistajia koskevien tietojen saanti niissä tilanteissa, kun suomalainen yhtiö valitsisi ulkomaisen arvopaperikeskuksen, mutta arvopaperien säilyttäjä olisi Suomessa toimiva taho tai kun ulkomainen sijoituspalveluyritys tarjoaisi rajan yli säilytystä Suomeen. Tällöin omistajatietojen toimitamiseen sovellettaisiin Suomen lainsäädäntöä, vaikka Suomen arvo-osuusjärjestelmää koskevaa lainsäädäntöä ei sovellettaisikaan.

0)

Säännöksen 1 momentissa sijoituspalveluyritys tai sitä vastaava ulkomainen yhteisö velvoitettaisiin sopimaan kirjallisesti arvopaperien moniportaisesta hallinnasta. Pykälän 2 momentin mukaan sopimuksessa olisi sovittava siitä, että sopimusosapuoli toimittaa säilytettävien arvopaperien lopullisia omistajia, arvopapereille maksettuja tuottoja, kuten osinkoja, ja arvopaperikauppoja koskevat tiedot sekä muut tiedot, jotka sijoituspalveluyritys tarvitsee lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi ja täyttääkseen lainsäädännössä sille asetetut edellytykset. Jos sijoituspalveluyritys ei olisi toiminut asiakkaansa puolesta arvopaperikaupoissa välittäjänä eikä sijoituspalveluyritys olisi arvopaperikauppojen hintatietoja, ei sijoituspalveluyritys tarvitsisi erikseen kerätä näitä tietoja. Arvopaperien moniportaisessa hallinnassa tilinhaltija ei välttämättä ole arvopaperien omistaja.

Verotuksen oikeaa toimittamista, ulosoton täytäntöönpanemiseksi ja muun muassa RESL:ssa tarkoitetun asiakkaan tuntemisveloitteen täyttämiseksi sijoituspalveluyrityksellä tulisi olla todellinen mahdollisuus selvittää arvopaperien lopullinen omistaja. Sijoituspalveluyrityksen vastuu säännöksessä tarkoitetun veloitteen toteutumisesta ulottuisi seuraavana ketjussa olevaan sijoituspalveluyritykseen eli toiseen sopimusosapuoleen. Jos ketjun toinen osapuoli olisi suomalainen toimija ja toimintaan sovelletaan tätä lakia, sen tulee vastaavasti huolehtia omissa säilytyssovimuksissaan tietojen toimittamisen turvaamisesta. Sijoituspalveluyrityksen on ilmoitettava sopimusosapuolelle, että arvopapereita hallitaan säilytyksessä tai arvopaperitilillä tilinhaltijan lukuun.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin sijoituspalveluyrityksen yleisestä huolellisuusvelvollisuudesta. Sijoituspalveluyritys voisi itse olla arvopaperikeskuksen osapuolena säilytysketjun ensimmäisellä portaalla tai se voi toimia alisäilyttäjänä muille sijoituspalveluyrityksille. Sijoituspalveluyrityksen olisi tarvittaessa pystyttävä osoittamaan, että se on noudattanut huolellisuutta sopimuskumppanin valinnassa, jotta 2 momentissa tarkoitetut tiedot voidaan toimittaa myös muiden säilytysketjun osapuolten toimesta. Sijoituspalveluyrityksen vastuu ulottuu pääsääntöisesti vain omien sopimusosapuolten valintaan. Sijoituspalveluyritys ei kuitenkaan voisi kiertää huolellisuusveloitettaan siten, että se valitsee ikään kuin ylimääräisen säilytysportaan tason, jos se tietää seuraavan portaan sijoituspalveluyrityksen kotivaltion lainsäädännön estävän 1 momentissa tarkoitettujen tietojen toimittamisen.

Viranomaisten tiedonsaannin turvaamiseksi 4 momentissa säädettäisiin tiedoista, jotka sijoituspalveluyrityksen olisi toimitettava liikkeeseenlaskijalle ja viranomaiselle sen pyynnöstä. Näitä tietoja ovat arvopaperin lopullisen omistajan nimi, kotivaltio, arvopaperikaupat ja omistettujen arvopaperien määrä. Momentissa tarkoitettuja viranomaisia olisivat esimerkiksi syyttäjä- tai esitutkintaviranomaiset, ulosottoviranomaiset ja Verohallinto. Tiedot tulisi antaa pyynnöstä myös arvopaperien liikkeeseenlaskijalle. Säännös täydentää AML:n 8 luvun 8 §:ää.

Pykälän 5 momentin mukaan sijoituspalveluyritys saa periä liikkeeseenlaskijalta tietojen keräämisestä aiheutuneet kohtuulliset kulut. Kohtuullisuutta arvioitaessa olisi kiinnitettävä huomiota siihen, että kulut ovat läpinäkyviä, tasapuolisia ja oikeasuhtaisia. Jos tietojen kerääminen perustuu viranomaisen lakisääteisen tehtävän suorittamiseen tai pyyntöön, säilyttäjä ei saa veloittaa tiedon toimittamisesta aiheutuneita kustannuksia.

Pykälän 6 momentin mukaan sijoituspalveluyrityksen olisi toimitettava 1 momentissa tarkoitettu sopimus etukäteen Finanssivalvonnalle tiedoksi. Finanssivalvonta ei vahvistaisi sopimusta, mutta se voisi tarvittaessa puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin, kuten riittäviin sopimussakkoihin tiedon toimittamisen turvaamiseksi. Sopimuksen sisällöllä on merkitystä arvioitaessa 15 luvun 2 §:ssä tarkoitetun hallinnollisen seuraamuksen määräämistä. Viranomaiselle etukäteen toimitettu sopimus ei

sulje pois viranomaisen mahdollisuutta puuttua sopimuksen sisältöön jälkikäteen tai luo sellaiseen säilyttäjälle luottamuksensuojaa.

Pykälän 7 momentissa säädettäisiin Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuudesta, jonka mukaan Finanssivalvonta voisi antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä moniportaisesta hallinnasta toimitettavista tiedoista.

15 luku

Hallinnolliset seuraamukset

2 §. Seuraamusmaksu. Arvopaperin omistajia koskevan tiedonsaantivelvoitteen tehostamiseksi pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättävän uusi 5 a kohta, jonka mukaan Finanssivalvonta voisi määrätä seuraamusmaksun sijoituspalveluyritykselle, joka ei laadi 10 luvun 3 a §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua sopimusta tietojen toimittamisesta toisen sijoituspalveluyrityksen kanssa tai ei toimita mainitun pykälän 4 momentissa tarkoitettulla tavalla viranomaisen pyynnöstä arvopaperin omistajaa, tämän kotipaikkaa, arvopaperien määrää tai arvopaperikauppaa koskevaa tietoa. Finanssivalvonta voisi velvoittaa sijoituspalveluyrityksen uhkasakon nojalla toimittamaan 10 luvun 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettut tiedot ennen seuraamusmaksun määräämistä.

Arvioinnissa olisi kiinnitettävä huomiota säilyttäjän huolellisuuteen sopimuskumppanin valinnassa ja säilytysketjun velvoittamisessa tietojen toimittamiseen oman sopimuskumppaninsa toimesta. Jos sijoituspalveluyritys pystyisi osoittamaan toimineensa huolellisesti ja pyrkineen omistajatietojen selvittämiseen toimin, joita voidaan kohtuudella edellyttää, olisi Finanssivalvonnan otettava nämä seikat huomioon seuraamusmaksukynnyksen ylittymistä arvioidessaan. Sijoituspalveluyrityksen olisi tarvittaessa irtisanottava sopimussuhde toisen sijoituspalveluyrityksen tai ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen kanssa, joka ei sijoituspalveluyrityksen toimista huolimatta täytä velvoitettaan.

Seuraamusmaksua ei voitaisi määrätä, jos kyse on liikkeeseenlaskijan pyynnöstä tehtävästä selvityksestä, jonka taustalla ei ole viranomaisen tekemää pyyntöä liikkeeseenlaskijalle.

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset.

Ehdotuksen mukaan sijoituspalveluyrityksen olisi vuoden kuluessa lain voimaantulosta muutettava voimassa olevia arvopaperien moniportaista hallintaa koskevia sopimuksiaan siten, että ne täyttävät 10 a §:ssä asetetut edellytykset.

1.8 Laki sijoitusrahastolain muuttamisesta

9 a luku

Rahasto-osuuden hoitajan hallinnoimat rahasto-osuudet

57 b §. Pykälässä olevaa arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain mukaista arvopaperikeskuksen määritelmää ehdotetaan muutettavan vastaamaan edellä mainittua EU:n arvopaperikeskusasetuksen voimaantulon johdosta muutettavaksi ehdotettua lakia. Arvopaperikeskuksen määritelmää muutettaisiin arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa kattamaan Suomessa toimivan arvopaperikeskuksen lisäksi myös EU:n arvopaperikeskusasetuksen mukaisen toimiluvan saanut arvopaperikeskus ETA-valtiossa tai kolmannessa maassa.

10 luku

Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvat rahasto-osuudet

63 §. Pykälän 1 momentissa oleva säännösviittaus arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annettuun lakiin ehdotetaan muutettavan vastaamaan edellä mainittua EU:n arvopaperikeskusasetuksen voimaantulon johdosta muutettavaksi ehdotettua lakia.

64 §. Pykälän 2 momentissa oleva viittaus arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 1 §:n 2 momenttiin, joka koskee hallintarekisteröityjen arvo-osuuksien omistajan oikeuksia, ehdotetaan muutettavan vastaamaan edellä mainittua EU:n arvopaperikeskusasetuksen voimaantulon johdosta muutettavaksi ehdotettua lakia.

65 §. Pykälän 1 momentin kolmannessa kohdassa oleva viittaus arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 1 §:än, joka koskee hallintarekisteröinnin hoitajan merkitsemistä rahasto-osuudenomistajaluetteloon rahasto-osuuden hoitajaksi, ehdotetaan muutettavan vastaamaan edellä mainittua EU:n arvopaperikeskusasetuksen voimaantulon johdosta muutettavaksi ehdotettua lakia.

11 luku

Sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitettujen sijoitusrahaston varojen sijoittaminen

81 §. Pykälän 1 momentissa oleva viittaus arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuun selvitysyhteisöön ja ulkomaiseen selvitysyhteisöön ehdotetaan muutettavaksi koskemaan edellä mainitussa EU:n arvopaperikeskusasetuksen voimaantulon johdosta muutettavaksi ehdotetussa laissa tarkoitettua arvopaperikeskusta tai ulkomaista arvopaperikeskusta. Muutosehdotus perustuu EU:n arvopaperikeskusasetukseen, jonka mukaan selvitystoiminta ja selvitysjärjestelmän ylläpito on pakollista ydinpalvelua arvopaperikeskukselle, eikä kansallisessa sääntelyssä ole siten tarpeen erikseen säätää selvitysyhteisöstä.

1.9

Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 2 §:n muuttamisesta

1 luku

Yleiset säännökset

2 §. *Lain soveltamisala.* Viittausta arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annettuun lakiin ehdotetaan muutettavan vastaamaan uutta vastaavaa lakia.

1.10 Laki rahoitusvakuuslain muuttamisesta

3 §. *Määritelmiä.* Pykälän 2 momenttia, jossa määritellään, mitä laissa tarkoitetaan laitoksella, ehdotetaan muutettavaksi siten, että momentin 4 kohdassa mainittaisiin arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 1 luvun 3 §:n 5 kohdassa tarkoitettu arvopaperikeskus, 7 kohdassa

tarkoitettu keskusvastapuoli ja 8 kohdassa tarkoitettu selvitysosapuoli. Muutosehdotus perustuu arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain muutosehdotukseen, jolla määritelmien numerointi muuttuisi. Arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain muutoksella yhdistettäisiin lisäksi arvopaperikeskusta ja selvitysyhteisöä koskeva sääntely, jolloin selvitysyhteisön määritelmä poistettaisiin.

1.11 Laki osuuskuntalain muuttamisesta

Osuuskuntalakiin ehdotetaan osakeyhtiölakia vastaavia muutoksia arvopaperikeskusasetuksen mukaisen liikkeeseenlaskijan valintaoikeuden johdosta. Lain 4 lukuun ehdotetaan lisättäväksi säännökset osuuksien ja osakkeiden kuulumisesta arvo-osuusjärjestelmään (13 a §), arvo-osuusjärjestelmään liittämistä tai poistamisesta ilmoittamisesta (13 b §) sekä osuus- ja osakeoikeuksien käyttämisestä arvo-osuusjärjestelmässä (13 c §). Luvun 15 ja 17 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi sekä arvo-osuusjärjestelmään kuulumattomien että arvo-osuusjärjestelmään kuuluvien osuuskuntien osakseluettelon pidosta ja julkisuudesta. Lisäksi ehdotetaan eräitä sanamuodon ja teknisiä viittaussäännösten muutoksia.

Kumottavaan osuuskuntalain 15 lukuun sisältyvät oikeuksien kirjaamista, odotusluetteloa sekä osuuksien ja osakkeiden poistamista arvo-osuusjärjestelmästä koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäväksi arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 6 lukuun.

4 luku

Osuudet, osuuspääoma, osakkeet ja osakepääoma

2 §. *Osuus- ja osakeoikeuksien käyttäminen.* Pykälän 2 momentin viittaussäännös ehdotetaan muutettavaksi siten, että momentissa viitataan luvun 13 c §:ään, jossa säädetään osuus- ja osakeoikeuksien käytöstä arvo-osuusjärjestelmään tai ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään kuuluvassa osuuskunnassa. Ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevaa lakia ja osakeyhtiölain 3 luvun 2 §:ään ehdotettua muutosta.

8 §. *Osuuskirjan ja osakekirjan antaminen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädetään osuus- ja osakekirjan antamisesta, kun osakkeeseen kohdistuu panttioikeus, ulosmittaus tai turvaamistoimenpide. Ehdotus vastaa osakeyhtiölakiin ehdotettua 3 luvun 9 §:n 3 momenttia.

13 a §. *Osuuksien ja osakkeiden kuuluminen arvo-osuusjärjestelmään.* Pykälän 1 momentti vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 15 luvun 1 ja 6 §:ää sekä 11 §:n 1 momenttia. Vastaavaa säännöstä ehdotetaan osakeyhtiölain 3 luvun 14 a §:n 1 momenttiin.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan viittaussäännöstä lain 15 luvusta arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 6 lukuun siirrettäviin säännöksiin.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi osuuden tai osakkeen ja niihin perustuvien oikeuksien menettämisestä voimassa olevan lain 15 luvun 10 §:n 2 momenttia vastaavasti.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin osakeyhtiölakiin ehdotettavaa 14 a §:n 4 momenttia vastaavasti lain soveltamisesta silloin, kun osuuskunnan osuudet ja osakkeet on liitetty ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään.

13 b §. Päätöksestä ilmoittaminen. Pykälän 1—3 momentit vastaavat sisällöltään voimassa olevan lain 15 luvun 7 §:ää ja pykälän 4 momentti vastaa voimassa olevan lain 15 luvun 11 §:n 2 momenttia.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi osuuskunnan ilmoitusvelvollisuudesta siirrettäessä osuudet ja osakkeet arvo-osuusjärjestelmästä toiseen. Ehdotus vastaa osakeyhtiölakiin ehdotettua 3 luvun 14 b §:n 5 momenttia. Ilmoitus olisi toimitettava sekä sille arvopaperikeskukselle, josta osuudet ja osakkeet siirretään, että sille arvopaperikeskukselle johon osuudet ja osakkeet siirretään.

13 c §. Osuus- ja osakeoikeudet arvo-osuusjärjestelmässä. Pykälän 1 ja 2 momentti vastaavat voimassa olevan lain 15 luvun 2 §:n 1 ja 3 momenttia. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan viittaussäännöstä lain 5 luvun 7 a §:ään, jossa säädettäisiin voimassa olevaa lakia vastaavasti arvo-osuusjärjestelmään kuuluvaan osuuteen tai osakkeeseen perustuvasta oikeudesta osallistua osuuskunnan kokoukseen.

14 §. Jäsen- ja omistajaluettelo. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi voimassa olevaa lakia vastaavasti arvo-osuusjärjestelmään kuulumattoman osuuskunnan jäsenluettelon sekä jäsen- ja omistajaluettelon pidosta.

Pykälän 2 momentin mukaan arvo-osuusjärjestelmään kuuluvan osuuskunnan hallituksen olisi pidettävä arvo-osuustilikirjauksiin perustuvaa ajantasaista jäsen- ja omistajaluettelo. Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista, jonka mukaan jäsen- ja omistajaluettelo pidetään arvopaperikeskuksessa. Ehdotus vastaa osakeyhtiölain 3 luvun 15 §:n 2 momenttiin liikkeeseenlaskijan valintaoikeuden mahdollistamiseksi ehdotettua muutosta.

Pykälän 3 momentti vastaa voimassa olevan lain 15 luvun 3 §:n 2 momenttia. Voimassa olevan lain 4 luvun 14 §:n 2 momentti siirtyy edellä mainittujen muutosten seurauksen pykälän uudeksi 4 momentiksi.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi osuuskunnan sääntöihin perustuvasta mahdollisuudesta merkitä jäsen- ja omistajaluetteloon jäsenen ja muun osuuden ja osakkeen omistajan osoitteen sijasta kotikunta ja syntymäaika. Ehdotus vastaa osakeyhtiölakiin ehdotettua 3 luvun 15 §:n 4 momenttia.

Pykälän 6 momentti vastaa voimassa olevan lain 4 luvun 14 §:n 3 momenttia.

Lain lukemisen helpottamiseksi pykälän 7 momenttiin ehdotetaan viittaussäännöstä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain odotusluettelo koskevaan 6 luvun 6 §:ään.

16 §. Jäsen- ja omistajaluettelon julkisuus. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi sekä arvo-osuusjärjestelmään kuulumattomien, että arvo-osuusjärjestelmään kuuluvien osuuskuntien jäsen- ja omistajaluettelon julkisuudesta. Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista siten, että jäsen- ja omistajaluettelo voidaan pitää nähtävänä myös osuuskunnan osoittamalla internet-sivulla. Ehdotus vastaa osakeyhtiölain 3 luvun 15 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentin viittaussäännöksen mukaan myös odotusluetteloon sovellettaisiin voimassa olevaa lakia vastaavasti jäsen- ja omistajaluettelon julkisuutta koskevaa säännöstä.

Pykälän 3 momentti vastaa osakeyhtiölakiin ehdotettua 3 luvun 17 §:n 3 momenttia ja poikkeaa voimassa olevasta laista siten, että osakkeenomistajan henkilötunnuksen osalta vain henkilötunnuksen tunnusosan julkisuutta ehdotetaan rajoitettavaksi.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 36 §:n mukaisen turvakiellon vaikutuksesta osakkeenomistajia koskevien tietojen julkisuuteen. Ehdotus vastaa osakeyhtiölain 3 luvun 17 §:ään ehdotettua uutta 4 momenttia.

5 luku

Osuuskunnan kokous ja edustajisto

Osuuskunnan kokoukseen osallistuminen

7 §. Jäsenen osallistuminen. Pykälän 2 ja 3 momentin viittaussäännökset arvo-osuusjärjestelmään kuuluvan osuuden tai osakkeen omistajan osallistumisoikeudesta ja täsmäytyspäivästä ehdotetaan muutettavaksi uuden 7 a §:n lisäämisen johdosta.

7 a §. Osallistumisoikeus arvo-osuusjärjestelmässä. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi arvo-osuusjärjestelmään kuuluvan osuuden tai osakkeen omistajan oikeudesta osallistua osuuskunnan kokoukseen. Ehdotus vastaa voimassa olevan lain 15 luvun 2 §:n 2 momenttia.

8 a §. Ilmoittautuminen. Pykälän 2 momentin viittaussäännös ehdotetaan muutettavaksi uuden 7 a §:n lisäämisen johdosta.

19 §. Kokouskutsun sisältö. Pykälän 3 momentin 1 kohdan viittaussäännös arvo-osuusjärjestelmään kuuluviin osuuskuntiin ehdotetaan muutettavaksi uuden 7 a §:n johdosta.

20 §. Kutsuaika. Pykälän 1 ja 4 momentin viittaussäännökset arvo-osuusjärjestelmään kuuluviin osuuskuntiin ehdotetaan muutettavaksi uuden 7 a §:n johdosta.

21 §. Erityinen kutsuaika. Pykälän 1 momentin johdantokappaleen viittaus arvo-osuusjärjestelmään kuuluviin osuuskuntiin ehdotetaan muutettavaksi uuden 7 a §:n johdosta.

20 luku

Sulautuminen

10 §. Kutsu osuuskunnan kokoukseen sekä ilmoitus muille osuuksien, osakkeiden ja optio-oikeuksien ja muiden erityisten oikeuksien omistajille. Pykälän 4 momentin viittaussäännös arvo-osuusjärjestelmään kuuluviin osuuskuntiin ehdotetaan muutettavaksi uuden 5 luvun 7 a §:n johdosta.

14 §. Osakkeiden, optio-oikeuksien ja muiden osuuteen tai osakkeeseen oikeuttavien erityisten oikeuksien lunastaminen. Pykälän 1 momentin viittaussäännös arvo-osuusjärjestelmään kuuluviin osuuskuntiin ehdotetaan muutettavaksi uuden 5 luvun 7 a §:n johdosta.

21 luku

Jakautuminen

10 §. *Kutsu osuuskunnan kokoukseen sekä ilmoitus muille osuuksien, osakkeiden ja optio-oikeuksien ja muiden erityisten oikeuksien haltijoille.* Pykälän 4 momentin viittaussäännös arvo-osuusjärjestelmään kuuluviin osuuskuntiin ehdotetaan muutettavaksi uuden 5 luvun 7 a §:n johdosta.

14 §. *Osakkeiden, optio-oikeuksien ja muiden osuuteen tai osakkeeseen oikeuttavien erityisten oikeuksien lunastaminen.* Pykälän 1 momentin viittaussäännös arvo-osuusjärjestelmään kuuluviin osuuskuntiin ehdotetaan muutettavaksi uuden 5 luvun 7 a §:n johdosta.

23 luku

Osuuskunnan purkaminen

3 §. *Osuuskunnan päätös selvitystilaan asettamisesta ja rekisteristä poistamisen hakemisesta.* Pykälän 2 momentin viittaussäännös arvo-osuusjärjestelmään kuuluviin osuuskuntiin ehdotetaan muutettavaksi uuden 5 luvun 7 a §:n johdosta.

27 luku

Rangaistussäännökset

2 §. *Osuuskuntarikkomus.* Pykälän 1 momentin 1 kohdassa ehdotetaan selvennettävän mainitsema la ne jäsen- ja omistajaluettelon pitämistä ja julkisuutta koskevat 4 luvun säännökset, joiden tahallisuudesta laiminlyönnistä on tuomittava rangaistus osuuskuntarikkomuksesta. Ehdotuksen 4 luvun 14 §:n mukaan jäsen- ja omistajaluettelon pito olisi hallituksen vastuulla myös, kun osuuskunnan osuudet ja osakkeet on liitetty arvo-osuusjärjestelmään. Saman luvun 16 §:n 1 momentin mukaan jäsen- ja omistajaluettelon nähtävänä pidon järjestäminen ja jäljennöksen antaminen olisi osuuskunnan vastuulla. Muutosten seurauksena pykälän 1 momentin 1 kohdan osuuskuntarikkomusta koskevaa säännöstä sovellettaisiin myös arvo-osuusjärjestelmään kuuluvaan osuuskuntaan. Ehdotus vastaa osakeyhtiölain 25 luvun 1 momenttiin ehdotettua muutosta.

1.12 Laki rahoitusvälineiden kaupankäynnistä annetun lain muuttamisesta

2 luku

Pörssitoiminta

16 §. *Pörssille sallittu toiminta.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, ettei pörssi voisi enää jatkossa toimia selvitysyhteisönä. Muutosehdotus johtuu EU:n arvopaperikeskusasetuksesta, jonka mukaan arvopaperikeskuksen pakollisena tehtävänä on ylläpitää arvopaperien selvitysjärjestelmää. Tästä johtuen arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa ehdotetaan yhdistettäväksi arvopaperikeskusta ja selvitysyhteisöä koskeva sääntely.

33 §. *Kauppojen selvitys.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että voimassa olevan lain viittaukset arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuun selvitysyhteisöön muutettaisiin viittaukseksi arvopaperikeskukseen.

34 §. *Kaupankäyntiosapuolen oikeus valita arvopaperikeskus.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että voimassa olevan lain viittaukset arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuun selvitysyhteisöön muutettaisiin viittaukseksi arvopaperikeskukseen. Kaupankäyntiosapuolella olisi siten oikeus käyttää kauppojen selvitykseen myös muuta arvopaperikeskusta kuin pörssin käyttämää arvopaperikeskusta. Pykälän 3 momentista muutettaisiin viittaukset selvitysyhteisöstä tarkoittamaan niin ikään arvopaperikeskusta.

4 luku

Monenkeskinen kaupankäyntijärjestelmä

6 §. *Kauppojen selvitys.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, voimassa olevan lain viittaukset arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuun selvitysyhteisöön muutettaisiin viittaukseksi arvopaperikeskukseen.

2 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla ja 3 momentin mukaan ketään ei saa ilman lakiin perustuvaa syytä erottaa työstä. FivaL:n 28 §:n ehdotettu 3 momentti Finanssivalvonnan oikeudesta pysyvästi kieltää henkilöä toimimasta arvopaperikeskuksen hallituksen jäsenenä tai varajäsenenä, toimitusjohtajana tai toimitusjohtajan sijaisena taikka muuna ylimpään johtoon kuuluvana, jos tämä on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tai laiminlyönyt arvopaperikeskusasetuksen 63 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja säännöksiä on ongelmallinen perustuslain turvaaman oikeuden työhön ja elinkeinovapauden näkökulmasta erityisesti siksi, ettei kieltä ole ajallisesti rajattu.

Toisaalta kyseistä kieltä on rajattu niin, että se voi kohdistua vain tiettyihin laissa nimenomaisesti määriteltyihin yksittäisen yhtiön johtohenkilöihin sekä tiettyihin arvopaperikeskusasetuksen 63 artiklan 1 kohdassa määriteltyihin tekoihin ja laiminlyönteihin. Lisäksi pysyvän kiellon edellytyksenä olisi se, että rikkomukset olisivat luonteeltaan sekä vakavia että toistuvia.

Pysyvän kiellon vaikutuksia elinkeinon vapauden rajoittamisen näkökulmasta lieventää myös se, että kiellon kohteena olevalla henkilöllä on mahdollisuus hakeutua muihin tehtäviin.

Perustuslain 18 §:ssä tarkoitettun perusoikeuden rajoitukselle on siten laissa hyväksyttävät perusteet.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 17/2012 vp arvioinut, että eräitä arvopaperikeskuksen tehtäviä voidaan pitää perustuslain 124 §:n tarkoittaman julkisen hallintotehtävän hoitamisenä, vaikka arvopaperikeskus onkin elinkeinotoimintaa harjoittava yksityisoikeudellinen oikeushenkilö. Julkinen hallintotehtävä voidaan perustuslain 124 §:n sanamuodon mukaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaarana perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Lausunnossaan valiokunta luonnehti arvopaperikeskuksen tekevän eräitä läheisesti hallintopäätöksiin rinnastettavia markkinatoimijoiden oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevia päätöksiä, ja viittasi siihen, että osan päätöksistä toimijat voivat toimittaa viranomaisen käsiteltäviksi ja hakea edelleen muutosta viranomaisen päätökseen hallinto-oikeudelta. Valiokunnan mielestä oli selvää, että tehtävien kuuluminen arvopaperikeskukselle täyttää perustuslain 124 §:ssä asetettujen tarkoituksenmukai-

0)

suusedellytyksen. Lisäksi valiokunta viittasi siihen, että erityislaatuisten sääntelyn yhteydessä ei aina voida vaatia hallinnon yleislakien noudattamista.

Tässä esityksessä arvopaperikeskukselle ei ehdoteta uusia tehtäviä, joiden suhde perustuslain 124 §:ään tulisi arvioitavaksi. Arvopaperikeskukselle ei myöskään ehdoteta siirrettävän viranomaiselle kuuluvia tehtäviä, vaan jatkossakin perustuslain 124 §:ssä asetetut vaatimukset voidaan turvata edellyttämällä arvopaperikeskuksen toiminnalta luotettavuutta, ammattimaisuutta ja puolueettomuutta sekä näiden edellytysten toteutumisen riittävää valvontaa. Vaikka EU:n arvopaperikeskusasetuksen voimaantultua osa arvopaperikeskuksen tehtävistä määräytyy sellaisenaan sovellettavan asetuksen nojalla, säilyy kansallisessa laissa jatkossakin arvopaperikeskuksen toimilupaan ja sääntövahvistuksiin liittyviä säännöksiä, joilla voidaan turvata arvopaperikeskuksen toiminnan luotettavuutta erityisellä tavalla.

*Lakiehdotukset***1.****Laki arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA**YLEISET SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRITELMÄT****1 luku****Yleiset säännökset****1 §***Soveltamisala*

Tätä lakia sovelletaan arvo-osuusjärjestelmän ylläpitämiseen ja selvitystoiminnan harjoittamiseen Suomessa.

Tämän lain arvo-osuusjärjestelmää ja selvitystoimintaa koskevien säännösten ohella arvopaperikeskuksesta ja selvitystoiminnasta säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 909/2014 arvopaperitoimituksen parantamisesta Euroopan unionissa sekä arvopaperikeskuksista ja direktiivien 98/26/EY ja 2014/65/EU sekä asetuksen (EU) N:o 236/2012 muuttamisesta, jäljempänä *EU:n arvopaperikeskusasetus*.

Tämän lain keskusvastapuolta koskevien säännösten ohella keskusvastapuolesta säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 648/2012 OTC-johdannaisista, keskusvastapuolista ja kauppatietorekistereistä, jäljempänä *markkinarakennetoimija-asetus*.

Suomessa kotipaikkaa pitävään arvopaperikeskukseen ja keskusvastapuoleen sovelletaan osakeyhtiölakia (624/2006), jollei tästä laista, EU:n arvopaperikeskusasetuksesta, markkinarakennetoimija-asetuksesta tai muusta arvopaperikeskusta tai selvitystoimintaa koskevasta lainsäädännöstä muuta johdu.

2 §*Valvonta*

Tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista valvoo Finanssivalvonta siten kuin Finanssivalvonnasta annetussa laissa (878/2008) ja tässä laissa säädetään.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, valtiovarainministeriö, Suomen Pankki ja Finanssivalvonta tekevät yhteistyötä tämän lain ja EU:n arvopaperikeskusasetuksen säännösten noudattamisen valvomiseksi.

3 §*Määritelmät*

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *arvo-osuudella* sellaista arvopaperimarkkinalain (746/2012) 2 luvun 1 §:ssä mainittua osaketta, osuutta tai muuta oikeutta, sijoituspalvelulain (747/2012) 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettua muuta rahoitusvälinettä tai siihen rinnastettavaa oikeutta taikka muuta arvopaperia, joka on liitetty arvo-osuusjärjestelmään;
- 2) *arvo-osuusjärjestelmällä* tietojärjestelmäkokonaisuutta, joka muodostuu arvo-osuustileistä annettussa laissa (827/1991) tarkoitetuista arvo-osuustileistä ja niihin liittyvistä luetteloista;
- 3) *ulkomaisella arvo-osuusjärjestelmällä* ETA-alueen tai EU:n arvopaperikeskusasetuksen 25 artiklan nojalla hyväksytyn kolmannen maan arvo-osuusjärjestelmää vastaavaa järjestelmää;
- 4) *arvo-osuusrekisterillä* arvo-osuustileistä, arvo-osuustileille kirjatusta arvo-osuuksista sekä arvo-osuustileihin ja arvo-osuuksiin kohdistuvista oikeuksista ja velvollisuuksista arvopaperikeskuksessa Suomessa pidettävää rekisteriä;
- 5) *arvopaperikeskuksella* suomalaista osakeyhtiötä, jolla on tämän lain mukainen toimilupa hoitaa arvopaperikeskuksen tehtäviä;
- 6) *ulkomaisella arvopaperikeskuksella* yhtiötä, joka on saanut EU:n arvopaperikeskusasetuksen mukaisen toimiluvan hoitaa arvopaperikeskuksen tehtäviä ETA-valtiossa tai kolmannessa maassa EU:n arvopaperikeskusasetuksen 25 artiklan mukaisesti;
- 7) *keskusvastapuolella* markkinarakennetoimija-asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua yhteisöä, joka määrittää rahoitusvälineiden kaupasta johtuvia velvoitteita;
- 8) *selvitysosapuolella* yhteisöä, jolle on EU:n arvopaperikeskusasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 19 ja 33 alakohtien nojalla myönnetty oikeus antaa rahoitusvälineitä koskevia kauppvoja tai muita luovutuksia selvitysjärjestelmässä selvitettäväksi;
- 9) *selvitystoiminnalla* rahoitusvälineiden kaupasta johtuvien velvoitteiden määrittämistä tai EU:n arvopaperikeskusasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 7 alakohdassa tarkoitettua velvoitteiden toteuttamista;
- 10) *tilinhoitajalla* arvopaperikeskuksen osapuolta, jolle arvopaperikeskus on myöntänyt oikeuden tehdä kirjauksia arvo-osuusrekisteriin;
- 11) *ulkoistamisella* arvopaperikeskuksen toimintaan liittyvää EU:n arvopaperikeskusasetuksen 19 ja 30 artiklassa tarkoitettua järjestelyä, jonka perusteella muu palvelun tarjoaja tuottaa arvopaperikeskukselle toiminnon tai palvelun, jonka arvopaperikeskus olisi muutoin itse suorittanut;
- 12) *ETA-valtiolla* Euroopan talousalueeseen kuuluvaa valtiota;
- 13) *hallintarekisteröinnin hoitajalla* arvo-osuustileistä annetun lain 16 §:ssä tarkoitettua kaupintatilin tilinhaltijaa taikka arvopaperikeskusta, tilinhoitajaa tai muuta arvo-osuustileistä annetun lain 5 a §:n 3 momentissa tarkoitettua yhteisöä, joka voi saada oikeuden toimia omaisuudenhoitotilin tilinhaltijana ja joka merkitään osakasluetteloon arvo-osuuden omistajan sijaan;
- 14) *osakasluettelolla* osakeyhtiölain 3 luvun 15 §:n 2 momentissa tarkoitettua luetteloa;
- 15) *osapuolella* EU:n arvopaperikeskusasetuksen 2 artiklan 19 kohdan mukaista osallistujaa.

4 §

Viranomaisten välinen tietojenvaihto

Valtiovarainministeriön, Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan on vaihdettava tietoja tässä laissa ja EU:n arvopaperikeskusasetuksessa tarkoitettujen viranomaistehtävänsä hoitamiseksi.

Tietojen luovuttamisesta Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaiselle, Euroopan järjestelmäriskikomitealle ja toisen ETA-valtion toimivaltaiselle viranomaiselle säädetään Finanssivalvonnasta annetun lain 50 §:ssä.

II OSA

ARVOPAPERIKESKUKSEN, KESKUSVASTAPUOLEN, SELVITYSOSAPUOLEN JA TILINHOITAJAN TOIMINTA

2 luku

Arvopaperikeskuksen toimilupa, omistajat, hallinto ja toiminta sekä keskusvastapuoli

1 §

Arvopaperikeskuksen toiminnan luvanvaraisuus ja arvopaperikeskuksen kotipaikka

Arvopaperikeskuksen toimintaa tai selvitysjärjestelmän ylläpitoa ei saa harjoittaa ilman valtiovarainministeriön myöntämää toimilupaa. EU:n arvopaperikeskusasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 1 alakohdan mukaan arvopaperikeskus ylläpitää selvitysjärjestelmää.

Arvopaperikeskuksen kotipaikan on sijaittava Suomessa.

Ulkomaisen arvopaperikeskuksen oikeudesta tarjota palveluja Suomessa ja Suomessa toimiluvan saaneen arvopaperikeskuksen oikeudesta tarjota palveluja ulkomailla säädetään EU:n arvopaperikeskusasetuksen 23 ja 25 artiklassa.

2 §

Toimilupahakemus

Toimilupahakemuksesta säädetään EU:n arvopaperikeskusasetuksen 16 ja 17 artiklassa. Hakijan on lisäksi liitettävä hakemukseensa kuvaus toiminnanjärjestämisestä EU:n arvopaperikeskusasetuksen säännösten mukaisella tavalla.

Toimilupahakemukseen on lisäksi liitettävä riittävät selvitykset selvitystoiminnassa mahdollisesti syntyvien tappioiden jakamisesta sekä tappionvaaran kattamisesta. Arvopaperikeskus saa selvitystoiminnan lisäksi toimiluvassa määrättyin edellytyksin toimia selvitysosapuolena.

3 §

Toimiluvan myöntäminen ja peruuttaminen

Toimilupahakemuksen myöntämisen edellytyksistä ja toimiluvan peruuttamisesta säädetään EU:n arvopaperikeskusasetuksen 16 ja 20 artiklassa.

4 §

Toimilupapäätös ja arvopaperikeskuksen toiminnan aloittaminen

Toimilupaa koskevan hakemuksen ratkaisemisesta säädetään EU:n arvopaperikeskusasetuksen 17 artiklassa. Valituksen tekemisestä sillä perusteella, että päätöstä ei ole annettu säädettyssä määräajassa, säädetään 7 luvun 8 §:ssä.

Valtiovarainministeriön on ennen asian ratkaisemista pyydettävä hakemuksesta Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan lausunto.

Valtiovarainministeriöllä on oikeus toimiluvan hakijaa kuultuaan asettaa toimilupaan arvopaperikeskuksen liiketoimintaa koskevia, EU:n arvopaperikeskusasetuksen liitteen jaksojen B ja C lisäpalveluja koskevia, valvonnan tai rahoitusmarkkinoiden vakauden kannalta välttämättömiä rajoituksia ja ehtoja.

Arvopaperikeskus voi aloittaa toimintansa, jollei toimiluvan ehdoista muuta johdu, välittömästi sen jälkeen, kun toimilupa on myönnetty ja arvopaperikeskuksen säännöt on vahvistettu. Jos toimilupa myönnetään perustettavalle yhtiölle, toiminta voidaan aloittaa, kun arvopaperikeskus on rekisteröity.

5 §

Toimilupa eurooppayhtiölle

Toimilupa arvopaperikeskuksen toiminnan harjoittamiseen on myönnettävä myös muussa ETA-valtiossa vastaavan luvan saaneelle eurooppayhtiön (SE) säännöistä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2157/2001, jäljempänä *eurooppayhtiöasetus*, tarkoitettulle eurooppayhtiölle, joka aikoo siirtää kotipaikkansa Suomeen mainitun asetuksen 8 artiklan mukaisesti. Valtiovarainministeriön on lisäksi pyydettävä lupahakemuksesta kyseisen valtion arvopaperimarkkinoita valvovan viranomaisen lausunto. Kotipaikan siirtoa ei saa rekisteröidä ennen kuin toimilupa on annettu. Sama koskee eurooppayhtiön perustamista sulautumalla siten, että vastaanottava yhtiö, jonka kotipaikka on toisessa valtiossa, rekisteröidään eurooppayhtiönä Suomessa.

6 §

Arvopaperikeskuksen merkittävien omistajien luotettavuus ja johtaminen

Arvopaperikeskuksen merkittävien omistajien luotettavuudesta ja johtamisesta säädetään EU:n arvopaperikeskusasetuksen 27 artiklassa.

7 §

Taloudelliset toimintaedellytykset ja osakkeiden hankinta

Arvopaperikeskuksen taloudellisista toimintaedellytyksistä ja arvopaperikeskuksen osakkeiden hankinnasta säädetään EU:n arvopaperikeskusasetuksen 47 artiklassa sekä 27 artiklan 7 kohdassa.

Mitä tässä pykälässä säädetään arvopaperikeskuksen osakkeiden hankinnasta, koskee myös yhteisöä, jolla on arvopaperimarkkinalain 2 luvun 4 §:ssä tarkoitettulla tavalla määräysvalta arvopaperikeskuksessa (*arvopaperikeskuksen omistusyhteisö*).

8 §

Arvopaperikeskuksen kotipaikan siirto Euroopan talousalueella

Jos arvopaperikeskus aikoo siirtää kotipaikkansa toiseen ETA-valtioon siten kuin eurooppayhtiöasetuksen 8 artiklassa säädetään, arvopaperikeskuksen on lähetettävä Finanssivalvonnalle jäljennös eurooppayhtiöasetuksen 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettusta siirtosuunnitelmasta ja 3 kohdassa tarkoitettua selonteosta viipymättä sen jälkeen, kun arvopaperikeskus on ilmoittanut suunnitelman rekisteröitäväksi.

0)

Rekisteriviranomainen ei saa antaa eurooppayhtiölain (742/2004) 9 §:n 5 momentissa tarkoitettua todistusta, jos Finanssivalvonta on ilmoittanut rekisteriviranomaiselle ennen saman pykälän 2 momentissa tarkoitettua luvan myöntämistä, että arvopaperikeskus ei ole noudattanut kotipaikan siirtoa tai Suomessa tapahtuvan toiminnan lopettamista koskevia säännöksiä. Luvan saa antaa ennen kuin kuukausi on kulunut osakeyhtiölain 16 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua määräpäivästä vain, jos Finanssivalvonta on ilmoittanut, ettei se vastusta kotipaikan siirtoa.

9 §

Arvopaperikeskuksen osallistuminen sulautumiseen tai jakautumiseen Euroopan talousalueella

Jos arvopaperikeskus osallistuu rajat ylittävään sulautumiseen tai jakautumiseen Euroopan talousalueella, rekisteriviranomainen ei saa antaa tällaista sulautumista koskevaa eurooppayhtiölain 4 §:n 3 momentissa tai osakeyhtiölain 16 luvun 26 §:ssä taikka jakautumista koskevaa osakeyhtiölain 17 luvun 25 §:ssä tarkoitettua todistusta, jos Finanssivalvonta on ilmoittanut rekisteriviranomaiselle ennen luvan myöntämistä, että arvopaperikeskus ei ole noudattanut sulautumista, jakautumista tai Suomessa tapahtuvan toiminnan lopettamista koskevia säännöksiä. Luvan saa antaa ennen kuin kuukausi on kulunut osakeyhtiölain 16 luvun 6 §:n 2 momentissa tai 17 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua määräpäivästä vain, jos Finanssivalvonta on ilmoittanut, ettei se vastusta sulautumista, jakautumista tai eurooppayhtiön perustamiseen liittyvää kotipaikan siirtoa.

10 §

Arvopaperikeskuksen toiminnan järjestäminen

Arvopaperikeskuksen toiminnan järjestämisestä säädetään EU:n arvopaperikeskusasetuksen 26 artiklassa.

Sen lisäksi mitä 26 artiklassa säädetään eturistiriitojen tunnistamisesta, arvopaperikeskuksen on otettava erityisesti huomioon eturistiriitatilanteet, jotka voivat vaikuttaa arvopaperikeskukselle 16 §:ssä säädetyn valvontatehtävän luotettavaan hoitamiseen.

Arvopaperikeskuksen hoitaessa sille tässä laissa säädettyjä tehtäviä sen toimintaan ei sovelleta hallintolakia (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), kielilakia (423/2003) eikä saamen kielilakia (1086/2003). Arvopaperikeskuksen hallintoelimen jäsenen tai arvopaperikeskuksen palveluksessa olevaan ei tällöin sovelleta myöskään rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

11 §

Arvopaperikeskuksen tehtävät

Arvopaperikeskus ylläpitää tässä laissa tarkoitettua arvo-osuusjärjestelmää.

Arvopaperikeskuksen ydin- ja lisäpalveluista säädetään EU:n arvopaperikeskusasetuksen liitteen A–C jaksoissa.

Jos arvopaperikeskus harjoittaa EU:n arvopaperikeskusasetuksen liitteen C jaksossa tarkoitettua sellaista toimintaa, joka luottolaitostoiminnasta annetun lain (610 / 2014) mukaan edellyttää luottolaitoksen toimilupaa, arvopaperikeskuksella on oltava mainitun lain mukainen toimilupa tällaiseen toimintaan.

12 §

Selvitystoiminnan turvaaminen

Arvopaperikeskuksen on jatkuvasti katettava selvitystoiminnassa syntyvät vastuunsa selvitysosa-puolilta vaadittavilla vakuuksilla.

Arvopaperikeskuksella on oltava selvitysrahasto, jos selvitystoiminnassa nettoutetaan arvopaperien toimitus- tai maksuvelvoitteita eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetussa laissa (1084/1999) tarkoitettulla tavalla. Selvitysrahastoa saadaan käyttää selvitystoiminnasta aiheutuvien tappioiden kattamiseen sekä arvopaperikeskuksen tai selvitysosaapuolen selvitystoiminnasta johtuvan velvoitteen täyttämiseen, jollei arvopaperikeskus tai selvitysosaapuoli itse täytä velvoitetta. Selvitysrahastoon suorittavat maksuja ne selvitysosaapuolet, jotka osallistuvat nettoutukseen. Selvitysrahaston hallintoon, sääntöihin, varojen hallintaan sekä tuoton ja varojen palautukseen sovelletaan soveltuvin osin, mitä tässä laissa säädetään arvopaperikeskuksen kirjausrahastosta, sen säännöistä, varojen hallinnasta sekä tuoton ja varojen palautuksesta. Rahasto saadaan kirjata arvopaperikeskuksen taseessa erilliseksi oman pääoman eräksi. Selvitysrahastoon on siirrettävä varoja siten kuin rahaston ja arvopaperikeskuksen säännöissä määrätään tai, jos rahasto on kirjattu arvopaperikeskuksen taseeseen, yhtiöjärjestyksessä määrätään. Arvopaperikeskuksen yhtiökokous voi päättää, että tietty määrä taseen osoittamasta vapaasta omasta pääomasta on siirrettävä selvitysrahastoon. Arvopaperikeskuksen säännöissä voidaan lisäksi määrätä, että selvitysosaapuolten on maksettava kartutusmaksuja selvitysrahastoon. Selvitysrahaston varoja voidaan palauttaa selvitysosaapuolille tai käyttää voitonjakoon vain Finanssivalvonnan luvalla tai arvopaperikeskuksen purkautuessa.

Arvopaperikeskus voi toimintansa turvaamiseksi tehdä selvitysosaapuolten kanssa sopimuksen selvitystoiminnassa mahdollisesti syntyvien tappioiden jakamisesta. Selvitysosaapuolen vastuu voidaan sopimuksessa rajoittaa koskemaan vain osaa selvitystoiminnasta, ja selvitysosaapuolen vastuulle voidaan asettaa enimmäismäärä.

Sopimukselle on haettava valtiovarainministeriön vahvistus. Ennen sopimuksen vahvistamista ministeriön on pyydettävä asiasta lausunto Suomen Pankilta ja Finanssivalvonnalta. Selvitysosaapuoli voi korvata tappionjakosopimukseen sitoutumisen osaksi tai kokonaan selvitystoimintaa turvaavan vakuutuksen tai takauksen hankkimisella.

Arvopaperikeskuksen omien varojen, mahdollisen tappionjakosopimuksen, selvitysrahaston sekä arvopaperikeskuksen hyväksi asetettujen vakuuksien, otettujen vakuutusten, annettujen takausten sekä muiden selvitystoimintaa turvaavien ennalta toteutettujen toimenpiteiden on yhdessä oltava riittävät varmistamaan selvitystoiminnan luotettavuus.

13 §

Kansainvälinen yhteistoiminta

EU:n arvopaperikeskusasetuksen 48, 50, 51 ja 53 artiklassa säädettyjen arvopaperikeskuksen ja toisen markkinainfrastruktuurien välisten linkkien lisäksi arvopaperikeskus toimii yhteistyössä, arvopaperien talletuslaitosten, ja säilytysyhteisöjen kanssa.

Arvopaperikeskus pitää kansainvälisen yhteistoiminnan edellyttämät tilit ja luettelot arvo-osuusrekisterissä. Yhteistoiminnasta määrätään arvopaperikeskuksen säännöissä.

14 §

Arvopaperikeskuksen sidonnaisuus

Arvopaperikeskuksen ja muun oikeushenkilön tai luonnollisen henkilön välillä oleva merkittävä sidonnaisuus ei saa estää arvopaperikeskuksen tehokasta valvontaa. Tehokasta valvontaa eivät myöskään saa estää tällaisessa sidonnaisuussuhteessa olevaan luonnolliseen henkilöön tai oikeushenkilöön sovellettavat kolmannen maan säännökset ja hallinnolliset määräykset.

Toimiluvan myöntämisen jälkeen toimilupahakemuksessa ilmoitetuissa sidonnaisuutta koskevissa tiedoissa tapahtuneet muutokset on välittömästi ilmoitettava Finanssivalvonnalle.

Merkittävällä sidonnaisuudella tarkoitetaan tässä pykälässä, mitä luottolaitostoiminnasta annetun lain 5 luvun 12 §:ssä säädetään.

15 §

Arvopaperikeskuksen varautuminen

Arvopaperikeskuksen tulee varmistaa arvo-osuusjärjestelmässä olevien tietojen säilyttäminen mahdollisimman häiriöttömästi myös poikkeusoloissa Suomessa olevin riittävin tietojärjestelmin tai muin keskeytymättömän toiminnan kannalta riittävin järjestelyin, osallistumalla rahoitusmarkkinoiden valmiussuunnitteluun ja valmistelemalla etukäteen poikkeusoloissa tapahtuvaa toimintaa sekä muin toimenpitein.

Jos 1 momentista aiheutuvat tehtävät edellyttävät sellaisia toimenpiteitä, jotka selvästi poikkeavat tavanomaisena pidettävästä arvopaperikeskuksen toiminnasta ja joista aiheutuu olennaisia lisäkustannuksia, tällaiset kustannukset voidaan korvata huoltovarmuuden turvaamisesta annetussa laissa (1390/1992) tarkoitetusta huoltovarmuusrahastosta.

16 §

Arvopaperikeskuksen valvontatehtävä

Arvopaperikeskuksen on järjestettävä riittävä ja luotettava valvonta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä arvopaperikeskuksen sääntöjen noudattamisen turvaamiseksi arvo-osuusjärjestelmän tai selvitystoiminnan piirissä.

Arvopaperikeskuksen on saatettava Finanssivalvonnan tietoon menettely, joka on ilmeisesti vastoin 1 momentissa tarkoitettuja säännöksiä tai määräyksiä taikka arvopaperikeskuksen sääntöjä, jollei menettelyä viipymättä oikaista tai asiointi muutoin korjaannu. Jos säännöksiä, määräyksiä tai sääntöjä on rikottu olennaisesti tai toistuvasti, ilmoitus on kuitenkin tehtävä aina.

Tilinhoitajien ja muiden arvopaperikeskuksen palveluja käyttävien on pyynnöstä annettava arvopaperikeskukselle tämän pykälän mukaisen valvontavelvollisuuden täyttämiseksi tarvittavat yksilöidyt tiedot.

17 §

Arvopaperikeskuksen toimintojen ulkoistaminen

Arvopaperikeskuksen toimintojen ulkoistamisesta säädetään EU:n arvopaperikeskusasetuksen 19 ja 30 artiklassa.

18 §

Arvopaperikeskuksen säännöt

Arvopaperikeskuksen säännöistä säädetään EU:n arvopaperikeskusasetuksen 26 artiklan 4 kohdassa sekä 43 artiklassa.

Arvopaperikeskuksen on laadittava ja pidettävä yleisön saatavilla sen toimintaa koskevat säännöt, jotka sisältävät määräykset ainakin:

- 1) arvopaperikeskuksen, tilinhoitajien ja selvitysosapuolen keskinäistä tiedonvaihtoa koskevista säännöistä ja periaatteista sekä arvo-osuuksien ja oikeudenhaltijoiden yksilöimisessä käytettävistä tunnuksista ja muista arvo-osuusjärjestelmän edellyttämistä yhteisistä käytännöistä;
- 2) tilinhoitajien ja selvitysosapuolten vähimmäisaukioloajoista;
- 3) kirjaustoiminnassa tapahtuneiden virheiden ja epäselvyyksien selvityksessä noudatettavasta menettelystä;
- 4) tilinhoitajien toiminnassa noudatettavista tieto- ja rekisteriturvallisuuden edellyttämistä menettelytavoista sekä tilinhoitajien tekemiä päätöksiä koskevien asiakirjojen tai niiden jäljennösten säilyttämisestä;
- 5) tilinhoitajan ja selvitysosapuolen oikeuksien myöntämisestä ja sitä haettaessa edellytettävistä tiedoista;
- 6) arvopaperikeskukselle lain mukaan kuuluvien valvontatehtävien hoitamisesta;
- 7) sääntöjä täydentävien päätösten antamista koskevan toimivallan jakautumisesta hallituksen ja toimitusjohtajan välillä;
- 8) sääntöjen muuttamisesta ja muutoksesta ilmoittamisesta;
- 9) millaisia arvopaperikauppoja tai muita luovutuksia otetaan selvitystoiminnan kohteeksi;
- 10) miten ja milloin selvitystoiminta järjestetään;
- 11) miten ja millä perusteilla tilinhoitajaksi ja selvitysosapuoleksi hyväksyminen ja oikeuksien peruuttaminen tapahtuu;
- 12) miten arvopaperikaupasta tai muusta luovutuksesta johtuvat velvoitteet määritetään selvitystoiminnassa;
- 13) ajankohta, jolloin velvoite katsotaan ilmoitetuksi selvitettäväksi;
- 14) millä tavalla arvopaperikeskus vastaa velvoitteiden täyttämistä;
- 15) miten velvoitteet on täytettävä;
- 16) miten arvopaperikeskuksen maksuvalmius turvataan;
- 17) miten 12 §:ssä tarkoitetut selvitystoimintaa turvaavat vakuudet asetetaan;
- 18) miten selvitystoiminnasta aiheutuva tappionvaara katetaan;
- 19) miten selvitystoiminta järjestetään häiriötilanteissa tai silloin, jos selvitysosapuoli laiminlyö selvitystoimintaan kuuluvia velvoitteitaan;
- 20) miten selvitysosapuolet vastaavat selvitystoiminnasta;
- 21) mitä erityisiä vaatimuksia asetetaan sellaiselle yhteisölle, joka toimii asiamiehenä selvitysosapuolen lukuun;
- 22) millaisia tarkempia vaatimuksia asetetaan sellaiselle yhteisölle, jonka määrittämät arvopaperikaupoista johtuvat velvoitteet toteutetaan selvitysjärjestelmässä;

- 23) miten arvopaperikeskus voi harjoittaa arvopaperien lainaus- ja takaisinostosopimusten selvitystoimintaa tai nettouttaa sen toiminnassa velvoitteita eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetun lain mukaisesti;
- 24) minkä valtion lakia selvitystoimintaan sovelletaan;
sekä;
- 25) muista arvopaperikeskuksen toimintaan liittyvistä seikoista.

19 §

Arvopaperikeskuksen sääntöjen vahvistaminen

Arvopaperikeskuksen säännöt vahvistaa hakemuksesta valtiovarainministeriö. Säännöt on vahvistettava, jos ne ovat tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaiset ja jos saadun selvityksen perusteella voidaan pitää todennäköisenä, että ne turvaavat arvopaperikeskus- ja selvitystoiminnan luotettavan järjestämisen sekä arvo-osuusjärjestelmän ylläpidon.

Hakemus on ratkaistava kolmen kuukauden kuluessa sen vastaanottamisesta tai, jos hakemus on ollut puutteellinen, siitä kun hakija on antanut asian ratkaisemista varten tarvittavat asiakirjat ja selvitykset. Päätös on kuitenkin aina tehtävä kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen vastaanottamisesta. Valtiovarainministeriön on ennen sääntöjen vahvistamista pyydettävä hakemuksesta Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan lausunto. Jos Suomen Pankin lausunto on pankin lakisäätteisiin tehtäviin kuuluvissa kysymyksissä kielteinen, sääntöjä ei tule tältä osin vahvistaa.

Valtiovarainministeriö voi arvo-osuusjärjestelmää ja selvitystoimintaa kohtaan tunnetun luottamuksen vahvistamiseksi tai muusta erityisen painavasta syystä määrätä vahvistamissaan säännöissä olevien määräysten sisältöä muutettavaksi tai täydennettäväksi. Valtiovarainministeriön on ennen määräyksen antamista pyydettävä asiassa Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan lausunto.

Jos tärkeä yleinen etu vaatii selvitystoiminnan järjestämistä eikä selvitystoimintaa koskevia sääntöjä tai niiden muutosta ole hakemuksen hylkäämisen takia tai muusta syystä vahvistettu, valtiovarainministeriö voi määrätä selvitystoiminnan järjestämisestä.

Tilinhoitajan ja selvitysosapuolen on sitouduttava noudattamaan arvopaperikeskuksen sääntöjä. Arvo-osuuden liikkeeseenlaskijan on sitouduttava noudattamaan arvopaperikeskuksen sääntöjä ennen kuin arvo-osuus voidaan liittää liikkeeseenlaskijan hakemuksesta arvo-osuusjärjestelmään.

20 §

Arvopaperikeskuksen palveluista perittävät maksut

Arvopaperikeskuksen palveluista perittävistä maksuista säädetään EU:n arvopaperikeskusasetuksen 34 artiklassa.

21 §

Henkilökohtaiset liiketoimet

Arvopaperikeskuksen on riittävin toimenpitein pyrittävä estämään arvopaperikeskuksessa vaikuttavassa asemassa olevan henkilön ryhtyminen henkilökohtaisiin liiketoimiin, jos siitä voi aiheutua eturistiriitä taikka jos kyseisellä henkilöllä on arvopaperimarkkina-alueissa tarkoitettua sisäpiirintietoa

taikka liikkeeseenlaskijoita tai selvitysosapuolia tai niiden liiketoimia koskevaa luottamuksellista tietoa. Tällaisen tiedon luottamuksellisuus on pyrittävä turvaamaan.

Arvopaperikeskuksen on säilytettävä tiedot henkilökohtaisista liiketoimista. Arvopaperikeskuksen on vuosittain toimitettava Finanssivalvonnalle selvitys siitä, miten arvopaperikeskus on valvonut henkilökohtaisia liiketoimia koskevien säännösten, määräysten ja arvopaperikeskuksen sisäisten ohjeiden noudattamista, ja siitä, mihin toimenpiteisiin arvopaperikeskus on ryhtynyt, jos sanottuja säännöksiä, määräyksiä tai ohjeita ei ole noudatettu.

Vaikuttavassa asemassa olevaa henkilöä ja henkilökohtaisia liiketoimia koskee, mitä sijoituspalvelulain 7 luvun 11 §:ssä säädetään sijoituspalveluyrityksessä vaikuttavassa asemassa olevista henkilöistä ja heidän henkilökohtaisista liiketoimistaan.

22 §

Velvollisuus tehdä sisäpiiri-ilmoitus

Arvopaperikeskuksen sisäpiiriläisen on ilmoitettava säännellyllä markkinalla tai monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä kaupankäynnin kohteena Suomessa olevia osakkeita ja sellaisia rahoitusvälineitä, joiden arvo määräytyy kyseisten osakkeiden perusteella, koskevat tiedot 24 §:ssä tarkoitettuun arvopaperikeskuksen sisäpiirirekisteriin siten kuin 23 §:ssä säädetään, jäljempänä *sisäpiiri-ilmoitus*.

Arvopaperikeskuksen sisäpiiriläisellä tarkoitetaan:

- 1) arvopaperikeskuksen hallituksen ja hallintoneuvoston jäsentä ja varajäsentä, toimitusjohtajaa ja toimitusjohtajan varamiestä sekä tilintarkastajaa, varatilintarkastajaa ja tilintarkastusyhteisön toimihenkilöä, jolla on päävastuu yhtiön tilintarkastuksesta;
- 2) arvopaperikeskuksen palveluksessa olevaa muuta henkilöä, joka asemansa tai tehtäviensä johdosta saa säännöllisesti haltuunsa 1 momentissa tarkoitettuja osakkeita tai rahoitusvälineitä koskevaa sisäpiiritietoa.

23 §

Sisäpiiri-ilmoitus

Arvopaperikeskuksen sisäpiiriläisen on tehtävä sisäpiiri-ilmoitus neljäntoista päivän kuluessa siitä, kun hänet on nimitetty 22 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tehtäväänsä.

Sisäpiiri-ilmoituksessa on mainittava:

- 1) vajaavaltainen, jonka edunvalvoja sisäpiiriläinen on;
- 2) yhteisö tai säätiö, jossa sisäpiiriläisellä tai 1 kohdassa tarkoitettulla vajaavaltaisella on suoraan tai välillisesti määräysvalta;
- 3) omistamansa sekä 1 kohdassa tarkoitettuna vajaavaltaisen ja 2 kohdassa tarkoitettuna yhteisön tai säätiön omistamat säännellyllä markkinalla tai monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä kaupankäynnin kohteena Suomessa olevat osakkeet ja sellaiset rahoitusvälineet, joiden arvo määräytyy kyseisten osakkeiden perusteella.

Sisäpiiriläisen on tehtävässä ollessaan seitsemän päivän kuluessa ilmoitettava arvopaperikeskukselle:

0)

- 1) 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetuilla osakkeilla ja rahoitusvälineillä tehdyt hankinnat ja luovutukset, kun omistuksen muutos on vähintään 5 000 euroa;
- 2) muut tässä pykälässä tarkoitetuissa tiedoissa tapahtuvat muutokset.

Edellä 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja tietoja ei tarvitse ilmoittaa siltä osin kuin ne koskevat asunto-osakeyhtiötä, asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) 28 luvun 2 §:ssä tarkoitettua keskinäistä kiinteistöosakeyhtiötä, aatteellista tai taloudellista yhdistystä taikka voittoa tavoittelematonta yhteisöä. Jos yhteisö käy säännöllisesti kauppaa rahoitusvälineellä, sitä koskevat tiedot on kuitenkin ilmoitettava.

Ilmoitukseen on sisällytettävä asianomaisen henkilön, yhteisön tai säätiön yksilöimiseksi tarvittavat tiedot sekä osakkeita ja muita rahoitusvälineitä koskevat tiedot.

Jos 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettut osakkeet tai rahoitusvälineet on liitetty arvo-osuusjärjestelmään, arvopaperikeskus voi järjestää menettelyn, jossa tiedot saadaan arvo-osuusjärjestelmästä. Tällöin ei erillisiä ilmoituksia ole tehtävä.

24 §

Arvopaperikeskuksen sisäpiirirekisteri

Arvopaperikeskuksen on pidettävä 23 §:ssä tarkoitetuista sisäpiiri-ilmoituksista rekisteriä (*arvopaperikeskuksen sisäpiirirekisteri*), josta ilmenevät kunkin sisäpiiriläisen kohdalla sisäpiiriläisen, 23 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettun vajaanvaltaisen ja 2 kohdassa tarkoitettun yhteisön tai säätiön omistamat sanotussa momentissa tarkoitettut osakkeet ja rahoitusvälineet sekä eriteltyinä hankinnat ja luovutukset.

Jos ilmoitukset tehdään 23 §:n 6 momentin mukaisesti, arvopaperikeskuksen sisäpiirirekisteri voidaan tältä osin muodostaa arvo-osuusjärjestelmästä saatavista tiedoista.

Arvopaperikeskuksen sisäpiirirekisterin ylläpito on järjestettävä luotettavalla tavalla. Rekisteriin merkityt tiedot on säilytettävä viisi vuotta tiedon merkitsemisestä. Jokaisella on oikeus saada kuluksen korvaamista vastaan otteita ja jäljennöksiä rekisterin tiedoista. Luonnollisen henkilön henkilötunnus ja osoite sekä muun luonnollisen henkilön kuin sisäpiiriläisen nimi eivät kuitenkaan ole julkisia.

Arvopaperikeskuksen on vuosittain toimitettava Finanssivalvonnalle selvitys sisäpiirirekisterin ylläpidon järjestämisestä, arvopaperikeskuksen sisäpiiriläisten ilmoitusvelvollisuuden valvonnasta ja siitä, mihin toimenpiteisiin arvopaperikeskus on ryhtynyt, jos sisäpiiri-ilmoitusta koskevia säännöksiä, määräyksiä tai arvopaperikeskuksen sisäisiä ohjeita ei ole noudatettu.

25 §

Tilintarkastus

EU:n arvopaperikeskusasetuksen 26 artiklan 6 kohdassa säädetään arvopaperikeskuksen tilintarkastuksesta.

Sen lisäksi mitä 26 artiklassa säädetään, on arvopaperikeskuksen tilintarkastajista vähintään yhden

oltava tilintarkastuslain (459/2007) 2 §:n 2 kohdassa tarkoitettu KHT-tilintarkastaja tai KHT-yhteisö.

26 §

Finanssivalvonnan määräystenantovaltuudet

Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä eturistiriitojen tunnistamisesta ja ehkäisemisestä siltä osin kuin ne voivat vaikuttaa arvopaperikeskukselle 16 §:ssä säädetyn valvontatehtävän hoitamiseen.

Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä 21 §:n 1 momentissa tarkoitetuista liiketoimista ja 2 momentissa tarkoitettuun selvityksestä ja sen toimittamisesta Finanssivalvonnalle, 23 §:ssä tarkoitettun sisäpiiri-ilmoituksen sisällöstä ja tekotavasta, 24 §:ssä tarkoitettun arvopaperikeskuksen sisäpiirirekisterin sisällöstä ja tietojen merkintävasta sekä 24 §:n 4 momentissa tarkoitettuun selvityksestä ja sen toimittamisesta Finanssivalvonnalle. Määräysten on soveltuvin osin vastattava sijoituspalvelulain 7 luvun 23 §:n 1 momentin 5 kohdan ja 2 momentin nojalla sijoituspalveluyrityksille annettavia määräyksiä.

27 §

Rikkomuksista ilmoittaminen

Arvopaperikeskuksella on oltava menettelytavat, joita noudattamalla arvopaperikeskuksen palveluksessa olevat voivat ilmoittaa arvopaperikeskuksen sisällä riippumattoman kanavan kautta arvopaperikeskusta koskevien säännösten epäilyistä rikkomisesta. Ilmoituksen tekijän ja ilmoituksen kohteena olevan henkilön henkilötiedot ovat salassa pidettäviä, jollei laissa toisin säädetä.

Arvopaperikeskuksen on säilytettävä viiden vuoden ajan edellä 1 momentissa tarkoitettut tarpeelliset tiedot. Tiedot on poistettava viiden vuoden kuluttua ilmoituksen tekemisestä, jollei tietojen edelleen säilyttäminen ole tarpeen rikostutkinnan, vireillä olevan oikeudenkäynnin, viranomaistutkinnan taikka ilmoituksen tekijän tai ilmoituksen kohteena olevan henkilön oikeuksien turvaamiseksi. Tietojen edelleen säilyttämisen tarpeellisuus on tutkittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua edellisestä tietojen säilyttämisen tarpeellisuuden tarkistamisesta. Tarkistamisesta on tehtävä merkintä.

Ilmoituksen kohteena olevalla rekisteröidyllä henkilöllä ei ole tarkastusoikeutta 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin tietoihin. Tietosuojavaltuutettu voi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen, rekisteröityä koskevien tietojen lainmukaisuuden.

Arvopaperikeskuksen tulee toteuttaa asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet ilmoitusten tekijöiden suojelemiseksi.

Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä edellä 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten tekemisestä ja niiden käsittelystä arvopaperikeskuksessa.

28 §

Keskusvastapuolen toimilupa ja valvonta

Suomalaisen keskusvastapuolen markkinarakennetoimija-asetuksen 22 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu toimilupaviranomainen on valtiovarainministeriö. Finanssivalvonnan asemasta keskusvasta-

puolen toimintaa valvovana toimivaltaisena viranomaisena säädetään Finanssivalvonnasta annetun lain 50 d §:ssä. Keskusvastapuolen toimiluvan myöntämisedellytyksistä ja -menettelyistä säädetään markkinarakennetoimija-asetuksen 14—21 artiklassa.

29 §

Keskusvastapuolen toiminta

Keskusvastapuolen toiminnasta säädetään markkinarakennetoimija-asetuksessa.

30 §

Sopimukset määrätyösapuolen maksukyvyttömyyden varalta

Markkinarakennetoimija-asetuksen 48 artiklan mukaiset sopimukset keskusvastapuolen määrätyösapuolen asiakkaille kuuluvan omaisuuden ja sopimusten siirtämisestä toiselle määrätyösapuolelle voidaan toteuttaa ensiksi mainittua määrätyösapuolta koskevan konkurssin, yrityksen saneerausmenettelyn, talletuspankin toiminnan väliaikaisen keskeyttämisen ja muun näihin verrattavan menettelyn estämättä.

31 §

Luvun säännösten soveltaminen keskusvastapuoleen

Mitä edellä 19 §:ssä säädetään arvopaperikeskuksen sääntöjen vahvistamisesta, 21 §:ssä henkilökohtaisista liiketoimista, 22—24 §:ssä sisäpiiri-ilmoituksista ja sisäpiirirekisteristä, 25 §:n 2 momentissa tilintarkastuksesta sekä 26 §:ssä Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuudesta, sovelletaan suomalaiseen keskusvastapuoleen.

3 luku

Selvitysosapuoli ja tilinhoitaja

1 §

Selvitysosapuolen oikeuksien myöntäminen

Selvitysosapuolen oikeuksien myöntämisestä ja peruuttamisesta säädetään EU:n arvopaperikeskusasetuksen 33 artiklassa.

Arvopaperikeskuksen on myönnettävä selvitysosapuolen oikeudet Suomen valtiolle, Suomen Pankille, pörssille sekä sellaiselle sijoituspalvelun tarjoajalle:

- 1) jolla on kiinteä toimipaikka Suomessa;
- 2) joka täyttää selvitysosapuolelle tässä laissa, sen nojalla annetuissa säännöksissä ja määräyksissä sekä arvopaperikeskuksen selvitystoimintaa koskevissa säännöissä asetetut vaatimukset;
- 3) joka sitoutuu noudattamaan arvopaperikeskuksen sääntöjä;
- 4) jonka osallistuminen selvitystoimintaan ei ole omiaan vaarantamaan tämän toiminnan tai arvopaperikeskuksen muun toiminnan luotettavuutta; ja
- 5) jonka osakepääoma, osuuspääoma tai muu vastaava pääoma on vähintään 730 000 euroa.

Selvitysosapuolen oikeudet on lisäksi myönnettävä:

0)

- 1) sijoituspalvelun tarjoajalta Suomessa edellytettävää toimilupaa vastaavan toimiluvan viranomaiselta Euroopan talousalueella saaneelle ulkomaiselle sijoituspalvelun tarjoajalle, jolla ei ole kiinteää toimipaikkaa Suomessa ja joka täyttää 1 momentin 2–5 kohdassa säädetyt edellytykset;
- 2) keskusvastapuolelle, joka täyttää 1 momentin 2–5 kohdassa säädetyt edellytykset; sekä
- 3) ulkomaiselle arvopaperikeskukselle.

Arvopaperikeskus voi valtiovarainministeriön määräämin ehdoin myöntää selvitysosaapuolen oikeudet myös muulle 1 momentin 2–5 kohdan edellytykset täyttävälle riittävän vakavaraiselle ja riskit hallitsevalle suomalaiselle tai ulkomaiselle yhteisölle. Valtiovarainministeriön määräämissä ehdoissa on edellytettävä, että hakijana oleva yhteisö toimittaa arvopaperikeskukselle niitä selvityksiä soveltuvien osin vastaavat selvitykset, jotka on sijoituspalvelulain 3 luvun 1 §:n ja sen nojalla annetun valtiovarainministeriön asetuksen mukaan liitettävä sijoituspalveluyrityksen toimilupaa koskevaan hakemukseen.

Valtiovarainministeriön on ennen ehtojen määräämistä koskevan 3 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemistä pyydettävä Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan lausunto.

2 §

Velvollisuus hakea selvitysosaapuoleksi

Sellaisen keskusvastapuolen, jonka määrittämät arvopaperikaupoista johtuvat velvoitteet toteutetaan säännöllisesti selvitysjärjestelmässä ja jonka toiminta voi muodostua rahoitusmarkkinoiden vakauden kannalta merkittäväksi, tulee hakea selvitysosaapuolen oikeudet mainitussa arvopaperikeskuksessa.

3 §

Selvitysosaapuolen aseman turvaaminen

Arvopaperikeskuksen on huolehdittava siitä, ettei selvitysosaapuolille aiheudu yhteisön toiminnassa vaaraa tehdyn suorituksen menettämisestä ilman vastasuoritusta. Arvopaperikeskus ei saa täyttää kauppiaan tai luovutukseen liittyvää velvoitetta selvitysosaapuolelle varmistumatta siitä, että tämä on täyttänyt omat kauppiaan tai luovutukseen liittyvät velvoitteensa.

Arvopaperikeskus saa selvitystoiminnan toteuttamiseksi avata omissa nimissään rahavarojen tilin Suomen Pankissa, ulkomaisessa keskuspankissa, talletuspankissa, ulkomaisessa luottolaitoksessa tai sen sivuliikkeessä siten, että tilille vastaanotetaan ja siltä maksetaan selvitysosaapuolten ja näiden asiakkaiden suorituksia sekä selvitysosaapuolille ja näiden asiakkaille tulevia suorituksia. Tällaisella tilillä olevat varat eivät kuulu arvopaperikeskukselle, ja ne on pidettävä arvopaperikeskuksen kirjjanpidossa erillään arvopaperikeskuksen varoista. Arvopaperikeskuksen on pidettävä ajantasaisesti kirjaa siitä, kenelle tilillä olevat varat kuuluvat.

4 §

Selvitysosaapuolen varmistamisvelvollisuus

Selvitysosaapuolen on arvopaperien hallinnan siirroilla, asiakkaan rahavarojen säilyttämisellä sijoituspalvelulain 9 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla, arvo-osuustileistä annetun lain 9 tai 16 §:n mukaisella kirjauksella tai muutoin riittävän huolellisesti varmistettava, että kaupasta tai muusta luovu-

tuksesta johtuvat rahasuoritusta koskevat velvoitteet tai arvopaperien toimitusvelvoitteet voidaan täyttää arvopaperikeskuksen sääntöjen mukaisesti.

Arvopaperikeskuksen säännöissä määrätään korvauksen suorittamisesta

Vahingonkorvausvelvollisuudesta säädetään 7 luvun 4 §:ssä.

5 §

Arvopaperikeskuksen ja selvitysosapuolen panttioikeus

Selvitysosapuolen selvitettäväksi antamaan arvopaperikauppaan liittyvien, arvopaperikeskuksen sääntöjen mukaisesti vahvistettujen velvoitteiden täyttämisen vakuudeksi on arvopaperikeskuksella panttioikeus arvo-osuuteen, joka on kaupan johdosta kirjattu arvopaperikeskuksen, selvitysosapuolen tai sijoituspalvelun tarjoajan lukuun pidettävälle, arvo-osuustileistä annetun lain 16 §:ssä tarkoitettulle kaupintatilille. Arvopaperikeskus saa panttioikeuden, jos se on suorittanut arvo-osuuksia koskevan maksun tai ottanut vastatakseen siitä.

Selvitysosapuolella on panttioikeus osapuolen omaan tai osapuolen edustaman sijoituspalvelun tarjoajan lukuun pidettävälle kaupintatilille kirjattuun asiakkaan arvo-osuuteen sitä koskevasta toimeksiannosta johtuvien velvoitteiden täyttämisen vakuudeksi, jos selvitysosapuoli on suorittanut arvo-osuuksia koskevan maksun.

Jos samoihin arvo-osuuksiin kohdistuu yhtäaikaisesti 1 ja 2 momentissa tarkoitettu panttioikeus, 1 momentin mukaisen oikeuden haltija saa suorituksen saatavastaan ennen 2 momentin mukaisen oikeuden haltijaa.

Jos panttina olevaa omaisuutta koskeva, 1 tai 2 momentissa tarkoitettu velvoite laiminlyödään, pantinhaltija saa selvityksen toteuttamiseksi muuttaa panttiomaisuuden rahaksi. Jos panttina on säännellyllä markkinalla kaupankäynnin kohteena oleva arvopaperi tai rahoitusväline, arvopaperi tai rahoitusväline voidaan muuttaa rahaksi säännellyllä markkinalla tai monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä. Rahaksi muuttamisessa voidaan myös muutoin poiketa pantinhaltijan oikeutta rajoittavista lainsäännöksistä, jos poikkeaminen ei kohtuuttomasti vaaranna pantinomistajan, velallisen tai muiden velkojien etua. Rahaksimuuttamisoikeus on selvitysosapuolella myös siinä tapauksessa, että sijoituspalvelun tarjoaja, joka ei toimi selvitysosapuolena, jättää täyttämättä selvitettävästä kaupasta johtuvat velvoitteensa.

Mitä tässä pykälässä säädetään kaupintatilille kirjatusta arvo-osuudesta, on vastaavasti sovellettava myytyyn ja ostettuun arvopaperiin tai rahoitusvälineeseen, joka on luovutettu arvopaperikeskuksen tai selvitysosapuolen haltuun arvopaperikaupan tai rahoitusvälineen kaupan selvitystä varten.

6 §

Tilinhoitajan oikeuksien myöntäminen

Arvopaperikeskuksen on myönnettävä tilinhoitajan oikeudet Suomen valtiolle, Suomen Pankille, toisen ETA-valtion keskuspankille, kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa (748/2012) tarkoitettulle pörssille, keskusvastapuolelle, ulkomaiselle arvopaperikeskukselle sekä sellaiselle sijoituspalvelun tarjoajalle ja selvitysosapuolelle:

1) jonka suunnittelema toiminta täyttää toiminnan edellyttämät tekniset vaatimukset;

- 2) jonka voidaan aikaisemman toimintansa perusteella tai muutoin perustellusti katsoa täyttävän tehtävässä tarvittavaa oikeudellista asiantuntemusta ja eettistä tasoa koskevat vaatimukset;
- 3) jonka suunnittelema toiminta ei vaaranna arvo-osuusjärjestelmän ja arvo-osuusrekisterin luotettavuutta ja tarkoituksenmukaista toimintaa;
- 4) jonka osakepääoma, osuuspääoma tai muu vastaava pääoma on vähintään 730 000 euroa; ja
- 5) joka täyttää muut arvopaperikeskuksen säännöissä asetetut vaatimukset.

Arvopaperikeskuksen on lisäksi myönnettävä tilinhoitajan oikeudet sijoituspalvelun tarjoajalta Suomessa edellytettävää toimilupaa vastaavan toimiluvan toisen ETA-valtion viranomaiselta saaneelle ulkomaiselle sijoituspalvelun tarjoajalle, joka täyttää 1 momentissa säädetyt vaatimukset.

Arvopaperikeskus saa myöntää tilinhoitajan oikeudet yhteisölle, joka toimii muiden lukuun ja joka täyttää 1 momentissa säädetyt vaatimukset. Tilinhoitaja voi ulkoistaa toimintaansa myös sellaiselle yhteisölle, joka ei ole tässä §:ssä tarkoitettu tilinhoitaja.

Arvopaperikeskus saa myöntää tilinhoitajan oikeudet valtiovarainministeriön määräämin ehdoin muulle valtiolle, muun kuin ETA-valtion keskuspankille, 2 luvun 13 §:ssä tarkoitettulle yhteisölle sekä muulle sellaiselle ulkomaiselle yhteisölle, joka täyttää 1 momentissa säädetyt vaatimukset.

Arvopaperikeskus saa myöntää tilinhoitajan oikeudet valtiovarainministeriön määräämin ehdoin myös muulle 1 momentin 1, 3 ja 5 kohdassa säädetyt vaatimukset täyttävälle yhteisölle siten, että yhteisöllä on oikeus tehdä kirjauksia arvo-osuusrekisteriin ainoastaan omaan lukuunsa. Valtiovarainministeriön on ennen ehtojen määräämistä koskevan 3 momentissa tarkoitettua päätöksen tekemistä pyydettävä Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan lausunto.

Edellä 4 ja 5 momentissa tarkoitetuissa valtiovarainministeriön määräämissä ehdoissa on edellytettävä, että tilinhoitajan oikeuksia hakevan yrityksen omistajia voidaan pitää luotettavina. Luotettavuuden arviointiin sovelletaan sijoituspalvelulain 3 luvun 4 §:ää.

7 §

Tilinhoitajan oikeuksien myöntämistä koskevan asian ratkaiseminen

Arvopaperikeskuksen on ratkaistava tilinhoitajan oikeuksia koskeva hakemus kolmen kuukauden kuluessa sen vastaanottamisesta. Jos arvopaperikeskus tänä aikana pyytää hakijalta lisäselvitystä, sanottu määräaika lasketaan siitä päivästä, jona arvopaperikeskus vastaanottaa lisäselvityksen.

Tilinhoitajien oikeuksia myöntäessään arvopaperikeskuksen on noudatettava tasapuolisuutta.

Arvopaperikeskuksen on viipymättä annettava tilinhoitajan oikeuksia koskeva päätöksensä tiedoksi Finanssivalvonnalle. Tilinhoitajan oikeuksia hakevalla yhteisöllä on oikeus saattaa arvopaperikeskuksen päätös Finanssivalvonnan käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Finanssivalvonnan on ilmoitettava arvopaperikeskukselle asian saattamisesta Finanssivalvonnan käsiteltäväksi.

8 §

Tilinhoitajan oikeuksien peruuttaminen

Arvopaperikeskuksen on peruutettava tilinhoitajan oikeudet, jos tilinhoitaja ei enää täytä jotakin 6 §:n 1 momentin 1—4 kohdassa säädetyistä edellytyksistä tai jos Finanssivalvonta arvo-osuusjärjestelmää kohtaan tunnetun luottamuksen vahvistamiseksi taikka muusta erityisen painavasta syystä niin päättää.

Arvopaperikeskus voi peruuttaa tilinhoitajan oikeudet kokonaan tai osittain, jos:

- 1) tilinhoitajan toiminnassa on olennaisesti rikottu lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, tilinhoitajan oikeuksia koskevaan päätökseen sisältyviä ehtoja tai rajoituksia taikka arvopaperikeskuksen sääntöjä;
- 2) tilinhoitaja ei ole toiminut kuuteen kuukauteen;
- 3) tilinhoitajan toimintaa tai osaa siitä ei ole aloitettu 12 kuukauden kuluessa oikeuksien myöntämisestä; tai
- 4) oikeuksia haettaessa on annettu olennaisesti vääriä tai puutteellisia tietoja tilinhoitajan toiminnan kannalta keskeisistä seikoista.

Kun oikeudet on peruutettu, tilinhoitajan harjoittama kirjaustoiminta siirtyy ilman aiheetonta viivytystä arvopaperikeskuksen hoitoon. Arvopaperikeskuksen on viipymättä huolehdittava tilinhoitajan kirjaustoiminnan lopettamisesta.

Arvopaperikeskuksen on annettava tilinhoitajan oikeuksien peruuttamista koskeva päätöksensä viipymättä tiedoksi Finanssivalvonnalle. Tilinhoitajalla, jonka oikeudet on peruutettu, on oikeus saattaa arvopaperikeskuksen päätös Finanssivalvonnan käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Arvopaperikeskuksen antama päätös, joka on saatettu Finanssivalvonnan käsiteltäväksi, on käsittelyyn saattamisesta huolimatta toistaiseksi voimassa, jollei Finanssivalvonta toisin määrää tai asiasta muualla toisin säädetä. Finanssivalvonnan on ilmoitettava arvopaperikeskukselle asian saattamisesta Finanssivalvonnan käsiteltäväksi.

9 §

Tilinhoitajan toiminnan rajoittaminen

Oikeuksien peruuttamisen asemesta arvopaperikeskus voi rajoittaa tilinhoitajan toimintaa, jos sitä voidaan pitää riittävänä toimenpiteenä.

Arvopaperikeskus voi rajoittaa määrääjäksi tilinhoitajan toimintaa, jos tilinhoitajan toiminnassa on todettu taitamattomuutta tai varomattomuutta tai jos on ilmeistä, että tilinhoitajan toiminta vaarantaa arvo-osuusjärjestelmän tai arvo-osuusrekisterin vakaata toimintaa tai sijoittajien etua.

Mitä 8 §:n 4 momentissa säädetään tilinhoitajan oikeuksien peruuttamista koskevasta päätöksestä, sovelletaan myös tilinhoitajan oikeuksien rajoittamista koskevaan päätökseen.

10 §

Arvopaperikeskus tilinhoitajana

Arvopaperikeskus voi toimia arvo-osuustilin tilinhoitajana.

11 §

Sijoituspalvelutoiminnan menettelytapasäännösten soveltaminen selvitysosaapuoleen

Mitä sijoituspalvelulain 7 luvun 10 §:ssä säädetään eturistiriitatilanteiden hallinnasta ja 11 §:ssä henkilökohtaisista liiketoimista, 9 luvun 1 §:ssä sijoituspalveluyrityksen velvollisuudesta pitää asiakasvarat erillään sekä 10 luvun 7 §:ssä toimeksiantojen käsittelystä, koskee myös selvitysosaapuolta.

Mitä arvopaperimarkkinalain 14 luvun 5 §:ssä säädetään markkinoiden väärinkäyttöön liittyvästä sijoituspalvelun tarjoajan ilmoitusvelvollisuudesta ja mitä sanotun lain 16 luvun 3 §:ssä säädetään vahingonkorvausvelvollisuudesta, koskee myös selvitysosaapuolta.

12 §

Finanssivalvonnan määräystenantovaltuudet

Finanssivalvonta voi antaa tarkemmat määräykset:

- 1) 11 §:n 1 momentissa tarkoitettujen eturistiriitatilanteiden hallintaan liittyvistä menettelytavoista;
- 2) 11 §:n 1 momentissa tarkoitetuista henkilökohtaisista liiketoimista;
- 3) 11 §:n 1 momentissa tarkoitettujen toimeksiantojen toteuttamisessa noudatettavasta menettelystä.

Finanssivalvonta voi antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset 3 §:n 2 momentissa tarkoitetuilla arvopaperikeskuksen avaamilla tileillä olevien asiakasvarojen erillään pitämisestä ja asiakkaan aseman turvaamisesta selvitystoiminnassa sekä 11 §:n 2 momentissa tarkoitettun markkinoiden väärinkäyttöön liittyvän ilmoituksen sisällöstä ja tekotavasta.

III OSA

ARVO-OSUUSJÄRJESTELMÄ

4 luku

Arvo-osuusjärjestelmä, hallintarekisteröinti sekä kirjaus- ja selvitysrahasto

1 §

Arvo-osuus

Arvo-osuudesta ei anneta osakekirjaa, velkakirjaa tai muuta sellaista oikeuden olemassaoloa ja sisältöä koskevaa arvopaperia. Arvo-osuuksia ei numeroida.

Mitä arvopaperista muutoin säädetään, sovelletaan vastaavasti soveltuvien osin arvo-osuuteen.

2 §

Arvo-osuustilit

Arvo-osuudet sekä niihin kohdistuvat oikeudet ja rajoitukset on kirjattava arvo-osuustileille, joita pidetään arvo-osuusrekisterissä. Arvo-osuustileistä säädetään arvo-osuustileistä annetussa laissa.

Mitä arvopaperin antamisesta ja luovuttamisesta säädetään, sovelletaan vastaavasti arvo-osuuden kirjaamiseen arvo-osuustilille.

3 §

Luettelot

Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvien seuraavien arvo-osuuksien omistajista on pidettävä liikkeeseenlaskijoiden lukuun liikkeeseenlaskijakohtaiset osakasluettelot ja muut vastaavat omistajaluettelot arvopaperikeskuksessa:

- 1) osake tai muu osuus yhteisön omaan pääomaan tai siihen liittyvä osinko-, korko- tai muu tuotto-oikeus taikka merkintäoikeus;
- 2) 1 kohdassa ja 2 momentin 1 kohdassa mainittujen oikeuksien yhdistelmä;
- 3) rahasto-osuus tai siihen rinnastettava yhteissijoitusyrityksen osuus.

Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvien seuraavien arvo-osuuksien omistajista on pidettävä luettelot arvopaperikeskuksessa:

- 1) osuus joukkovelkakirjalainaan tai siihen rinnastuva velallisen sitoumus taikka sanottuun osuuteen tai sitoumukseen liittyvä korko- tai muu tuotto-oikeus;
- 2) 1 kohdassa ja 1 momentin 1 ja 2 kohdassa mainittuja oikeuksia koskeva osto- tai myyntioikeus;
- 3) muu kuin edellä mainittu oikeus, joka perustuu sopimukseen tai sitoumukseen.

Arvopaperikeskuksessa on myös pidettävä luetteloa 2 momentissa tarkoitettujen arvo-osuuksien lukumääristä.

Arvopaperikeskuksessa on pidettävä lisäksi 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua luetteloa.

4 §

Yksilöllinen asiakaserottelu

Tilinhoitajan tai hallintarekisteröinnin hoitajan on säilytettävä suomalaisen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön omistama 4 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu arvo-osuus, jonka on laskenut liikkeeseen suomalainen liikkeeseenlaskija, arvo-osuustilillä, jossa arvo-osuudet on eroteltu yksilöllisesti (*yksilöllisesti asiakaseroteltu tili*).

Yksilöllisesti asiakaserotellulla arvo-osuustilillä:

- 1) arvo-osuustilin tilinhaltijaksi on merkitty arvo-osuuksien todellinen haltija; tai
- 2) tilinhaltija hallitsee arvo-osuustiliä toisen lukuun siten, että arvo-osuustililtä on yksilöitävissä arvo-osuuksien todellinen haltija nimellä tai muilla riittävillä yksilöintitiedoilla.

Tilinhoitajan tai hallintarekisteröinnin hoitajan on toimitettava viipymättä arvopaperikeskuksessa julkisesti saatavilla olevaan luetteloon 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen yksilöllisesti asiakaserotellun tilin suomalaisesta omistajasta seuraavat tiedot ja niissä tapahtuvat muutokset:

- 1) nimi;
- 2) luonnollisen henkilön asuinpaikkakunta tai yhteisön kotipaikka;
- 3) osakkeiden laji ja lukumäärä.

Mitä edellä 3 momentissa säädetään tilinhoitajasta tai hallintarekisteröinnin hoitajasta, sovelletaan sijoituspalveluyritykseen, joka on merkitty arvopaperitileistä annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuna asiakaskohtaisen arvopaperitilin tilinhaltijaksi.

5 §

Hallintarekisteröinti

Osakasluetteloon ja 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuun muuhun omistajaluetteloon voidaan merkitä suomalaisen tai ulkomaisen osakkeenomistajan taikka muun oikeudenhaltijan sijasta hallintarekisteröinnin hoitaja.

Hallintarekisteröinnin hoitajan on tehtävä arvo-osuuksien hallintarekisteröinnistä kirjallinen sopimus arvo-osuustilin tilinhaltijan kanssa. Sopimuksessa on sovittava, että hallintarekisteröinnin hoitaja saa arvo-osuuden omistajaa, arvopapereille maksettavia tuottoja ja arvopaperikauppoja koskevat tiedot sekä muut hallintarekisteröinnin hoitajan sen toimintaa koskevan lainsäädännön perusteella tarvitsemat tiedot.

Hallintarekisteröityjen osakkeiden tai muiden 3 §:n 1 momentissa tarkoitettujen arvo-osuuksien nojalla ei voida käyttää muita omistajalle liikkeeseenlaskijaa kohtaan arvo-osuuden omistajana kuuluvia oikeuksia kuin oikeutta nostaa varoja, muuntaa tai vaihtaa arvo-osuus ja osallistua osake- tai muuhun arvo-osuusantiin.

6 §

Hallintarekisteröinnin hoitajan tiedonantovelvollisuus

Hallintarekisteröinnin hoitajan on pyynnöstä ilmoitettava Finanssivalvonnalle ja muulle viranomaiselle sen lakisääteisten tehtävien suorittamista varten arvo-osuusjärjestelmässä olevien arvo-osuuksien omistajan nimi, henkilötunnus tai muun omistajan yksilöivä tunnus ja kuinka monta arvo-osuutta omistajalla on ja arvopapereille maksetut tuotot sekä tiedot arvopaperikaupoista, jos hallintarekisteröinnin hoitaja on ollut arvopaperikauppojen välittäjä.

Hallintarekisteröinnin hoitaja saa periä liikkeeseenlaskijalta tietojen keräämisestä aiheutuneet kohtuulliset kulut. Jos tietojen kerääminen perustuu viranomaisen lakisääteisen tehtävän hoitamiseen tai pyyntöön, hallintarekisteröinnin hoitaja ei saa veloittaa tiedon toimittamisesta aiheutuneita kustannuksia.

Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä tavasta, jolla tiedot arvo-osuuksien omistajasta ja tämän tunnistamiseksi tarpeellisista yhteystiedoista on ilmoitettava sekä arvo-osuustileistä annetun lain 5 a §:ssä tarkoitettuun omaisuudenhoitotilille kirjattujen hallintarekisteröityjen arvo-osuuksien omaisuudenhoitajan sisäisestä kirjanpidosta.

Finanssivalvonta voi rajoittaa tai kieltää liikkeeseenlaskijaa merkitsemästä hallintarekisteröinnin hoitajan osakasluetteloon, jos hallintarekisteröinnin hoitaja on toiminnassaan olennaisesti rikkonut lakia. Finanssivalvonta voi arvo-osuuden omistajien edun turvaamiseksi asettaa asiamiehen, kuten Finanssivalvonnasta annetun lain 29 §:ssä säädetään. Asiamies merkitään tällöin osakasluetteloon hallintarekisteröinnin hoitajaksi.

7 §

Kirjausrahasto

Tilinhoitajalle arvo-osuustileistä annetussa laissa säädetyn vahingonkorvausvastuun täyttämisen turvaamiseksi on arvopaperikeskuksen hallituksen perustettava rahasto (*kirjausrahasto*).

8 §

Toissijainen vastuu tilinhoitajan korvattavista vahingoista

Jos tilinhoitaja ei kykene täyttämään arvo-osuustileistä annetussa laissa säädettyä vahingonkorvausvelvollisuuttaan, vahingonkärsineellä on oikeus saada korvaus kirjausrahastosta. Kirjausrahastolla on tällöin oikeus periä maksamansa korvaus siltä, joka on korvauksen suorittamisesta vastuussa.

9 §

Vakuusmaksu

Tilinhoitajien on suoritettava kirjausrahastoon vakuusmaksuja. Kirjausrahaston säännöissä voidaan määrätä, että Suomen valtio, muu valtio, Suomen Pankki ja ulkomainen keskuspankki eivät ole velvollisia suorittamaan vakuusmaksuja. Vakuusmaksuja on kerättävä kirjausrahastoon siten, että kirjausrahaston pääoma on vähintään 0,0048 prosenttia arvo-osuusjärjestelmässä viiden viimeksi kulu-
neen vuoden aikana säilytettävien olleiden arvo-osuuksien yhteenlasketun käyvän arvon keskiarvosta, kuitenkin vähintään 20 miljoonaa euroa.

Tilinhoitajien on suoritettava vakuusmaksuja siten, että kunkin maksuvelvollisen tilinhoitajan osuus maksuista vastaa kirjausrahaston säännöissä määriteltävällä tavalla sen osuutta kirjausrahastolla katettavista vastuista. Vakuusmaksujen on perustuttava arvo-osuusjärjestelmään tehtyjen kirjausten lukumäärään, näiden kirjausten euromäärään sekä säilytettävien arvo-osuuksien käypään arvoon. Maksun laskentaperusteen on oltava sama kullekin kirjausrahaston säännöissä määriteltävälle vakuusmaksuvelvollisten tilinhoitajien ryhmälle.

Edellä 1 momentista poiketen tilinhoitajan, joka tulee kirjausrahaston jäseneksi sen jälkeen, kun rahaston pääoma on kartutettu 1 momentissa säädettyyn vähimmäismäärään, on rahastoon liittyessään suoritettava vakuusmaksun ennakkona 1,5 prosenttia rahaston pääoman vähimmäismäärästä. Vakuusmaksun ennakko luetaan tilinhoitajan hyväksi päätettäessä 10 §:n mukaisesti tilinhoitajan vakuusmaksun suuruudesta.

10 §

Kirjausrahaston vakuusmaksun määrääminen ja varainhallinta

Kirjausrahasto määrää puolivuositain rahaston säännöissä määrättyllä tavalla vakuusmaksuilla kerättävien kirjausrahaston varojen vähimmäismäärän ja kunkin maksuvelvollisen tilinhoitajan vakuusmaksun suuruuden.

Kirjausrahaston rahavarat on sijoitettava turvallisella ja kirjausrahaston maksuvalmiuden turvaavalla tavalla. Kirjausrahaston rahavaroista saatava tuotto on lisättävä kirjausrahaston pääomaan sen jälkeen, kun tuotosta on vähennetty rahaston hoidosta aiheutuvat välttämättömät hallintokulut. Kirjausrahaston rahavaroja ei saa sijoittaa kiinteistöihin tai sellaiseen osakkeeseen tai muuhun arvopaperiin, joka yksin tai yhdessä muiden arvopaperien kanssa tuottaa oikeuden hallita määrättyä huoneistoa tai kiinteistön osaa.

Vakuusmaksun suorittaneella tilinhoitajalla on kirjausrahaston säännöissä määrätävällä tavalla oikeus vaihtaa vakuusmaksuksi suoritettu omaisuuserä toiseen. Tällöin maksuvelvollisen osuus maksuista ei kuitenkaan saa vähentyä.

Jos kirjausrahaston pääoma vahingonkärsijälle suoritetun korvauksen tai 17 §:n 2 momentissa tarkoitetun palautuksen seurauksena vähenee 9 §:n 1 momentissa säädettyä vähimmäispääomaa pienemmäksi, pääoma on kartutettava uudelleen vähimmäispääoman suuruiseksi kolmen kuukauden kuluessa korvauksen tai palautuksen maksamisesta.

Kirjausrahasto voi ottaa säännöissä määrätyllä tavalla luottoa, jos sen omat varat eivät riitä rahaston vastuiden kattamiseen.

11 §

Kirjausrahaston säännöt ja hallinto

Kirjausrahaston säännöt vahvistaa hakemuksesta valtiovarainministeriö. Valtiovarainministeriön on sääntöjen vahvistamisesta pyydettävä Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan lausunto.

Säännöissä on mainittava:

- 1) rahaston nimi ja kotipaikka;
- 2) rahaston kartuttamiseksi kerättävien vakuusmaksujen määräytymisperusteet;
- 3) menettely rahastoon kerättävien vakuusmaksujen kokonaismäärän kartuttamiseksi ja maksuvelvollisen tilinhoitajan vakuusmaksun suuruudesta päättämiseksi;
- 4) vakuusmaksuiksi käteisen rahan lisäksi hyväksyttävät omaisuuserät sekä näiden erien arvostusperiaatteet;
- 5) menettelytapa, jolla rahastosta suoritetaan korvauksia;
- 6) rahaston varojen sijoittamisen ja rahaston lainanoton pääperiaatteet;
- 7) perusteet rahaston vuotuisten tuottojen maksamiseksi ja rahaston varojen palauttamiseksi vakuusmaksuvelvolliselle tilinhoitajalle;
- 8) rahaston tilikausi;
- 9) hyväksytyjen tilintarkastajien tai tilintarkastusyhteisöjen lukumäärä, valintatapa ja toimikausi;
- 10) tapa, jolla sääntöjä muutetaan ja muutoksesta ilmoitetaan.

Rahastoa hoitaa arvopaperikeskuksen hallitus siten kuin hallinnosta määrätään rahaston säännöissä.

12 §

Kirjausrahaston maksuvelvollisuus

Jos tilinhoitaja ei ole suorittanut sille arvo-osuustileistä annetun lain mukaan kuuluvaa vahingonkärsijän selvää ja riidatonta korvaussuostusta, vahingonkärsijä voi ilmoittaa asiasta Finanssivalvonnalle.

Finanssivalvonnan on 21 päivän kuluessa 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen tai muutoin tiedon saatuaan päätettävä, onko kirjausrahaston suoritettava vahingonkärsijän saamiset. Suoritusvelvollisuuden määräämisen edellytyksenä on, että 1 momentissa tarkoitetun saamisen suorittamatta jääminen on johtunut tilinhoitajan asettamisesta konkurssiin tai yrityssaneeraukseen tai sen muusta maksukyvyttömyydestä, joka ei Finanssivalvonnan arvion mukaan ole tilapäistä ja josta on saatu riittävä selvitys.

Finanssivalvonnan on annettava tieto 2 momentissa tarkoitetusta päätöksestään kirjausrahastolle, tilinhoitajalle, valtiovarainministeriölle ja arvopaperikeskukselle.

Edellä 2 momentissa tarkoitetun Finanssivalvonnan päätöksen toteuttamiseksi ja yksittäisiä vahingonkärtsijöitä koskevien korvauspäätösten tekemiseksi tilinhoitajan on tarvittaessa toimitettava kirjausrahastolle ja Finanssivalvonnalle tiedot kaikista tilille kirjattujen oikeuksien haltijoista ja heidän 1 momentissa tarkoitetuista saamisistaan.

13 §

Korvattavat saamiset

Samalle vahingonkärtsijälle maksetaan kirjausrahaston varoista korvauksena vahingonkärtsijän samalta tilinhoitajalta olevan korvaussaimisen määrä, kuitenkin enintään 25 000 euroa. Kirjausrahaston velvollisuus korvata samaan vahinkotapahtumaan liittyviä vahinkoja on enintään 10 miljoonaa euroa.

Luonnollisille henkilöille suoritetaan korvaus kirjausrahastosta ennen muita vahingonkärtsijöitä.

Vahingonkärtsijälle maksettava korvaus on laskettava sen päivän käyvän arvon mukaan, jona Finanssivalvonta teki 12 §:n 2 momentin mukaisen päätöksen tai jona tilinhoitaja asetettiin maksukyvyttömyysmenettelyyn, riippuen siitä kumpi päivä on aikaisempi. Korvaus maksetaan vahingonkärtsijälle, jolla on täysimääräinen oikeus tilinhoitajan hallussa oleviin saamisiin. Jos maksettavalla korvauksella on useita yhteisomistajia, otetaan kullekin yhteisomistajalle kuuluva osuus huomioon laskettaessa vahingonkärtsijälle maksettavaa korvausta.

Rikoksella hankittuja varoja, joihin liittyen vahingonkärtsijä tai sen edustaja on tuomittu rangaistukseen rikoslain (39/1889) 32 luvun 6–10 §:n mukaisesti, ei voida korvata kirjausrahastosta.

14 §

Korvausten maksaminen

Kirjausrahaston on maksettava vahingonkärtsijöiden saamiset ilman aiheutonta viivytystä, kuitenkin viimeistään kolmen kuukauden kuluttua 12 §:n 2 momentissa tarkoitetusta Finanssivalvonnan päätöksestä. Jos tilinhoitaja on ennen 12 §:n 2 momentissa tarkoitettua päätöstä asetettu selvitystilaan, yrityssaneeraukseen tai konkurssiin, lasketaan määräaika selvitystilaan, yrityssaneeraukseen tai konkurssiin asettamispäätöksestä. Korvausvelalle on maksettava korkolain (633/1982) 4 §:n mukaista viivästyskorkoa siitä päivästä lähtien, jolloin Finanssivalvonta on tehnyt tämän lain 12 §:n 2 momentissa tarkoitetun päätöksen.

Finanssivalvonta voi erityisestä syystä myöntää kirjausrahastolle lisäaikaa vahingonkärtsijöiden saamisten maksamiseen enintään kolme kuukautta. Kirjausrahaston on kuitenkin saamastaan lisäajasta huolimatta maksettava korvaus viipymättä, jos korvauksen maksamisen viivästyminen olisi korvauksen saajan kannalta kohtuutonta.

Jos kirjausrahasto ei ole korvannut vahingonkärtsijän saamista 1 tai 2 momentissa säädettyssä ajassa, vahingonkärtsijälle on syntynyt saaminen, jota vahingonkärtsijällä on oikeus vaatia kirjausrahastolta.

Jos vahingonkärtsijä tai sen edustaja on syytteessä rikoslain 32 luvun 6—10 §:n mukaisesta rikoksesta, kirjausrahasto voi 1 ja 2 momentin estämättä lykätä maksujen suorittamista tuomioistuimen asiassa tekemään päätökseen asti.

15 §

Kirjausrahaston tiedottamisvelvollisuus

Kirjausrahaston on annettava kirjallisesti tieto 12 §:n 2 momentissa tarkoitetusta Finanssivalvonnan päätöksestä kaikille asianomaisen tilinhoitajan asiakkaille. Kirjausrahaston on lisäksi julkisella kuulutuksella ilmoitettava, mihin toimenpiteisiin vahingonkärsijöiden on ryhdyttävä saamistensa turvaamiseksi. Kuulutus on julkaistava myös tilinhoitajan toimialueella ilmestyvissä suurimmissa päivälehdissä toimialueen virallisilla kielillä.

Kirjausrahasto voi asettaa vähintään kuuden kuukauden määräajan, jonka kuluessa vahingonkärsijöiden on ryhdyttävä toimenpiteisiin saamistensa turvaamiseksi. Asetetun määräajan ylittämisen johdosta ei kuitenkaan voida kieltäytyä maksamasta korvausta vahingonkärsijälle, jolla on ollut pakottava este valvoa saamisoikeutensa toteuttamista.

16 §

Selvitysrahasto

Arvopaperikeskuksen velvollisuudesta perustaa selvitysrahasto säädetään 2 luvun 12 §:n 2 momentissa säädetään.

Kirjausrahasto ja selvitysrahasto voidaan valtiovarainministeriön luvalla järkevän ja tehokkaan varainhoidon edistämiseksi yhdistää yhdeksi rahastoksi. Yhdistäminen ei saa vähentää arvopaperikeskuksen vastuunkantokykyä eikä eri rahastoihin vakuusmaksuja suorittavien yhteisöjen maksuvelvollisuus saa lisääntyä siitä, mikä se olisi silloin, kun rahastot ovat erillään.

17 §

Kirjausrahaston tuotto ja varojen palauttaminen

Vakuusmaksun suorittaneen tilinhoitajan osuus voidaan lukea tilinhoitajan varoiksi. Tilinhoitajalla ei kuitenkaan ole oikeutta vaatia osuuttaan kirjausrahastosta erotettavaksi itselleen eikä luovuttaa sitä toiselle muussa kuin 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa.

Jos maksuvelvollisuuden aiheuttava toiminta lopetetaan, kirjausrahaston on säännöissä määrättyllä tavalla pyynnöstä palautettava tilinhoitajalle se suhteellinen osuus rahaston määrästä, jonka se on suorittanut rahastoon. Palautus voidaan tehdä aikaisintaan, kun maksuvelvollisuuden aiheuttaneen toiminnan lopettamisesta on kulunut kolme vuotta.

Tilinhoitajan toiminnasta vahinkoa kärsineiden oikeudenhaltijoiden korvaussaamiset ovat kirjausrahaston suojan piirissä tilinhoitajan vakuusmaksujen palauttamiseen saakka. Palautettavaa osuutta ei lueta rahaston pääomaan eikä sitä voida käyttää tilinhoitajan toiminnan lopettamisen jälkeen syntyneiden korvaussaamisten maksamiseen.

18 §

Asian saattaminen Finanssivalvonnan käsiteltäväksi

Tilinhoitajalla on oikeus saattaa kirjausrahaston tämän lain nojalla tekemä päätös Finanssivalvonnan käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

5 luku

Arvopaperin ja rahoitusvälineen liittäminen arvo-osuusjärjestelmään

1 §

EU:n arvopaperikeskusasetuksen 3 artiklassa tarkoitettut arvo-osuudet

Siirtokelpoisten arvopapereiden, jotka otetaan kaupankäynnin kohteeksi tai joilla käydään kauppaa kauppapaikoilla, liittämisestä arvo-osuusjärjestelmään säädetään EU:n arvopaperikeskusasetuksen 3 artiklassa.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös rahastoyhtiön hallinnoiman sijoitusrahaston osuuksiin ja sellaisiin osuuskunnan osuuksiin, lisäosuuksiin tai sijoitusosuuksiin, jotka on otettu kaupankäynnin kohteeksi kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitettulle säännellylle markkinalle tai monenkeskiseen kaupankäyntijärjestelmään. Sijoitusrahaston osuuksien liittämisestä arvo-osuusjärjestelmään sovelletaan muutoin, mitä sijoitusrahastolain (48/1999) 10 luvussa säädetään.

Arvopaperikeskuksen säännöissä voidaan määrätä, että myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu suomalaisen osakeyhtiön osake voidaan liittää arvo-osuusjärjestelmään. Liittämismenettelyssä on noudatettava tämän luvun ja tämän lain 6 luvun säännöksiä. Menettelystä on määrättävä tarkemmin arvopaperikeskuksen säännöissä. Osaketta tai osuutta, joka yksin tai yhdessä muiden osakkeiden tai osuuksien kanssa tuottaa oikeuden hallita määrättyä huoneistoa tai kiinteistön osaa, ei kuitenkaan saa liittää arvo-osuusjärjestelmään.

2 §

Muut kuin EU:n arvopaperikeskusasetuksen 3 artiklassa tarkoitettut arvo-osuudet

Arvopaperikeskus voi liikkeeseenlaskijan hakemuksesta hyväksyä muun arvopaperin tai rahoitusvälineen kuin 1 §:ssä tarkoitettun arvopaperin, osuuden tai sijoitusrahasto-osuuden liitettäväksi arvo-osuusjärjestelmään. Arvopaperikeskuksen on ennen päätöksen tekemistä ilmoitettava Suomen pankille sen lakisääteisten tehtävien hoitamisen kannalta merkittävästä hakemuksesta.

Arvopaperikeskuksen on päätöksessään määrättävä se ajankohta, josta lukien arvopaperi tai rahoitusväline voidaan liittää arvo-osuusjärjestelmään. Arvopaperikeskus voi antaa päätöksessään tarkempia määräyksiä arvo-osuusjärjestelmään kirjattavista tiedoista ja kirjaamismenettelystä silloin, kun arvopaperi tai rahoitusväline liitetään arvo-osuusjärjestelmään. Ennen päätöksen tekemistä arvopaperikeskuksen on tarkastettava, että liikkeeseenlaskija on varmistanut yhden tai useamman tilinhoitajan kanssa tekemässään sopimuksessa tai muutoin sen, että kaikilla arvopaperin tai rahoitusvälineen omistajilla on mahdollisuus saada oikeutensa kirjatuiksi arvo-osuusjärjestelmään.

Edellä 2 momentissa tarkoitettusta ajankohdasta lukien arvopaperin tai rahoitusvälineen omistaja tai hänen edustajansa voi hakea omistusoikeuden kirjaamista liikkeeseenlaskijan osoittamalta tilinhoi-

tajalta. Hakijan on luovutettava arvopaperi tai rahoitusväline tilinhoitajalle ja osoitettava, että hänellä on velkakirjalain (622/1947) säännösten mukainen tai siihen rinnastettava oikeus määrätä arvopaperista tai rahoitusvälineestä. Tilinhoitajan on kirjattava arvopaperi tai rahoitusväline hakijan ilmoittamalle arvo-osuustilille noudattaen, mitä arvo-osuustileistä annetussa laissa säädetään.

Tilinhoitajalle luovutettu arvopaperi tai rahoitusväline on varustettava merkinnällä sen liittämisestä arvo-osuusjärjestelmään.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään rahoitusvälineestä, koskee vastaavasti 1 luvun 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettua rahoitusvälineeseen rinnastettavaa oikeutta.

3 §

Muut kuin EU:n arvopaperikeskusasetuksen 3 artiklassa tarkoitetut ulkomaiset arvopaperit

Arvopaperikeskus voi liittää arvo-osuusjärjestelmään muun kuin 1 §:ssä ulkomaisen arvopaperin taikka siihen kohdistuvan tai perustuvan, ulkomaisessa järjestelmässä käsiteltävän oikeuden. Liitettäviä arvo-osuuksia koskevat arvopaperit tai oikeudet on kirjattava ulkomaisessa järjestelmässä arvopaperikeskuksen ja ulkomaisen laitoksen välisen sopimuksen perusteella arvopaperikeskuksen tilille tai erotettava muulla tavalla arvo-osuuksien omistajia varten. Liitettyjen arvo-osuuksien yhteismäärän on vastattava ulkomaisessa laitoksessa erotettujen arvopaperien tai oikeuksien yhteismäärää. Arvo-osuudet voidaan liittää arvo-osuusjärjestelmään tämän lain ja arvo-osuustileistä annetun lain liikkeeseenlaskijaa koskevien säännösten estämättä. Liittämismenettelystä on määrättävä arvopaperikeskuksen säännöissä.

Arvopaperikeskus voi hyväksyä liikkeeseenlaskijan hakemuksesta ulkomaisen arvopaperin tai siihen kohdistuvan tai perustuvan oikeuden liittämisen arvo-osuusjärjestelmään. Jos liitettävästä arvo-osuudesta on annettu oikeutta osoittava todiste eikä todistetta mitätöidä liittämisen yhteydessä, arvopaperikeskuksen on varmistuttava siitä, ettei todiste joudu liikkeeseen samanaikaisesti arvo-osuuden kanssa. Sama koskee ulkomaiseen arvopaperiin kohdistuvaa tai siihen perustuvaa oikeutta, joka liitetään arvo-osuusjärjestelmään. Ennen ulkomaisen arvopaperin liittämistä arvo-osuusjärjestelmään arvopaperikeskuksen on voitava varmistua siitä, että liittäminen ja arvo-osuuksien käsittely voi tapahtua arvo-osuusjärjestelmän luotettavaa ja tarkoituksenmukaista toimintaa ja sijoittajan suojaa vaarantamatta. Liittämismenettelystä on määrättävä arvopaperikeskuksen säännöissä.

4 §

Liikkeeseenlaskutili

Liitettäessä arvo-osuus arvo-osuusrekisteriin on avattava liikkeeseenlaskutili.

Liikkeeseenlaskutilille on kirjattava ne tiedot, jotka olisi lain mukaan merkittävä asianomaisesta arvo-osuudesta annettavaan arvopaperiin, sekä liikkeeseen laskettava määrä. Edellä 4 luvun 3 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista arvo-osuuksista on liikkeeseenlaskutilille merkittävä lisäksi eräpäivät, lainan mahdollinen vakuus, lainasta maksettava korko tai mahdollinen muu hyvitys, lainan takaisinmaksu- ja muut olennaiset ehdot sekä se, miten lainaehtoja pidetään yleisesti saatavissa.

Edellä 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu arvo-osuudesta on liikkeeseenlaskutilille merkittävä arvo-osuusjärjestelmään liitettävä lukumäärä, arvo-osuuden ulkomainen yksilöintitunnus sekä tieto arvo-

osuuden sisältämän oikeuden tyyppistä, tieto siitä 2 luvun 13 §:ssä tarkoitettusta ulkomaisesta laitoksesta, jossa arvo-osuutta koskevaa arvopaperia tai siihen kohdistuvaa tai perustuvaa oikeutta säilytetään, tieto siitä, mistä arvopaperia koskevat perustiedot ovat saatavissa, sekä tieto arvopaperin liikkeeseenlaskijasta.

5 §

Arvopaperin ja rahoitusvälineen poistaminen arvo-osuusjärjestelmästä

Arvopaperikeskus voi poistaa arvo-osuusjärjestelmästä siihen liitetyt arvopaperit ja rahoitusvälineet liikkeeseenlaskijan hakemuksesta edellyttäen, että arvopaperien ja rahoitusvälineiden oikeudenhaltijoiden oikeudet eivät vaarannu.

Arvopaperikeskus voi poistaa arvo-osuusjärjestelmästä siihen liitetyt arvopaperit ja rahoitusvälineet omasta aloitteestaan, jos liikkeeseenlaskija on maksukyvytön tai on olennaisesti rikkonut arvo-osuusjärjestelmään liittyviä velvoitteitaan taikka muusta niihin rinnastettavasta erityisen painavasta syystä ja edellyttäen, että arvopaperien ja rahoitusvälineiden oikeudenhaltijoiden oikeudet eivät vaarannu.

Arvopaperikeskuksen on ennen arvopaperien ja rahoitusvälineiden poistamista arvo-osuusjärjestelmästä esitettävä Finanssivalvonnalle selvitys edellä tässä pykälässä tarkoitettujen edellytysten täyttymisestä. Arvopapereita tai rahoitusvälineitä ei saa poistaa arvo-osuusjärjestelmästä ennen kuin Finanssivalvonta on kolmen kuukauden kuluessa ilmoittanut, ettei se vastusta poistamista.

Arvopaperin ja rahoitusvälineen poistamisesta arvo-osuusjärjestelmästä on määrättävä tarkemmin arvopaperikeskuksen säännöissä.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään rahoitusvälineestä, koskee vastaavasti 1 luvun 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettua rahoitusvälineeseen rinnastettavaa oikeutta.

6 luku

Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvat osakkeet

1 §

Soveltamisala

Tätä lukua sovelletaan Suomen lain mukaan rekisteröityihin osakeyhtiöihin ja osuuskuntiin, joiden osakkeet ja osuudet kuuluvat arvo-osuusjärjestelmään.

Mitä tässä luvussa säädetään osakeyhtiön ja osuuskunnan osakkeiden ja osuuksien kuulumisesta arvo-osuusjärjestelmään sovelletaan myös, kun osakkeet ja osuudet on liitetty ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään. Jos osakkeet tai osuudet on liitetty ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään, tarkoitetaan tässä laissa mainitulla arvo-osuustilillä EU:n arvopaperikeskusasetuksen liitteen A jakson 2-kohdan mukaista tiliä.

2 §

Ulkomaisen arvopaperikeskuksen kanssa tehtävä sopimus osakkeiden omistajia koskevien tietojen luovutuksesta

Osakeyhtiön tai osuuskunnan on tehtävä ulkomaisen arvopaperikeskuksen kanssa sopimus, jonka nojalla arvopaperikeskuksen tai sen osapuolen on toimitettava viipymättä yhtiölle suomalaisista osakkeenomistajia osakeyhtiölain 3 luvun 15 §:n 2 momentissa tai osuuskuntalain (421/2013) 4 luvun 14 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot.

Mitä 1 momentissa säädetään osakeyhtiölle tai osuuskunnalle toimitettavista tiedoista, sovelletaan viranomaiselle sen lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi tarvittaviin tietoihin.

Osakeyhtiön tai osuuskunnan on toimitettava 1 momentissa tarkoitettu sopimus etukäteen Finanssi-
valvonnalle tiedoksi.

Jos osakeyhtiö tai osuuskunta on valinnut osakkeiden liikkeeseenlaskupaikaksi ulkomaisen arvopaperikeskuksen, joka ei pidä 4 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuja tietoja julkisesti saatavilla, tulee osakeyhtiön itse huolehtia tietojen pitämisestä julkisesti saatavilla.

3 §

Oikeuksien kirjaaminen

Yhtiön tai osuuskunnan on huolehdittava, että osakkeen tai osuuden omistaja voi vaatia oikeutensa kirjaamista arvopaperikeskuksen osapuolelta, kun osakeyhtiölain 3 luvun 14 a §:ssä tai osuuskuntalain 4 luvun 13 a §:ssä tarkoitettu päätös yhtiön tai osuuskunnan osakkeiden ja osuuksien kuulumisesta arvo-osuusjärjestelmään on rekisteröity ja ilmoittautumisaika on alkanut. Oikeus tulee kirjata sellaisella arvopaperikeskuksen hyväksymällä tavalla, jossa jokaisen osakkeen tai osuuden yhteyden arvo-osuustilille tehtyyn kirjaukseen voi selvittää.

Jos osakkeesta tai osuudesta on annettu osake- tai osuuskirja, osakkeen tai osuuden omistajan on luovutettava se arvopaperikeskuksen osapuolelle. Yhtiön tai osuuskunnan on huolehdittava, että arvopaperikeskuksen osapuoli tekee osake- tai osuuskirjaan merkinnän osakkeiden tai osuuksien liittämistä arvo-osuusjärjestelmään.

Pantinhaltija ja muu oikeudenhaltija voi ilmoittaa oikeutensa kirjattavaksi osakkeen tai osuuden omistajan arvo-osuustilille. Yhtiön tai osuuskunnan on huolehdittava, että osake tai osuus ja haltijan oikeus voidaan hakijan tarpeellisen selvityksen perusteella kirjata osakkeen tai osuuden omistajan nimiin avattavalle arvo-osuustilille, jos osakkeen tai osuuden omistajalla ei ole arvo-osuustiliä. Panttauksen voi tässä tapauksessa kirjata ilman tilinhaltijan kirjallista suostumusta.

4 §

Ilmoittautumisajan päättymisen vaikutus

Kun ilmoittautumisaika on päättynyt, osakkeen tai osuuden omistajalle yhtiössä tai osuuskunnassa kuuluvia oikeuksia ei voi käyttää, ellei oikeutta ole kirjattu arvo-osuusjärjestelmään 3 §:ssä tarkoitulla tavalla.

5 §

Yhteistilille kirjattavat osakkeet

Yhtiön tai osuuskunnan on viimeistään ilmoittautumisajan päättyessä avattava yhteinen arvo-osuustili niiden osakkeen ja osuuden omistajien lukuun, joiden oikeuden kirjaamista arvo-osuusjärjestelmään ei ole ilmoittautumisajan kuluessa vaadittu.

6 §

Odotusluettelo

Yhtiötä tai osuuskuntaa perustettaessa tai annettaessa uusia osakkeita tai osuuksia se, jolla on oikeus osakkeeseen tai osuuteen, on merkittävä osakasluettelon tai jäsen- ja omistajaluettelon sijasta erilliseen yhtiön tai osuuskunnan hallituksen pitämään luetteloon (*odotusluettelo*), kunnes yhtiö tai osuuskunta ja osake tai osuus on rekisteröity sekä täysi maksu osuuskunnan osakkeesta tai osuudesta on suoritettu. Osakkeen tai osuuden saajan kohdalle luetteloon on tehtävä merkintä osakkeesta tai osuudesta suoritetusta maksusta.

Jos osakkeeseen kohdistuu osakeyhtiölain 3 luvun 7 §:ssä tarkoitettu lunastusoikeus tai jos vaaditaan osakeyhtiölain 3 luvun 8 §:ssä tarkoitettu osakkeen hankkimista koskeva suostumus, osakasluetteloon merkittäväksi ilmoitettu saanto on osakasluettelon sijasta merkittävä odotusluetteloon, kunnes on selvinnyt, ettei lunastusoikeutta käytetä tai kunnes suostumus on annettu. Sellaisiin osakkeisiin sovelletaan osakeyhtiölain 3 luvun 7 §:n 4 momenttia ja 8 §:n 4 momenttia.

Jos osuuden tai osakkeen luovutusta on rajoitettu osuuskuntalain tai osuuskunnan sääntöjen perusteella, jäsen- ja omistajaluetteloon merkittäväksi ilmoitettu saanto on jäsen- ja omistajaluettelon sijasta merkittävä odotusluetteloon, kunnes on selvinnyt, ettei lunastusoikeutta käytetä, että suostumus annetaan taikka että osuuden siirronsaaja otetaan jäseneksi. Sellaisiin osakkeisiin sovelletaan osuuskuntalain 4 luvun 6 §:n 4 momenttia ja 7 §:n 4 momenttia.

7 §

Osakkeiden ja osuuksien poistaminen arvo-osuusjärjestelmästä

Jos osakkeeseen tai osuuteen arvo-osuustilin merkintöjen mukaan kohdistuu panttioikeus, ulosmittaus tai turvaamistoimenpide, osaketta tai osuutta ei saa poistaa arvo-osuusjärjestelmästä merkittämättä kyseistä oikeutta osakas- tai jäsen- ja omistajaluetteloon tai antamalla samalla osake- tai osuuskirjaa, jonka hallinta luovutetaan pantinhaltijalle tai asianomaiselle ulosottoviranomaiselle.

IV OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

7 luku

Erinäiset säännökset

1 §

Salassapitovelvollisuus

Joka tilinhoitajan tai arvopaperikeskuksen, niiden omistusyhteisön, niiden konsolidointiryhmään kuuluvan rahoituslaitoksen tai niiden yhteenliittymän toimielimen jäsenenä tai varajäsenenä tai niiden palveluksessa ollessaan taikka niiden toimeksiannosta tehtävää suorittaessaan on saanut tietää arvo-osuuden omistajan, liikkeeseenlaskijan tai muun henkilön taloudellista asemaa tai henkilökoh-
taisia oloja koskevan seikan taikka liike- tai ammattisalaisuuden, on velvollinen pitämään sen salassa, jollei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, anna suostumustaan sen ilmaisemiseen. Salassa pidettäviä tietoja ei saa myöskään antaa tilinhoitajan tai arvopaperikeskuksen yhtiökokoukselle tai osuuskunnan kokoukselle eikä kokoukseen osallistuvalla osakkeen- tai osuudenomistajalle. Tämän lain 4 luvun 6 §:ssä tarkoitettujen ja muiden sellaisten tietojen, jotka arvo-osuuden liikkeeseenlaskija on tässä ominaisuudessa saanut, osalta salassapitovelvollisuus koskee myös liikkeeseenlaskijan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, sen palveluksessa olevaa tai sen toimeksiannosta tehtävää suorittavaa.

Joka selvitysosapuolen tai 2 luvun 13 §:ssä tarkoitetun yhteisön, jolle toiminta on EU:n arvopaperikeskusasetuksen 19 ja 30 artiklan nojalla ulkoistettu, toimielimen jäsenenä tai varajäsenenä taikka toimihenkilönä on saanut tietää arvopaperin liikkeeseenlaskijan tai muun henkilön taloudellista asemaa tai yksityistä olosuhdetta koskevan julkistamattoman seikan taikka liike- tai ammattisalaisuuden, ei saa sitä ilmaista tai muutoin paljastaa eikä käyttää hyväksi, jos sitä ei ole säädetty tai asianmukaisessa järjestyksessä määrätty ilmaista tavaksi tai jollei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, anna suostumustaan sen ilmaisemiseen.

Arvopaperikeskuksella ja hallintarekisteröinnin hoitajalla sekä arvopaperitileistä annetun lain (750/2012) 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetulla säilyttäjällä on oikeus salassapitosäännösten estämättä luovuttaa arvo-osuusjärjestelmästä sekä asiakaskohtaisilta arvopaperitileiltä tietoja sisäpiiriin omistusta koskeviin rekistereihin ja vaikuttavassa asemassa olevien henkilöiden tekemistä henkilökohtaisista liiketoimista pidettäviin rekistereihin.

2 §

Tiedonantovelvollisuus

Tilinhoitajalla, selvitysosapuolella, hallintarekisteröinnin hoitajalla ja arvopaperikeskuksella, niiden omistusyhteisöllä, niiden konsolidointiryhmään kuuluvalla rahoituslaitoksella sekä niiden yhteenliittymällä on velvollisuus salassapitosäännösten estämättä antaa 1 §:ssä tarkoitettuja sekä muita arvo-osuustiliä ja arvo-osuuksien omistajia koskevia tietoja viranomaiselle, jolla on lain nojalla oikeus saada sellaisia tietoja. Velvollisuudesta antaa tietoja tuomioistuimelle säädetään oikeudenkäymiskaaren 17 luvussa ja muualla laissa. Arvo-osuustilejä ja arvo-osuuksien omistajia koskevien tietojen antamisesta verotuksen toimittamista varten säädetään erikseen.

Tilinhoitajalla, selvitysosapuolella, hallintarekisteröinnin hoitajalla ja arvopaperikeskuksella, niiden omistusyhteisöllä ja niiden konsolidointiryhmään kuuluvalla rahoituslaitoksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä antaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja samaan konserniin, konsolidointiryhmään tai rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa (699/2004) tarkoitettuun rahoitus- ja vakuutusryhmittymään kuuluvalla yhteisöllä asiakaspalvelua ja muuta asiakassuhteen hoitamista, markkinointia sekä konsernin tai konsolidointiryhmän tai rahoitus- ja vakuutusryhmittymän riskienhallintaa varten, jos sen hallintoelinten jäseniä ja toimihenkilöitä koskee 1 §:ssä säädetty tai sitä vastaava salassapitovelvollisuus. Mitä edellä tässä momentissa säädetään tietojen luovuttamisesta, ei koske henkilötietolain (523/1999) 11 §:ssä tarkoitettujen arkaluonteisten tietojen luovuttamista.

3 §

Asiakkaan tunteminen

Arvopaperikeskuksen ja tilinhoitajan sekä niiden konsolidointiryhmään kuuluvan rahoituslaitoksen on tunnettava asiakkaansa. Tilinhoitajan ja arvopaperikeskuksen sekä niiden konsolidointiryhmään kuuluvan rahoituslaitoksen on lisäksi tarvittaessa tunnettava asiakkaan todellinen edunsaaja ja henkilö, joka toimii asiakkaan lukuun. Tässä momentissa säädettyä velvollisuutta täytettäessä voidaan hyödyntää 2 momentissa tarkoitettuja järjestelmiä.

Tilinhoitajalla ja sen konsolidointiryhmään kuuluvalla rahoituslaitoksella sekä arvopaperikeskuksella on oltava riittävät riskienhallintajärjestelmät, joilla ne voivat arvioida asiakkaista toiminnalleen aiheutuvia riskejä.

Mitä tässä pykälässä säädetään arvopaperikeskuksesta, sovelletaan suomalaiseen keskusvastapuoleen.

Asiakkaan tuntemisesta säädetään lisäksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa (503/2008).

4 §

Vahingonkorvaus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttaa toiselle vahinkoa tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisella menettelyllä, on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon.

Vahingonkorvauksen sovittelusta ja korvausvastuun jakaantumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken säädetään vahingonkorvauslain (412/1974) 2 ja 6 luvussa.

5 §

Rikemaksu

Finanssivalvonnasta annetun lain 38 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja säännöksiä, joiden laiminlyönnistä tai rikkomisesta määrätään rikemaksu, ovat tämän lain 2 luvun 22—24 §:n ja 30 §:n säännökset sisäpiiri-ilmoituksesta ja sisäpiirirekisteristä ja sekä markkinarakennetoimija-asetuksen 15 ja 31—38 artiklan säännökset keskusvastapuolen toiminnasta.

6 §

Seuraamusmaksu

Finanssivalvonnasta annetun lain 40 §:ssä tarkoitettuja säännöksiä, joiden laiminlyönnistä tai rikkomisesta määrätään seuraamusmaksu, ovat:

- 1) tämän lain 2 luvun 10 §:n 2 momentin säännökset arvopaperikeskuksen toiminnan järjestämisestä sekä markkinarakennetoimija-asetuksen 16, 26—30 ja 39—50 artiklan säännökset keskusvastapuolen toiminnan järjestämisestä;
- 2) tämän lain 2 luvun 16 §:n säännökset arvopaperikeskuksen valvontatehtävästä;

- 3) tämän lain 2 luvun 21 §:n ja 30 §:n säännökset henkilökohtaisista liiketoimista arvopaperikeskuksessa ja keskusvastapuolessa;
- 4) tämän lain 2 luvun 12 §:n 1—2 ja 5 momenttien säännökset selvitystoiminnan turvaamisesta;
- 5) 4 luvun 6 §:n säännös arvo-osuuksien omistajien yksilöintitietojen toimittamisesta; sekä
- 6) tämän luvun 3 §:n säännös asiakkaiden tuntemisesta.

Finanssivalvonnasta annetun lain 40 §:ssä tarkoitettuja säännöksiä ovat 1 momentissa säädetyn lisäksi seuraavien EU:n arvopaperikeskusasetuksen ja tämän lain säännösten rikkominen tai laiminlyönti:

- 1) 16, 25 ja 54 artiklan säännökset asetuksen liitteen A, B ja C jaksoissa tarkoitettujen palvelujen tuottamisesta;
- 2) 20 artiklan 1 kohdan b alakohdan ja 57 artiklan 1 kohdan b alakohdan säännös totuudenvastaisten tietojen toimittamisesta ja muusta lain vastaisesta menettelystä toimilupaa hankittaessa;
- 3) artiklan 47 1 kohdan säännös pääomavaatimuksista;
- 4) 26—30 artiklan säännökset arvopaperikeskuksen toiminnan järjestämistä koskevista vaatimuksista;
- 5) 32—35 artiklan säännökset arvopaperikeskuksen liiketoiminnan menettelytapasäännöksistä;
- 6) 37—41 artiklan säännökset arvopaperikeskuksen palveluja koskevista vaatimuksista;
- 7) 43—47 artiklan säännökset arvopaperikeskuksen liiketoiminnan vakautta koskevista vaatimuksista;
- 8) 48 artiklan säännös arvopaperikeskusten välisistä linkeistä;
- 9) 49—53 artiklan säännökset arvopaperikeskuksen määräävän aseman väärinkäytöstä sekä erityyppisten pääsyoikeuksien myöntämisestä;
- 10) 59 artiklan 3 kohdan säännös nimettyjen luottolaitosten luottoriskeihin liittyvien, toiminnan vakautta koskevista erityisvaatimuksista;
- 11) 59 artiklan 4 kohdan säännös nimettyjen luottolaitosten likviditeettiriskeihin liittyvien, toiminnan vakautta koskevista erityisvaatimuksista; sekä
- 12) 2 luvun 31 §:n 1 momentin säännös rikkomuksista ilmoittamisesta.

Finanssivalvonnasta annetun lain 40 §:ssä tarkoitettuja säännöksiä ovat tämän pykälän 1 ja 2 momentissa säädetyn lisäksi kyseisissä momenteissa tarkoitettuja säännöksiä koskevat tarkemmat säännökset, määräykset ja EU:n arvopaperikeskusasetuksen perusteella annettujen komission asetusten ja päätösten säännökset.

Seuraamusmaksu voidaan määrätä oikeushenkilölle määrättävän seuraamusmaksun lisäksi tai sen sijasta sellaiselle oikeushenkilön johtoon kuuluvalla, jonka velvollisuuksien vastainen edellä tässä pykälässä säädetty teko tai laiminlyönti on. Kyseiselle henkilölle määrättävän seuraamusmaksun edellytyksenä on, että henkilö on merkittäväällä tavalla myötävaikuttanut tekoon tai laiminlyöntiin.

7 §

Hallinnollisten seuraamusten määrääminen ja täytäntöönpano

Hallinnollisten seuraamusten määräämisestä, julkistamisesta, täytäntöönpanosta ja käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään Finanssivalvonnasta annetun lain 4 luvussa.

8 §

Muutoksenhaku valtiovarainministeriön päätökseen

Muutoksenhausta valtiovarainministeriön tämän lain perusteella antamaan päätökseen säädetään hallintolainkäyttölaissa (586/1996).

Jos 2 luvun 1 §:ssä tarkoitettua päätöstä arvopaperikeskuksen toimiluvan myöntämisestä, 2 luvun 19 §:ssä tarkoitettua päätöstä arvopaperikeskuksen sääntöjen vahvistamisesta, taikka 2 luvun 28 §:ssä tarkoitettua päätöstä keskusvastapuolen toimiluvan myöntämisestä ei ole annettu niiden antamiselle säädetyssä määräajassa, hakija voi tehdä valituksen. Valituksen katsotaan tällöin kohdistuvan hakemuksen hylkäävään päätökseen. Tällaisen valituksen voi tehdä, kunnes päätös on annettu. Valtiovarainministeriön on ilmoitettava päätöksen antamisesta valitusviranomaiselle, jos päätös on annettu valituksen tekemisen jälkeen. Muilta osin valituksen tekemisestä ja käsittelystä säädetään hallintolainkäyttölaissa.

9 §

Muutoksenhaku Finanssivalvonnan päätökseen

Muutoksenhausta Finanssivalvonnan tämän lain nojalla antamaan päätökseen säädetään hallintolainkäyttölaissa ja Finanssivalvonnasta annetun lain 73 §:ssä.

10 §

Salassapitovelvollisuuden rikkominen

Rangaistus 2 luvun 27 §:ssä ja tämän luvun 1 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

11 §

Arvopaperikeskuksen toiminnan luvaton harjoittaminen

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta harjoittaa arvopaperikeskuksen toimintaa vastoin 2 luvun 1 §:ää, on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, luvattomasta arvopaperikeskuksen toiminnan harjoittamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

12 §

Keskusvastapuolen toiminnan luvaton harjoittaminen

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta harjoittaa keskusvastapuolen toimintaa vastoin markkinarakennetoimija-asetuksen 14 artiklaa, on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, luvattomasta keskusvastapuolen toiminnan harjoittamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

13 §

Finanssivalvonnan määräystenantovaltuudet

Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä 3§:n 1 momentissa tarkoitetuista asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista ja 2 momentissa tarkoitettua riskienhallinnasta.

14 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan [] päivänä kuuta 201 .

Tällä lailla kumotaan arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annettu laki (749/2012), jäljempänä *kumottava laki*.

Jos muualla lainsäädännössä viitataan kumottavaan lakiin tai muutoin tarkoitetaan kumottavan lain säännöstä, sen sijasta sovelletaan säännöksen tilalle tullutta tämän lain säännöstä.

Kumottavan lain nojalla annettuja Finanssivalvonnan määräyksiä voidaan soveltaa kuuden kuukauden ajan lain voimaantulosta, jolleivät ne ole ristiriidassa tämän lain kanssa.

15 §

Siirtymäsäännökset

Arvopaperikeskuksen, jolle on ennen tämän lain voimaantuloa myönnetty toimilupa, ei tarvitse hakea uutta toimilupaa.

2.

Laki osakeyhtiölain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan osakeyhtiölain (624/2006) 4 luku

muutetaan 3 luvun 2 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 momentti, 13 §:n 1 momentti, 15 §:n edellä oleva väliotsikko, 15—17 §, 5 luvun 6 §:n 2 ja 3 momentti, 7 §:n 2 momentti, 18 §:n 3 momentin 1 kohta, 19 §:n 1 ja 4 momentti, 16 luvun 10 §:n 1 ja 4 momentti, 13 §:n 1 momentti, 17 luvun 10 §:n 1 ja 4 momentti, 13 §:n 1 momentti, 20 luvun 3 §:n 2 momentti ja 25 luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin niistä ovat 5 luvun 6 §:n 2 ja 3 momentti, 7 §:n 2 momentti, 18 §:n 3 momentin 1 kohta ja 19 §:n 1 momentti laissa 585/2009 ja 19 §:n 4 momentti laissa 1214/2009, *lisätään* 3 luvun 9 §:ään uusi 3 momentti, uusi 14 a—14 c § ja niiden edelle uusi väliotsikko, 15 §:ään uusi 4—6 momentti, 17 §:ään uusi 3 ja 4 momentti ja 5 lukuun uusi 6 a § seuraavasti:

3 luku

Osakkeet*Yleiset säännökset*

2 §

Osakeoikeuksien käyttäminen

Osakkeen saajalla ei ole oikeutta käyttää osakkeenomistajalle yhtiössä kuuluvia oikeuksia ennen kuin hänet on merkitty 15 §:n 1 momentissa tarkoitettuun osakasluetteloon tai hän on ilmoittanut saantonsa yhtiölle ja esittänyt siitä luotettavan selvityksen. Tämä ei kuitenkaan koske sellaista osakkeeseen perustuvaa oikeutta, jota käytetään esittämällä tai luovuttamalla osakekirja, lippu tai muu yhtiön antama erityinen todistus. Osakeoikeuksien käyttämisestä arvo-osuusjärjestelmään liitteissä yhtiössä säädetään 14 c §:ssä.

9 §

Osakekirjan antaminen

Hallitus voi antaa yhtiön osakkeista osakekirjat, jos osakkeita ei ole liitetty arvo-osuusjärjestelmään. Osakekirjaa ei kuitenkaan saa antaa ennen kuin yhtiö ja osake on rekisteröity. Osakekirja saadaan antaa vain osakasluetteloon merkitylle osakkeenomistajalle.

Jos osakkeeseen kohdistuu panttioikeus, ulosmittaus tai turvaamistoimenpide, osakekirjan hallinta luovutetaan pantinhaltijalle tai asianomaiselle ulosottoviranomaiselle.

13 §

Velkakirjalain säännösten soveltaminen osakekirjaan ja muihin todistuksiin

Jos osakekirja, väliaikaistodistus tai nimetylle henkilölle asetettu 12 §:n 2 momentissa tarkoitettu todistus luovutetaan tai pantataan, sovelletaan vastaavasti, mitä velkakirjalain (622/1947) 13, 14 ja 22 §:ssä säädetään nimetylle henkilölle tai hänen määräämälleen asetetuista velkakirjoista. Osakekirjan tai väliaikaistodistuksen haltija, joka yhtiön asiakirjaan tekemän merkinnän mukaan on osakkeenomistajana merkitty osakasluetteloon, rinnastetaan tällöin siihen, jolla velkakirjalain 13 §:n 2 momentin mukaan edellytetään olevan velkakirjan osoittama oikeus. Sellaiseen tämän luvun 12 §:n 2 momentissa tarkoitettuun todistukseen, jota ei ole asetettu nimetylle henkilölle, sovelletaan velkakirjalain 13, 14 ja 22 §:n säännöksiä haltijavelkakirjoista.

Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvat osakkeet

14 a §

Osakkeiden kuuluminen arvo-osuusjärjestelmään

Yhtiön osakkeiden kuulumisesta arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa (/) tarkoitettuun arvo-osuusjärjestelmään tai ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään määrätään yhtiöjärjestyksessä. Yhtiökokouksen päätöksessä yhtiöjärjestyksen muuttamisesta on määrättävä aika, jonka kuluessa osakkeet liitetään arvo-osuusjärjestelmään (ilmoittautumisaika) tai poistetaan arvo-osuusjärjestelmästä, tai valtuutettava hallitus päättämään siitä. Liittämistä tai poistamista ja niiden ajankohtaa koskeva päätös on ilmoitettava rekisteröitäväksi viivytyksettä.

Osakkeenomistajien oikeuksien kirjaamiseen arvo-osuusjärjestelmään sovelletaan arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 6 luvun 3—5 §:ää ja osakkeiden poistamiseen arvo-osuusjärjestelmästä mainitun lain 6 luvun 7 §:ää.

Jollei arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 6 luvun 3 §:ssä tarkoitettua kirjaamista ole vaadittu kymmenen vuoden kuluessa ilmoittautumisajan päättymispäivästä, yhtiökoko-

us voi päättää, että oikeus arvo-osuusjärjestelmään kuuluvaan osakkeeseen ja siihen perustuvat oikeudet on menetetty. Menetettyyn osakkeeseen sovelletaan yhtiön hallussa olevia omia osakkeita koskevia säännöksiä.

Mitä tässä laissa säädetään yhtiön osakkeiden kuulumisesta arvo-osuusjärjestelmään, sovelletaan myös kun yhtiön osakkeet on liitetty ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään. Jos yhtiön osakkeet on liitetty ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään, tarkoitetaan tässä laissa mainitulla arvo-osuustilillä arvopaperitoimituksen parantamisesta Euroopan unionissa sekä arvopaperikeskuksista ja direktiivien 98/26/EY ja 2014/65/EU sekä asetuksen (EU) N:o 236/2012 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 909/2014 liitteen A jakson 2-kohdan mukaista tiliä.

14 b §

Päätöksestä ilmoittaminen

Yhtiön on ilmoitettava arvo-osuusjärjestelmään liittämistä koskevasta päätöksestä osakkeenomistajille viimeistään kolme kuukautta ennen 14 a §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoittautumisajan päättymistä. Tällöin on myös annettava ohjeet siitä, kuinka osakkeenomistajan tai sen, jonka hallussa osakekirja on, on meneteltävä saadakseen oikeuden osakkeeseen kirjatuksi arvo-osuustilille, sekä siitä, miten osakkeeseen kohdistuvat muut oikeudet voidaan kirjata.

Ilmoitus on toimitettava siten kuin kutsu yhtiökokoukseen toimitetaan. Ilmoitus on sen lisäksi, mitä yhtiöjärjestyksessä yhtiökokouskutsusta määrätään, lähetettävä kirjallisena jokaiselle osakkeenomistajalle, jonka nimi ja osoite ovat yhtiön tiedossa, ja julkaistava virallisessa lehdessä. Ilmoitus ohjeineen on lähetettävä myös arvopaperikeskukselle ja arvopaperikeskuksen osapuolille.

Arvopaperikeskuksen säännöissä voi antaa tarkempia määräyksiä 1 ja 2 momentin mukaisesta menettelystä.

Yhtiön on viimeistään kolme kuukautta ennen osakkeiden poistamista arvo-osuusjärjestelmästä ilmoitettava päätöksestä osakkeenomistajille. Ilmoittamiseen sovelletaan, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään.

Yhtiön on viimeistään kolme kuukautta ennen osakkeiden siirtämistä arvo-osuusjärjestelmästä toiseen ilmoitettava siirrosta osakkeenomistajille. Tällöin on annettava tiedot siirron vaikutuksista osakkeenomistajan asemaan ja ohjeet osakkeiden säilytyksen järjestämisestä uudessa arvo-osuusjärjestelmässä. Ilmoittamiseen sovelletaan, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään.

14 c §

Osakeoikeudet arvo-osuusjärjestelmässä

Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvan osakkeen saajalla ei ole oikeutta käyttää osakkeenomistajalle yhtiössä kuuluvia oikeuksia ennen kuin hänet on merkitty 15 §:n 2 momentissa tarkoitettuun osakasluetteloon. Hallintarekisteröidyn osakkeen tuottamien oikeuksien käyttämisestä säädetään arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 4 luvun 4 §:n 3 momentissa.

Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvaan osakkeeseen perustuva oikeus saada suoritus yhtiöstä varoja jaettaessa, oikeus saada osakkeita tai muu vastaava oikeus on sillä, jolle osake kuuluu varojenjako-, osakeanti- tai muussa päätöksessä määrättyinä täsmäytyspäivänä. Myös osakkeiden lunastamista

koskevassa päätöksessä voidaan määrätä täsmäytyspäivästä. Jollei osakeantipäätöksessä määrätä toisin, maksullisessa osakeannissa merkintäoikeus kirjataan merkinnän alkaessa asianomaiselle arvo-osuustilille ja maksuttomassa osakeannissa annettava osake kirjataan suoraan asianomaiselle arvo-osuustilille.

Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvaan osakkeeseen perustuvasta oikeudesta osallistua yhtiökokoukseen säädetään 5 luvun 6 a §:ssä.

Osakasluettelo

15 §

Osakasluettelo

Jos yhtiön osakkeita ei ole liitetty arvo-osuusjärjestelmään, hallituksen on pidettävä osakkeista ja niiden omistajista luettelo (osakasluettelo), johon merkitään kunkin osakkeenomistajan nimi ja osoite sekä yksilöityjen osakkeiden tai osakekirjojen lukumäärä osakelajeittain ja osakkeiden antamispäivä. Osakasluetteloon on merkittävä myös muut erot osakkeiden tuottamisissa oikeuksissa ja velvollisuuksissa. Jos osakkeesta ei ole annettu osakekirjaa, osakasluetteloon on lisäksi merkittävä yhtiölle ilmoitettu osaketta rasittava pantti- tai muu vastaava oikeus.

Edellä 1 momentista poiketen hallituksen on pidettävä arvo-osuusjärjestelmään liitetyistä osakkeista ja niiden omistajista arvo-osuustilikirjauksiin perustuvaa ajantasaista osakasluettelo, johon merkitään osakkeenomistajan tai hallintarekisteröinnin hoitajan nimi, henkilötunnus taikka muu yksilöintitunnus, yhteys-, maksu- ja verotustiedot, osakkeiden lukumäärä osakelajeittain sekä se arvopaperikeskuksen osapuoli, jonka hoidossa olevalle arvo-osuustilille osakkeet on kirjattu.

Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvien osakkeiden osalta on jäljempänä 5 luvun 6 a §:ssä tarkoitettua tilapäistä merkintää varten ilmoitettava osakkeenomistajan nimi ja osoite, osakasluetteloon merkittävien osakkeiden lukumäärä osakelajeittain sekä henkilötunnus tai muu arvopaperikeskuksen määräysten mukainen yksilöintitunnus.

Yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä, että osakasluetteloon merkitään osakkeenomistajan osoitteen sijasta kotikunta ja syntymäaika.

Osakasluettelo on laadittava viivytyksettä yhtiön perustamisen jälkeen. Luettelo on pidettävä luotettavalla tavalla.

Arvo-osuusjärjestelmään liitetyistä osakkeista pidettävästä odotusluettelosta säädetään arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 6 luvun 6 §:ssä.

16 §

Saannon merkitseminen osakasluetteloon

Osakkeen saajan yhtiölle ilmoittama saanto sekä muu osakasluetteloon merkittävä seikka koskeva yhtiölle ilmoitettu muutos on viivytyksettä merkittävä osakasluetteloon. Ennen merkintää saannosta ja varainsiirtoveron suorittamisesta on esitettävä luotettava selvitys. Merkintä on päivättävä. Jos osakkeeseen kohdistuu 7 §:ssä tarkoitettu lunastusoikeus tai jos vaaditaan 8 §:ssä tarkoitettu osak-

keen hankkimista koskeva suostumus, merkintää ei kuitenkaan saa tehdä ennen kuin on selvinnyt, ettei lunastusoikeutta käytetä tai ennen kuin suostumus on annettu.

Jos osakkeen viimeinen luovutus on merkitty osakekirjaan tai väliaikaistodistukseen avoimella siirrolla, osakekirjaan tai väliaikaistodistukseen on kirjoitettava uuden osakkeenomistajan nimi ennen kuin saanto merkitään luetteloon. Yhtiölle esitettyyn osakekirjaan tai väliaikaistodistukseen on kirjoitettava todistus osakasluetteloon merkitsemisestä ja sen päivämäärästä.

Jos yhtiössä on vain yksi osakkeenomistaja, osakkeenomistus on viipymättä ja viimeistään kahden kuukauden kuluttua saannosta ilmoitettava merkittäväksi osakasluetteloon.

17 §

Osakasluettelon julkisuus

Osakasluettelo on pidettävä jokaisen nähtävänä yhtiön tai arvopaperikeskuksen toimipaikassa Suomessa taikka yhtiön osoittamalla internetsivulla. Jokaisella on oikeus yhtiön kulut korvattuaan saada jäljennös osakasluettelosta tai sen osasta. Mitä tässä momentissa säädetään, koskee 5 luvun 6 a §:ssä tarkoitetun ajankohdan mukaista osakasluetteloa yhtiökokouksen päättymiseen asti.

Arvo-osuusjärjestelmään liitetyistä osakkeista pidetyn arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 6 luvun 6 §:ssä tarkoitetun odotusluettelon julkisuuteen sovelletaan 1 momenttia.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei kuitenkaan koske henkilötunnuksen tunnusosaa, maksu- tai verotustietoja tai sitä, mille kaupintatilille osakkeenomistajan myytäviksi antamat osakkeet on kirjattu. Tietoon siitä, minkä arvopaperikeskuksen osapuolen hoidossa olevalle arvo-osuustilille osakkeet on kirjattu, sovelletaan, mitä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 7 luvun 2 §:ssä säädetään arvo-osuustiliä koskevista tiedoista.

Jos maistraatti on määrännyt väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 36 §:n perusteella osakkeenomistajaa koskevien tietojen luovutusrajoituksesta ja rajoituksesta on ilmoitettu yhtiölle, osakkeenomistajasta osakasluetteloon merkityn kotikunnan, osoitteen ja muun yhteystiedon saa luovuttaa vain viranomaiselle. Tällaisesta osakkeenomistajasta osakasluetteloon merkitty yhteysosoite voidaan luovuttaa myös muille kuin viranomaisille.

5 luku

Yhtiökokous

6 §

Yhtiökokoukseen osallistuminen

Osallistumisen edellytyksenä on 3 luvun 2 §:n 1 momentin mukaisesti, että osakkeenomistaja on merkittynä osakasluetteloon tai hän on ilmoittanut saantonsa yhtiölle ja esittänyt siitä luotettavan selvityksen. Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvassa yhtiössä osallistumisen edellytyksenä on, että osakkeenomistaja on merkittynä osakasluetteloon siten kuin 6 a §:ssä säädetään.

Pörssi-yhtiöön, jonka osakkeita ei ole liitetty arvo-osuusjärjestelmään, sovelletaan 6 a §:n säännöksiä yhtiökokouksen täsmäytyspäivästä. Hallintarekisteröintiä vastaavalla tavalla säilytettyjen osakkei-

den osalta yhtiökokoukseen osallistumisen edellytyksenä on, että osakkeenomistaja on ilmoitettu merkittäväksi tilapäisesti osakasluetteloon yhtiökokoukseen osallistumista varten edellä mainitussa lainkohdassa säädettyä vastaavalla tavalla.

6 a §

Osakkeenomistajan osallistumisoikeus arvo-osuusjärjestelmässä

Jos yhtiön osakkeet on liitetty arvo-osuusjärjestelmään, oikeus osallistua yhtiökokoukseen on vain osakkeenomistajalla, joka on kahdeksan arkipäivää ennen yhtiökokousta (yhtiökokouksentäsmäytyspäivä) merkittynä osakasluetteloon. Lisäksi hallintarekisteröidyn osakkeen omistaja voidaan ilmoittaa tilapäisesti merkittäväksi osakasluetteloon yhtiökokoukseen osallistumista varten, jos osakkeenomistajalla on osakkeiden perusteella oikeus olla merkittynä osakasluetteloon yhtiökokouksen täsmäytyspäivänä. Tilapäistä merkintää koskeva ilmoitus on tehtävä viimeistään yhtiökokouksutuksessa ilmoitettavana ajankohtana, jonka on oltava yhtiökokouksen täsmäytyspäivän jälkeen. Osakkeenomistuksessa yhtiökokouksen täsmäytyspäivän jälkeen tapahtuneet muutokset eivät vaikuta oikeuteen osallistua yhtiökokoukseen eivätkä osakkeenomistajan äänimäärään.

7 §

Ilmoittautuminen

—————
Jos yhtiön osakkeet on liitetty arvo-osuusjärjestelmään, hallintarekisteröidyn osakkeen omistajan katsotaan ilmoittautuneen yhtiökokoukseen osallistumista varten, jos hänet on 6 a §:n mukaisesti ilmoitettu tilapäisesti merkittäväksi osakasluetteloon. Jos osakkeenomistaja osallistuu yhtiökokoukseen usean asiamiehen välityksellä, ilmoittautumisen yhteydessä on ilmoitettava osakkeet, joiden perusteella kukin asiamies edustaa osakkeenomistajaa.

18 §

Kokouskutsun sisältö

—————
Pörssiyhtiön yhtiökokouskutsussa on lisäksi mainittava:

1) edellytykset, joilla osakkeenomistajalla on oikeus osallistua yhtiökokoukseen tämän luvun 6, 6 a ja 7 §:n mukaan;

19 §

Kutsuaika

—————
Kokouskutsu on toimitettava aikaisintaan kahta kuukautta ja viimeistään viikkoa ennen yhtiökokousta, 7 §:n mukaista viimeistä ilmoittautumispäivää tai 6 a §:n mukaista arvo-osuusjärjestelmään liittyneitä yhtiöitä koskevaa yhtiökokouksen täsmäytyspäivää. Julkisessa osakeyhtiössä kutsu voidaan kuitenkin toimittaa aikaisintaan kolme kuukautta ennen edellä mainittua päivää.

—————
Pörssiyhtiön on toimitettava yhtiökokouskutsu viimeistään kolme viikkoa ennen yhtiökokousta. Yhtiökokouskutsu on kuitenkin toimitettava vähintään yhdeksän päivää ennen 6 a §:ssä tarkoitettua yhtiökokouksen täsmäytyspäivää.

16 luku

Sulautuminen

10 §

Yhtiökokouskutsu sekä ilmoitus optio-oikeuksien ja muiden osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien haltijoille

Kutsua sulautumisesta päättävään yhtiökokoukseen ei saa toimittaa ennen sulautumissuunnitelman rekisteröimistä. Kutsu on toimitettava aikaisintaan kahta kuukautta ja, jollei yhtiöjärjestyksessä ole määrätty pidempää aikaa, viimeistään kuukautta ennen yhtiökokousta, 5 luvun 7 §:ssä tarkoitettua viimeistä ilmoittautumispäivää tai 5 luvun 6 a §:n mukaista arvo-osuusjärjestelmään liittyneitä yhtiöitä koskevaa määräpäivää. Julkisessa osakeyhtiössä kutsu voidaan kuitenkin toimittaa aikaisintaan kolme kuukautta ennen edellä tarkoitettua päivää.

Vastaanottavassa yhtiössä kokouskutsu voidaan toimittaa 5 luvun 19 §:n 1 momentissa tarkoitettussa ajassa, jos sulautumisesta päätetään yhtiökokouksessa osakkeenomistajan vaatimuksesta ja jos yhtiön tämän pykälän 3 momentissa tarkoitettua ilmoituksen ja yhtiökokouksen, 5 luvun 7 §:ssä tarkoitettua viimeisen ilmoittautumispäivän tai 5 luvun 6 a §:n mukaisen arvo-osuusjärjestelmään liittyneitä yhtiöitä koskevan määräpäivän välinen aika on vähintään kuukausi tai yhtiöjärjestyksessä määrätty pidempi kutsuaika.

13 §

Lunastusmenettely

Sulautuvan yhtiön osakkeenomistaja voi sulautumisesta päättävässä yhtiökokouksessa vaatia osakkeidensa lunastamista ja hänelle on varattava siihen tilaisuus ennen kuin sulautumisesta päätetään. Vain ne osakkeet voidaan lunastaa, jotka on ilmoitettu merkittäviksi osakeluetteloon yhtiökokoukseen tai viimeiseen ilmoittautumispäivään mennessä taikka jos osakkeet kuuluvat arvo-osuusjärjestelmään, lunastusta vaativan osakkeenomistajan arvo-osuustilille 5 luvun 6 a §:ssä tarkoitettuun määräpäivään mennessä. Lunastusta vaativan on äänestettävä sulautumispäätöstä vastaan.

17 luku

Jakautuminen

10 §

Yhtiökokouskutsu sekä ilmoitus optio-oikeuksien ja muiden osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien haltijoille

Kutsua jakautumisesta päättävään yhtiökokoukseen ei saa toimittaa ennen jakautumissuunnitelman rekisteröimistä. Kutsu on toimitettava aikaisintaan kahta kuukautta ja, jollei yhtiöjärjestyksessä ole määrätty pidempää aikaa, viimeistään kuukautta ennen yhtiökokousta, 5 luvun 7 §:ssä tarkoitettua viimeistä ilmoittautumispäivää tai 5 luvun 6 a §:n mukaista arvo-osuusjärjestelmään liittyneitä yhtiöitä koskevaa määräpäivää. Julkisessa osakeyhtiössä kutsu voidaan kuitenkin toimittaa aikaisintaan kolme kuukautta ennen edellä tarkoitettua päivää.

Vastaanottavassa yhtiössä kokouskutsu voidaan toimittaa 5 luvun 19 §:n 1 momentissa tarkoitettussa ajassa, jos jakautumisesta päätetään yhtiökokouksessa osakkeenomistajan vaatimuksesta ja jos yhtiön tämän pykälän 3 momentissa tarkoitettua ilmoituksen ja yhtiökokouksen, 5 luvun 7 §:ssä tarkoitettua viimeisen ilmoittautumispäivän tai 5 luvun 6 a §:n mukaisen arvo-osuusjärjestelmään liittyneitä yhtiöitä koskevan määräpäivän välinen aika on vähintään kuukausi tai yhtiöjärjestyksessä määrätty pidempi kutsuaika.

13 §

Lunastusmenettely

Jakautumisessa toimivaan yhtiöön jakautuvan yhtiön osakkeenomistaja voi jakautumisesta päättävässä yhtiökokouksessa vaatia jakautumisvastikkeensa lunastamista ja hänelle on varattava siihen tilaisuus ennen kuin jakautumisesta päätetään. Vain ne osakkeet oikeuttavat lunastukseen, jotka on ilmoitettu merkittäviksi osakeluetteloon yhtiökokoukseen tai viimeiseen ilmoittautumispäivään mennessä taikka jos osakkeet kuuluvat arvo-osuusjärjestelmään, lunastusta vaativan osakkeenomistajan arvo-osuustilille 5 luvun 6 a §:ssä tarkoitettuun määräpäivään mennessä. Lunastusta vaativan on äänestettävä jakautumispäätöstä vastaan.

20 luku

Yhtiön purkaminen

3 §

Yhtiön päätös selvitystilaan asettamisesta

Kokouskutsusta sekä kokousasiakirjoista, niiden nähtävänä pitamisestä ja lähettämisestä säädetään 5 luvun 18—22 §:ssä. Kutsu selvitystilaan asettamisesta päättävään yhtiökokoukseen on toimitettava aikaisintaan kahta kuukautta ja, jollei yhtiöjärjestyksessä ole määrätty pidempää aikaa, viimeistään kuukautta ennen yhtiökokousta, 5 luvun 7 §:ssä tarkoitettua viimeistä ilmoittautumispäivää tai 5 luvun 6 a §:n mukaista arvo-osuusjärjestelmään liittyneitä yhtiöitä koskevaa määräpäivää. Julkisesti osakeyhtiössä kutsu voidaan kuitenkin toimittaa aikaisintaan kolme kuukautta ennen edellä tarkoitettua päivää. Kutsu on sen lisäksi, mitä yhtiöjärjestyksessä määrätään, lähetettävä kirjallisena jokaiselle osakkeenomistajalle, jonka osoite on yhtiön tiedossa.

25 luku

Rangaistussäännökset

2 §

Osakeyhtiörikkomus

Joka tahallaan

1) laiminlyö osakasluettelon pitämisen 3 luvun 15 §:n edellyttämällä tavalla taikka sen nähtävänä pitämisen 3 luvun 17 §:n 1 momentin edellyttämällä tavalla,

3.

Laki arvo-osuustileistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan arvo-osuustileistä annetun lain (827/1991) 5 a §:n 4 momentti ja 20 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa (751/2012);

muutetaan 4 §:n 2 momentti, 5 a §:n 1 ja 2 momentti, 16 §:n 1 ja 4 momentti, 16 c §:n 3 momentti, 29 §:n 1 ja 2 momentti, 32 §:n 1 ja 3 momentti ja 34 §, sellaisina kuin ne ovat laissa (751/2012), sekä

lisätään 19 §:ään uusi 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa (751/2012)

seuraavasti:

4 §

Arvo-osuuksista pidettävään luetteloon on merkittävä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain (/) 5 luvun 4 §:n nojalla arvo-osuudesta liikkeeseenlaskutilille rekisteröitävät seikat lukuun ottamatta arvo-osuuksien määrää.

5 a §

Arvo-osuudet saadaan kirjata erityiselle arvo-osuustilille (omaisuudenhoitotili), jota tilinhaltija toimeksiantannon nojalla hallitsee toisen lukuun. Tililtä on tällöin käytävä ilmi tiedot tilinhaltijasta ja siitä, että kysymyksessä on omaisuudenhoitotili.

Omaisuudenhoitotilille saadaan kirjata yhden tai useamman asiakkaan lukuun hallittavia arvo-osuuksia. Suomalaisen tai suomalaisen yhteisön omistamat arvo-osuudet saadaan kirjata vain omaisuudenhoitotilille, jota hallitaan yhden asiakkaan lukuun. Mitä muualla tässä laissa säädetään tilinhaltijan kelpoisuudesta määrätä tilille kirjatusta arvo-osuuksista, koskee myös omaisuudenhoitotilin tilinhaltijaa.

Omaisuudenhoitotilin tilinhaltijana voi toimia arvopaperikeskus, keskuspankki tai tilinhoitaja. Arvopaperikeskus voi hyväksyä tilinhaltijaksi myös luottolaitoksen tai sijoituspalveluyrityksen, jolla on oikeus tarjota rahoitusvälineiden säilyttämistä sijoituspalveluna, arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 2 luvun 13 §:ssä tarkoitetun ulkomaisen yhteistyötahon taikka sellaisen muun ulkomaisen yhteisön, joka on riittävän julkisen valvonnan alainen ja jonka taloudelliset toimintaedellytykset ja hallinto täyttävät tehtävän luotettavalle hoidolle asetettavat vaatimukset.

Omaisuudenhoitotilin tilinhaltijan asiakkaidensa arvo-osuuksista Suomessa pitämiin arvopaperitileihin sovelletaan arvopaperitileistä annettua lakia (750/2012). Jos omaisuudenhoitotilin tilinhaltija tai tilinhaltijan toimeksiantaja pitää muussa valtiossa rekisteriä tai tiliä arvo-osuuksiin kohdistuvista oikeuksista, oikeudenhaltijan oikeuksiin sovelletaan kyseisen valtion lakia, jollei arvo-osuustiliä koskevista kirjauksista tai laista muuta johdu.

16 §

Arvopaperikeskuksen, keskuspankin, tilinhoitajan ja selvitysosapuolen tai niiden asiakkaiden arvo-osuudet voidaan kirjata arvopaperikeskuksen säännöissä tarkemmin määrätyllä tavalla erityiselle arvo-osuustilille (kaupintatili) arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitetun selvitystoiminnan järjestämiseksi. Arvopaperikeskus voi hyväksyä kaupintatilin tilinhaltijaksi myös mainitun lain 2 luvun 13 §:ssä tarkoitetun ulkomaisen yhteistyötahon tai sellaisen muun ulkomaisen yhteisön, joka on riittävän julkisen valvonnan alainen ja jonka taloudelliset toimintaedellytykset ja hallinto täyttävät tehtävän luotettavalle hoidolle asetettavat vaatimukset.

Tässä pykälässä tarkoitetulle kaupintatilille kirjattuihin arvo-osuuksiin kohdistuvista panttioikeuksista säädetään arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 3 luvun 5 §:ssä.

16 c §

Arvopaperikeskus voi tehdä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuun selvitystoimintaan liittyviä kirjauksia siitä riippumatta, minkä tilinhoitajan hoidossa arvo-osuustili on. Tilinhoitaja voi arvopaperikeskuksen sääntöjen mukaisin ehdoin tehdä selvitettävänä olevaan kauppaan liittyvän väliaikaisen kirjauksen toisen tilinhoitajan hoidossa olevalle arvo-osuustilille.

19 §

Arvopaperikeskuksen velvollisuudesta pitää tallenteita säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) No 909/2014 arvopaperitoimituksen parantamisesta Euroopan unionissa sekä arvopaperikeskuksista ja direktiivien 98/26/EY ja 2014/65/EU sekä asetuksen (EU) No 236/2012 muuttamisesta 29 artiklassa.

29 §

Jos liikkeeseenlaskija on maksanut arvo-osuuteen perustuvan suorituksen sille, jolla arvo-osuustilin tai arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 4 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettun luettelon tietojen mukaan oli eräpäivänä tai osakeyhtiölain (624/2006) 3 luvun 14 c §:n 2 momentin taikka osuuskunnan tai sijoitusrahaston sääntöjen mukaan määrättyinä täsmäytyspäivänä oikeus ottaa vastaan suoritus, mutta myöhemmin käy ilmi, ettei tällä ollutkaan oikeutta ottaa vastaan suoritusta, suoritus on kuitenkin pätevä, paitsi jos liikkeeseenlaskija tiesi tai hänen piti tietää maksun joutuvan väärälle henkilölle.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan vastaavasti uuden arvo-osuuden sekä merkintä- tai muun sellaisen oikeuden antamiseen sille, jolla arvo-osuustilin tai, sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään, arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 4 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettun luettelon tietojen mukaan oli oikeus saada osuus tai oikeus.

32 §

Arvopaperikeskuksen kirjausrahastosta suoritettavasta toissijaisesta vahingonkorvausvastuusta säädetään arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 4 luvun 7, 8 ja 12—14 §:ssä.

Tuomioistuimen on viran puolesta ilmoitettava arvopaperikeskukselle sellaisesta vireille tulleesta tilinhoitajan vahingonkorvausvelvollisuutta koskevasta riidasta, jonka seurauksena kirjausrahasto voi arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 4 luvun 7 §:n nojalla joutua toissijaiseen vahingonkorvausvastuuseen.

34 §

Arvopaperikeskuksella on oikeus saada tilinhoitajalta jäljennökset niistä asiakirjoista ja selostukset muista selvityksistä, joiden nojalla kirjaus on tehty arvo-osuustilille. Arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 4 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettujen arvo-osuuksien osalta arvo-osuuden liikkeeseenlaskijalla on vastaava oikeus saada tietoja arvo-osuuksien saannoista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki arvopaperitileistä annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan arvopaperitileistä annetun lain (750/2012) 2 §:n 1 momentin 2 kohta seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

2) säilyttäjällä sitä, joka harjoittaa säilyttämistä sijoituspalvelulain 2 luvun 1 tai 2 §:n tai arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain (/) 2 luvun 1 §:ssä tarkoitettuna arvopaperikeskuksena taikka arvo-osuustileistä annetun lain (827/1991) 5 a §:ssä tarkoitettuna omaisuudenhoitotilin tilinhaltijana;

5.

Laki Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 4 §:n 2 momentin 7 kohta ja 32 b §:n 5 momentin 4 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 752/2012,

muutetaan 4 §:n 2 momentin 8 kohta ja 4 momentin 2 kohta, 6 §:n 17 kohta, 13 §:n 1 momentin 6 kohta, 28 §:n otsikko, 28 §:n 2 momentti, 29 §:n 5 momentti, 32 a §:n 1 momentin johtolause ja 2 momentti, 32 b §:n 5 momentin 3 kohta, 32 c §:n 1 momentin johtolause ja 1 kohta, 38 §:n 1 momentin 2 kohta, 40 §:n 1 momentti, 41 §:n 6 momentti, 43 §, 44 a §, 50 §:n 2 momentti ja 71 §:n 4 momentti,

sellaisina kuin ne ovat 41 §:n 6 momentti ja 43 § laissa 611/2014, 4 §:n 2 momentin 8 kohta, 4 momentin 2 kohta, 28 §:n otsikko, 28 §:n 2 momentti ja 32 b §:n 5 momentin 3 kohta laissa 752/2012, 6 §:n 17 kohta, 29 §:n 5 momentti, 32 a §:n 1 momentin johtolause ja 2 momentti, 32 c §:n 1 momentin johtolause ja 1 kohta laissa 170/2014, 44 a § ja 50 §:n 2 momentti laissa 1242/2011 ja 71 §:n 4 momentti laissa 254/2013, sekä

lisätään uusi 20 a § ja 28 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

4 §

Valvottavat

Toimilupavalvottavalla tarkoitetaan tässä laissa:

8) arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa (/) tarkoitettua arvopaperikeskusta mukaan lukien sen perustama kirjausrahasto ja selvitysrahasto;

Muulla valvottavalla tarkoitetaan tässä laissa:

2) pörssin ja arvopaperikeskuksen omistusyhteisöä;

6 §

Muut määritelmät

17) *säännöillä* valvottavan yhtiöjärjestystä ja yhdistysjärjestystä sekä osuuskuntamuotoisen luottolaitoksen, maksulaitoksen, säästöpankin, hypoteekkiyhdistyksen, eläkesäätiön, vakuutuskassan, työttömyyskassan, talletussuojarahaston, sijoittajien korvausrahaston, pörssin, arvopaperikeskuksen ja sijoitusrahaston sääntöjä sekä vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettuja vaihtoehtorahaston sääntöjä samoin kuin muita sääntöjä, jotka Finanssivalvonta tai muu viranomaisen finanssimarkkinoita koskevien säännösten nojalla vahvistaa finanssimarkkinoilla toimivalle tai joita

finanssimarkkinoilla toimivat muuten ovat finanssimarkkinoita koskevien säännösten nojalla velvolliset toiminnassaan noudattamaan;

2 luku

Hallinto

13 §

Johtajalle kuuluvien päätösten käsittely johtokunnassa

Päätökset, jotka johtaja aikoo tehdä, on ennen niiden tekemistä saatettava tiedoksi johtokunnalle, jos ne koskevat:

6) valvottavan johdon toiminnan rajoittamista; tai

3 luku

Valvontavaltuudet

20 a §

Oikeus saada tietoja esitutkinta- ja syyttäjäviranomaiselta

Finanssivalvonnalla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tietoja esitutkinta- ja syyttäjäviranomaiselta arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 7 luvun 11 ja 12 §:ssä säädettyjen rangaistussäännösten esitutkinnasta ja oikeudenkäyntimenettelystä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 909/2014 arvopaperitoimituksen parantamisesta Euroopan unionissa sekä arvopaperikeskuksista ja direktiivien 98/26/EY ja 2014/65/EU sekä asetuksen (EU) N:o 236/2012 muuttamisesta, jäljempänä *EU:n arvopaperikeskusasetus*, 61 artiklassa säädettyjen yhteistyövelvoitteiden täyttämiseksi.

28 §

Johdon toiminnan rajoittaminen

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee vastaavasti vakuutusyhdistystä, eläkesäätiötä ja vakuutuskaasaa sekä luottolaitoksen, sijoituspalveluyrityksen, vakuutusyhtiön, vakuutusyhdistyksen, rahoitus- ja vakuutusryhmittymän, arvopaperikeskuksen ja pörssin omistusyhteisöä. Mitä 1 momentissa säädetään toimitusjohtajasta ja tämän sijaisesta, koskee vastaavasti eläkesäätiön asiamiestä ja tämän sijaista.

Finanssivalvonta voi pysyvästi kieltää henkilöä toimimasta arvopaperikeskuksen hallituksen jäsenenä tai varajäsenenä, toimitusjohtajana tai toimitusjohtajan sijaisena taikka muuna ylimpään johon kuuluvana, jos tämä on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tai laiminlyönyt EU:n arvopaperikeskusasetuksen 63 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja säännöksiä.

29 §

Asiamiehen asettaminen

Mitä tässä pykälässä säädetään, koskee vastaavasti vakuutusyhdistystä, eläkesäätiötä, vakuutuskaasaa ja työttömyyskassaa sekä sijoitusrahastolain 11 §:n 2 momentissa tarkoitettuna säilytysyhteisönä toimivaa sivuliikettä ja vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 14 luvun 1 §:ssä tarkoitettuna säilytysyhteisönä toimivaa sivuliikettä ja säännellyllä markkinalla tai monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä kaupankäynnin kohteena Suomessa olevan arvopaperin liikkeeseenlaskijaa.

32 a §

Omistusosuuden hankinnan kieltäminen

Finanssivalvonta voi saatuaan luottolaitostoiminnasta annetun lain 42 §:ssä, sijoituspalvelulain 7 luvun 14 §:ssä, sijoitusrahastolain 16 §:ssä, vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 7 luvun 9 §:ssä tai 14 luvun 9 §:ssä, rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain 11 §:ssä, maksulaitoslain 21 a §:ssä, kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain 2 luvun 10 §:ssä, EU:n arvopaperikeskusasetuksessa tai vakuutusyhtiölain 4 luvun 5 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen kieltää mainituissa lainkohdissa tarkoitetun omistusosuuden hankkimisen luottolaitoksesta, sijoituspalveluyrityksestä, rahastoyhtiöstä, vaihtoehtorahastojen hoitajasta, säilytysyhteisöstä, erityisestä säilytysyhteisöstä, vakuutusyhtiöstä sekä niiden omistusyhteisöistä, rahoitus- ja vakuutusryhmittymän omistusyhteisöstä, sähkörahayhteisöstä, pörssistä, pörssin omistusyhteisöstä, arvopaperikeskuksesta, arvopaperikeskuksen omistusyhteisöstä, jos osuuden omistus vaarantaisi hankinnan kohteena olevan yrityksen tai yhteisön terveiden ja huolellisten liiketapaperiaatteiden mukaisen toiminnan tai, jos hankinnan kohteena on vakuutusyhtiö, vakuutetut edut sillä perusteella, että on perusteltua aihetta epäillä:

Finanssivalvonta voi kieltää 1 momentissa tarkoitetun hankinnan myös, jos se ei ole saanut 32 b §:n 2 momentin mukaisen käsittelyajan kuluessa sanotussa momentissa tarkoitettuja lisätietoja taikka luottolaitostoiminnasta annetun lain 42 §:n 6 momentissa, sijoituspalvelulain 7 luvun 14 §:n 6 momentissa, sijoitusrahastolain 16 §:n 6 momentissa, vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 7 luvun 9 §:n 5 momentissa, rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain 11 §:n 6 momentissa, maksulaitoslain 21 a §:n 6 momentissa tai vakuutusyhtiölain 4 luvun 5 §:n 6 momentissa tarkoitettuja tietoja tai selvityksiä. Finanssivalvonta voi niin ikään kieltää 1 momentissa tarkoitetun hankinnan, jos se ei ole saanut kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain 2 luvun 10 §:n 5 momentissa taikka EU:n arvopaperikeskusasetuksessa tarkoitettuja selvityksiä kahden kuukauden kuluessa omistusosuuden hankintaa koskevan ilmoituksen vastaanottamisesta. Finanssivalvonta voi lisäksi kieltää hankinnan, jos se ei ole saanut 32 b §:n 1 momentissa tarkoitettuja vaadittavia selvityksiä 60 arkipäivän kuluessa siitä, kun se lähetti ilmoitusvelvolliselle tiedon puuttuvista selvityksistä.

32 b §

Omistusosuuden hankinnan kieltämisessä noudatettava menettely

Tämän pykälän sijasta sovelletaan:

3) arvopaperikeskuksen ja arvopaperikeskuksen omistusyhteisön omistusosuuden hankintaa koskevan ilmoituksen käsittelyyn EU:n arvopaperikeskusasetusta.

32 c §

Osakkeisiin ja osuuksiin perustuvien oikeuksien rajoittaminen

Finanssivalvonta voi kieltää osakkeiden tai osuuksien omistajalta oikeuden äänivallan käyttöön luottolaitoksessa, sijoituspalveluyrityksessä, rahastoyhtiössä, vaihtoehtorahastojen hoitajassa, säilytisyhteisössä, erityisessä säilytisyhteisössä, rahoitus- ja vakuutusryhmittymän omistusyhteisössä, sähkörahayhteisössä, vakuutusyhtiössä sekä niiden omistusyhteisöissä, pörssissä, pörssin omistusyhteisössä, arvopaperikeskuksessa ja arvopaperikeskuksen omistusyhteisössä enintään yhden vuoden ajaksi kerrallaan, jos:

1) osakkeiden tai osuuksien hankinnasta ei ole tehty luottolaitostoiminnasta annetun lain 42 §:ssä, sijoituspalvelulain 7 luvun 14 §:ssä, sijoitusrahastolain 16 §:ssä, vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 7 luvun 9 §:ssä tai 14 luvun 9 §:ssä, rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain 11 §:ssä, maksulaitoslain 21 a §:ssä, kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain 2 luvun 10 §:ssä, EU:n arvopaperikeskusasetuksessa tai vakuutusyhtiölain 4 luvun 5 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta;

4 luku

Hallinnolliset seuraamukset

38 §

Rikemaksu

Finanssivalvonta määrää rikemaksun sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta:

2) laiminlyö tai rikkoo arvopaperimarkkinalain 15 luvun 1 §:ssä, sijoituspalvelulain 15 luvun 1 §:ssä, kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain 10 luvun 1 §:ssä, arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 7 luvun 5 §:ssä tai vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 22 luvun 1 §:ssä taikka sijoitusrahastolain 144 a §:ssä tarkoitettuja säännöksiä;

40 §

Seuraamusmaksu

Seuraamusmaksu määrätään sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö tai rikkoo arvopaperimarkkinalain 15 luvun 2 §:ssä, sijoituspalvelulain 15 luvun 2 §:ssä, kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain 10 luvun 2 §:ssä, arvopaperitileistä annetun lain 15 §:ssä, arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 7 luvun 6 §:ssä, maksulaitoslain 48 a §:ssä, vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 22 luvun 2 §:ssä, sijoitusrahastolain 144 b §:ssä tai luottolaitostoiminnasta annetun lain 20 luvun 1 §:ssä tarkoitettuja säännöksiä tai päätöksiä.

41 §

Seuraamusmaksun määrääminen

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, jos seuraamusmaksu koskee luottolaitostoiminnasta annetun lain 20 luvun 1 §:n 2 ja 4 momentissa, sijoituspalvelulain 15 luvun 2 §:n 2 ja 5 momentissa tai arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 7 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua säännöksen rikkomista tai laiminlyöntiä, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa

olla enintään 10 prosenttia oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta. Jos oikeushenkilö on osa konsernia, liikevaihdolla tarkoitetaan konsernin ylimmän emoyrityksen konsernitilinpäätöksen mukaista liikevaihtoa. Sen estämättä, mitä 4 momentissa säädetään, luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla edellä tässä momentissa tarkoitettujen säännösten rikkomisesta tai laiminlyönnistä enintään viisi miljoonaa euroa. Edellä tässä momentissa säädetyn estämättä, seuraamusmaksu saa kuitenkin olla enintään kaksi kertaa suurempi kuin teolla tai laiminlyönnillä saatu hyöty, jos se on määritettävissä.

43 §

Rikemaksun, julkisen varoituksen ja seuraamusmaksun julkistaminen

Finanssivalvonnan on julkistettava rikemaksu, julkinen varoitus ja seuraamusmaksu sekä markkinaoikeuden määräämä seuraamusmaksu. Julkistamisesta on käytävä ilmi, onko seuraamuksen antamista tai määräämistä koskeva päätös lainvoimainen. Jos muutoksenhakuviranomainen kumoo päätöksen, Finanssivalvonnan on julkistettava tieto muutoksenhakuviranomaisen päätöksestä vastaavalla tavalla kuin seuraamuksen antaminen tai määrääminen on julkistettu. Seuraamusta koskevat tiedot on pidettävä Finanssivalvonnan internetsivuilla viiden vuoden ajan.

Jos seuraamuksen kohteena olevan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön henkilöllisyyden julkistaminen olisi kohtuutonta, tai jos seuraamuksen julkistaminen vaarantaisi finanssimarkkinoiden vakauden tai meneillään olevan viranomaistutkinnan, Finanssivalvonta voi:

- 1) lykätä seuraamusta koskevan päätöksen julkistamista, kunnes perusteita olla julkistamatta päätöstä ei enää ole; tai
- 2) julkistaa seuraamusta koskevan päätöksen ilman seuraamuksen kohteena olevan henkilön nimeä; tai
- 3) jättää seuraamusta koskevan päätöksen julkistamatta, mikäli 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja vaihtoehtoja eivät ole riittäviä varmistamaan sitä, että finanssimarkkinoiden vakaus ei vaarannu taikka sitä, että päätöksen julkistaminen ei olisi kohtuutonta teon tai laiminlyönnin vähäisyyden johdosta.

Jos Finanssivalvonta julkistaa seuraamusta koskevan päätöksen ilman seuraamuksen kohteena olevan henkilön nimeä, Finanssivalvonta voi samalla päättää lykätä henkilöllisyyttä koskevien tietojen julkistamista kohtuullisen ajan, jos se arvioi, että anonyymien julkistamisen perusteet lakkaavat tuossa ajassa.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään rikemaksun, julkisen varoituksen ja seuraamusmaksun julkistamisesta, sovelletaan vastaavasti lain 26—29, 33 ja 33a §:ssä tarkoitettujen päätöksien julkistamiseen.

44 a §

Seuraamuksista ilmoittaminen Euroopan valvontaviranomaisille

Finanssivalvonnan on finanssimarkkinoita koskevissa Euroopan unionin säädöksissä tarkoitetuissa tapauksissa toimitettava asianomaiselle Euroopan valvontaviranomaiselle:

- 1) tieto tässä luvussa tarkoitettusta julkistetusta seuraamuksesta samanaikaisesti, kun seuraamus julkistetaan sekä tieto mahdollisesta muutoksenhausta ja sen lopputuloksesta;
- 2) tieto tässä luvussa tarkoitettusta ei julkistetusta seuraamuksesta samanaikaisesti, kun seuraamus annetaan tai määrätään sekä tieto mahdollisesta muutoksenhausta ja sen lopputuloksesta;

- 3) vuosittain yhdistelmätiedot kunakin vuonna määräytyistä tämän luvun mukaisista seuraamuksista:
 4) tieto finanssimarkkinoita koskevien säännösten rikkomisesta annetuista rikosoikeudellisista seuraamuksista sekä tieto mahdollisesta muutoksenhausta ja sen lopputuloksesta;
 5) vuosittain anonyymit yhdistelmätiedot kunakin vuonna finanssimarkkinoita koskevia rikosoikeudellisia rangaistussäännöksiä koskevista esitutkinnoista ja rikosseuraamuksista.

Mitä 1 momentin 1—3 kohdassa säädetään seuraamuksesta, sovelletaan myös seuraamukseen rinnastettavaan toimenpiteeseen.

50 §

Yleinen yhteistyövelvoite ja toiminta arvopaperimarkkinavalvonnan yhteysviranomaisena

Finanssivalvonta toimii EU:n arvopaperikeskusasetuksen 11 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettuna yhteysviranomaisena. Finanssivalvonta tekee mainitun asetuksen mukaiset ilmoitukset Euroopan järjestelmäriskikomitealle, Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaiselle, Euroopan pankkiviranomaiselle ja ulkomaisille ETA-valvontaviranomaisille, jollei muualla laissa toisin säädetä.

8 luku

Erinäiset säännökset

71 §

Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoja

Finanssivalvonnalla on oikeus ilmoittaa valvottaville ja ulkomaisille ETA-sivuliikkeille, jos samalla velallisella havaitaan olevan niiltä huomattavia sitoumuksia tai velvoitteita taikka jos on syytä epäillä jonkin niiden asiakkaan toiminnan aiheuttavan niille vahinkoa. Lisäksi Finanssivalvonnalla on oikeus antaa valvottavia ja ulkomaisia valvottavia koskevia tietoja kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitettulle pörssille ja monenkeskisen kaupankäynnin järjestäjälle Suomessa sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettulle arvopaperikeskukselle ja keskusvastapuolelle sekä muuta finanssimarkkinoilla toimivaa ja muita henkilöitä koskevia tietoja pörssille, jos tietojen antaminen on välttämätöntä niille säädetyn valvontatehtävän tai niiden harjoittaman selvitystoiminnan luotettavuuden turvaamiseksi.

6.

Laki eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetun lain (1084/1999) 2 §:n 1 momentin 1 kohta ja 6 momentti, 11 §:n 3 momentti sekä 13 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 1 momentin 1 kohta laissa (829/2014) ja 2 §:n 6 momentti sekä 11 §:n 3 momentti laissa 768/2012, sekä

lisätään 13 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 887/2010, uusi 3 momentti seuraavasti:

2 §. Määritelmiä.

Selvitysjärjestelmällä tarkoitetaan tässä laissa sääntöihin perustuvaa järjestelmää:

1) jota keskuspankki, luottolaitostoiminnasta annetun lain (610/2014) 1 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu luottolaitos, arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain (/2014) 1 luvun 3 §:n 5 kohdassa tarkoitettu arvopaperikeskus tai 7 kohdassa tarkoitettu *keskusvastapuoli* taikka edellä mainittuja vastaava ulkomainen yhteisö ylläpitää yksin tai yhdessä muiden tässä kohdassa tarkoitettujen yhteisöjen kanssa; tai

Selvitystilillä tarkoitetaan selvitysjärjestelmän osapuolen selvitysjärjestelmän toimintaan osallistuvan yhteisön lukuun pitämää arvo-osuustileistä annetun lain (827/1991) 16 §:ssä tarkoitettua kaupintatiliä ja arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 3 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua rahavarojen tiliä.

11 §. Luottojärjestelyn ja selvitystilin käyttö maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen.

Arvo-osuustileistä annetun lain 16 §:ssä tarkoitetuille kaupintatileille kirjattuihin arvo-osuuksiin kohdistuvista panttioikeuksista säädetään arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 3 luvun 5 §:ssä.

13 §. Selvitysjärjestelmän säännöt.

Selvitysjärjestelmän ylläpitäjän on ilmoitettava selvitysjärjestelmän säännöt ja niiden muutokset valtiovarainministeriölle ennen selvitysjärjestelmän toiminnan aloittamista tai sääntömuutoksen voimaantuloa. Ilmoitusvelvollisuus ei kuitenkaan koske keskuspankkia.

Arvopaperikeskusten ylläpitämistä arvopaperien selvitysjärjestelmistä säädetään lisäksi arvopaperitoimituksen parantamisesta Euroopan unionissa ja arvopaperikeskuksista sekä direktiivin 98/26/EY muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 909/2014.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki sijoituspalvelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sijoituspalvelulain (747/2012) 1 luvun 2 §:n 2 momentin 2 kohta, 2 luvun 2 §:n 3 momentti, 18 §:n 1 momentin 1 kohdan e alakohta, 3 luvun 7 §:n 1 momentti ja 9 luvun 4 §:n 4 momentti;

sellaisena kuin 18 §:n 1 momentin 1 kohdan e alakohta on laissa 166/2014 sekä

lisätään 3 luvun 7 §:ään uusi 2 momentti, 10 lukuun uusi 3 a § ja 15 luvun 2 §:n 2 momenttiin uusi 5 a kohta seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Poikkeukset lain soveltamisalasta

Tämä laki ei koske:

2) arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain (/) 1 luvun 3 §:n 5 kohdassa tarkoitettua arvopaperikeskusta ja 6 kohdassa tarkoitettua ulkomaista arvopaperikeskusta lukuun ottamatta 9 ja 10 lukua;

2 luku

Oikeus tarjota sijoituspalvelua

2 §

Sijoituspalvelun tarjoaminen muun luvan nojalla

Arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 3 luvussa säädetään oikeudesta toimia sanotussa laissa tarkoitettuna tilinhoitajana.

18 §

Ammattimainen ja ei-ammattimainen asiakas

Tässä laissa ammattimaisella asiakkaalla tarkoitetaan:

e) arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua arvopaperikeskusta ja keskusvastapuolta;

3 luku

Sijoituspalveluyrityksen toimiluvan myöntäminen ja peruuttaminen sekä merkittävien omistajien luotettavuus

7 §

Sijoituspalvelurekisteri

Finanssivalvonta pitää sijoituspalveluyrityksistä julkista rekisteriä, johon merkitään tiedot niistä palveluista, joiden tarjoamiseen sijoituspalveluyrityksellä on toimilupa. Rekisteriin voidaan merkitä sijoituspalveluyritysten lisäksi sellaiset sijoituspalveluyritykset, jotka ovat lopettaneet toimintansa omasta tai viranomaisen toimesta taikka joiden on todettu olennaisesti laiminlyöneen lakisääteisiä velvoitteitaan.

Finanssivalvonta voi merkitä 1 momentissa tarkoitettuun rekisteriin myös muun kuin tässä laissa tarkoitetun sijoituspalveluyrityksen tai arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 1 luvun 3 §:n 5 kohdassa tarkoitetun arvopaperikeskuksen, 6 kohdassa tarkoitetun ulkomaisen arvopaperikeskuksen ja 13 kohdassa tarkoitetun hallintarekisteröinnin hoitajan, jos tämä on olennaisesti rikkonut lakia.

9 luku

Asiakasvarojen säilyttäminen ja muu käsittely

4 §

Asiakkaan rahoitusvälineiden panttaaminen tai luovuttaminen

Sijoituspalveluyritys saa 1 ja 2 momentin estämättä luovuttaa asiakkaalleen kuuluvan rahoitusvälineen pantiksi arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitetulle arvopaperikeskukselle, keskusvastapuolelle tai selvitysosapuolelle rahoitusvälinettä koskevasta kaupasta johtuvan asiakkaan veloitteen täyttämisen vakuudeksi.

10 luku

Menettelytavat asiakassuhteessa

3 a §

Sopimus arvopaperien moniportaisesta hallinnasta

Sijoituspalveluyrityksen on tehtävä kirjallinen sopimus toisen sijoituspalveluyrityksen tai sitä vastaavan ulkomaisen yhteisön kanssa arvopaperien moniportaisesta hallinnasta. *Toisella sijoituspalveluyrityksellä* tarkoitetaan tässä pykälässä sitä, joka sijoituspalveluyrityksen kanssa tekemänsä kirjallisen sopimuksen nojalla säilyttää arvopapereita säilytysketjussa oman asiakkaansa lukuun.

Sopimuksessa on sovittava, että toinen sijoituspalveluyritys tai sitä vastaava ulkomainen yhteisö toimittaa sijoituspalveluyritykselle:

- 1) tiedot säilytettävien arvopaperien lopullisista omistajista;
- 2) tiedot arvopapereille maksetuista tuotoista;
- 3) tiedot arvopaperikaupoista;
- 4) muut sijoituspalveluyrityksen lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi tarvitsemat tiedot.

Sijoituspalveluyrityksen on toimittava huolellisesti toisen sijoituspalveluyrityksen tai sitä vastaavan ulkomaisen yhteisön valinnassa.

Sijoituspalveluyrityksen on toimitettava liikkeeseenlaskijalle ja viranomaiselle sen pyynnöstä tieto arvopaperien moniportaisessa hallinnassa säilytettyjen arvopaperien:

- 1) lopullisen omistajan nimestä;
- 2) kotivaltiosta;
- 3) arvopaperien määrästä;
- 4) arvopaperikaupoista.

Sijoituspalveluyritys saa periä liikkeeseenlaskijalta tietojen keräämisestä aiheutuneet kohtuulliset kulut. Jos tietojen kerääminen perustuu viranomaisen lakisääteisen tehtävän hoitamiseen tai pyyntöön, sijoituspalveluyritys ei saa veloittaa tiedon toimittamisesta aiheutuneita kustannuksia.

Sijoituspalveluyrityksen on toimitettava 1 momentissa tarkoitettu sopimus etukäteen Finanssivalvonnalle tiedoksi.

Finanssivalvonta voi antaa tarkemmat määräykset arvopaperien moniportaisesta hallinnasta toimitettavista tiedoista.

15 luku

Hallinnolliset seuraamukset

2 §

Seuraamusmaksu

Finanssivalvonnasta annetun lain 40 §:ssä tarkoitettuja säännöksiä ja päätöksiä, joiden laiminlyönnistä tai rikkomisesta määrätään seuraamusmaksu, ovat:

— — — — —

5 a) 10 luvun 3 a §:n 1 ja 2 momentin säännökset sijoituspalveluyrityksen velvollisuudesta tehdä sopimus arvopaperien moniportaisesta hallinnasta ja tietojen toimittamisesta sekä 4 momentissa tarkoitettu velvollisuudesta ilmoittaa viranomaiselle pyynnöstä tiedot arvopaperin lopullisesta omistajasta ja tämän kotivaltiosta, arvopaperien määrästä ja arvopaperikaupoista;

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sijoituspalveluyrityksen on muutettava voimassa olevat arvopaperien moniportaista hallintaa koskevat sopimukset vastaamaan 10 luvun 3 a §:ssä tarkoitettuja sopimusehtoja yhden vuoden kuluessa tämän lainsäädännön voimaantulosta.

8.

Laki sijoitusrahastolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sijoitusrahastolain (48/1999) 57 b §, 63 §:n 1 momentti, 64 §:n 2 momentti, 65 §:n 1 momentin 3 kohta ja 81 §:n 1 momentti sellaisina kuin ne ovat laissa 765/2012 seuraavasti:

— — — — —

9 a luku

Rahasto-osuuden hoitajan hallinnoimat rahasto-osuudet

— — — — —

57 b §

Rahasto-osuuden hoitajana voi toimia sellainen rahastoyhtiö, luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu luottolaitos tai sijoituspalvelulaissa tarkoitettu sijoituspalveluyritys, jolla on oikeus tarjota sijoituspalvelulain 1 luvun 11 §:n 9 kohdassa tarkoitettua rahoitusvälineiden säilyttämistä, sekä toisessa ETA-valtiossa vastaavan toimiluvan saanut yhteisö. Rahasto-osuuden hoitajana voi toimia myös arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain (/) 1 luvun 3 §:n 5 kohdassa tarkoitettu arvopaperikeskus sekä 6 kohdassa tarkoitettu arvopaperikeskus, joka on saanut Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) No 909/2014 arvopaperitoimituksen parantamisesta Euroopan unionissa sekä arvopaperikeskuksista ja direktiivien 98/26/EY ja 2014/65/EU sekä

asetuksen (EU) No 236/2012 muuttamisesta mukaisen toimiluvan hoitaa arvopaperikeskuksen tehtäviä ETA-valtiossa tai kolmannessa maassa.

10 luku

Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvat rahasto-osuudet

63 §

Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvista rahasto-osuuksista ja niiden omistajista pidetään automaattisen tietojenkäsittelyn avulla rahasto-osuudenomistajaluetteloa siten kuin siitä säädetään arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 4 luvun 3 §:ssä. Rahasto-osuuden kirjaamiseen arvo-osuustilille ja rahasto-osuudenomistajaluetteloon sovelletaan, mitä tämän lain 53 §:n 2 momentissa säädetään.

64 §

Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvan rahasto-osuuden saajalla ei ole oikeutta käyttää rahasto-osuudenomistajalle sijoitusrahastossa kuuluvia oikeuksia ennen kuin hänet on merkitty rahasto-osuudenomistajaluetteloon, ellei 62 §:n 2 momentista tai arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 4 luvun 5 §:stä muuta johdu.

65 §

Sijoitusrahaston sääntöihin on otettava määräys, jonka mukaan ilmoittautumispäivän jälkeen oikeus saada sijoitusrahastosta jaettavia tuottoja on vain sillä:

3) jos rahasto-osuus on hallintarekisteröity, jonka arvo-osuustilille rahasto-osuus on täsmäytyspäivänä kirjattu ja jonka rahasto-osuuden hoitaja on täsmäytyspäivänä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 4 luvun 5 §:n nojalla merkitty rahasto-osuudenomistajaluetteloon rahasto-osuuden hoitajaksi.

11 luku

Sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitettun sijoitusrahaston varojen sijoittaminen

81 §

Tehokkaan omaisuudenhoidon edistämiseksi rahastoyhtiö saa tehdä sijoitusrahaston varoihin kuuluvista arvopapereista ja rahamarkkinavälineistä lainaus- ja takaisinostosopimuksia, jos ne selvitetään arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettussa arvopaperikeskuksessa tai ulkomaisessa arvopaperikeskuksessa taikka, jos selvitys tapahtuu muualla, jos niiden vastapuolena on sijoituspalvelulaissa tarkoitettu sijoituspalveluyritys tai muu sijoituspalvelun tarjoaja ja niiden ehdot ovat markkinoille tavanomaiset ja yleisesti tunnetut.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain (503/2008) 2 §:n 1 momentin 8 kohta seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan:

8) arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa (/) tarkoitettuun arvopaperikeskukseen, tilinhoitajaan ja tilinhoitajan oikeudet saaneen ulkomaisen yhteisön Suomessa sijaitsevaan toimipisteeseen;

10.

Laki rahoitusvakuuslain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rahoitusvakuuslain (11/2004) 3 §:n 2 momentin 4 kohta, sellaisena kuin se on laissa (828/2014) seuraavasti:

4) arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain (.../2014) 1 luvun 3 §:n 5 kohdassa tarkoitettua arvopaperikeskusta, 7 kohdassa tarkoitettua keskusvastapuolta ja 8 kohdassa tarkoitettua selvitysosapuolta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki osuuskuntalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan osuuskuntalain (421/2013) 15 luku

muutetaan 4 luvun 2 §:n 1 momentti, 14 §, 16 §, 5 luvun 7 §:n 2 ja 3 momentti, 8 §:n 2 momentti, 19 §:n 3 momentin 1 kohta, 20 §:n 1 ja 4 momentti, 21 §:n 1 momentin johdantokappale, 20 luvun 10 §:n 4 momentti, 14 §:n 1 momentti, 21 luvun 10 §:n 4 momentti, 14 §:n 1 momentti. 23 luvun 3 §:n 2 momentti sekä 27 luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohta

lisätään 4 luvun 8 §:ään uusi 4 momentti, uusi 13 a—13 c § ja niiden edelle uusi väliotsikko, 14 §:ään uusi 4—6 momentti ja 16 §:ään uusi 4 momentti sekä 5 lukuun uusi 7 a § seuraavasti:

4 luku

Osuudet, osuuspääoma, osakkeet ja osakepääoma

Yleiset säännökset

2 §

Osuus- ja osakeoikeuksien käyttäminen

Osuuden tai osakkeen saajalla ei ole oikeutta käyttää osuuden tai osakkeen omistajalle osuuskunnassa kuuluvia oikeuksia ennen kuin hänet on merkitty jäsen- ja omistajaluetteloon jäseneksi taikka osuuden tai osakkeen uudeksi omistajaksi tai hän on ilmoittanut saantonsa osuuskunnalle ja esittänyt siitä luotettavan selvityksen. Tämä ei kuitenkaan koske sellaista osuuteen tai osakkeeseen perustuvaa oikeutta, jota käytetään esittämällä tai luovuttamalla osuuskirja, osakekirja, lippu tai muu osuuskunnan antama erityinen todistus. Osuus- ja osakeoikeuksien käyttämisestä arvo-osuusjärjestelmään kuuluvassa osuuskunnan säädetään 13 c §:ssä.

8 §

Osuuskirjan ja osakekirjan antaminen

Jos osuuteen tai osakkeeseen kohdistuu panttioikeus, ulosmittaus tai turvaamistoimenpide, osuus- tai osakekirjan hallinta luovutetaan pantinhaltijalle tai asianomaiselle ulosottoviranomaiselle.

13 a §

Osuuksien ja osakkeiden kuuluminen arvo-osuusjärjestelmään

Osuuskunnan osuuksien ja osakkeiden kuulumisesta arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa (/) tarkoitettuun arvo-osuusjärjestelmään tai ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään määrätään osuuskunnan säännöissä. Osuuskunnan kokouksen päätöksessä sääntöjen muuttamisesta on määrättävä aika, jonka kuluessa osuudet tai osakkeet liitetään arvo-osuusjärjestelmään (ilmoitautumisaika) tai poistetaan arvo-osuusjärjestelmästä, tai valtuutettava hallitus päättämään siitä.

Liittämistä tai poistamista ja niiden ajankohtaa koskeva päätös on ilmoitettava rekisteröitäväksi viivytyksettä.

Osuuden ja osakkeen omistajien oikeuksien kirjaamiseen arvo-osuusjärjestelmään sovelletaan arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 6 luvun 3—5 §:ää ja osuuksien tai osakkeiden poistamiseen arvo-osuusjärjestelmästä mainitun lain 6 luvun 7 §:ää.

Jollei arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 6 luvun 3 §:ssä tarkoitettua kirjaamista ole vaadittu kymmenen vuoden kuluessa ilmoittautumisajan päättymispäivästä, osuuskunnan kokous voi päättää, että oikeus arvo-osuusjärjestelmään kuuluvaan osuuteen tai osakkeeseen ja siihen perustuvat oikeudet on menetetty. Menetettyyn osuuteen, lisäosuuteen tai osakkeeseen sovelletaan osuuskunnan hallussa olevia omia osuuksia tai osakkeita koskevia säännöksiä.

Mitä tässä laissa säädetään osuuskunnan osuuksien ja osakkeiden kuulumisesta arvo-osuusjärjestelmään, sovelletaan myös kun osuuskunnan osuudet ja osakkeet on liitetty ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään. Jos osuuskunnan osuudet ja osakkeet on liitetty ulkomaiseen arvo-osuusjärjestelmään, tarkoitetaan tässä laissa mainitulla arvo-osuustilillä arvopaperitoimituksen parantamisesta Euroopan unionissa sekä arvopaperikeskuksista ja direktiivien 98/26/EY ja 2014/65/EU sekä asetuksen (EU) N:o 236/2012 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 909/2014liitteen A jakson 2 kohdan mukaista tiliä.

13 b §

Päätöksestä ilmoittaminen

Osuuskunnan on ilmoitettava arvo-osuusjärjestelmään liittämistä koskevasta päätöksestä osuuden ja osakkeen omistajille viimeistään kolme kuukautta ennen 13 a §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoittautumisajan päättymistä. Tällöin on myös annettava ohjeet siitä, kuinka osuuden tai osakkeen omistajan tai sen, jonka hallussa osuus- tai osakekirja on, on meneteltävä saadakseen oikeuden osuuteen tai osakkeeseen kirjatuksi arvo-osuustilille, sekä siitä, miten osuuteen tai osakkeeseen kohdistuvat muut oikeudet voi kirjata.

Ilmoitus on toimitettava siten kuin kutsu osuuskunnan kokoukseen toimitetaan. Ilmoitus on sen lisäksi, mitä säännöissä osuuskunnan kokouskutsusta määrätään, lähetettävä kirjallisena jokaiselle osuuden ja osakkeen omistajalle, jonka nimi ja osoite ovat osuuskunnan tiedossa, ja julkaistava virallisessa lehdessä. Ilmoitus ohjeineen on lähetettävä myös arvopaperikeskukselle ja arvopaperikeskuksen osapuolille.

Arvopaperikeskuksen säännöissä voi antaa tarkempia määräyksiä 1 ja 2 momentin mukaisesta menettelystä.

Osuuskunnan on viimeistään kolme kuukautta ennen osuuksien ja osakkeiden poistamista arvo-osuusjärjestelmästä ilmoitettava päätöksestä osuuden tai osakkeen omistajille. Ilmoittamiseen sovelletaan, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään.

Osuuskunnan on viimeistään kolme kuukautta ennen osuuksien ja osakkeiden siirtämistä arvo-osuusjärjestelmästä toiseen ilmoitettava siirrosta osuuden ja osakkeen omistajille. Tällöin on annettava tiedot siirron vaikutuksista osuuden ja osakkeen omistajan asemaan ja ohjeet osakkeiden tai osuuksien säilytyksen järjestämisestä uudessa arvo-osuusjärjestelmässä. Ilmoittamiseen sovelletaan, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään.

13 c §

Osuus- ja osakeoikeudet arvo-osuusjärjestelmässä

Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvan osuuden saajalla ei ole oikeutta käyttää osuuden tai osakkeen omistajalle osuuskunnassa kuuluvia oikeuksia, ennen kuin hänet on merkitty 14 §:n 2 momentissa tarkoitettuun jäsen- ja omistajaluetteloon. Hallintarekisteröidyn osuuden tuottamien oikeuksien käyttämisestä säädetään arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 4 luvun 4 §:n 3 momentissa.

Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvaan osuuteen tai osakkeeseen perustuva oikeus saada suoritus osuuskunnasta varoja jaettaessa, oikeus saada uusia osuuksia tai osakkeita niitä annettaessa tai muu vastaava oikeus on sillä, jolle osuus tai osake kuuluu varojenjakoja tai osuuksien tai osakkeiden antamista koskevassa tai muussa päätöksessä määrättyinä täsmäytyspäivänä. Myös osuuden tai osakkeen lunastamista koskevassa päätöksessä voi määrätä täsmäytyspäivästä. Jollei osuuden tai osakkeen antamista koskevassa päätöksessä määrätä toisin, maksullisessa osuuden, lisäosuuden tai osakkeen antamisessa oikeus merkitä osuuksia tai osakkeita kirjataan oikeuden alkaessa asianomaiselle arvo-osuustilille ja maksuttomassa osuuden tai osakkeen antamisessa annettava osuus tai osake kirjataan suoraan asianomaiselle arvo-osuustilille.

Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvaan osuuteen tai osakkeeseen perustuvasta oikeudesta osallistua osuuskunnan kokoukseen säädetään 5 luvun 7 a §:ssä.

14 §

Jäsen- ja omistajaluettelo

Jos osuuskunnan osuuksia ja osakkeita ei ole liitetty arvo-osuusjärjestelmään, hallituksen on pidettävä osuuskunnan jäsenistä aakkosellista luetteloja (jäsenluettelo). Jos myös muut kuin jäsenet omistavat osuuksia ja osakkeita, tällaiset omistajat on merkittävä luetteloon (jäsen- ja omistajaluettelo). Luetteloon merkitään jäsenen ja muun osuuden ja osakkeen omistajan nimi, osoite ja jäsenyyden alkamispäivä sekä hänen osuuksiensa ja osakkeiden lukumäärä osuus- ja osakelajeittain. Luettelosta on ilmentävä myös mahdolliset muut erot osuuksien ja osakkeiden tuottamisissa oikeuksissa ja velvollisuuksissa. Jos osuudesta tai osakkeesta ei ole annettu osuuskirjaa tai osakekirjaa, luetteloon on lisäksi merkittävä osuuskunnalle ilmoitettu osuutta tai osaketta rasittava pantti- tai muu oikeus.

Edellä 1 momentista poiketen hallituksen on pidettävä arvo-osuusjärjestelmään liitetyistä osuuksista ja osakkeista sekä niiden omistajista arvo-osuustilikirjauksiin perustuvaa ajantasaista jäsen- ja omistajaluetteloja, johon merkitään omistajan tai hallintarekisteröinnin hoitajan nimi, henkilötunnus taikka muu yksilöintitunnus, yhteys-, maksu- ja verotustiedot, osuuksien tai osakkeiden lukumäärä osuus- ja osakelajeittain sekä se arvopaperikeskuksen osapuoli, jonka hoidossa olevalle arvo-osuustilille osuudet tai osakkeet on kirjattu.

Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvien osuuksien ja osakkeiden osalta on jäljempänä 5 luvun 7 a §:ssä tarkoitettua tilapäistä merkintää varten ilmoitettava osuuden tai osakkeen omistajan nimi ja osoite, jäsen- ja omistajaluetteloon merkittävien osuuksien ja osakkeiden lukumäärä osuus- ja osakelajeittain sekä henkilötunnus tai muu arvopaperikeskuksen määräysten mukainen yksilöintitunnus.

Osuuskunnan entisistä jäsenistä on pidettävä luetteloa, kunnes osuuskunta on palauttanut osuuden siten kuin 17 luvussa säädetään. Jos säännöissä määrätään lisämaksuvelvollisuudesta 14 luvun mukaisesti, entisen jäsenen saa poistaa luettelosta, kun hänen lisämaksuvelvollisuutensa on päättynyt. Luettelo voidaan sisällyttää jäsen- ja omistajaluetteloon, tai sitä voidaan pitää muulla luotettavalla tavalla. Luetteloon merkitään 1 momentissa mainittujen tietojen lisäksi päivä, jona jäsenyys on päättynyt.

Säännöissä voidaan määrätä, että jäsen- ja omistajaluetteloon merkitään jäsenen ja muun osuuden ja osakkeen omistajan osoitteen sijasta kotikunta ja syntymäaika.

Luettelot on laadittava viivytyksettä osuuskunnan perustamisen jälkeen. Luetteloita on pidettävä luotettavalla tavalla.

Arvo-osuusjärjestelmään liitetyistä osuuksista ja osakkeista pidettävästä odotusluettelosta säädetään arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 6 luvun 6 §:ssä.

16 §

Jäsen- ja omistajaluettelon julkisuus

Jäsen- ja omistajaluettelon ja entisten jäsenten luettelon tiedot jäsenten ja muiden osuuden ja osakkeen omistajien nimistä ja jäsenyyden alkamisesta ja päättymisestä on pidettävä jokaisen nähtävänä osuuskunnan tai arvopaperikeskuksen toimipaikassa Suomessa taikka osuuskunnan osoittamalla internetsivulla. Jäsenellä, osuuden ja osakkeen omistajalla, velkojalla ja muulla, joka osoittaa etunsa sitä vaativan, on oikeus nähdä myös luetteloihin merkitty muu tieto. Jokaisella on oikeus osuuskunnan kulut korvattuaan saada jäljennös luettelosta tai sen osasta siltä osin kuin hänellä on oikeus nähdä luettelon tietoja. Mitä tässä momentissa säädetään, koskee 5 luvun 7 a §:ssä tarkoitetun ajankohdan mukaista jäsen- ja omistajaluetteloa osuuskunnan kokouksen päättymiseen asti.

Arvo-osuusjärjestelmään liitetyistä osuuksista ja osakkeista pidetyn arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 4 luvun 6 §:ssä tarkoitetun odotusluettelon julkisuuteen sovelletaan 1 momenttia.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan koske henkilötunnuksen tunnusosaa, maksu- tai verotustietoja tai sitä, mille kaupintatilille osuuden tai osakkeen omistajan myytäväksi antamat osuudet tai osakkeet on kirjattu. Tietoon siitä, minkä arvopaperikeskuksen osapuolen hoidossa olevalle arvo-osuustilille osuudet tai osakkeet on kirjattu, sovelletaan, mitä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 7 luvun 2 §:ssä säädetään arvo-osuustiliä koskevista tiedoista.

Jos maistraatti on määrännyt väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 36 §:n perusteella osuuden tai osakkeen omistajaa koskevien tietojen luovutusrajoituksesta ja rajoituksesta on ilmoitettu yhtiölle, osuuden tai osakkeen omistajasta jäsen- ja omistajaluetteloon merkityn kotikunnan, osoitteen ja muun yhteystiedon saa luovuttaa vain viranomaiselle. Tällaisesta osuuden tai osakkeen omistajasta jäsen- ja omistajaluetteloon merkitty yhteysosoite voidaan luovuttaa myös muille kuin viranomaisille.

5 luku

Osuuskunnan kokous ja edustajisto

Osuuskunnan kokoukseen osallistuminen

7 §

Jäsenen osallistuminen

Osallistumisen edellytyksenä on, että jäsen on merkitty jäsenluetteloon tai hän on 4 luvun 2 §:n 1 momentin mukaisesti ilmoittanut saantonsa osuuskunnalle ja esittänyt siitä luotettavan selvityksen. Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvassa osuuskunnassa osallistumisen edellytyksenä on, että osuuden omistaja on merkittynä jäsenluetteloon ennen osuuskunnan kokousta siten kuin 7 a §:ssä säädetään.

Pörssiosuuskuntaan, jonka osuuksia ei ole liitetty arvo-osuusjärjestelmään, sovelletaan 7 a §:n säännöksiä osuuskunnan kokouksen täsmäytyspäivästä. Hallintarekisteröintiä vastaavalla tavalla säilytettyjen osuuksien osalta osuuskunnan kokoukseen osallistumisen edellytyksenä on, että jäsen on ilmoitettu merkittäväksi tilapäisesti jäsenluetteloon osuuskunnan kokoukseen osallistumista varten edellä mainitussa lainkohdassa säädettyä vastaavalla tavalla.

7 a §

Osallistumisoikeus arvo-osuusjärjestelmässä

Jos osuuskunnan osuudet ja osakkeet on liitetty arvo-osuusjärjestelmään, oikeus osallistua osuuskunnan kokoukseen on vain jäsenellä, joka on kahdeksan arkipäivää ennen osuuskunnan kokousta (osuuskunnan kokouksen täsmäytyspäivä) merkittynä jäsenluetteloon osuuden omistajaksi. Lisäksi hallintarekisteröidyn osuuden tai osakkeen omistajan voi ilmoittaa tilapäisesti merkittäväksi jäsen- ja omistajaluetteloon osuuskunnan kokoukseen osallistumista varten, jos jäsenellä on osuuden perusteella oikeus olla merkittynä jäsenluetteloon osuuskunnan kokouksen täsmäytyspäivänä. Tilapäistä merkintää koskeva ilmoitus on tehtävä viimeistään osuuskunnan kokouskutsussa ilmoitettava ajankohtana, jonka on oltava osuuskunnan kokouksen täsmäytyspäivän jälkeen. Osuuden ja osakkeen omistuksessa osuuskunnan kokouksen täsmäytyspäivän jälkeen tapahtuneet muutokset eivät vaikuta oikeuteen osallistua osuuskunnan kokoukseen eivätkä jäsenen äänimäärään.

8 §

Ilmoittautuminen

Jos osuuskunnan osuudet on liitetty arvo-osuusjärjestelmään, hallintarekisteröidyn osuuden omistavan jäsenen katsotaan ilmoittautuneen osuuskunnan kokoukseen osallistumista varten, jos hänet on 7 a §:n mukaisesti ilmoitettu tilapäisesti merkittäväksi jäsenluetteloon. Jos jäsenellä voi olla osuuksien omistuksen perusteella useita ääniä ja hän osallistuu osuuskunnan kokoukseen usean asiamiehen välityksellä, ilmoittautumisen yhteydessä on ilmoitettava osuudet, joiden perusteella kukin asiamies edustaa jäsentä.

19 §

Kokouskutsun sisältö

Pörssiosuuskunnan kokouskutsussa on lisäksi mainittava:

1) edellytykset, joilla jäsenellä on oikeus osallistua osuuskunnan kokoukseen tämän luvun 7, 7 a ja 8 §:n mukaan;

20 §

Kutsuaika

Kokouskutsu on toimitettava aikaisintaan kahta kuukautta ja viimeistään viikkoa ennen osuuskunnan kokousta, 8 §:n mukaista viimeistä ilmoittautumispäivää tai 7 a §:n mukaista arvo-osuusjärjestelmään liittyneitä osuuskuntia koskevaa määräpäivää sen mukaan, mikä niistä on aikaisin. Pörssiosuuskunnassa kutsu on kuitenkin toimitettava aikaisintaan kolme kuukautta ennen edellä mainittua päivää.

Pörssiosuuskunnan on toimitettava kokouskutsu viimeistään kolme viikkoa ennen osuuskunnan kokousta. Kutsu osuuskunnan kokoukseen on kuitenkin toimitettava viimeistään yhdeksän päivää ennen 7 a §:ssä tarkoitettua osuuskunnan kokouksen täsmäytyspäivää.

21 §

Erityinen kutsuaika

Kokouskutsu on aina toimitettava aikaisintaan kahta kuukautta ja viimeistään kuukautta ennen kokousta, 8 §:n mukaista viimeistä ilmoittautumispäivää tai 7 a §:n mukaista arvo-osuusjärjestelmään liittyneitä osuuskuntia koskevaa määräpäivää, jos kokouksessa käsitellään:

20 luku

Sulautuminen

10 §

Kutsu osuuskunnan kokoukseen sekä ilmoitus muille osuuksien, osakkeiden ja optio-oikeuksien ja muiden erityisten oikeuksien omistajille

Vastaanottavassa osuuskunnassa kokouskutsun voi toimittaa 5 luvun 20 §:n 1 momentissa tarkoitettussa ajassa, jos sulautumisesta päätetään osuuskunnan kokouksessa jäsenen vaatimuksesta ja jos osuuskunnan tämän pykälän 3 momentissa tarkoitettua ilmoituksen ja osuuskunnan kokouksen, 5 luvun 8 §:ssä tarkoitettua viimeisen ilmoittautumispäivän tai 5 luvun 7 a §:n mukaisen arvo-osuusjärjestelmään liittyneitä osuuskuntia koskevan määräpäivän välinen aika on vähintään kuukausi tai säännöissä määrätty pidempi kutsuaika.

14 §

Osakkeiden, optio-oikeuksien ja muiden osuuteen tai osakkeeseen oikeuttavien erityisten oikeuksien lunastaminen

Sulautuvan osuuskunnan osakkeen, optio-oikeuden ja muiden osuuksiin tai osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien haltija voi vaatia osakkeidensa tai oikeuksiensa lunastamista, jollei säännöissä määrätä toisin. Lunastamista on vaadittava sulautumisesta päättävässä osuuskunnan kokouksessa tai esittämällä todisteellisesti sitä koskeva vaatimus sulautuvalle osuuskunnalle ennen osuuskunnan kokousta. Vain ne osakkeet voi lunastaa, jotka on ilmoitettu merkittäviksi jäsen- ja omistajaluetteloon osuuskunnan kokoukseen tai viimeiseen ilmoittautumispäivään mennessä taikka jos osakkeet kuuluvat arvo-osuusjärjestelmään, lunastusta vaativan osakkeen omistajan arvo-osuustilille 5 luvun 7 a §:ssä tarkoitettuun määräpäivään mennessä. Edellytyksenä on lisäksi, että lunastusta vaativa vastustaa sulautumis päätöstä. Ennen kuin sulautumisesta päätetään, osuuskunnan kokoukselle on ilmoitettava, kuinka monesta osakkeesta ja oikeudesta on esitetty lunastusvaatimus.

21 luku

Jakautuminen

10 §

Kutsu osuuskunnan kokoukseen sekä ilmoitus muille osuuksien, optio-oikeuksien ja muiden erityisten oikeuksien haltijoille

Vastaanottavassa osuuskunnassa kokouskutsun voi toimittaa 5 luvun 20 §:n 1 momentissa tarkoitettussa ajassa, jos jakautumisesta päätetään osuuskunnan kokouksessa jäsenen vaatimuksesta ja jos osuuskunnan tämän pykälän 3 momentissa tarkoitettun ilmoituksen ja osuuskunnan kokouksen, 5 luvun 8 §:ssä tarkoitettun viimeisen ilmoittautumispäivän tai 5 luvun 7 a §:n mukaisen arvo-osuusjärjestelmään liittyneitä osuuskuntia koskevan määräpäivän välinen aika on vähintään kuukausi tai säännöissä määrätty pidempi kutsuaika.

14 §

Osakkeiden, optio-oikeuksien ja muiden osuuteen tai osakkeeseen oikeuttavien erityisten oikeuksien lunastaminen

Jakautumisessa toimivaan osuuskuntaan jakautuvan osuuskunnan osakkeen omistaja voi vaatia jakautumisvastikkeensa lunastamista ja optio-oikeuksien ja muiden osuuteen tai osakkeeseen oikeuttavien erityisten oikeuksien haltija voi vaatia oikeuksiensa lunastamista, jollei säännöissä määrätä toisin. Lunastamista on vaadittava jakautumisesta päättävässä osuuskunnan kokouksessa tai esittämällä todisteellisesti sitä koskeva vaatimus jakautuvalle osuuskunnalle ennen osuuskunnan kokousta. Vain ne osakkeet oikeuttavat lunastukseen, jotka on ilmoitettu merkittäviksi jäsen- ja omistajaluetteloon osuuskunnan kokoukseen tai viimeiseen ilmoittautumispäivään mennessä taikka jos osakkeet kuuluvat arvo-osuusjärjestelmään, lunastusta vaativan osakkeen omistajan arvo-osuustilille 5 luvun 7 a §:ssä tarkoitettuun määräpäivään mennessä. Edellytyksenä on lisäksi, että lunastusta vaativa vastustaa jakautumis päätöstä.

23 luku

Osuuskunnan purkaminen

3 §

Osuuskunnan päätös selvitystilaan asettamisesta ja rekisteristä poistamisen hakemisesta

Kokouskutsusta sekä kokousasiakirjoista, niiden nähtävänä pitamisestä ja lähettamisestä säädetään 5 luvun 19–24 §:ssä. Kutsu selvitystilaan asettamisesta päättävään osuuskunnan kokoukseen on toimitettava aikaisintaan kahta kuukautta ja, jollei säännöissä ole määrätty pidempää aikaa, viimeistään kuukautta ennen osuuskunnan kokousta, 5 luvun 8 §:ssä tarkoitettua viimeistä ilmoittautumispäivää tai 5 luvun 7 a §:n mukaista arvo-osuusjärjestelmään liittyneitä osuuskuntia koskevaa määräpäivää. Pörssiosuuskunnassa kutsu voidaan kuitenkin toimittaa aikaisintaan kolme kuukautta ennen edellä mainittua päivää. Kutsu on sen lisäksi, mitä säännöissä määrätään, lähetettävä kirjallisena jokaiselle jäsenelle, jonka osoite on osuuskunnan tiedossa.

27 luku

Rangaistussäännökset

2 §

Osuuskuntarikkomus

Joka tahallaan

1) laiminlyö jäsen- tai omistajaluettelon pitämisen 4 luvun 14 §:n edellyttämällä tavalla taikka niiden nähtävänä pitämisen 4 luvun 16 §:n 1 momentin edellyttämällä tavalla,

12

Laki rahoitusvälineiden kaupankäynnistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rahoitusvälineiden kaupankäynnistä annetun lain (748/2012) 2 luvun 16 §:n 2 momentti, 33 §:n 2 momentti, 34 §:n otsikko sekä 1 ja 3 momentit sekä 4 luvun 6 §:n 2 momentti sellaisina kuin ne ovat 33 §:n 2 momentti, 34 §:n 1 ja 3 momentti sekä 4 luvun 6 § laissa 257/2013 seuraavasti:

2 luku

Pörssitoiminta

16 §

Pörssille sallittu toiminta

Pörssi saa toimia selvitysosapuolena sekä toimia tilinhoitajana sen mukaan kuin siitä säädetään arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa (.../2014).

33 §

Kauppojen selvitys

Jos pörssi käyttää kauppojen selvitykseen arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua arvopaperikeskusta, pörssin, mainitussa laissa tarkoitetun arvopaperikeskuksen ja keskusvastapuolen on järjestettävä yhteistoimintansa siten, ettei kaupankäynnin luotettavuus tai rahoitusmarkkinoiden vakaus vaarannu.

34 §

Kaupankäyntiosapuolen oikeus valita arvopaperikeskus

Kaupankäyntiosapuolella on oikeus käyttää kauppojen selvitykseen myös muuta arvopaperikeskusta kuin pörssin käyttämää arvopaperikeskusta säännellyllä markkinalla tehdyistä kaupoista johtuvien velvollisuuksiensa toteuttamiseksi, jos pörssin ja mainittujen arvopaperikeskusten yhteistoiminta on järjestetty siten, ettei kaupankäynnin luotettavuus tai rahoitusmarkkinoiden vakaus vaarannu.

Finanssivalvonta voi kieltää kaupankäyntiosapuolta käyttämästä kauppojen selvitykseen 1 momentissa tarkoitettua muuta arvopaperikeskusta, jos sen käyttäminen todennäköisesti vaarantaa kaupankäynnin luotettavuuden tai rahoitusmarkkinoiden vakauden.

4 luku

Monenkeskinen kaupankäyntijärjestelmä

6 §

Kauppojen selvitys

Jos monenkeskisen kaupankäynnin järjestäjä käyttää kauppojen selvitykseen arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua keskusvastapuolta, kaupankäynnin järjestäjän, mainitussa laissa tarkoitetun arvopaperikeskuksen ja keskusvastapuolen on järjestettävä yhteistoimintansa siten, ettei kaupankäynnin luotettavuus tai rahoitusmarkkinoiden vakaus vaarannu.